

Izdevums
latviešu valodā

Tiesību akti

60. gadagājums

2017. gada 1. decembris

Saturs

II Nelegislatīvi akti

LĒMUMI

- ★ Komisijas Lēmums (ES) 2017/2111 (2016. gada 5. jūlijs) par *Airport Handling S.p.A.* izveidi un kapitalizāciju SA.21420 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenojusi Itālija (izziņots ar dokumenta numuru C(2016) 4103) (Autentisks ir tikai teksts itāļu valodā) ⁽¹⁾ 1
- ★ Komisijas Lēmums (ES) 2017/2112 (2017. gada 6. marts) par pasākumu / atbalsta shēmu / valsts atbalstu SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N), ko Ungārija plāno īstenot, lai atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi Pakšas II atomelektrostacijā (izziņots ar dokumenta numuru C(2017) 1486) (Autentisks ir tikai teksts angļu valodā) ⁽¹⁾ 45
- ★ Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2017/2113 (2017. gada 11. septembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu groza attiecībā uz kvalifikāciju apliecinājošiem dokumentiem un apmācību kursu nosaukumiem (izziņots ar dokumenta numuru C(2017) 6054) ⁽¹⁾ 119

⁽¹⁾ Dokuments attiecas uz EEZ.

II

(Nelegislatīvi akti)

LĒMUMI

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/2111

(2016. gada 5. jūlijs)

par *Airport Handling S.p.A.* izveidi un kapitalizāciju SA.21420 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenojusi Itālija

(izziņots ar dokumenta numuru C(2016) 4103)

(Autentisks ir tikai teksts itāļu valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 108. panta 2. punkta pirmo daļu,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu un jo īpaši tā 62. panta 1. punkta a) apakšpunktu,

pēc tam, kad ieinteresētās personas tika aicinātas sniegt piezīmes atbilstīgi iepriekš minētajiem noteikumiem⁽¹⁾ un to piezīmes tika ņemtas vērā,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

- (1) 2010. gada 23. jūnijā, pēc sūdzības saņemšanas, Komisija paziņoja Itālijas iestādēm par tās lēmumu uzsākt oficiālu izmeklēšanas procedūru saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību ("Līgums") 108. panta 2. punktu saistībā ar kapitāla iepludināšanu, ko no 2002. gada līdz 2010. gadam veica VEA S.p.A. (turpmāk – "VEA"), valstij piederošs Milānas Malpensas un Milānas Linates lidostu operators, savā meitasuzņēmumā VEA Handling S.p.A. (turpmāk – "SEAH"), kas šajās lidostās veic apkalpošanu uz zemes.
- (2) Šajā laikā VEA gandrīz pilnībā piederēja valsts iestādēm, proti, Milānas pašvaldībai (84,56 %) un Milānas provincei (14,56 %), kā arī mazākiem akcionāriem (0,88 %). 2011. gada decembrī 29,75 % VEA kapitāla tika pārdoti privātajam fondam F2i (*Fondi italiani per le infrastrutture*). 2012. gada beigās F2i palielināja līdzdalību VEA līdz 44,31 %. Šī lēmuma oficiālās izmeklēšanas procedūras noslēguma laikā 54,81 % VEA akciju pieder Milānas pašvaldībai, 44,31 % – F2i un 0,88 % – citiem akcionāriem.
- (3) 2012. gada 19. decembrī Komisija pieņēma lēmumu C(2012) 9448, kas tika labots ar 2013. gada 22. marta lēmumu C(2013) 1668 (turpmāk – "lēmums par atgūšanu"), par VEA sniegto palīdzību meitasuzņēmumam SEAH laikposmā no 2002. gada līdz 2010. gadam. Komisija secināja, ka iepludināšanas kopums, ko VEA īstenoja sava meitasuzņēmuma kapitālā, ir nelikumīgs valsts atbalsts. Komisija arī secināja, ka, lai gan SEAH varētu klasificēt kā grūtībās nonākušu uzņēmumu, šo kapitāla iepludināšanu nevar atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar ES pamatnostādņiem par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai⁽²⁾.

⁽¹⁾ OV C 44, 6.2.2015., 30. lpp.

⁽²⁾ OV C 249, 31.7.2014., 1. lpp.

- (4) Līdz ar to Itālijai tika noteikts nekavējoties veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem atgūtu no SEAH nesaderīgo valsts atbalstu aptuveni EUR 359,644 miljonu apmērā, kā arī procentus par atgūšanu.
- (5) Itālija, SEAH un Milānas pašvaldība attiecīgi 2013. gada 4. martā, 2013. gada 15. martā un 2013. gada 18. martā Vispārējā tiesā iesniedza prasības atcelt lēmumu par atgūšanu (lietas T-125/13, T-152/13 un T-167/13). Lietas T-125/13, T-152/13 un T-167/13 vēl nav izskatītas.
- (6) 2013. gada 18. martā un 2013. gada 21. martā SEAH un Milānas pašvaldība iesniedza pieteikumus, lai apturētu lēmuma par atgūšanu darbību (lietas T-152/13 R un T-167/13 R). 2013. gada 21. maijā Lombardijas administratīvā tiesa (TAR Lombardia) izdeva rīkojumu apturēt lēmuma par atgūšanu īstenošanu. 2013. gada 25. septembrī Valsts padome (CdS) atcēla TAR Lombardia rīkojumu. Pieteikums par lēmuma apturēšanu Vispārējā tiesā tika atsaukts 2013. gada jūnijā ⁽³⁾.
- (7) 2013. gada 27. novembrī neoficiālā pirmspaziņošanas procesā Itālija konsultējās ar Komisiju par šādiem projektiem: pirmkārt, par VEA plānu likvidēt SEAH; otrkārt, par VEA nodomu nodibināt jaunu meitasuzņēmumu, kas veic apkalpošanu uz zemes Milānas lidostās un kura nosaukums ir *Airport Handling S.p.A.* (turpmāk – “*Airport Handling*”), un iepludināt tajā sākotnējo kapitālu. Šajā pirmspaziņošanas procesā Itālija lūdza Komisiju apstiprināt, ka:
- a) SEAH aktīvu pārdošana likvidācijas procesā neietver saimnieciskās pēctecības elementus attiecībā uz *Airport Handling*, tādēļ SEAH saistības nepāriet uz *Airport Handling*, jo īpaši prasība atgūt nelikumīgo un nesaderīgo valsts atbalstu, kas piešķirts SEAH;
- b) VEA pamatkapitāla iepludināšana *Airport Handling* kapitālā nav kvalificējama kā valsts atbalsts.
- (8) Komisija 2014. gada 9. jūlija vēstulē informēja Itāliju, ka tā ir nolēmusi sākt procedūru, kas paredzēta Līguma 108. panta 2. punktā, attiecībā uz to, ka VEA izveidojusi *Airport Handling* (“2014. gada lēmums par procedūras uzsākšanu”). Šajā procedūrā Komisija aicināja Itāliju mēneša laikā no šīs vēstules saņemšanas datuma sniegt visu informāciju, kas varētu palīdzēt izvērtēt jautājumu par atgūšanas pienākuma nodošanu no SEAH uzņēmumam *Airport Handling*, kā arī par iespējamo atbalstu, kar ir pamatā VEA kapitāla iepludināšanai uzņēmumā *Airport Handling*.
- (9) 2014. gada 19. septembrī Itālija, VEA un Milānas pašvaldība Vispārējā tiesā iesniedza prasības atcelt 2014. gada lēmumu par procedūras uzsākšanu (lietas T-673/14, T-674/14 un T-688/14). Vispārējā tiesa (ceturtā palāta) noraidīja prasību lietā T-673/14 ar 2015. gada 8. decembra rīkojumu; prasības lietās T-674/14 un T-688/14 tika atsauktas attiecīgi 2015. gada 14. un 15. jūlijā.
- (10) 2014. gada 23. septembrī un 2014. gada 25. septembrī VEA un *Airport Handling* iesniedza pieteikumus par *pagaidu* noregulējumu, lai apturētu Komisijas 2014. gada lēmumu par procedūras uzsākšanu (lietas T-674/14 R un T-688/14 R). 2014. gada 29. septembrī Vispārējās tiesas priekšsēdētājs izdeva rīkojumu apturēt 2014. gada lēmuma par procedūras uzsākšanu publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. 2014. gada 28. novembrī Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja VEA un *Airport Handling* lūgumus par *pagaidu* noregulējumu un atcēla sākotnējo *pagaidu* noregulējumu, ar kuru deva Komisijai rīkojumu nublicēt 2014. gada lēmumu par procedūras uzsākšanu ⁽⁴⁾.
- (11) 2015. gada 6. februārī 2014. gada lēmums par procedūras uzsākšanu tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ⁽⁵⁾, tādējādi Komisija aicināja ieinteresētās personas iesniegt savas piezīmes par izmeklēšanā apskatītajiem pasākumiem.
- (12) Itālija savas piezīmes par 2014. gada procedūras sākšanas lēmumu sniedza 2014. gada 9. septembra vēstulē.

⁽³⁾ Skatīt 2013. gada 20. jūnija rīkojumu lietā T-152/13 R, ECLI:EU:T:2013:337, un 2013. gada 1. jūlija rīkojumu lietā T-167/13 R, ECLI:EU:T:2013:331.

⁽⁴⁾ Skatīt 2014. gada 28. novembra rīkojumu lietā T-688/14 R, ECLI:EU:T:2014:1010. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja pieteikumu lietā T-674/14 R ar 2014. gada 27. novembra rīkojumu, ECLI:EU:T:2014:1009.

⁽⁵⁾ OV C 44, 6.2.2015., 30. lpp.

- (13) Komisija saņēma iesniegumus no četrām ieinteresētajām personām. Tā pārsūtīja šīs piezīmes Itālijai un deva tai iespēju reaģēt. Itālija 2015. gada 26. maija vēstulē informēja Komisiju par saviem novērojumiem attiecībā uz šīm piezīmēm.
- (14) 2015. gada 20. maija vēstulē Komisija pieprasīja Itālijai sniegt papildu informāciju. Itālija sniedza atbildes 2015. gada 19. un 22. jūnija un 2015. gada 2. jūlija vēstulēs.
- (15) Sanāksmes starp Komisijas dienestiem un Itālijas iestāžu un *Milan Airport Handling Trust* pārstāvjiem notika 2015. gada 30. janvārī, 2015. gada 7. maijā un 2015. gada 15. septembrī. Šīm sanāksmēm sekoja vairāki trasta iesniegumi Komisijai 2015. gada 6. februārī, 2015. gada 8. jūnijā, 2015. gada 13. augustā un 2015. gada 23. septembrī, būtībā tajos informējot Komisiju par stāvokli *Airport Handling* mazākuma akciju paketes pārdošanas procedūrā. Trasta būtība un uzdevums tiks paskaidroti 2.3. punktā.
- (16) Ar 2015. gada 23. oktobra vēstuli Komisija Itālijai pieprasīja sniegt papildu informāciju. Itālija sniedza atbildi 2015. gada 10. novembra vēstulē.
- (17) 2015. gada 25. novembrī notika sanāksme starp Komisijas dienestiem un Itālijas iestādēm, *Milan Airport Handling Trust* un uzņēmumu *D'Nata*, kas gatavojās iegādāties līdzdalību uzņēmuma *Airport Handling* akciju kapitālā.
- (18) Ar 2015. gada 16. decembra vēstuli Itālija informēja Komisiju par plāniem daļēji mainīt uzņēmuma *Airport Handling* saimnieciskās darbības jomu.
- (19) Ar 2015. gada 18. decembra vēstuli Itālija iesniedza procesa gaitā sniegto galveno elementu kopsavilkumu. Komisija atbildēja ar 2016. gada 19. janvāra vēstuli.
- (20) Ar 2016. gada 29. janvāra un 15. februāra vēstulēm Itālija sniedza Komisijai aktuālo informāciju par *Airport Handling* privatizācijas procesu.

2. PASĀKUMA APRAKSTS

- (21) Notiek izmeklēšana par diviem pasākumiem: pirmkārt, par *Airport Handling* izveidi apvienojumā ar *SEAH* likvidāciju. Komisija novērtēja, vai šis pasākums rada saimniecisko pēctecību attiecībā uz šīm abām sabiedrībām, tādējādi nododot atgūšanas saistības no *SEAH* uzņēmumam *Airport Handling*. Otrkārt, pašu kapitāls, ko uzņēmumam *Airport Handling* nodrošina publisks mātesuzņēmums *VEA*. Komisija novērtēja, vai šis pasākums tika īstenots atbilstoši tirgus nosacījumiem. Turpmāk sniegts apstākļu apraksts, kas attiecas uz šiem darījumiem.

2.1. Līgumi ar arodbiedrībām un jauni darba līgumi

- (22) Laikā, kad tika īstenoti izmeklēšanā esošie pasākumi, *VEA Group* (*VEA* un *SEAH*), *SEAH* un *Airport Handling* attiecīgi noslēdza līgumus ar arodbiedrībām, kas pārstāvēja *SEAH* darbiniekus, ņemot vērā uzņēmuma *SEAH* brīvprātīgu likvidāciju, ko uzsāka *VEA*. Šo līgumu vispārējais mērķis bija garantēt darba vietas visam *SEAH* personālam un nodrošināt nepārtrauktu un ilgtspējīgu *VEA Group* darbību. Tika noslēgti šādi līgumi.
- (23) Kad *VEA* pieņēma lēmumu, ka *SEAH* nepieciešams likvidēt, lai izpildītu lēmumu par atgūšanu, 2013. gada 4. novembrī *VEA Group* noslēdza līgumu ar arodbiedrību organizācijām, lai atrisinātu jautājumu par *SEAH* darbinieku atbrīvošanu no darba. Līgums nodrošināja brīvprātīgas darba attiecību izbeigšanas veicināšanas plānu visiem *SEAH* darbiniekiem, ko īstenotu, izmantojot kolektīvo atbrīvošanu no darba un jauna *VEA* pilnībā piederoša meitasuzņēmuma izveidi, pieņemot darbā daļu no *SEAH* darbaspēka.
- (24) Šajā līgumā ir precizēts "vienošanās projekts" un ir noteikts, ka ir nepieciešams "īstenošanas līgums", kurā būtu izklāstīti noteikumi jauniem līguma nosacījumiem un jaunai darba struktūrai *Airport Handling* darbiniekiem, jo Komisijas noteiktā darbības pārtrauktības prasība diktē darba attiecību izveidi *ex novo*. Turklāt saskaņā ar līgumu šāda īstenošanas līguma noslēgšana būtu iespējama tikai pēc tam, kad būs noslēgtas "komerciālās sarunas starp *Airport Handling* un *Linates* un *Malpensas* lidostās darbību veicošajiem pārvadātājiem brīvas konkurences kontekstā"⁽⁶⁾. Kopumā īstenošanas līgumam vajadzēja būt balstītam uz šādiem principiem:

— turpināt īstenot mērķi par darba vietu garantēšanu visam *SEAH* personālam,

⁽⁶⁾ 2013. gada 4. novembra līguma 5. punkts.

- noteikt skaidrus kritērijus iespējamai personāla pārvietošanai VEA Group ietvaros,
 - apkalpošanas uz zemes ekonomiskā dzīvotspēja,
 - atbilstošas, iekļaujošas darba attiecību sistēmas definēšana,
 - nepārtraukta VEA Group uzņēmuma labklājības sistēmas piemērošana.
- (25) 2014. gada 22. aprīlī SEAH uzsāka no darba atbrīvoto darba ņēmēju mobilitātes sistēmu (*Collocamento in mobilità*), kas ir sociālā nodrošinājuma sistēma, ko Itālijas valsts izveidoja galvenokārt ar mērķi atbalstīt grūtībās nonākušu uzņēmumu darbiniekus bezdarba laikposmos⁽⁷⁾. Tobrīd sabiedrībā SEAH bija 2214 darbinieki, kas bija līdzvērtīgi 1980 pilnas slodzes darbiniekiem.
- (26) 2015. gada 31. maijā sabiedrībā *Airport Handling* bija [...] (*) darbinieki ([...] (*) pilnas slodzes ekvivalents, turpmāk – "PSE"), no kuriem [...] (*) darbinieki ([...] (*) PSE) pirms tam bijuši SEAH darbinieki.
- (27) 2014. gada 4. jūnijā SEAH un arodbiedrības parakstīja īstenošanas līgumu ar mērķi īstenot iepriekšminētajā 24. apsvērumā aprakstītā vienošanās projekta noteikumus.
- (28) Līgumā bija noteikts, ka VEA piekrīt, pirmkārt, ka *Airport Handling* nodarbina SEAH personālu tādā mērā un atbilstoši darba profiliem, cik nepieciešams uzņēmumam *Airport Handling*, un, otrkārt, ka tiek uzsāktas sarunas ar arodbiedrību organizācijām par darbinieku atlases kritērijiem. Līgumā arī noteikts, ka jebkuru jaunu darba līgumu ar *Airport Handling* obligāti raksturo atteikšanās no SEAH darba līguma oficiālā un būtiskā satura.
- (29) Saskaņā ar šo līgumu SEAH demonstrēja savu gatavību nodrošināt finansiālu veicināšanas sistēmu darba ņēmējiem, kuri līdz 2014. gada 30. jūnijam piekrīt neiebildt pret atlaišanas pasākumiem.
- (30) Tāpat 2014. gada 4. jūnijā *Airport Handling* noslēdza līgumu ar arodbiedrību organizācijām. Šajā līgumā norādīts 2014. gada 1. jūlijā *Airport Handling* nepieciešamo darbinieku skaits ar līgumiem uz nenoteiktu laiku. Turpmāk norādīts, ka *Airport Handling* piekrīt piešķirt nodarbinātības prioritāti bijušajiem SEAH darbiniekiem.
- (31) Šajā līgumā norādīts *Airport Handling* potenciālais darbaspēka pieprasījums PSE. Šajā kontekstā līgumā uzsvērts, ka šie rādītāji var mainīties kopējā skaita un/vai līgumā noteikto mainīgo rādītāju jomā. Līgumā norādīti šādi personāla aprēķini: [...] (*) PSE pastāvīgs personāls darbības nodrošināšanai; [...] (*) PSE administrācijas personāls; [...] (*) PSE personāls uz noteiktu laiku sezonas darbam. Līgumā noteikts, ka šī pieprasījuma apmierināšanai *Airport Handling* galvenā stratēģija būs uzrunāt personas, kuras pašlaik strādā SEAH. Līgumā arī noteikta darbā pieņemšanas procedūra, darba līgumu juridiskais un finansiālais saturs, labklājības politika un darba organizācija. Līguma noteikumi paredz, ka bijušo SEAH personālu pieņem darbā ar jauniem līgumiem, kuros ir būtiski atšķirīgi ekonomiskie nosacījumi.
- (32) Šajā līgumā paredzētie darba nosacījumi atšķiras no tiem, kurus SEAH piemēroja saviem darbiniekiem. Proti:
- saskaņā ar valsts kolektīvo darba līgumu aviācijas personālam *Airport Handling* piemēros sadaļu par pakalpojumu sniedzējiem uz zemes, bet SEAH iepriekš darba līgumiem piemēroja sadaļu par lidostas operatoriem. Saskaņā ar Itālijas norādīto, sadaļa par pakalpojumu sniedzējiem uz zemes paredz citādākus nosacījumus attiecībā uz atvaļinājumu (20 dienas gadā, nevis 22), darba ilgumu (7 stundas un 30 minūtes dienā, nevis 7 stundas un 15 minūtes dienā), kā arī atalgojumu un piemaksas (atalgojuma samazināšana par 6 dienām),
 - citādāka tiesību uz darba samaksu organizācija, piemēram, *Airport Handling* nepiemēro konkrētas kolektīvā līguma pozīcijas, kas papildina valsts kolektīvo darba līgumu, ko SEAH attiecināja uz saviem darbiniekiem,
 - citādāka darbinieku organizācija (piemēram, [...] (*)).

(7) 1991. gada 23. jūlija likums Nr. 223 par noteikumiem attiecībā uz bezdarbnieku pabalstu fondu, no darba atbrīvoto darba ņēmēju mobilitāti, bezdarbnieku pabalstiem, ES direktīvu īstenošanu, darbā iekārtošanu un citiem noteikumiem par darba tirgu (1991. gada 27. jūlija GURI [Nr. 175]).

(*) Komerccnoslēpums.

- (33) Saskaņā ar Itālijas norādīto attiecīgi:
- *Airport Handling* kopējās darbaspēka izmaksas samazinājās par 30 % salīdzinājumā ar *SEAH* kopējām darba izmaksām,
 - *Airport Handling* papildu kolektīvā līguma kopējās izmaksas samazinājās par [...] (*) % salīdzinājumā ar *SEAH* līguma izmaksām, kopējai atalgojuma samazināšanai ik gadu esot [...] (*) reizes lielāki par mēnešalgu.
- (34) 2014. gada 9. jūnijā akcionāru ārkārtas pilnsapulce apstiprināja uzņēmuma brīvprātīgu likvidāciju, nosakot 2014. gada 1. jūliju kā likvidācijas spēkā stāšanās datumu⁽⁸⁾.
- (35) Tika iecelts likvidators, un tam uzdeva pārdot uzņēmuma aktīvus, samaksāt kreditoriem un sagatavot galīgo likvidācijas bilanci un pārskatu.
- (36) Lai 2014. gada 4. jūnija līgumi stātos spēkā, arodbiedrību organizācijas kā nosacījumu bija noteikušas pozitīvu *SEAH* darbinieku referenduma rezultātu. Referendums notika no 2014. gada 11. jūnija līdz 13. jūnijam. Šajā referendumā 2014. gada 4. jūnija līgums tika noraidīts.
- (37) Tādēļ 2014. gada 1. jūlijā *SEAH* akcionāru pilnsapulcē tika pieņemts lēmums līdz 2014. gada 31. augustam pagarināt *SEAH* darbības izbeigšanu, pilnvarojot likvidatoru (kurš savu amatu uzņēmās 2014. gada 1. jūlijā) pagaidām pārvaldīt sabiedrību līdz šim datumam un šī termiņa beigās sākt *SEAH* aktīvu atsavināšanu un tās darbības pārtraukšanu.
- (38) Lai rastu risinājumu negatīvajam balsojumam 2014. gada 14. jūnijā, arodbiedrību organizācijas 2014. gada 4. jūlijā ieteica konkrētus precizējumus 2014. gada 4. jūnija līguma nosacījumos, piemēram, ka papildu darba dienām jābūt vienmērīgi sadalītām visa gada garumā, ka atsaucē uz "darbalaika efektivitāti" nozīmē, ka jāstrādā vismaz 7,5 stundas dienā, 5 dienas nedēļā un ka darbiniekiem ir divas izvēles iespējas, kā strādāt konkrētos svētkos, par kuriem saskaņā ar jauno līgumu vairs nemaksā. 2014. gada 7. jūlijā *Airport Handling* apstiprināja šos priekšlikumus. 2014. gada 15. jūlijā *Airport Handling* parakstīja papildu līgumu, ar kuru apstiprināja 2014. gada 4. jūnija līguma spēkā esamību un iekļāva tajā arodbiedrību organizāciju pieprasītos precizējumus. Tomēr jaunajā līgumā nebija ieviestas jebkādas būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekš noraidīto 2014. gada 4. jūnija līgumu.
- (39) 2014. gada augustā *SEAH* uzsāka visa sava darbaspēka atbrīvošanu no darba. Vienlaikus *Airport Handling* sāka no bijušajiem *SEAH* darbiniekiem pieņemt darbā tādu personālu, kāds tika uzskatīts par nepieciešamu darbības nodrošināšanai. *Airport Handling* sazinājās arī ar *Adecco*, pakalpojumu sniedzēju pagaidu darba jomā, lai pieņemtu darbā pagaidu darbiniekus.
- (40) *SEAH* savu darbību beidza 2014. gada 1. septembrī. Šajā dienā *Airport Handling* sāka savu darbību Milānas lidostās. No 2014. gada 1. septembra uzņēmumā *Airport Handling* bija [...] (*) darbinieki ([...] (*) PSE), tādējādi no 2014. gada 22. aprīļa, kad *SEAH* uzsāka oficiālo kolektīvās darbinieku atbrīvošanas no darba procesu, nodarbinot [...] (*) *SEAH* darbinieku. Turklāt *Airport Handling* nodarbināja [...] (*) pagaidu darbiniekus ([...] (*) PSE) [...] (*).

2.2. Līgums ar gaisa pārvadātājiem

- (41) Savā 2014. gada 22. aprīļa vēstulē *SEAH* informēja gaisa pārvadātājus, piegādātājus un citas ieinteresētās personas, ka tā savu darbību pārtrauks 2014. gada 1. jūlijā un tādēļ šajā datumā pārtrauks sniegt apkalpošanu uz zemes Milānas lidostās.

(*) Komerccoslēpums.

(8) Brīvprātīga likvidācija būtībā ir līdzīga likvidācijai ar tiesas lēmumu, izņemot faktu, ka lēmumu par uzņēmuma likvidāciju pieņem akcionāri pilnsapulcē, nevis tiesa, tāpat arī akcionāri ieceļ likvidatorus un nosaka to pilnvaras. Tikai tad, ja nav iespējams sapulcēt akcionāru vairākumu, uzņēmumam ir jāiesniedz tiesā pieteikums par tā likvidācijas pasludināšanu. Tad tiesa norīko likvidatorus atbilstoši uzņēmuma statūtiem vai saskaņā ar akcionāru pilnsapulces lēmumu, ja vien nav skaidri redzams, ka nesaskaņas akcionāru starpā kavēs lēmuma pieņemšanu pilnsapulcē, tādā gadījumā tiesa pati ieceļ likvidatoru.

(42) Pēc šī paziņojuma desmit lidsabiedrības nolēma uzticēt pakalpojumu veikšanu uz zemes Milānas lidostās citiem pakalpojumu sniedzējiem, nevis *SEAH* un *Airport Handling*.

(43) Tajā pašā laikā 19 lidsabiedrības, kuras veica darbību Milānas lidostās, *Airport Handling* kā pakalpojumu sniedzēju uz zemes izvēlējās uz atklātu konkursu pamata. Citas lidsabiedrības izvēlējās *Airport Handling*, pamatojoties uz cenu aptaujas procedūru. Saskaņā ar Itālijas norādīto pakalpojumu sniedzēja izvēli parasti pamato ar tādiem konkrētiem faktoriem kā cena, sniedzēja finansiālā stabilitāte, sasniegumi, uzņēmuma pieredze un kompetence.

2.3. *Airport Handling* izveide un VEA dalības nodošana *Milan Airport Handling Trust*; *Airport Handling* kapitalizācija

(44) Uzņēmums *Airport Handling* tika reģistrēts 2013. gada 9. septembrī kā sabiedrība ar ierobežotu atbildību ar akciju kapitālu EUR 10 000 apmērā.

(45) VEA direktoru padome 2014. gada 10. martā nolēma palielināt *Airport Handling* kapitālu līdz pat EUR 2,5 miljoniem, lai *Airport Handling* kā pakalpojumu sniedzējs uz zemes varētu izpildīt Valsts Civilās aviācijas iestādes (VCAI) sertifikācijas prasības. Saskaņā ar valstī spēkā esošajiem noteikumiem VCAI piešķir licences pakalpojumu sniedzējiem uz zemes, kas var izpildīt šādas prasības⁽⁹⁾:

— kapitāls vismaz ceturtdaļas apjomā no paredzamā apgrozījuma,

— darbībai nepieciešamie resursi un organizatoriskās iespējas atbilstoši sniegt pakalpojumus,

— sertifikāts, kas apliecina, ka tiek ievērotas visas saistības, kas izriet no darba un drošības tiesību aktiem.

(46) VEA direktoru padome 2014. gada 30. jūnijā pieņēma lēmumu nodibināt *Milan Airport Handling Trust* ("trasts") un palielināt *Airport Handling* kapitālu līdz pat EUR 25 miljoniem.

(47) Trasts tika nodibināts 2014. gada 30. jūnijā, un tajā pašā dienā tika parakstīts trasta līgums. Saskaņā ar tā dibināšanas aktu trasts: i) rīkojas kā *Airport Handling* vienīgais kapitāla daļu turētājs, līdz uzņēmuma mazākuma akciju pakete tiek pārdota un ii) nodrošina, ka *Airport Handling* darbībā nav saimnieciskās pēctecības ar *VEA Handling*.

(48) Saskaņā ar trasta līgumu trasts tika nodibināts konkrētiem mērķiem:

— lai apstiprinātu un pārbaudītu *Airport Handling* saimnieciskās pēctecības neesamību ar *VEA* un *SEAH*, ko nodrošina, pārvaldot *Airport Handling* neatkarīgi no *VEA*,

— lai nodrošinātu neatkarīgu trešo personu investoru piekļuvi *Airport Handling* akciju kapitālam ne mazāk kā 30 % akciju paketes apmērā.

(49) Trasta līgumā noteikts, ka, lai izpildītu šo uzdevumu, trasts izmanto savas pilnvaras:

— lai ieceltu direktorus, apstiprinātos revidentus un citas juridiskas personas, izvēloties tos no atbilstošiem kandidātiem, kam nav operatīvās atbildības vai darba attiecību ar *VEA* vai *SEAH*,

— lai pieprasītu pārskatus no direktoriem par saimnieciskās pēctecības pārtraukšanas notikumiem pirms trasta reģistrēšanas, kā arī

— lai pārliecinātos, ka tiek piemērotas atbilstīgas procedūras, lai izvairītos no tā, ka *Airport Handling* gūst nepamatotu labumu no *VEA* komerciālās informācijas salīdzinājumā ar konkurentiem, iegūstot un uzturot kontaktus ar lidsabiedrībām, un lai tiktu ievēroti trasta līguma A pielikumā ietvertie ierobežojumi.

⁽⁹⁾ *Airport Handling* 2014. gada 21. janvārī iesniedza pieteikumu licencei par pakalpojumu sniegšanu uz zemes Linates un Malpensas lidostās. VCAI uzņēmumam *Airport Handling* piešķīra licenci 2014. gada 17. aprīlī.

- (50) It īpaši saskaņā ar trasta līgumu pilnvarotā persona pārbauda, vai kopš *Airport Handling* reģistrācijas nav pieņemti juridiski akti, kuru rezultātā *SEAH* nodotu *Airport Handling* jebkurus aktīvus, kustamu un nekustamu īpašumu, līgumus ar lidsabiedrībām un/vai uz zemes sniegto pakalpojumu piegādātājus, intelektuālā īpašuma tiesības vai vienpusējas saistības ar saimniecisku ietekmi (t. i., faktiskas un personīgas garantijas), izņemot tās, kas ir minētas trasta līgumā.
- (51) Šajā ziņā trasta līgums izslēdz no pilnvarotās personas kontroles varas sfēras:
- faktu, ka sabiedrību *Airport Handling* apvienoja un kapitalizēja *VEA*,
 - faktu, ka *Airport Handling* pārņēma personālu no *SEAH*,
 - faktu, ka *Airport Handling* nomā savus līdzekļus un iekārtas apkalpošanai uz zemes no *SEAH* saskaņā ar nomas līgumu, kura beigu termiņš ir 2015. gada 28. februāris.
- (52) Turklāt trasta līgumā arī noteikts, ka pilnvarotai personai ir jāpārbauda:
- vai, izņemot pilnvaras, kas *VEA* piešķirtas saskaņā ar trasta līgumu, *Airport Handling* darbības pārvaldība ir atsevišķa no *VEA* pārvaldības, vai to kontrolē un uzrauga direktoru padome, kuras locekļus autonomi ieceļ pilnvarotā persona,
 - vai pirms vai pēc trasta izveides *VEA* un *Airport Handling* nav pieņēmuši juridiskus aktus, kuru rezultātā *VEA* nodod aktīvus, kustamu vai nekustamu īpašumu, līgumus, vienpusējas saistības ar saimniecisku ietekmi (t. i., faktiskas vai personīgas garantijas) vai intelektuālās īpašuma tiesības, izņemot elementus, kas atrunāti trasta līgumā vai ko *VEA* pieprasīja, izmantojot savas pilnvaras kā Milānas lidostu koncesijas īpašnieks, kā arī
 - vai *Airport Handling* piemēro procedūras un kontroles pasākumus, lai izvairītos gūt labumu no *VEA* komerciālās informācijas, uz kuru attiecas īpašumtiesības, no kuras *Airport Handling* varētu gūt nepamatotu labumu, iegūstot un uzturot līgumus ar lidsabiedrībām, piemēram, informācija par *SEAH* iepriekš noslēgtajiem līgumiem vai prasībām, kuras lidsabiedrības darījušas zināmas *VEA* kā lidostas operatoram.
- (53) Tomēr saskaņā ar trasta līgumu pilnvarotās personas uzdevums nav pārbaudīt vai novērtēt apstākļus, ka
- *VEA* pārstāvji piedalījušies sarunās ar darbiniekiem, kurus pieņem darbā *Airport Handling*,
 - *Airport Handling* gūst labumu no ārpalpojumu *VEA* darbiniekiem, tostarp šī uzņēmuma ģenerāldirektora, ko vajadzēja uzturēt trasta darbības laikā,
 - konkrētus centralizētus pakalpojumus turpinās sniegt *VEA*,
 - *VEA* var pārbaudīt pakalpojumu kvalitātes līmeni, lai ievērotu savus Milānas lidostu infrastruktūras lidostas operatora pienākumus,
 - lēmumi par *Airport Handling* turpmāko finansējumu pilnībā paliek *VEA* ziņā, neskarot *Airport Handling* direktoru padomes tiesības pieņemt lēmumus, lai īstenotu uzņēmējdarbības plānu.
- (54) Ciktāl tas attiecas uz trešās personas investora ienākšanu *Airport Handling*, trasta līgumā noteikts, ka *Airport Handling* kapitāla atvēršanas procedūras sākotnējo posmu "tiesīgiem akcionāriem" (proti, fiziskām vai juridiskām personām, kuras, ja ir Itālijas rezidenti, nav kvalificējas kā Itālijas valsts pārvaldītas valsts iestādes vai uzņēmumi) vada *VEA*, un to bija paredzēts pabeigt 2015. gada 28. februārī.
- (55) Trasta līgumā noteikts, ka tad, ja līdz 2015. gada 1. martam *VEA* joprojām piederētu vairāk nekā [...] (*) % *Airport Handling* akciju, pilnvarotā persona varētu sākt meklēt investorus, kuriem jāatbilst *VEA* iepriekš paziņotajiem nosacījumiem ar aktu, ko paziņo juristam, kas rīkojas kā trasta aizbildnis, un ko *VEA* pārskatīs pienācīgā laikā. Jebkurā citā gadījumā pilnvarotajai personai nav tiesību atsvešināt *Airport Handling* akciju paketi bez *VEA* piekrišanas.

(*) Komerccnoslēpums.

- (56) Tālāk trasta līgumā arī noteikts, ka pēc [...] (*) % VEA īpašumā esošās *Airport Handling* akciju paketes pārdošanas, VEA meklēs privātos investorus, kas būtu ar mieru turpmāk piedalīties *Airport Handling* kapitālā, ņemot vērā sociālos apsvērumus un VEA pienākumu turpināt nodrošināt apkalpošanu uz zemes Milānas lidostās.
- (57) *Airport Handling* direktoru padome 2014. gada 26. augustā apstiprināja trasta līguma papildinājumu. Papildinājumā paredzēts, ka *Airport Handling* izdos 20 000 līdzdalības kapitālā instrumentus – *SFP (strumenti finanziariari partecipativi)* saskaņā ar Itālijas Civilkodeksa 2346. panta 6. daļu⁽¹⁰⁾, katra instrumenta nominālvērtība ir EUR 1 000, ko piedāvās uzņēmumam VEA. Papildinājumu parakstīja nākamajā dienā.
- (58) *Airport Handling* akcionāru pilnsapulce 2014. gada 27. augustā⁽¹¹⁾ pieņēma lēmumu palielināt *Airport Handling* kapitālu no EUR 1,3 miljoniem līdz EUR 5 miljoniem, uz ko parakstās un ko apmaksā VEA.
- (59) Tajā pašā dienā VEA nodeva visu *Airport Handling* akciju kontrolpaketi trastam un iecēla pilnvaroto personu, proti, *Crowe Horwath Trustee Services* ("Pilnvarotā persona") pārvaldīt *Airport Handling*.
- (60) 2014. gada 27. augustā pilnvarotā persona iecēla jaunu *Airport Handling* direktoru padomi. VEA [...] (*) augstākā līmeņa vadītāji [...] (*), no pieciem, [...] (*). Saskaņā ar Itālijas norādīto abi pilda savu darbu tikai *Airport Handling* interesēs uz darbā norīkošanas līguma pamata no mātesuzņēmuma VEA.
- (61) Tomēr 2014. gada 27. augustā pēc VEA akciju paketes nodošanas trastam *Airport Handling* akcionāru pilnsapulce⁽¹²⁾ pieņēma lēmumu pārveidot *Airport Handling* no sabiedrības ar ierobežotu atbildību (S.R.L.) par akciju sabiedrību (S.p.A.) un 20 000 *SFP* izdošanu, ko piedāvātu VEA parakstīšanai par EUR 1 000 katru. VEA parakstīja un apmaksāja *SFP* nākamajā dienā, tādējādi palielinot *Airport Handling* kapitālu pavisam līdz EUR 25 miljoniem (EUR 5 miljonu akciju kapitāls un EUR 20 miljonu *SFP* veidā).

2.4. SEAH aktīvu pārdošanas mēģinājums; nomas līgums ar *Airport Handling*

- (62) 2014. gada 12. novembrī likvidators izsludināja aicinājumu paust interesi par SEAH aktīvu iegādi; aicinājumu publicēja Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša papildinājumā:
- "Itālijā – Milānā: Iekārtu pārdošana, tostarp, tikai informācijas nolūkā: kravas iekrāvēji, pārvadātāji, pacelšanas platformas, palešu pacelājs, mobilie/mobile/lentes konveijeri, velkamās/BAE velkamās kāpnes, elektriskie/dīzeļa/hibrīda traktori, mucas, ģeneratori, gaisa kondicionētāji, kompresori, bagāžas/preču ratiņi 2014/5218-385934 – Aicinājums paust interesi"⁽¹³⁾. Aicinājuma paust interesi nolūkos aktīvi tika sagrupēti deviņās daļās.
- (63) SEAH uzdeva *Istituto del Marchio di Qualità S.p.A. (IMQ)* veikt SEAH aktīvu visaptverošu novērtējumu un uz šī pamata noteikt maksu par SEAH pakalpojumu uz zemes veikšanas iekārtu nomu, kā arī aktīvu pārdošanas cenu. IMQ iesniedza divus ziņojumus: 2014. gada 25. jūnijā par nomas maksu; 2014. gada 16. oktobrī par aktīvu sadalīšanu daļās pārdošanai. Kā apgalvo IMQ, aktīvu aplēsto vērtību saprot kā iespējamo tirgus vērtību, kāda monetārā izteiksmē būtu aktīviem ar līdzīgu tehnisko raksturojumu, izpildījumu, veiktajiem remontiem un uzglabāšanu, izmantošanu un vecumu.
- (64) Kā piedāvājumu iesniegšanas beigu datumu deviņām pārdodamajām daļām noteica 2015. gada 26. janvāri.
- (65) IMQ ieteica par SEAH iekārtu nomu pakalpojumiem uz zemes noteikt maksu EUR [...] (*) pusgadā (EUR [...] (*) gadā).

(*) Komerccnoslēpums.

⁽¹⁰⁾ *SFP* ir uz pašu kapitālu balstīti instrumenti, tādēļ tie nav pakļauti atmaksas saistībām par VEA veiktā ieguldījuma summu. Uz tiem neattiecas administratīvās tiesības, bet tie ir līdzīgi akcijām kapitāla tiesību jomā. Konkrēti, šie instrumenti dod tiesības uz peļņas sadali un rezervēšanu, kā arī tiesības uz citiem kapitāla objektiem, tostarp uzņēmuma likvidācijas gadījumā.

⁽¹¹⁾ Šajā datumā VEA joprojām bija *Airport Handling* vienīgais akcionārs.

⁽¹²⁾ Šajā datumā trasts bija *Airport Handling* vienīgais akcionārs.

⁽¹³⁾ Paziņojums par līgumu Nr. 2014/S218-385934 (12.11.2014.) OV papildinājumā "elektroniskajā ikdienas informācijā par konkursiem" (TED): <http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:385934-2014:TEXT:EN:HTML&src=0>

- (66) 2014. gada 1. septembrī *SEAH* un *Airport Handling* noslēdza nomas līgumu, saskaņā ar kuru *Airport Handling* nomātu *SEAH* iekārtas apkalpošanai uz zemes par nomas maksu EUR [...] (*) apmērā, t. i., par *IMQ* ieteikto summu. Nomas līgumam bija jābeidzas 2015. gada 31. augustā.
- (67) Lai apstiprinātu *IMQ* veiktā novērtēšanas procesa pareizību, 2014. gada 1. septembrī *Airport Handling* un *SEAH* sazinājās ar otru neatkarīgo ekspertu, *Ernst & Young* finanšu uzņēmumu *Advisors SpA (E&Y)*, lai no jauna novērtētu nomas maksas līmeni. Šajā kontekstā *SEAH* un *Airport Handling* līgumiski vienojās, ka gadījumā, ja otrā novērtējuma rezultātā tiktu secināts, ka tirgus vērtība ir novirzījies vismaz par [...] (*) % no *IMQ* noteiktā līmeņa, tad līguma maksa tiks attiecīgi saskaņota ar atpakaļejošu spēku.
- (68) *E&Y* 2014. gada 15. oktobrī iesniedza savu ziņojumu un noteica *SEAH* aktīvu nomas tirgus likmi EUR [...] (*) apmērā par gadu. 2014. gada 25. oktobrī *Airport Handling* un *SEAH* vienojās paplašināt *E&Y* veikto analīzi un uzticēja šim uzņēmumam izanalizēt faktiskos darbības apstākļus un aktīvu fizisko stāvokli (*E&Y* sākotnēji balstīja savu vērtējumu uz aktīvu fizisku pārbaudi, pamatojoties uz paraugu atlasī). Šajā analīzē tika atklāts, ka vairāki mehānismi un iekārtas nebija piemēroti lietošanai, ņemot vērā īso nomas laiku un augstās nepieciešamā remonta izmaksas, jo daudzas iekārtas bija novecojušas. Saskaņā ar trasta norādīto datumā, kad tas iesniedza savas piezīmes par 2014. gada lēmumu par procedūras uzsākšanu, *SEAH* un *Airport Handling* meklēja risinājumu, lai izvairītos no tiesvedības. Attiecīgi nomas maksa ar atpakaļejošu spēku tika noteikta EUR [...] (*) gadā.
- (69) 2014. gada 26. novembrī *Airport Handling* direktoru padome pieņēma lēmumu rīkot publisku konkursu par jaunu iekārtu iegādi tirgū. Šī konkursa procedūras rezultātā 2015. gada 11. februārī *Airport Handling* nomainīja aptuveni [...] (*) % iekārtu ar tirgū iegādātiem aktīviem, kas izmaksāja apmēram EUR [...] (*). Saskaņā ar Itālijas iestāžu veikto, *Airport Handling* finansēja šo pirkumu tikai no saviem resursiem.
- (70) 2015. gada 9. februārī konkurss par *SEAH* aktīvu pārdošanu tika pasludināts par neveiksmīgu, jo neviens pretendents nebija izrādījis interesi iegādāties kādu no daļām.
- (71) 2015. gada 26. februārī *SEAH* saņēma pirmo paziņojumu no *Airport Handling*, kurā šis uzņēmums pauda interesi iegādāties 6 no 9 konkursā piedāvātajām daļām. 2015. gada 3. jūnijā *Airport Handling* atjaunoja savu paziņojumu par ieinteresētību. 2015. gada 18. septembrī [...] (*) tika pārdoti *Airport Handling* par sākotnējā konkursa procedūrā norādīto cenu, kas bija EUR [...] (*).

2.5. Uzņēmuma *Airport Handling* mazākuma akciju paketes pārdošana

- (72) Kā paredzēts trasta līgumā, pilnvarotā persona uzsāka *Airport Handling* kapitāla mazākuma akciju paketes pārdošanu.
- (73) Šim nolūkam 2015. gada 27. janvārī pilnvarotā persona iecēla *BNP Paribas* Itālijas filiāli par finanšu konsultantu saistībā ar *Airport Handling* "vismaz 30 %" kapitāla daļas pārdošanu trešo personu investoriem. Itālijas iestādes norādīja, ka *BNP Paribas*, rīkojoties kā finanšu konsultants, pilnīgi pastāvīgi organizēja pārdošanas procesu. *BNP Paribas* ieplānoja šādus pārdošanas posmus: 1. Iepriekšēja caurlūkošana; 2. Darījuma organizēšana; 3. Darījuma slēgšana.
- (74) Pieci ieinteresēti investori iesniedza nesaistošus piedāvājumus [...] (*) – [...] (*) % *Airport Handling* akciju pirkumam: [...] (*), [...] (*), [...] (*), [...] (*) un [...] (*).
- (75) Saskaņā ar pārdošanas līguma projektu, ko iesniedza Itālija, lai investoram būtu operatīvā kontrole pār *Airport Handling*, pilnvarotā persona apņemas uz visu laiku līdz nogaidīšanas perioda beigām⁽¹⁴⁾ piešķirt investoram tiesības iecelt vairākumu, t. i., trīs no pieciem direktoru padomes locekļiem, kuru vidū ir uzņēmuma izpilddirektors, kamēr direktoru padomes priekšsēdētāju iecel akcionāru pilnsapulce.

(*) Komerccoslēpums.

⁽¹⁴⁾ "Maksimālais izpildes termiņš" ir 18 kalendārie mēneši no visu dokumentu aizpildīšanas un apmaiņas un visu no pārdošanas līguma izrietošo saistību pilnīgai izpildei.

- (76) 2015. gada 21. septembrī pilnvarotā persona parakstīja saistošu investīciju pamatlīgumu ar *D'Nata* par [...] (*) % *Airport Handling* akciju pārdošanu. Saskaņā ar šo līgumu ir piemērojama šāda kārtība:
- (77) Sākotnējais ieguldījums: kad apvienošanās kontroles iestādes ir apstiprinājušas iegādi, *D'Nata* iegādājas [...] (*) % *Airport Handling* akciju ar tiesībām iecelt direktoru padomes vairākumu un izpilddirektoru. Šādas kārtības mērķis bija nodrošināt, ka, neraugoties uz to, ka uzņēmums *D'Nata* ir mazākuma akciju turētājs, tas varētu efektīvi ieņemt kontrolējošā akcionāra pozīciju.
- (78) Papildu ieguldījums: saskaņā ar pirkšanas iespējas kārtību uzņēmumam *D'Nata* ir tiesības iegādāties vēl [...] (*) % *Airport Handling* akciju. Konkrēta "valsts atbalsta pirkšanas iespēja" paredz, ka *D'Nata* var pārdot atpakaļ [...] (*) % savu akciju par pielāgotu sākotnējās iegādes cenu, ja Komisija pieņem negatīvu lēmumu vai 18 mēnešus pēc sākotnējā ieguldījuma pabeigšanas valsts atbalsta procedūra joprojām vēl nav izpildīta.
- (79) 2016. gada 8. februārī Itālijas konkurences iestāde, *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato*, apstiprināja *D'Nata* veikto *Airport Handling* vienpersoniskās kontroles iegādi saskaņā ar Itālijas uzņēmumu apvienošanās kontroles likumu. Pilnvarotā persona informēja Komisiju, ka pēc šī apstiprinājuma tā sāks strādāt ar *D'Nata* par ieguldījuma noslēgšanu 2016. gada 8. martā.

2.6. Uzņēmējdarbības plāns 2014. – 2017. gadam

2.6.1. 2013. gada 14. novembra uzņēmējdarbības plāns

- (80) Iepriekšējās izmeklēšanas posmā Itālija bija iesniegusi *Airport Handling* 2013. gada 14. novembra uzņēmējdarbības plānu 2014.–2017. gadam ("2013. gada novembra uzņēmējdarbības plāns"), lai pierādītu, ka VEA ieguldījums *Airport Handling* kapitālā atbilst tirgus ekonomikas investoru principam. Turpmāk apkopoti galvenie šī plāna elementi.
- (81) Uzņēmējdarbības plānā uzsvars likts uz perona⁽¹⁵⁾ un pasažieru⁽¹⁶⁾ pakalpojumiem, kas ir *Airport Handling* uzņēmējdarbības galvenā daļa. Paredzamā kopējā uzņēmuma tirgus daļa gan Malpensas, gan Linates lidostās bija attiecīgi [50–70] (*) % un [50–70] (*) % 2014. gada otrajā pusē un pieaugums attiecīgi līdz [60–80] (*) % un [60–80] (*) % līdz 2017. gadam.
- (82) Plānā izstrādātie aprēķini ataino pieaugošus ienākumus no darbības sakarā ar paredzamo pieaugošo tirgus daļu. Bija paredzēts, ka ieņēmumi pieaugs no EUR [...] (*) 2014. gada otrajā pusē līdz EUR [...] (*) 2017. gadā, pamatojoties uz pieņēmumu, ka pasažieru plūsma pieaugs par [...] (*) – [...] (*) % gadā laikposmā no 2014. gada līdz 2017. gadam.
- (83) Tika prognozēts, ka vidējais personāla skaits pieaugtu no [...] (*) PSE 2014. gadā līdz [...] (*) PSE 2017. gadā, palielinoties līgumu skaitam uz noteiktu laiku. Aprēķinātās darbaspēka izmaksas bija aptuveni [...] (*) % no kopējām darbības izmaksām. Pārskata periodā VEA palielinātu ražīgumu par 12 %, izmantojot trīs galvenos faktoros:

— efektivitātes paaugstināšana, uzsākot *Airport Handling* darbību (piemērojot uz noteiktu laiku un nepilnu laiku noslēgto līgumu daļas; labāka darba programmas definēšana²; organizācijas struktūras pielāgošana, lai efektīvi izmantotu resursus, ierobežojot sezonas darbinieku algošanu; maksimāla esošā darbaspēka spēju optimizēšana),

— apjomradīti ietaupījumi no palielinātas satiksmes,

— strukturāli pielāgojumi uzņēmējdarbības procesos (uzlabota darbu plānošana un organizācija; ieguldījumi tehniskos risinājumos, lai daļēji vai pilnībā automatizētu konkrētas darbības; darbaspēka izdevumu saistība attiecībā pret uzņēmējdarbības jaudu un rezultātiem).

(*) Komerccnoslēpums.

⁽¹⁵⁾ Pakalpojumi slēgtajā teritorijā, tostarp pasažieru iekāpšana/izkāpšana, bagāža un kravas, gaisa kuģu balansēšana un bagāžas sadale.

⁽¹⁶⁾ Atklātajā teritorijā sniegtie pakalpojumi.

- (84) Tika prognozēts, ka sākotnējās uzsākšanas izmaksas par atjaunotām sarunām attiecībā uz klientu un piegādātāju līgumiem, darbaspēka līgumi, pieņemšana darbā, organizācijas/administratīvo/darbības procedūru rakstīšana, juridiskās izmaksas, maksa par banku pakalpojumiem, konsultācijām un mazu priekšmetu un dažādu krājumu iegāde būs EUR [...] (*).
- (85) Darbības uzsākšanas izmaksas, t. i., kapitāla izdevumi, kas nepieciešami, lai *Airport Handling* varētu uzsākt darbību, bija aprēķinātas EUR [...] (*) apmērā jaunu iekārtu iegādei. Tomēr 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plāna nolūkos tika pieņemts, ka *Airport Handling* iegādāsies lietotas iekārtas apkalpošanai uz zemes par EUR [...] (*).
- (86) Lai segtu visus aprēķinātos darbības uzsākšanas izdevumus, uzņēmējdarbības plāns paredzēja kapitāla palielināšanu par EUR [...] (*) [...] (*).

2.6.2. 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plāns

- (87) Turpmāk izmeklēšanas gaitā Itālija iesniedza pārskatītu 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plānu 2014.–2017. gadam ("2014. gada augusta uzņēmējdarbības plāns"), ko 2014. gada 26. augustā apstiprināja *Airport Handling* padome. Saskaņā ar Itālijas sniegto informāciju šī pārskatītā plāna sagatavošana bija noslēguma posmā jau 2014. gada jūlijā. Plāna galveno pieņēmumu apkopojums ir šāds.
- (88) Tirgus daļa: attiecībā uz [...] (*) 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā pieņemta nedaudz mazāka izaugsme nekā iepriekšējā plānā, tirgus daļai [...] (*) sasniedzot [70–80] (*) %, pamatojoties uz aktualizēto paredzēto satiksmes līmeni [...] (*) un [...] (*).
- (89) Cenas: vienību cenas (uz katru gaisa kuģa kustību) ir augstākas nekā 2013. novembra uzņēmējdarbības plānā pieņemtās cenas un nominālā izteiksmē ir pastāvīgas visā laikā no 2014. līdz 2017. gadam.
- (90) Personāla izmaksas: 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā aprēķinātās personāla izmaksas ir nedaudz augstākas par 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā pieņemtajām izmaksām un ir robežās no [...] (*) līdz [...] (*) % no darbības izmaksām. Šis pieaugums paredzēts sakarā ar [...] (*).
- (91) Citas vērā ņemamās izmaksas bija ārējās izmaksas, nolietojums un uzkrājumi, kas kopā sasniedza aptuveni [...] (*) % no kopējām darbības izmaksām, kā arī regulētās izmaksas (aptuveni [...] (*) %) par pakalpojumiem, ko VEA nodrošina *Airport Handling* kopējās lidostas infrastruktūras lietošanai (īpaši [...] (*)). 2014. augusta uzņēmējdarbības plānā aprēķināts, ka iekārtu iegādei būtu jāiegulda EUR [...] (*), no kuriem [...] (*) % attiektos uz jaunu iekārtu iegādi, bet [...] (*) % uz lietotu transportlīdzekļu iegādi tirgū. Šo skaitļu pamatā bija piedāvājumi, ko *Airport Handling* 2014. gada martā saņēma no potenciālajiem piegādātājiem.
- (92) Tāpat kā 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā arī 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā ir samazinātas darbības izmaksas salīdzinājumā ar *SEAH* izmaksu struktūru, ko sasniedza būtībā ar palielinātu efektivitāti un personāla skaita samazināšanu.

2.6.3. Uzņēmējdarbības plāna ekonomiskais novērtējums

2.6.3.1. BCG ziņojums

- (93) *Airport Handling* uzdeva *Boston Consulting Group* veikt 2014.–2017. gadam paredzētā uzņēmējdarbības plāna neatkarīgu sākotnējo novērtējumu ("BCG ziņojums"). BCG savu ziņojumu iesniedza 2014. gada 14. oktobrī.
- (94) BCG ziņojums ir balstīts uz 2014. gada 26. augustā apstiprināto uzņēmējdarbības plānu, 2013. gada novembrī sagatavoto uzņēmējdarbības plānu un BCG pašu nozares pieredzi un zinātību, kā arī uz publiskiem datiem par tirgus attīstību un galvenajiem uzņēmumiem apkalpošanā uz zemes.
- (95) Kopumā BCG novērtēja šādus pieņēmumus, kas bija uzņēmējdarbības plāna pamatā: ieņēmumu perspektīvas (pamatojoties uz pieņemto satiksmes izaugsmes potenciālu, pieņemto *Airport Handling* pakalpojumu apjoma pieaugumu); personāla izmaksas (pamatojoties uz izmaksām uz vienu PSE); pieņemto produktivitātes paaugstināšanu; plānotos ieguldījumus (kopējā summa EUR [...] (*)).

(*) Komerccnoslēpums.

- (96) BCG konstatēto apkopoja šādi:
- (97) Būtībā pieņēmumi par satiksmes apjomu VEA līmenī šķiet ilgtspējīgi un saskaņā ar galveno organizāciju, it īpaši LATA un Eurocontrol, noteikumiem. Tomēr BCG atzīmēja, ka plāns uzturēt pastāvīgu pārvaldātāju kombināciju, kas sastāv no zemas cenas pārvaldātājiem ("ZCP") un tā dēvētajiem tradicionālajiem pārvaldātājiem, nebūtu saskaņā ar vēsturisko pārvaldātāju kombinācijas attīstību Malpensas terminālī, kur pēdējo četru gadu laikā ZCP daļa pieaugtu par [...] (*) procentpunktiem. Turklāt jauni valsts noteikumi (*Decreto Linate*) varētu nozīmēt dažu pārvaldātāju pārcelšanos no Malpensas uz Linati.
- (98) Pieņēmums par iespējamu *Airport Handling* pakalpojumu apjoma attīstību šķiet visumā sasniedzams, jo, pirmkārt, par jauniem pārvaldātājiem parakstītie līgumi datumā, kad BCG rakstīja ziņojumu, nodrošinātu [60–70] (*) % tirgus daļu; otrkārt, [70–80] (*) % mērķa tirgus daļa 2017. gadam būtu ilgtspējīga, ņemot vērā iepriekšējo konkurences dinamiku sektorā, kā arī SEAH vēsturisko [70–80] (*) % tirgus daļu.
- (99) Saskaņā ar BCG sniegto informāciju notiekošajās sarunās ar VEA šķietami pārsvarā tiek virzīti pieņēmumi par ieņēmumiem no lidostas pārvaldniekam sniegtajiem pakalpojumiem. Tomēr BCG nevarēja novērtēt paredzamos ieņēmumus pēdējā plāna gadā (2017. g.), jo pieņemtais līguma ilgums ir divi gadi.
- (100) Pieņēmumi par vidējo personāla vienības izmaksu pieaugumu par [...] (*) % gadā no 2014. līdz 2017. gadam kopumā tiktu saskaņoti ar Itālijas Lidostu operatoru asociācijas, *Assaeroporti*, un arodbiedrību 2014. oktobrī parakstīto līgumu.
- (101) Resursu uzlabojumi [...] (*) % apmērā šķiet kopumā ilgtspējīgi, jo, pirmkārt, [...] (*) % produktivitātes pieaugums jau ir sasniegts ziņojuma rakstīšanas laikā un, otrkārt, atlikušie [...] (*) % šķiet pamatoti, novērtējot pašreizējos organizācijas mehānismus un īstenošanas tehnisko posmu.
- (102) BCG arī konstatēja, ka ieguldījumu budžets EUR [...] (*) apmērā kopumā šķiet atbilstošs jauna autoparka iegādei, kas galvenokārt sastāv no jauniem transportlīdzekļiem (95 %), kā uzrādīts detalizētajās pirkuma vērtībās, kas norādītas *Airport Handling* saņemtajos piedāvājumos 2014. gada martā.
- (103) BCG konstatēja, ka kopumā uzņēmējdarbības plānā līdz 2017. gadam paredzētā peļņas norma ([...] (*) %), EUR [...] (*) šķiet atbilstoša vai mazliet zem vidējā ienesīguma, salīdzinot ar nozīmīgu citu Eiropas uzņēmumu piemēru, kas strādā privātajā un publiskajā sektorā (pamatā salīdzinājums ar *Portway*, *Acciona*, *Aviapartner*, *Fraport* un *ATA-Handling*). Tomēr BCG norādīja, ka faktiskā satiksmes kombinācijas attīstība, kā arī iespējamā jaunu noteikumu par Linati (*Decreto Linate*) ietekme var nozīmēt satiksmes samazinājumu Malpensas lidostā.

2.6.3.2. Brattle ziņojums

- (104) VEA uzdeva *Brattle Group* analizēt VEA kapitāla iepludināšanu sabiedrībā *Airport Handling*, it īpaši noteikt, vai šis ieguldījums atbilst tirgus ekonomikas investoru principam. *Brattle* savu ziņojumu iesniedza 2015. gada 30. martā.
- (105) Saskaņā ar *Brattle* ziņojumu analīzes pamatā ir informācija, kas bija VEA rīcībā lēmuma veikt ieguldījumu *Airport Handling* pieņemšanas laikā, kā arī publiski dati par VEA konkurētspēju. Saskaņā ar *Brattle* ziņojumu pieņēmumi, kas izdarīti 2013. novembra uzņēmējdarbības plānā, ir visatbilstošākie tirgus ekonomikas investora pārbaudei, jo tie veido pamatu, balstoties uz kuru VEA veica savu ieguldījumu ⁽¹⁷⁾.
- (106) Saskaņā ar *Brattle* ziņojumu Komisijas paustās šaubas 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu, proti, ka *Airport Handling* uzņēmējdarbības plāns bija pārlietu optimistisks, var kļiedēt, ņemot vērā, ka galvenie uzņēmējdarbības plāna pieņēmumi ir tikuši īstenoti praksē. Konkrēti, *Airport Handling* tirgus daļa 2014. gadā pārsniedza 2013. gada uzņēmējdarbības plāna prognozes.

(*) Komerccoslēpums.

⁽¹⁷⁾ *Brattle* ziņojums, 1. lpp. 1. punkts un 7. lpp. 34. punkts.

- (107) Saskaņā ar *Brattle* ziņojumu vienību cenas (cenas, ko *Airport Handling* pieprasa par katru gaisa kuģa kustību), kas ir uzrādītas 2014. gada uzņēmējdarbības plānā, ir pamatotas uz līgumiem, kas jau ir parakstīti ar lidsabiedrībām, un vidēji ir EUR [...] (*) , kas ir augstāka cena nekā 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā pieņemtā un ir robežās no EUR [...] (*) 2014. gadā līdz EUR [...] (*) 2017. gadā. Tādējādi eksperti nonāca pie šādiem secinājumiem: pirmkārt, tirgus cenas 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā ir tuvākas patiesajam sasniegtajam procesam, jo to pamatā ir parakstītie līgumi. Otrkārt, 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā, uz kuru VEA balstīja savu lēmumu par ieguldījumu, patiesībā par zemu novērtēta tirgus cena, ko *Airport Handling* varēja noteikt. Treškārt, tādējādi apstiprināts, ka tirgus cenas 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā bija ne tikai pamatotas, bet pat pārāk zemas.
- (108) Visbeidzot, eksperti norādīja, ka tirgus cenas, kuras *Airport Handling* apsprieda ar lidsabiedrībām, bija zemākas nekā cenas, ko SEAH faktiski noteica.
- (109) Eksperti piekrīt, ka sākotnējā *Airport Handling* tirgus daļa, kāda paredzēta 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā, jaunpienācējam var šķīst augsta. Tomēr viņi pieņem, ka tirgus ekonomikas investors zinātu, ka SEAH darbības pārtraukšana radītu neparastu situāciju, kurā kļūtu pieejama liela daļa līgumu par apkalpošanu uz zemes VEA lidostās. Eksperti secina, ka tādēļ *Airport Handling* izmantotu šo situāciju, tāpat kā citi Milānas lidostu operatori būtu darījuši. Turklāt saskaņā ar ziņojumu paredzamā *Airport Handling* tirgus daļa būtu tipiska lielām Itālijas lidostām, kur lielākajam pakalpojumu uz zemes sniedzējam pieder aptuveni 70 % no tirgus. Turklāt eksperti konstatēja, ka *Airport Handling* ir vienīgais pakalpojumu uz zemes sniedzējs ar pietiekamiem aktīviem un iekārtām, lai garantētu pilnu diennakts pakalpojumu, kas būtu būtiska priekšrocība attiecībā pret konkurentiem.
- (110) Tāpat arī eksperti konstatēja, ka zemākas personāla izmaksas bija viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ *Airport Handling* bija paredzama peļņa, lai gan SEAH cieta zaudējumus. Šādu pieņēmumu eksperti uzskatīja par pamatotu, jo *Airport Handling* apsprieda jaunus darba līgumus, kuros darbinieki piekrita strādāt 20 papildu dienas gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem SEAH līgumiem.
- (111) Turklāt saskaņā ar *Brattle* ziņojumu, lai gan 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā darbaspēka izmaksas bija novērtētas nedaudz par zemu, tomēr 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā bija norādītas PSE izmaksas EUR [...] (*) /stundā, [...] (*) .
- (112) Eksperti uzskata, ka, ieguldot sabiedrībā *Airport Handling*, tirgus ekonomikas investors paredzētu nopelnīt atdeves likmi (iekšējās atdeves likme – IRR), kas ir vienāda vai lielāka par vidējo svērto kapitāla cenu (WACC) saskaņā ar standarta finanšu teoriju. Šajā gadījumā aprēķini apstiprināja, ka visos paredzamajos scenārijos projekta IRR pārsniedz WACC, tādēļ privāts investors paredzētu gūt peļņu no ieguldījuma sabiedrībā *Airport Handling*.
- (113) Konsultants arī piebilda, ka tad, kad VEA pieņēma lēmumu 2013. gadā dibināt *Airport Handling*, privātajam kapitāla fondam F2i piederēja 44,31 % no uzņēmuma. F2i ieceļ divus VEA direktoru padomes locekļus, un saskaņā ar *Brattle* ziņojumu neviens no padomes locekļiem nav balsojis pret ierosinājumu VEA veikt ieguldījumu uzņēmumā *Airport Handling*, kas pierāda, ka tika gaidīts, ka ieguldījums nesīs peļņu, un tādēļ tas ir saskaņā ar tirgus ekonomikas investora principu.
- (114) Turklāt saskaņā ar *Brattle* ziņojumu tirgus ekonomikas investors būtu uzskatījis par samērā nelielu iespējamību, ka Komisija saskatīs saimniecisko pēctecību starp SEAH un *Airport Handling* un tādēļ lēmumā par atmaksu lūgs, lai *Airport Handling* atmaksā nesaderīgo atbalstu. Tādēļ VEA veica tādus pasākumus *Airport Handling* aizsardzībai un saimnieciskās pēctecības novēršanai kā trasta izveidi. Saskaņā ar *Brattle* finanšu aprēķiniem par 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānu, kamēr iespējamība par saimnieciskās pēctecības konstatēšanu ir mazāka par [...] (*) % (pieņemot VEA piedāvāto kapitāla izmaksu aprēķinu) vai mazāka par [...] (*) % (pieņemot *Brattle* piedāvāto kapitāla izmaksu aprēķinu), VEA ieguldījums sabiedrībā *Airport Handling* bija saskaņā ar tirgus ekonomikas investora principu. *Brattle* uzskatīja par pamatotu pieņemt, ka šajā kontekstā un konkrēti, ņemot vērā Komisijas paziņojumu, tirgus ekonomikas investors šādu iespējamību būtu uzskatījis par mazāku nekā [...] (*) % un tādēļ būtu veicis ieguldījumu sabiedrībā *Airport Handling* saskaņā ar tīri ekonomiskiem nosacījumiem.

(*) Komerccnoslēpums.

2.7. Paziņojums par *Airport Handling* saimnieciskās darbības jomas samazināšanu

- (115) Itālija piedāvāja vēl vairāk samazināt pašlaik *Airport Handling* veiktās darbības jomu salīdzinājumā ar *SEAH* iepriekš veikto darbību. Konkrēti attiecībā uz [...] (*).
- (116) *VEA* pašlaik sniedz [...] (*) saskaņā ar jaunu un atšķirīgu līgumu, kura beigu termiņš ir 2018. gada 31. decembris.
- (117) *VEA* apgalvoja, ka vēlākais līdz 2016. gada 31. decembrim varētu izbeigt līgumu attiecībā uz [...] (*), tādējādi to atņemot *Airport Handling*, kā arī pieņemt darbā apmēram [...] (*) *Airport Handling* darbiniekus, kas pašlaik [...] (*). Šo izmaiņu rezultātā *Airport Handling* apgrozījums, kas ir aptuveni EUR [...] (*) pirmajā darbības gadā, tiktu samazināts par aptuveni EUR [...] (*).

3. OFICIĀLĀS IZMEKLĒŠANAS PROCEDŪRAS UZSĀKŠANAS PAMATOJUMS

3.1. Par saimniecisko pēctecību un atgūšanas pienākuma pārņemšanu

- (118) 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija pauda sākotnējo viedokli, ka šajā gadījumā Tiesas norādītie kritēriji, lai konstatētu, vai par atbildīgu atbalsta atmaksā var uzskatīt citu sabiedrību, izņemot sākotnējo atbalsta saņēmēju, lielā mērā tika izpildīti. Proti:
- pat ja *Airport Handling* no jauna pieņemtu darbā darbiniekus saskaņā ar *VEA*, *SEAH* un arodbiedrību 2013. gada 4. novembrī parakstīto līgumu, šķiet, ka *SEAH* bijušajiem darbiniekiem tiek garantētas tiesības, kas iegūtas saskaņā ar iepriekšējiem līgumiem ar *SEAH*,
 - saskaņā ar Komisijai šajā posmā pieejamo informāciju *VEA* un *Airport Handling* pat pirms galveno līgumu beigšanās ar lidsabiedrībām veica kopīgus mārketinga pasākumus, kas bija vērsti uz to, lai pārliecinātu lidostā strādājošās lidsabiedrības, ka *VEA* turpinās darbību pakalpojumu uz zemes sniegšanā caur savu jauno meitasuzņēmumu *Airport Handling* pēc tam, kad *SEAH* likvidācija būs pabeigta,
 - apkalpošanai uz zemes nepieciešamās iekārtas *Airport Handling* nomātu no *SEAH* līdz šādu aktīvu (iespējamai) pārdošanai trešajām personām atklātā konkursā. Komisija uzskatīja, ka Itālijas arguments, ka šādus aktīvus *Airport Handling* nomātu par tirgus cenu, varētu pieņemt, ciktāl šo aktīvu vērtību novērtē mātesuzņēmuma *VEA* iecelts eksperts un šo aktīvu iespējamā pārdošana nebija skaidri paredzama,
 - jaunajam apkalpošanas uz zemes uzņēmumam būtu tas pats īpašnieks, kas *SEAH*, proti, *VEA*. Komisija uzskatīja, ka Itālijas ierosinājums konkursa kārtībā piešķirt 20 % no jaunā pakalpojumu sniedzēja uz zemes kapitāla ir nepietiekama garantija *SEAH* pēctecības neesamībai, jo, pirmkārt, ierosinājums ierobežoti attiecās tikai uz mazākuma akciju paketi un, otrkārt, netika garantēts, ka tas patiesībā notiks. Turklāt šī kapitāla atvēršana notiktu tikai pēc *Airport Handling* ienākšanas tirgū,
 - laukpunkts pēc atgūšanas lēmuma pieņemšanas un jaunā apkalpošanas uz zemes pakalpojumu sniedzēja izveides saimnieciskā loģika liecināja par to, ka Itālijas iepriekš paziņotais plāns ir mehānisms atgūšanas apiešanai.
- (119) Tādēļ Komisija sākotnēji secināja, ka jaunā uzņēmuma izveides mērķis un sekas, šķiet, ir apiet atbalsta atmaksas pienākumu un ka uzņēmums *Airport Handling* ir *SEAH* pēctecis. Uz šāda pamata Komisija sākotnēji uzskatīja, ka *Airport Handling* būtu jāsauc pie atbildības par *SEAH* iepriekš izsniegtā atbalsta, ko 2012. gada lēmumā uzskatīja par nesaderīgu, atmaksu.

3.2. Par kapitāla iepludināšanu

- (120) Komisija sākotnēji uzskatīja, ka *VEA* lēmumi dibināt *Airport Handling* un iepludināt tajā kapitālu ir uzskatāmi par valsts atbildību: pirmkārt, Komisija norādīja, ka Milānas pašvaldība bija *VEA* vairākuma akciju paketes 54,81 % apmērā turētājs un tādēļ var uzskatīt, ka valstij ir bijusi ietekme *VEA* lēmumu pieņemšanas procesos un ka tā ir iesaistījies uzņēmuma lēmumu pieņemšanā. Otrkārt, Komisija atsaucās uz konkrētiem Itālijas iestāžu pārstāvju paziņojumiem šajā jautājumā, kas šķita norādām, ka *Airport Handling* izveidi organizēja Itālijas iestādes, galvenokārt, lai aizsargātu nodarbinātību Milānas lidostās.

(*) Komerccoslēpums.

- (121) Turklāt, tā kā šķita, ka Itālijas iestādes kontrolē VEA, Komisija pieņēma sākotnējo slēdzieni, ka VEA finansētajā kapitāla iepludināšanā ir iesaistīti valsts resursi.
- (122) Tāpat Komisija sākotnēji uzskatīja, ka VEA nerīkojās kā tirgus ekonomikas investors, veicot iepludināšanu *Airport Handling* kapitālā.
- (123) Pirmkārt, Komisija pauda šaubas, ka privātais investors būtu nodrošinājis kapitālu *Airport Handling* laikā, kad to darīja VEA, jo Komisijas dienesti jau bija informējuši Itālijas iestādes, ka no paredzētās jauna apkalpošanas uz zemes pakalpojumu sniedzēja izveides varētu izrietēt saimnieciskā pēctecība, tādēļ jaunajam uzņēmumam būtu jāuzņemas atbildība atmaksāt atbalstu, kas tika atzīts par nesaderīgu 2012. gada lēmumā par atgūšanu. Tomēr 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā netika ņemts vērā risks, ka atbildība par atgūšanu varētu tikt no SEAH nodota *Airport Handling*.
- (124) Otrkārt, Komisija pauda šaubas, vai uzņēmējdarbības plāns, uz kura pamatojas VEA lēmums veikt ieguldījumus uzņēmumā *Airport Handling*, ir balstīts uz pietiekami stingriem pieņēmumiem.
- (125) Tādēļ Komisija uzskatīja, ka VEA veiktais ieguldījums EUR 25 miljonu apmērā uzņēmumā *Airport Handling* nešķiet balstīts uz ekonomiskiem novērtējumiem, kas būtu pielīdzināmi novērtējumiem, ko pirms ieguldījumu veikšanas attiecīgajos apstākļos līdzīgā situācijā veiktu racionāls privātais investors, lai noteiktu turpmāko rentabilitāti. Uz šī pamata Komisija sākotnēji uzskatīja, ka kapitāla ieguldījums EUR 25 miljonu apmērā ir valsts atbalsts *Airport Handling* labā.

4. ITĀLIJAS ARGUMENTI

4.1. Par saimniecisko pēctecību

- (126) Itālija atgādināja, ka saskaņā ar pastāvīgo tiesu praksi nelikumīga un nesaderīga valsts atbalsta atgūšanas mērķis ir novērst konkurences izkropļojumus, ko izraisa nelikumīgā atbalsta piešķirtās priekšrocības. Attiecīgi nelikumīgais un nesaderīgais atbalsts jāatgūst no uzņēmumiem, kas faktiski ir guvuši no tā labumu. Atgūšanas pienākumu var attiecināt uz citiem uzņēmumiem, kas nav atbalsta sākotnējie saņēmēji, tikai tad, ja tiek izpildīti šādi kumulatīvi nosacījumi:
- tiek konstatēts, ka uzņēmums turpina tā uzņēmuma darbību, kas saņēma atbalstu, kā arī
 - uzņēmums saglabā faktiskās konkurences priekšrocības, kas saistītas ar atbalsta saņemšanu.
- (127) Itālija uzskata, ka šajā gadījumā konkurences priekšrocību nodošanu, kas saistīta ar SEAH saņemto atbalstu, var izslēgt jau no paša sākuma.
- (128) It īpaši Itālija norāda, ka iespējamās priekšrocības, kas tika piešķirtas SEAH, Komisija sava atgūšanas lēmuma 219. un turpmākajos apsvērumos definē kā atbilstošu kompensāciju par SEAH zaudējumiem no 2002. gada līdz 2010. gadam. Kā Komisija norādīja, šos zaudējumus radīja augstas personāla izmaksas, kas veido nozīmīgu daļu apkalpošanas uz zemes pakalpojumu sniedzēja izdevumu struktūrā. Tā kā kapitāla iepludināšana, ko Komisija klasificēja kā valsts atbalstu, galvenokārt sedza zaudējumus no pārmērīgajām SEAH personāla izmaksām, Itālija uzskata, ka konkurences priekšrocība, no kuras SEAH guva labumu, būtu *ipso facto* jāatceļ līdz ar uzņēmuma likvidāciju un iziešanu no tirgus.
- (129) Tāpat arī Itālija norādīja, ka, pat ja daļa – kaut arī maza – no konkurences priekšrocībām, kas saistītas ar SEAH piešķirto atbalstu, varētu attiecināt uz uzņēmuma aktīviem, t. i., aktīviem, kurus SEAH izmantoja, lai veiktu savu apkalpošanas uz zemes darbību Milānas lidostās, tomēr šie aktīvi netiktu nodoti no SEAH uzņēmumam *Airport Handling*. Tomēr tos uz laiku iznomātu šim uzņēmumam saskaņā ar tirgus nosacījumiem līdz to pārdošanai atklātā tirgū.
- (130) Turklāt Itālija norādīja, ka, pat ja konkurences priekšrocību nodošana no SEAH uzņēmumam *Airport Handling* patiesi notika, šajā gadījumā nevar konstatēt, ka *Airport Handling de facto* turpina SEAH saimniecisko darbību.
- (131) Pirmkārt, nav notikusi *de facto* vai *de jure* darba līgumu nodošana starp SEAH un *Airport Handling*. Itālija uzskata, ka *Airport Handling* tikai saskaņā ar būtiski jauniem nosacījumiem nodarbināja obligāti nepieciešamo personālu, lai varētu veikt apkalpošanu uz zemes. Turklāt jaunos darba līgumus reglamentēja citāds režīms (Valsts darba koplīguma (*Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro* (CCNL)) iedaļa par apkalpošanu uz zemes, nevis iedaļa par lidostu operatoriem un darba ņēmēju asociāciju (*Assohandlers*, nevis *Assoaeroporti*). Tādēļ Itālija norādīja, ka *Airport Handling* sasniegtu personāla izmaksu samazinājumu un ievērojamu produktivitātes pieaugumu.

- (132) Itālija arī piebilda, ka 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu paustajam Komisijas apgalvojumam, ka bijušajiem SEAH darbiniekiem tika garantētas tiesības, kas iegūtas no iepriekšējiem līgumiem ar SEAH, nebūtu rodami faktiski pierādījumi. Saskaņā ar Itālijas apgalvoto 2013. gada 4. novembra līgumā netika sniegtas nekādas garantijas par labu bijušajiem SEAH darbiniekiem attiecībā uz iegūtajām tiesībām un tika skaidri norādīta nepieciešamība noslēgt jaunus darba līgumus, kuru pamatā ir jaunie nosacījumi.
- (133) Uzņēmumam *Airport Handling* netiktu arī nodoti jebkādi līgumi starp SEAH un gaisa pārvadātājiem, kas veic darbību Milānas lidostās. Saskaņā ar Itālijas viedokli, beidzoties līgumiem starp SEAH un gaisa pārvadātājiem, *Airport Handling* ar gaisa pārvadātājiem, kas veic savu darbību Milānas lidostās, *ex novo* uzsāka pārrunas par līgumiem. Turklāt saskaņā ar Itālijas argumentiem VEA un *Airport Handling* neveica kopīgus mārketinga pasākumus ar šādu mērķi pretēji Komisijas 2014. gada lēmuma par procedūras uzsākšanu apgalvojumiem, kuriem, kā uzskata Itālija, nav faktisku pierādījumu. Katrā ziņā šādam apstāklim nebūtu nozīmes novērtējumā par saimniecisko pēctecību starp SEAH un *Airport Handling*. Šajā ziņā Itālija atgādināja, ka pašreizējais *Airport Handling* klientu portfelis atšķiras no SEAH portfeļa. Drīzāk *Airport Handling* noslēdza konkrētus līgumus ar gaisa pārvadātājiem, kas vairs nebija SEAH klienti, tajā pašā laikā nesaglabājot dažus no SEAH bijušajiem klientiem.
- (134) Itālija norādīja, ka fakts, ka *Airport Handling* uzņēmējdarbības plāns nodrošina [...] (*) tirgus daļu, kā tādu nevar uzskatīt par saimnieciskās pēctecības pierādījumu. Šādu tirgus daļu būtu jāvērtē, ņemot vērā *Airport Handling* mērķi sasniegt dzīvotspēju vidējā termiņā.
- (135) Itālija arī norādīja, ka *Airport Handling* nav iesaistīts SEAH aktīvu pārdošanas procedūrā, tādēļ nevar notikt aktīvu nodošana abu uzņēmumu starpā. Turklāt Itālija uzskata, ka tikai tas fakts vien, ka atbalsta saņēmēja aktīvi tiek iznomāti trešajam uzņēmumam, nevar būt par pietiekamu pierādījumu, ka šim uzņēmumam ir konkurences priekšrocības, kas saistītas ar atbalstu. Itālija uzskata, ka, lai šeit būtu norāde uz pēctecību, šo aktīvu nomai jānotiek par cenu, kas ir zemāka par tirgus cenu. Tomēr šajā gadījumā noma cenu noteica neatkarīgs uzņēmums (*IMQ*).
- (136) Itālija arī atgādināja, ka VEA akciju pakete būtiski atšķiras no paketes laikā, kad SEAH tika piešķirts iespējamais atbalsts. Lai gan VEA pilnībā piederēja valstij no 2002. gada līdz 2010. gadam, pašlaik 44,31 % uzņēmuma kapitāla pieder privātam investoram, proti, *F2i*.
- (137) Turklāt Itālija uzskata, ka trasta izveide ir papildu garantija pēctecības neesamībai starp SEAH un *Airport Handling*. Patiesi, kā noteikts trasta līgumā, pilnvarotās personas darbībai jābūt noteicošai, lai sasniegtu šādus mērķus:
- nodrošināt neatkarīgu VEA līdzdalības pārvaldību uzņēmumā *Airport Handling*, uzņemoties vienpersonisku kontroli pār uzņēmumu un tādējādi nodrošinot jebkādu interešu un/vai informācijas plūsmas neesamību starp *Airport Handling* un VEA grupu, īpaši atsaucoties uz SEAH un šī uzņēmuma iepriekš veiktajām apkalpošanas uz zemes darbībām Milānas lidostās,
 - ļaut jauniem privātiem investoriem, kas nav saistīti ar VEA grupu, piedalīties *Airport Handling* kapitālā, pirmajā posmā nodrošinot ne mazāk kā [...] (*) %.
- (138) VEA akciju paketes uzņēmumā *Airport Handling* 100 % nodošanas rezultātā trastam pilnvarotā persona tika reģistrēta uzņēmumu reģistrā kā vienīgais uzņēmuma akcionārs. Tādējādi pilnvarotajai personai ir pilnīga un būtiska kontrole pār VEA dalību *Airport Handling* kapitālā.
- (139) Kā vienīgais *Airport Handling* akcionārs pilnvarotā persona cita starpā:
- neatkarīgi un bez jebkādas VEA ietekmes izmanto balsošanas tiesības attiecībā uz *Airport Handling* pārvaldes institūciju iecelšanu tādā veidā, lai nodrošinātu, ka šo institūciju locekļiem nav vai nav bijusi operatīva loma vai atkarība no VEA vai SEAH. Brīdī, kad VEA līdzdalība tika nodota trastam, visi VEA ieceltie *Airport Handling* pārvaldes institūciju locekļi iesniedza atlūgumus, un tos aizvietoja pilnvarotās personas ieceltas personas,

(*) Komerccnoslēpums.

- uzrauga saimnieciskās pēctecības neesamību starp *SEAH* un *Airport Handling*, pieprasot regulārus ziņojumus par uzņēmuma pārvaldi, pareizu uzņēmējdarbības plāna īstenošanu, tirgus daļu un attīstības perspektīvām,
- nodrošina, ka ir ieviestas procedūras, kas novērš *Airport Handling* nepamatota labuma gūšanu no informācijas, kas ir *VEA* rīcībā, iegūstot vai uzturot līgumus ar gaisa pārvadātājiem vai preču vai pakalpojumu piegādātājiem,
- pārbauda, ka nav noticis pārdošanas darījums starp *SEAH* un *Airport Handling*.

4.2. Par kapitāla iepludināšanu

4.2.1. Par valsts līdzekļiem un attiecināmību

- (140) Itālija uzskata, ka *VEA* kā valsts uzņēmuma statuss nav pietiekams, lai secinātu, ka tā līdzekļi kvalificējami kā valsts līdzekļi Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē. Šajā ziņā Itālija atgādināja, ka *Airport Handling* finanšu līdzekļi neatrodas *VEA* īpašumā vai pārvaldībā, jo šī uzņēmuma dalību *Airport Handling* kapitālā pārvalda neatkarīga iestāde, proti, trasts, kas darbojas pilnībā neatkarīgi no *VEA*.
- (141) Tādēļ *VEA* nebūtu iespējams izmantot tipiskas vairākuma akcionāra pilnvaras, proti, cita starpā pilnvaras iecelt meitasuzņēmuma pārvaldes institūciju locekļus un tādējādi izšķirošā veidā piedalīties uzņēmuma pārvaldībā.
- (142) Saskaņā ar Itālijas apgalvojumiem Komisija nevar apstrīdētos pasākumus attiecināt uz valsti tikai tādēļ vien, ka ir maz ticams, ka šie pasākumi ir veikti bez jebkādas valsts iejaukšanās. Saskaņā ar Itālijas apgalvojumiem Komisijai ir jāizpilda augsti pierādījumu standarti. Šos pasākumus var uzskatīt par attiecināmiem uz valsti tikai tiktāl, cik *VEA* valsts akcionāram bijusi būtiska loma kapitāla iepludināšanas lēmuma pieņemšanā par labu *Airport Handling*. Šajā ziņā Itālija uzskata par svarīgu atzīmēt, ka *VEA* nolikuma 15. pantā noteikts, ka apspriedēs cita starpā attiecībā uz meitasuzņēmumu kapitāla palielināšanu pozitīvi jānobalso vismaz sešiem no septiņiem locekļiem, kam nepieciešama privātā akcionāra *F2i* iecelto administratoru piekrišana. Līdz ar to, neraugoties uz *VEA* vairākuma akciju paketes turēšanu, valsts akcionārs nevar pamatot apspriest kapitāla palielināšanu bez privātā akcionāra iecelto direktoru piekrišanas (vai drīzāk – izšķirošā balsojuma).
- (143) Turklāt Itālija norādīja, ka tādi izteikumi kā infrastruktūras un transporta ministra sacītie, lai pārliecinātu darbiniekus, ko Komisija citēja lēmumā par procedūras uzsākšanu, pilnībā atbilst Eiropas un Itālijas praksei, un tādēļ to nevar izmantot kā pierādījumu pasākuma attiecināšanai uz valsti. Šie izteikumi jāuztver kā politiski paziņojumi, kuru mērķis ir mazināt bezdarba negatīvās sekas.
- (144) Uz šī pamata Itālija uzskata, ka *VEA* ieguldījums uzņēmumā *Airport Handling* nav attiecināms uz valsti un tajā nav iesaistīti valsts līdzekļi, tādēļ tas nav valsts atbalsts Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.

4.2.2. Par ekonomisko priekšrocību esamību

- (145) Itālija atgādināja, ka privātais akcionārs kapitāla iepludināšanā iegulda proporcionāli turētajam *VEA* kapitālam – 44,31 %. Saskaņā ar Itālijas apgalvojumiem privātā investora *F2i* dalībai ir reāla ekonomiska ietekme un tā ir būtiska. Šajā ziņā Itālija uzskata par svarīgu norādīt, ka saskaņā ar Komisijas praksi privāto ieguldījumu vienas trešdaļas apmērā no kopējā ieguldījuma uzskata par būtisku. Itālija uzskata, ka tas ir pietiekams iemesls, lai izslēgtu kapitāla iepludināšanas kvalificēšanu par valsts atbalstu Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.
- (146) Otrkārt, Itālija norāda, ka *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānu novērtēja neatkarīgs eksperts, kurš secināja, ka *VEA* ieguldījums ir attaisnots no tīri ekonomiska viedokļa un tādēļ atbilst tirgus ekonomikas investora principam.
- (147) Tādēļ Itālija uzskata, ka *VEA* ieguldījums uzņēmumā *Airport Handling* tika veikts apstākļos, kas būtu pieņemami privātam investoram, kurš darbojas normālos tirgus apstākļos, un ka tādēļ pasākums nav uzskatāms par valsts atbalstu Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.

5. IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMES

- (148) Komisija saņēma piezīmes no SEAH (likvidēšanas procesā), Milan Airport Handling Trust un Airport Handling, VEA un ieinteresētajām personām, kas lūdza saglabāt anonimitāti.

5.1. Piezīmes no Milan Airport Handling Trust un Airport Handling (turpmāk – “trusts”)

5.1.1. Par darbaspēka pārcelšanu

- (149) Saskaņā ar trasta apgalvojumiem Airport Handling no darbības sākuma veidoja savu uzņēmējdarbības modeli uz saimnieciskās loģikas pamata, kas bija atšķirīgs no SEAH modeļa, ar mērķi veikt darbību tirgū uz autonoma pamata un sasniegt dzīvotspēju bez akcionāra kapitāla iesaistes.
- (150) Īpaši Airport Handling vienmēr uzskatīja, ka tā uzņēmējdarbības modeli būtu jāņem vērā atbilstoši efektivitātes un atbilstības kritērijiem organizēta darbaspēka modulācija. Saskaņā ar trasta apgalvoto apkalpošanas uz zemes darbību raksturo aktīvs darbs konkrētos gadalaikos (piemēram, vasarā). Lai risinātu šīs straujās pieprasījuma izmaiņas, pakalpojumu sniedzējam jāspēj elastīgi reaģēt, pieņemot darbā pagaidu darbiniekus uz laiku, kurā šāda rīcība ir pamatota saistībā ar nepieciešamā darba apjomu.
- (151) Lai gan SEAH galvenokārt izmantoja [...] (*) ([...] (*)), Airport Handling īstenoja pieeju, kas balstīta uz [...] (*) (piemēram, [...] (*)). Lai gan tad būtu nepieciešama kompleksāka apmācība, pārvaldība un koordinēšana, šī pieeja, savukārt, nodrošinātu lielāku elastību un attiecīgi samazinātas darbības izmaksas. Saskaņā ar trasta apgalvojumiem tādējādi bija iespējams [...] (*) (2014. gada 31. decembrī Airport Handling bija [...] (*)).
- (152) Trusts norādīja, ka nav notikusi darba līgumu nodošana starp SEAH un Airport Handling, kā redzams no šādiem apstākļiem:
- Airport Handling pilnīgi autonomi pieņēma darbā personālu atbilstoši noteiktajam plānam saskaņā ar paredzamo satiksmes intensitāti un konkrēto darba organizāciju, tādējādi panākot nozīmīgu darbaspēka samazinājumu salīdzinājumā ar SEAH,
 - bijušos SEAH darbiniekus Airport Handling pieņēma darbā, pamatojoties uz nosacījumiem, kas ir formāli un būtiski atšķirīgi, un saskaņā ar uzņēmējdarbības modeli, kas atšķiras no SEAH modeļa.
- (153) Turklāt trusts atgādināja par izteikto pretestības klimatu un ļoti sarežģītajām attiecībām ar arodbiedrību organizācijām 2014. gada jūnijā. Trusts uzskata, ka ir skaidri redzams – ja Airport Handling tiešām no jauna nodarbinātu SEAH bijušos darbiniekus uz to pašu nosacījumu pamata, tad šiem darbiniekiem nebūtu pamata sūdzēties. Turpretī arodbiedrību izteiktā pretestība 2014. gada jūnijā norādīja uz faktu, ka darbinieki pilnībā apzinājās, ka viņu nodarbinātības apstākļi ir pasliktinājušies.

5.1.2. Par līgumiem ar gaisa pārvadātājiem

- (154) Pirmkārt, trusts norādīja, ka līgumus ar gaisa pārvadātājiem pēc būtības nevar nodot trešajām personām. Apkalpošanas uz zemes standarta līguma 3.2. pantā konkrēti norādīts, ka, izņemot ārkārtas gadījumus, par kuriem vienojas ar uzņēmumiem, kas nodrošina apkalpošanu uz zemes, saskaņā ar līgumu pārvadātājs nevar dot uzdevumus trešajām personām.
- “Pārvadātājs neuzdod kādai citai personai, uzņēmumam vai organizācijai sniegt pakalpojumus, ko ir piekritis sniegt apkalpošanas uz zemes uzņēmums saskaņā ar šo līgumu, izņemot tādus īpašus gadījumus, par kuriem puses savstarpēji vienojas.”
- (155) Trusts iesniedza vairākus paziņojumus no lidsabiedrībām, kuras nebija veikušas konkursa procedūru publisko iepirkumu procedūru izpratnē, lai izvēlētos Airport Handling kā pakalpojumu uz zemes sniedzēju. Šis lidsabiedrības norādīja, ka Airport Handling tomēr izvēlējušās uz konkursa procedūras pamata, kas balstīta uz salīdzināšanu ar citiem šo pakalpojumu sniedzējiem.
- (156) Turklāt trusts atgādināja, ka līguma par apkalpošanu uz zemes termiņu nosaka gaisa pārvadātājs, un tajā bieži tiek nodrošināta iespēja tam atteikties no līguma, par to informējot otru pusi. Piemēram, IATA standarta līgums nodrošina, ka katra puse var izbeigt līgumu, par to paziņojot 60 dienas iepriekš. Tādēļ līgums ar gaisa pārvadātāju obligāti nav ilgtermiņa līgums, uz kura pamata apkalpošanas uz zemes uzņēmums var būt pasargāts no konkurences. Patiesībā pārvadātāji var atteikties no līguma, ja viņi var iegūt labākus nosacījumus pie cita pakalpojumu sniedzēja.

(*) Komerccnoslēpums.

- (157) Saskaņā ar trasta norādīto, kad SEAH izstājās no tirgus un *Airport Handling* ar gaisa pārvadātājiem pārrunāja jaunus līgumus, tie piedāvāja *Airport Handling*, kā arī citiem sakontaktētajiem pakalpojumu sniedzējiem citādākus – labvēlīgākus nosacījumus – nekā SEAH piedāvātie nosacījumi. Saskaņā ar trasta norādīto samērā ierasta ir prakse, ka gaisa pārvadātājs pieņem lēmumu izbeigt līgumu, kad citi konkurenti, kas veic apkalpošanu uz zemes, piedāvā labvēlīgākus nosacījumus; vai apdraud līguma pastāvēšanu, ja pašreizējais pakalpojumu sniedzējs nevēlas uzlabot savu piedāvājumu salīdzinājumā ar citiem pakalpojumu sniedzējiem.
- (158) *Airport Handling* savu darbību Milānas lidostās sāka 2014. gada 1. septembrī, pēc tam, kad VEA akciju pakete tika nodota trastam. Lai gan *Airport Handling* sākotnēji paziņoja ENAC un gaisa pārvadātājiem, ka savu darbību sāks 2014. gada 1. jūlijā, kavēšanās ar akciju nodošanu trastam un sarežģījumi ar arodbiedrībām vēl vairāk kavēja darbības uzsākšanu līdz 2014. gada 1. septembrim.
- (159) 2015. gada 28. februārī *Airport Handling* noslēdza līgumus par apkalpošanu uz zemes ar [...] (*) gaisa pārvadātājiem, no kuriem [...] (*) veica darbību Linates lidostā un [...] (*) veica darbību Malpensas lidostā. Trasts arī norādīja, ka *Airport Handling* nenoslēdza līgumus ar visiem gaisa pārvadātājiem, kuriem pirms tam bijušas līgumattiecības ar SEAH. Jo īpaši [...] (*).
- (160) Saskaņā ar trasta norādīto līgumi, ko *Airport Handling* parakstīja ar gaisa pārvadātājiem, atšķiras no SEAH līgumiem.
- *No tiesiskā viedokļa: Airport Handling* nodibināja jaunas līgumattiecības un nepārņēma iepriekšējo līgumu. Tādēļ *Airport Handling* nevar uzņemties atbildību par iepriekšējām saistībām, prasījumiem vai pārvadātāju parādiem attiecībā uz SEAH.
- *No satura viedokļa:*
- *Airport Handling* gandrīz sistemātiski no pārvadātājiem (tieši vai caur konkursa paziņojumiem) saņēma pieprasījumus par [...] (*),
- dažiem pārvadātājiem ir [...] (*),
- daži pārvadātāji pieprasīja [...] (*).
- (161) Jo īpaši saskaņā ar trasta norādīto [...] (*) pārvadātāji no *Airport Handling* sarunu gaitā par jaunu līgumu par apkalpošanu uz zemes ieguva [...] (*). Tajā pašā laikā [...] (*) pārvadātāji ir noslēguši līgumus [...] (*) ar SEAH.
- (162) Trasts arī norādīja, ka daži no vissvarīgākajiem līgumiem ar pārvadātājiem ([...] (*)) beigsies šādos datumos:
- līgums ar [...] (*) beigsies [...] (*),
- līgums ar [...] (*) beigsies [...] (*),
- līgums ar [...] (*) beigsies [...] (*).
- 5.1.3. *Par iespējamajiem kopīgajiem mārketinga pasākumiem*
- (163) Trasts, tāpat kā Itālija, uzskata, ka jebkuri VEA/SEAH un *Airport Handling* kopīgi mārketinga pasākumi, ja tādos varētu pierādīt, neattiektos uz saimnieciskās pēctecības novērtējumu.
- (164) Turklāt trasts uzskata, ka fakts, ka VEA varēja publiski paziņot un/vai paziņot pārvadātājiem, ka grupa plāno turpināt darbību apkalpošanas uz zemes jomā, neattiecas uz izmeklēšanas nolūkiem tiktāl, cik informācija par *Airport Handling* izveidi un kapitalizāciju ir bijusi zināma Komisijai kopš 2013. gada.
- 5.1.4. *Par Airport Handling paredzamo tirgus daļu*
- (165) Saskaņā ar trasta norādīto fakts, ka *Airport Handling* var iegūt ievērojamu daļu tirgus pakalpojumu sniegšanā uz zemes Milānas lidostās, neizriet no jebkuru SEAH aktīvu nodošanas *Airport Handling*, bet no īpaša Milānas lidostu konteksta un dažādu pakalpojumu sniedzēju uzņēmējdarbības modeļiem.

(*) Komerccnoslēpums.

- (166) Trasts uzskata, ka fakts, ja uzņēmums aiziet no tirgus un cits operators (jaunpienācējs vai jau pastāvošs operators) iegūst līdzīgu tirgus daļu ir parādība, kas tirgos ir regulāri novērojama un ir konkurējošu uzņēmumu savstarpējas pielāgošanās rezultāts. Iedomātā tirgū, kurā ir tikai divi uzņēmumi A un B, visdrīzāk notiks tā: ja uzņēmums A cieš neveiksmi, tā klienti un tirgus daļa pāries uzņēmumam B bez jebkādas tiesiskas vai faktiskas saiknes starp abiem uzņēmumiem. Milānas lidostu gadījumā jāatzīst, ka tur darbību veic vairāk nekā divi pakalpojumu sniedzēji, tomēr saskaņā ar trasta norādīto līdz šim tikai divi no šiem operatoriem savus uzņēmējdarbības modeļus koncentrēja tieši uz Milānas lidostām. Trasts uzskata, ka līdzīgas tirgus daļas var attaisnot, atsaucoties uz faktu, ka *Airport Handling* ir vienīgais pakalpojumu sniedzējs, kas savu darbību Milānas lidostās organizē kā gaisa transporta mezgla nodrošinātājs, lai pārsvarā apmierinātu pārvadātāju pieprasījumu un nodrošinātu augstas kvalitātes pakalpojumus.
- (167) Saskaņā ar trasta norādīto Komisijas argumentācija ir riņķveidīga: vai nu tirgus daļa, ko *Airport Handling* paredzēja sasniegt Milānas lidostās saskaņā ar uzņēmējdarbības plāniem, ir nereāla un tādēļ kapitāla iepludināšana *Airport Handling* būtu uzskatāma par valsts atbalstu, vai arī tirgus daļa patiesībā ir reāla, tomēr šajā gadījumā fakts, ka *Airport Handling* varētu sasniegt šo tirgus daļu, ir attiecināms uz saimnieciskās pēctecības jautājumu.

5.1.5. Par to, ka *Airport Handling* izmantoja SEAH aktīvus

- (168) Trasts uzsver, ka konkurss par SEAH aktīvu pārdošanu tika pasludināts par neveiksmīgu, jo neviens pretendents nebija izrādījis interesi iegādāties kādu no pārdodamajām daļām.
- (169) Saskaņā ar *Airport Handling* norādīto galvenais iemesls tam ir fakts, ka SEAH aktīvi ir novecojuši un tādēļ nešķiet tirgum pievilcīgi. Trasts tiešām norāda, ka no [...] (*) vērtīgākajiem komponentiem (t. i., [...] (*)) tikai apmēram [...] (*) aktīvus SEAH iegādājās pēc 2006. gada 31. decembra. Lielākā daļa aktīvu būtu vairāk nekā 15 gadus veci, kas radītu būtiskus sarežģījumus rezerves daļu iegādē un līdz ar to nepieciešamā veikspējas līmeņa nodrošināšanā.
- (170) Trasts arī atgādināja, ka *Airport Handling* nepiedalījās ar piedāvājumu konkursā par SEAH aktīvu pārdošanu. Tomēr tas uzskata, ka aktīvu iegādi nevar uzskatīt par pierādījumu saimnieciskajai pēctecībai ar SEAH.
- (171) Trasts arī norādīja, ka *Airport Handling* pašlaik lieto SEAH aktīvus saskaņā ar divpusēju līgumu, kas parakstīts 2014. gada 1. septembrī. Saskaņā ar trasta norādīto sarunas par līgumu tika vestas saskaņā ar nesaistītu pušu darījuma nosacījumiem starp SEAH un pilnvaroto personu laikposmā starp trasta nodibināšanas datumu (2014. gada 30. jūnijā) un VEA dalības uzņēmumā *Airport Handling* faktiskās nodošanas trastam datumu (2014. gada 27. augustā).
- (172) Pilnvarotā persona ieviestu līgumā tādas būtiskas izmaiņas kā:
- nomas maksas tirgus vērtības pārbaude, ko veic *Airport Handling* un SEAH kopīgi nozīmēts neatkarīgs eksperts, lai pārliecinātos, ka *Airport Handling* maksā uz tirgu orientētu maksu par SEAH aktīvu izmantošanu,
 - šīs nomas maksas pielāgošana, ja tā vairāk par 10 % atšķiras no neatkarīgā eksperta norādītās nomas maksas,
 - līguma pagarināšana līdz 2015. gada 31. augustam, lai to saskaņotu ar ierasto komercpraksi,
 - iespēja apakšnomāt iekārtas trešajām personām,
 - nosacījums, ka *Airport Handling* uzņemas atbildību par kārtējo apkopi un bojājumu novēršanu, bet ārkārtas apkope ir SEAH atbildība.
- (173) Trasts atgādināja, ka nomas maksu noteica uz dažādu ekspertu neatkarīgu novērtējumu pamata, tādēļ tā atspoguļo tirgus cenu.
- (174) Trasts arī norādīja, ka *Airport Handling* jau ieviesa procedūras, lai no trešajām personām iegādātos būtisku aktīvu daļu ([...] (*) %), kas nepieciešami, lai nodrošinātu darbību, un aizvietotu no SEAH nomātos aktīvus līdz nomas līguma termiņa beigām. Šajā ziņā:
- 2014. gada 26. novembrī *Airport Handling* direktoru padome pieņēma lēmumu uzsākt konkursa procedūru no SEAH nomāto aktīvu atjaunošanai par kopējo aprēķināto summu aptuveni EUR [...] (*) apmērā,

(*) Komerccnoslēpums.

- šie konkursi (visi, izņemot vienu, kurš laikā, kad tika iesniegtas trasta piezīmes par 2014. gada lēmumu par procedūras uzsākšanu, bija sākotnējā posmā) tika noslēgti 2015. gada janvārī, un *Airport Handling* 2015. gada 11. februārī jau apstiprināja pirmo pasūtījumu par aptuveni [...] (*) % aktīvu iegādi (ieskaitot [...] (*)). Trasts norādīja, ka otro pasūtījumu varēja veikt drīz pēc tam, atrodot alternatīvus finansējuma vai piegādes veidus, jo atlases procedūras rezultāti uzrādīja ievērojamu izmaksu par jaunām iekārtām pieaugumu.

5.1.6. Par darījuma laiku un loģiku

- (175) Trasts uzskata, ka slēdziena izdarīšana, ka jauna VEA apkalpošanas uz zemes meitasuzņēmuma izveides mērķis ir apiet rīkojumu par atgūšanu, ir pielīdzināma apgalvojumam, ka negatīvs lēmums par valsts atbalstu kavē iespējamā atbalsta saņēmēja darbības atjaunošanu saskaņā ar jauniem nosacījumiem.

5.1.7. Par pilnvarotās personas veiktajām darbībām, lai nodrošinātu saimnieciskās pēctecības neesamību

- (176) Trasts norāda, ka 2014. gada 1. augustā pilnvarotā persona un VEA noslēdza protokolu, kas pilnvarotajai personai ļautu sākt konkrētu funkciju izpildi, vadot un pārvaldot *Airport Handling* darbību 2014. gada jūlija un augusta mēnesī.
- (177) Šajā posmā papildus pasākumiem, kas tika veikti, konsultējoties ar SEAH par SEAH aktīvu nomu, un ekspertu ziņojumam pilnvarotā persona pieprasīja un ieguva no VEA nepieciešamos finanšu līdzekļus darba veikšanai pilnīgi neatkarīgi no šī uzņēmuma. Turklāt pilnvarotā persona mudināja VEA pārskatīt pakalpojumu līgumus ar *Airport Handling*, noteica jaunas vispārējās konsultācijas uzņēmumam *Airport Handling* un nepieciešamās izmaiņas *Airport Handling* nolikumā, lai nodrošinātu pilnīgu uzņēmuma autonomiju.
- (178) Pēc VEA dalības nodošanas trastam 2014. gada 27. augustā pilnvarotā persona iecēla jaunu direktoru padomi.
- (179) Pilnvarotā persona arī pārliecinājās, ka jaunā padome:
- lūdza *Airport Handling* direktoru padomes locekļus sagatavot un iesniegt pilnīgu uzņēmējdarbības novērtējumu, lai pārliecinātos, ka nav veiktas tādas darbības, kas ir nesaderīgas ar prasību par saimnieciskās pēctecības neesamību,
 - pieprasīja īstenot procedūras, lai:
 - cita starpā pārliecinātos, ka SEAH un *Airport Handling* starpā nav tiesiski akti par preču piegādi, kustamo un/vai nekustamo īpašumu, līgumiem ar līdšabiedrībām un/vai preču un pakalpojumu piegādātājiem attiecībā uz darbību, kas saistīta ar apkalpošanu uz zemes,
 - pārbaudītu, vai *Airport Handling* īsteno nepieciešamās procedūras un kontroli, lai izvairītos no tā, ka uzņēmums gūst labumu no nepamatotas komerciālās informācijas, kas ir VEA rīcībā un varētu dot labumu *Airport Handling* pretēji citiem konkurentiem līgumu iegūšanā vai uzturēšanā ar pārvadātājiem vai attiecas uz *Airport Handling* pozīciju pakalpojumu sniedzēju uz zemes tirgū,
 - ņemtu vērā pašreizējos amatus, integrējot augstākā līmeņa vadītāju funkcijas, kur tās uzskata par nepietiekamām (galvenokārt Juridiskajā un resursu direktorātā),
 - grozītu *Airport Handling* pārvaldību, deleģējot to izpilddirektoram, kas ir pilnvarotās personas loceklis, plašas lēmumu pieņemšanas pilnvaras,
 - novērtētu un provizoriski apstiprinātu ģenerāldirektoru,
 - pieņemtu lēmumu, ka *Airport Handling* ir jābūt savai tīmekļa vietnei,
 - vestu intensīvas pārrunas ar VEA par rūpīgu esošo pakalpojumu līgumu starp *Airport Handling* un VEA pārskatīšanu, lai nodrošinātu, ka visi pakalpojumi ir pieejami ar labākajiem iespējamajiem nosacījumiem, un nodrošinātu iespēju pārtraukt pakalpojumu bez līgumsoda, ja un kad *Airport Handling* pieņem lēmumu izmantot iekšējās struktūras vai meklēt citus izdevīgākus piegādātājus,

(*) Komerccnoslēpums.

- paziņotu klientiem, piegādātājiem un kompetentajai iestādei (ENAC) par izmaiņām uzņēmuma pārvaldē.
- (180) Turklāt pilnvarotā persona veica pasākumus, lai nodrošinātu saimnieciskās pēctecības neesamību. Kopumā šīs procedūras ietver:
- darbību sarakstu, kas uzskatītas par atbilstošām saimnieciskās pēctecības neesamības nodrošināšanai,
- šo darbību novērtējumu un apstiprināšanu,
- informācijas plūsmu padomei,
- procedūras attiecībā uz informācijas, kas var attiekties uz saimnieciskās pēctecības neesamību, pārvaldību, nodalīšanu un uzglabāšanu.
- (181) Trasts paskaidroja, ka šīs iekšējās procedūras divās apmācības nodarbībās tika izskaidrotas attiecīgi *Airport Handling* augstākā un vidējā līmeņa vadībai.

5.1.8. Par pasākumu attiecināmību uz valsti

- (182) Trasts paskaidroja, ka 2014. gadā laikā no jūnija līdz augustam Itālijas iestādes nav izdarījušas tiešu ietekmi uz VEA un tās lēmumu ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling*. Nekad nevarēja būt jebkādas tiesas vai netiešas norādes, kas varētu radīt pat nelielas šaubas, ka lēmums izveidot un/vai kapitalizēt *Airport Handling* bija atkarīgs no Itālijas iestādēm.

5.1.9. Par *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānu un atbilstību tirgus ekonomikas investoru principam

- (183) Trasts uzskata, ka starp SEAH un *Airport Handling* nav pēctecības, tādēļ jebkurš privātais investors būtu ņēmis vērā Komisijas novērtējuma nestabilitāti 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu un neļautu šim vērtējumam ietekmēt tā lēmumu ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling*.
- (184) Trasts paskaidroja, ka 2013. gada uzņēmējdarbības plāns, ko sākotnēji iesniedza Komisijai, tikmēr ir uzlabots. Tādēļ uzņēmējdarbības plāns, kas bija pamatā lēmumam kapitalizēt *Airport Handling*, bija 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plāns, ko *Airport Handling* direktoru padome pieņēma 2014. gada 26. augustā.
- (185) Pēc VEA dalības nodošanas trastam, pilnvarotā persona pārbaudīja, vai *Airport Handling* uzņēmējdarbības plāns ir ticams. Saskaņā ar trasta apgalvojumiem jaunieceltā *Airport Handling* padome vispirms pārbaudīja, vai 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plāns ir uzticams, uzdodot šo uzdevumu veikt *Boston Consulting Group (BCG)*.
- (186) BCG savus secinājumus paziņoja uzņēmumam *Airport Handling* 2014. gada 14. oktobrī. BCG secināja, ka uzņēmējdarbības plāns, t. i., *EBIT* 2017. gadā EUR [...] (*) ar [...] (*) % rezervi, ir pamatots, un šis novirzes līmenis kopumā atbilst vai ir mazliet zem vidējā ienesīguma, par būtisku piemēru ņemot citus publiskus un privātus Eiropas uzņēmumus, kas veic darbību apkalpošanas uz zemes sektorā. Tāpat arī BCG apstiprināja 2013. gada uzņēmējdarbības plāna pamatotību.

5.1.9.1. Par paredzēto darbaspēka samazināšanu un efektivitātes paaugstināšanu

- (187) Trasts norāda, ka *Airport Handling* apņemas sasniegt maksimālu efektivitāti un elastību, izmantojot [...] (*). Saskaņā ar 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plānu *Airport Handling* paredz nodarbināt [...] (*). Šo mērķi plānots sasniegt, racionalizējot koordinācijas struktūras un ieviešot jaunas, veiktspējīgas iekārtas un datorsistēmas personāla pārvaldei, kas ļautu *Airport Handling* neaizstāt bijušo personālu.

(*) Komerccnoslēpums.

5.1.9.2. Par efektivitātes paaugstināšanu, kas saistīta ar darba organizācijas faktoriem

(188) Trasts norādīja, ka efektivitāti vēl vairāk var paaugstināt, veicot šādus pasākumus:

- *Līgumu uz noteiktu laiku un līgumu uz nepilnu darba laiku daļas optimizācija*: paredzēts, ka efektivitāte pieaugs par aptuveni [...] (*) % jau 2015. gadā; un kopā ar [...] (*) pieaugtu par vēl [...] (*) % 2017. gadā.
- *Labāka darba programmas definēšana: Airport Handling* piemērotajā darba līgumā paredzēts, ka [...] (*) nekā SEAH līgumos attiecināja uz saviem darbiniekiem. Tādējādi tiek ietaupīti [...] (*) % saistībā ar nodarbināto darba ņēmēju skaitu. Turklāt pilnas slodzes personāla ikdienas darba laiks ir bijis [...] (*), ietekmējot personālsastāva vajadzības par [...] (*) %. Pēc koplīguma atjaunošanas 2015. gadā gaidāmi vēl [...] (*). Turklāt *Airport Handling* plāno optimizēt resursu izmantošanu, ieviešot tādas instrumentus kā darbs maiņās un līgumi ar dienas un nedēļas grafika modulāciju atbilstoši faktiskajām prasībām saskaņā ar jaunajām iespējām, ko piedāvā koplīgumi valsts līmenī. Šie mehānismi ļaus *Airport Handling* paaugstināt efektivitāti vēl vismaz par [...] (*) %.
- *Organizācijas struktūras pielāgošana, lai resursus izmantotu efektīvi* [...] (*): jau no 2015. gada efektivitāte tiks paaugstināta, sezonāli atjaunojot izmantotās matricas atbilstoši satiksmes pieaugumam un sadalot atvaļinājumu deviņos periodos, kas ietver [...] (*). Aprēķinātie ietaupījumi būs [...] (*) %.
- *Pašreizējā personāla jaudas optimizēšana*: progresīva [...] (*) izmantošana pozitīvi paaugstinās produktīvo efektivitāti par 0,5 %. Amatu samazināšana [...] (*), kas daļēji jau ir veikta ([...] (*)) un daļēji īstenojama 2015. gadā ([...] (*)), vēl vairāk veicinās efektivitātes paaugstināšanu.
- *Apjomradīti ietaupījumi no lielāka satiksmes apjoma*: esošo klientu satiksmes apjoma pieaugums un līgumu noslēgšana ar jauniem pārvaldītājiem, pat tiem, kas veic darbību ārpus maksimumstundām, ļaus uzlabot personāla piesātinājuma faktorus, produktīvu efektivitāti veicinot par +[...] (*) % 2017. gadā.
- *Strukturāli pielāgojumi rūpniecības procesos*: trasts pieminēja šādus veidus, kādos paredzēts veicināt efektivitāti: uzlabota darbu plānošana un organizācija, ieguldījumi tehniskos risinājumos, lai daļēji vai pilnībā automatizētu konkrētas darbības; darbaspēka izdevumu saistīšana ar uzņēmējdarbības jaudu un rezultātiem. Attiecībā uz darbu plānošanu trasts norādīja, ka *Airport Handling* paredzēja ieguldījumus jaunās IT sistēmās personāla pārvaldībai un personāla nozīmēšanu maiņām, kas palīdzētu racionālāk izmantot resursus ar [...] (*) % efektivitāti. Turklāt *Airport Handling* sāka iegādes procesu attiecībā uz jaunām iekārtām ar modernām atrašanās vietas noteikšanas sistēmām. Aprēķinātā personāla izmantošanas efektivitāte ir [...] (*) %.

(189) Trasts norādīja, ka *Airport Handling* pirmajos darbības mēnešos sasniegtie rezultāti ļauj Komisijai *ex post* pārbaudīt, ka uzņēmējdarbības plāna pieņēmumi bija saprātīgi. Trasts norādīja uz pirmo četru mēnešu darbības rezultātiem, uzrādot [...] (*) EBIT EUR [...] (*) un [...] (*) EUR [...] (*) salīdzinājumā ar 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plāna prognozēm. Šī pozitīvā tendence bija rezultāts [...] (*) ieņēmumiem (EUR [...] (*)) un [...] (*) izmaksām (EUR [...] (*)).

5.2. Uzņēmuma SEAH (likvidēšanas procesā) piezīmes

5.2.1. Par SEAH aktīviem

(190) SEAH norādīja, ka iekārtu, kas domātas apkalpošanai uz zemes, uzskaites vērtība bija EUR [...] (*) pirms SEAH likvidēšanas uzsākšanas. Šo aktīvu vidējais vecums bija [...] (*). No aptuveni [...] (*) augstākas vērtības vienībām [...] (*) iekārtas, izņemot [...] (*), tikai [...] (*) bija iegādātas pēc 2006. gada 31. decembra.

(*) Komerccnoslēpums.

- (191) Kad SEAH likvidēšanas process tika uzsākts, citi vienīgie uzņēmuma aktīvi sastāvēja no darbības kapitāla, kas bija saistīts ar 2014. gada 1. septembrī apturēto uzņēmējdarbību. Turklāt bija konkrēti [...] (*). Tikmēr šie posteņi bija likvidēti. Tādēļ, kā norāda SEAH, likvidators var tikai pašlaik uz iekārtu apkalpošanai uz zemes pārdošanu, lai finansētu likvidācijas izmaksas un jebkuru citu atlikušo debetu.

5.2.2. Par SEAH aktīvu pārdošanas konkursu

- (192) Viens no likvidatora galvenajiem uzdevumiem bija pabeigt atklātu, publisku un nediskriminējošu konkursa procedūru SEAH aktīvu pārdošanai, kas jau bija uzsākta pirms uzņēmuma likvidācijas procesa sākšanas.
- (193) SEAH norādīja, ka aktīvi bija sagrupēti deviņos komplektos, kas iekļāva papildu aktīvu grupu ar dažādu vērtību un funkcionālu autonomiju. Mērķis bija garantēt plašu dalību konkursā. Mērķis aktīvu sadalīšanai komplektos bija atbilst tirgus prasībām, nosakot tās saskaņā ar galveno Itālijas lidostu apkalpošanas uz zemes nodrošinātāju darbību. Pieejamajā informācijā redzams, ka pārdošanas procedūra ierobežoti attiecās uz apkalpošanas uz zemes nodrošinātājiem, lidostu operatoriem, gaisa pārvadātājiem, pārdoto iekārtu veidu ražotājiem, tālākpārdevējiem un līzīng uzņēmumiem. Turklāt tika noteiktas konkrētas minimālās maksātspējas prasības it īpaši saistībā ar šādiem elementiem i) apgrozījums vismaz EUR 1 miliona apmērā par aktīvu komplektu, attiecībā uz kuru tie plāno iesniegt piedāvājumu; ii) neto aktīvi vismaz EUR 1 miliona vai EUR 2 miljonu apmērā, ja potenciālie pircēji iesniedz piedāvājumu par vairāk nekā vienu komplektu; iii) parāda attiecība pret kopējiem aktīviem ne augstāka par 3. Aicinājumā pretendenti nebija noteikti nekādi citi atlases kritēriji kā iepriekšminētās obligātās prasības.
- (194) SEAH norāda, ka neviens potenciālais pretendents nepaida interesi iegādāties šos aktīvus. Vienīgie informācijas pieprasījumi tika iesniegti ārpus procedūras ietvariem no personām, kuras interesēja tikai konkrētu aktīvu iegāde, tomēr par būtiski zemākām cenām, nekā bija norādījuši neatkarīgie eksperti. SEAH arī norādīja, ka Airport Handling pauda interesi iegādāties minētos aktīvus, bet neiesniedza piedāvājumu. Komisija pieņem zināšanai, ka Itālijas iestādes jau 2013. gada 27. novembrī, kad konsultējās ar Komisiju par VEA plānu likvidēt SEAH, nodibināt Airport Handling un nodrošināt šī uzņēmuma kapitālu, paziņoja, ka Airport Handling nepiedalīsies pārdošanas procedūrā un tādējādi neiesniegs nevienu piedāvājumu šajā procedūrā.
- (195) Pēc neveiksmīga mēģinājuma pārdot SEAH aktīvus likvidators sāka sazināties ar galvenajiem sektora uzņēmējiem, lai apspriestu iespēju pārdot šos aktīvus, kā arī nosacījumus, kas attiektos uz šādu pārdošanu.

5.2.3. Par aktīvu novērtēšanu

- (196) SEAH atgādināja, ka pirms SEAH likvidācijas uzsākšanas uzņēmuma direktoru padome izvēlējās IMQ kā neatkarīgo ekspertu, kam uzticēja veikt aktīvu novērtēšanu. Novērtējums tika iesniegts 2014. gada 25. jūnijā, un tajā ieteiktā nomas maksa bija EUR [...] (*) gadā, kā arī vērtība noteikta saskaņā ar tirgus apstākļiem. 2014. gada 1. septembrī SEAH uzticēja E&Y veikt aktīvu otro novērtēšanu. Pēc pilnvarotās personas pieprasījuma SEAH un pilnvarotā persona kopīgi uzdeva E&Y sniegt šādu otro novērtējumu. E&Y tad ieteica nomas maksu, kas bija EUR 1,4 miljoni gadā.
- (197) SEAH piebilda, ka pašlaik Airport Handling izmanto SEAH aktīvus saskaņā ar nomas līgumu un atbild par to apkopi (aprēķinātās apkopes izmaksas ir EUR [...] (*) gadā).

5.2.4. Par nomas līgumu

- (198) SEAH norādīja, ka puses intensīvi apsprieda nomas līgumu pirms tā parakstīšanas bez jebkādas iejaukšanās no VEA puses. SEAH norādīja, ka šī nomas līguma noslēgšana ir obligāts nosacījums aktīvu vērtības uzturēšanai, ņemot vērā to noraidīšanu. Ja nebūtu nomas līguma ar Airport Handling, SEAH nāktos iekārtas aizvākt no lidostas telpām, tādējādi radot būtiskas izmaksas par transportu un uzturēšanu.
- (199) SEAH arī norādīja, ka, ņemot vērā nomas līguma beigu termiņu 2015. gada 31. augustā, likvidators apsvēra iespējas, kā risināt aktīvu noraidīšanas jautājumu. SEAH norāda, ka aktīvu pārdošana Airport Handling, kad Komisijas šaubas par saimniecisko pēctecību būtu kļūdētās, dotu iespēju SEAH iegūt maksimālu vērtību no šiem aktīviem likvidēšanas procesa gaitā.

(*) Komerccnoslēpums.

5.3. Uzņēmuma VEA piezīmes

5.3.1. Par saimniecisko pēctecību

- (200) VEA uzskata, ka 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu citētā judikatūra samērā būtiski atšķiras no šīs lietas.
- (201) Pirmkārt, minētā judikatūra attiecas tikai uz situācijām, kuras raksturo no atbalsta saņēmēja jaunizveidotajam uzņēmumam nodotu aktīvu esamība. Judikatūra galvenokārt attiektos uz lietām, kurās uzņēmums, kas guvis labumu no nesaderīga valsts atbalsta un nespēj atmaksāt šādas priekšrocības, nodibina jaunu uzņēmumu, kuram nodod daļu savas darbības. Otrkārt, visos Komisijas citētajos gadījumos nodošana starp saņēmēju un jauno uzņēmumu attiecas uz aktīviem ar būtisku vērtību (darbība, ēkas, preces, īpašums, zīmoli, rūpniecības īpašumtiesības).
- (202) VEA norāda, ka šīs lietas raksturojums ļauj secināt, ka *Airport Handling* nevarētu turpināt baudīt konkurences priekšrocības, kas saistītas ar iespējamo SEAH saņemto atbalstu, ņemot vērā, ka šis uzņēmums nav pārņēmis jebkādas SEAH aktīvus. Drīzāk jau iespējamās SEAH piešķirtās konkurences priekšrocības tiktu izbeigtas līdz ar uzņēmuma likvidēšanu un tādēļ tās nevarētu pārņemt.
- (203) VEA atgādina, ka 2012. gada lēmumā par atgūšanu Komisija secināja, ka iespējamās SEAH piešķirtās konkurences priekšrocības atbilst zaudējumam, kas uzņēmumam radās galvenokārt augstu personāla izmaksu dēļ, finansējumam. Atgādinot, ka personāla izmaksām ir liela ietekme uz pakalpojumu uz zemes sniedzēju izmaksu struktūru, sastādot no 65 % līdz 80 % no visām izmaksām, VEA norāda, ka pretēji lietām, kuras citēja Komisija, šī lieta nav attiecināma uz daļu vai aktīvu nodošanu, kas nepieciešami, lai veiktu (vai drīzāk turpinātu) SEAH darbību, nedz arī tā ir darbība, kuras mērķis ir aizsargāt saņēmēja aktīvus un tādējādi apiet rīkojumu par atgūšanu.
- (204) VEA norāda, ka vajadzētu arī ņemt vērā, ka, tā kā iespējama SEAH saņemtais valsts atbalsts tika izmantots, lai segtu zaudējumus, kas radušies no pārmērīgām darbaspēka izmaksām, tad šādas priekšrocības noteikti beigtos līdz ar uzņēmuma likvidāciju un darbinieku atbrīvošanu no darba. VEA uzskata, ka fakts, ka bijušos SEAH darbiniekus pēc tam darbā pieņēma *Airport Handling* oficiāli un būtiski atšķirīgos apstākļos, nevar būtiski mainīt šo secinājumu.
- (205) VEA piebilst, ka pat tad, ja pieņemtu, ka aktīvu nodošana starp SEAH un *Airport Handling* nav pietiekama, lai secinātu, ka saimnieciskā pēctecība nepastāv, *Airport Handling* izveides pamatā esošos darījuma apstākļus, skatītus kopumā, nevar uzskatīt par tādiem, kas varētu veicināt atgūšanas rīkojuma apiešanu.
- (206) VEA uzskata, ka lēmums nodibināt jaunu uzņēmumu, kas sniedz pakalpojumus uz zemes un veic darbību tirgus apstākļos, konkurējot ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, ir pamatots saimnieciskā loģikā, un ko attaisno pārvaldības modelis, kas būtiski atšķiras no iepriekšējā uzņēmuma SEAH modeļa ([...]^(*)), ar mērķi sasniegt ilgtspējīgu ienesīgumu vidējā termiņā un ilgtermiņā.
- (207) VEA norāda, ka SEAH paziņojums, ka uzņēmums beigs darbību Milānas lidostās, un SEAH likvidācijas uzsākšana radīja efektīvas konkurences apstākļus tirgū, kuru laikā gaisa pārvadātāji, kas veic darbību Milānas lidostās, varēja izvēlēties pakalpojumu uz zemes sniedzēju saskaņā ar dažādu pakalpojumu sniedzēju iesniegto piedāvājumu salīdzinošu novērtējumu.
- (208) VEA norāda, ka pēc šī konkurences procesa *Airport Handling* veiksmīgi noslēdza līgumus ar gaisa pārvadātājiem pilnīgi neatkarīgi no VEA. Patiesībā daži pārvadātāji, bijušie SEAH klienti, pieņēma lēmumu neizmantot *Airport Handling* pakalpojumus, tikmēr *Airport Handling* noslēdza līgumus ar pārvadātājiem, kam SEAH iepriekš nesniedza pakalpojumus.
- (209) Turklāt VEA norādīja, ka, tā kā VEA vairs nebija pilnvaras kontrolēt un pārvaldīt *Airport Handling* pēc dalības nodošanas trastam, saskaņā ar Padomes Direktīvām 78/660/EEK⁽¹⁸⁾ un 83/349/EEK⁽¹⁹⁾ par konsolidētajiem finanšu pārskatiem, kas transponētas Itālijas tiesību aktos ar 1991. gada 9. aprīļa likumdošanas dekrētu Nr. 127, *Airport Handling* vairs nav daļa no VEA grupas grāmatvedības ziņā, tādēļ uzņēmuma budžets nav konsolidēts ar VEA budžetu.

(*) Komerccoslēpums.

⁽¹⁸⁾ Padomes 1978. gada 25. jūlija Ceturtā direktīva 78/660/EEK, kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz noteiktu veidu sabiedrību gada pārskatiem (OV L 222, 14.8.1978., 11. lpp.).

⁽¹⁹⁾ Padomes 1983. gada 13. jūnija Septītā direktīva 83/349/EEK, kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz konsolidētajiem pārskatiem (OV L 193, 18.7.1983., 1. lpp.).

- (210) Turklāt, lai paātrinātu trešo personu ienākšanu *Airport Handling* kapitālā, VEA un pilnvarotā persona 2015. gada 26. janvārī parakstīja "īstenošanas noteikumu saskaņā ar trasta līguma 20. pantu" ar mērķi piešķirt pilnvarotajai personai atbildību sameklēt trešo personu, kas būtu investors. Pilnvarotā persona un VEA pieņēma lēmumu iecelt *BNP Paribas* kā neatkarīgo konsultantu šajā uzdevumā.
- (211) *BNP Paribas* palīdzēja *Airport Handling* sagatavot piedāvājumu akciju pārdošanai, sakontaktēja vairākus investorus, kas bija potenciāli ieinteresēti iesaistīties *Airport Handling* kapitālā, un noturēja sanāksmes ar potenciālajiem investoriem.
- (212) VEA piebilda, ka tad, kad privāts investors būs iegādājies vismaz 30 % *Airport Handling* akciju, VEA pārdomās, kā sameklēt investorus, kas būtu ieinteresēti pārņemt uzņēmuma vairākuma akciju paketi.

5.3.2. Par valsts līdzekļiem un attiecināmību

- (213) VEA uzskata, ka fakts, ka *Airport Handling* ir valsts uzņēmums, nav pietiekams, lai secinātu, ka tā līdzekļi ir valsts līdzekļi Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē. Turklāt pēc trasta izveides *Airport Handling* finanšu līdzekļus nepārvalda VEA, tādēļ nevar apgalvot, ka tie ir valsts līdzekļi Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.
- (214) Šajā ziņā VEA piebilst, ka:
- pirmā kapitāla palielināšanu EUR 3,7 miljonu apmērā 2014. gada 27. augustā apstiprināja *Airport Handling* akcionāru pilnsapulce. Tajā pašā datumā trastam piešķīra visu VEA līdzdalību uzņēmumā *SEAH*. Tajā pašā datumā pilnvarotā persona visos tiesiskajos aspektos kļuva par vienīgo *Airport Handling* akcionāru,
 - tajā pašā datumā pilnvarotā persona kā vienīgais *Airport Handling* akcionārs izdeva 20 000 SFP ar kopējo vērtību EUR 20 miljonu apmērā. 2014. gada 28. augustā VEA parakstīja un pilnībā apmaksāja SFP.
- (215) VEA uzsver, ka finanšu līdzekļi kopš to nodošanas *Airport Handling* vienmēr ir palikuši pilnvarotās personas, *Airport Handling* vienīgā akcionāra, pārvaldībā.

- (216) VEA uzskata, ka iepriekšminētajā informācijā norādīts, ka VEA valsts akcionārs (Milānas pašvaldība) nevar tieši vai netieši jebkādi ietekmēt finanšu instrumentu izmantošanu attiecībā uz *Airport Handling* un ka visā trasta pastāvēšanas laikā šādi līdzekļi paliek pilnvarotās personas pārvaldībā. Jebkurā gadījumā trasta nodibināšanas rezultātā VEA zaudēja pilnvaras iecelt *Airport Handling* direktoru padomes locekļus.

5.4. Ieinteresētās personas piezīmes

- (217) Komisija saņēma piezīmes no ieinteresētās personas, kas pieprasīja, lai tās identitāte un piezīmes netiktu atklātas jebkurām trešajām personām.

6. ITĀLIJAS KOMENTĀRI PAR IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMĒM

- (218) Itālija sniedza komentārus par novērojumiem, ko izmeklēšanas ietvaros iesniedza trasts un VEA.
- (219) Itālija pilnībā atbalstīja iepriekšminēto ieinteresēto personu iesniegtos novērojumus un uzsvēra, ka, no vienas puses, tie pierāda Itālijas iestāžu neiejaukšanos VEA darbībā un šī uzņēmuma pieņemto lēmumu ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling* un, no otras puses, ka *Airport Handling* neturpina *SEAH* saimniecisko darbību.

7. NOVĒRTĒŠANA

- (220) Šajā gadījumā Komisijai bija jānovērtē divi atšķirīgi jautājumi: pirmkārt, iespējamā atgūšanas pienākuma, kas izriet no atgūšanas lēmuma, pārņemšana no VEA *Handling* uz *Airport Handling*; otrkārt, iespējamais atbalsts, kas iekļauts VEA veiktajā kapitāla iepludināšanā uzņēmumā *Airport Handling* EUR 25 miljonu apmērā.

7.1. Saimnieciskā pēctecība un atgūšanas pienākuma pārņemšana

- (221) Pamatojoties uz iedibināto judikatūru, nelikumīgais un nesaderīgais atbalsts jāatgūst no uzņēmumiem, kas faktiski ir guvuši no tā labumu⁽²⁰⁾.
- (222) Maksātspējīgu valsts atbalsta saņēmēju gadījumā atgūšanas pienākumu var izpildīt, saistības par atbalsta atmaksu reģistrējot saistību grafikā, ar noteikumu, ka atbalsta saņēmējs aiziet no tirgus⁽²¹⁾. Tiesa uzskatīja, ka "ja uzņēmums, kas saņēma nelikumīgu atbalstu, ir maksātspējīgs, un ir izveidots uzņēmums, kas turpina kādas no maksātspējīgā uzņēmuma darbībām, šādu darbību veikšana attiecībā uz pilnībā neatgūto atbalstu var pagarināt konkurences izkropļojumus, ko radīja konkurences priekšrocības, kas šim uzņēmuma bija tirgū salīdzinājumā ar tā konkurentiem. Attiecīgi šādam jaunizveidotam uzņēmumam, ja tas saglabā šīs priekšrocības, var prasīt minētā atbalsta atmaksu. Par šādu var uzskatīt gadījumu, kad konstatēts, ka šis uzņēmums patiesi turpina gūt konkurences priekšrocības šī atbalsta saņemšanas dēļ, it īpaši, ja tas iegādājas likvidējamā uzņēmuma aktīvus, nemaksājot par tiem tirgus cenu, vai konstatēts, ka šī uzņēmuma izveides mērķis ir apiet pienākumu atmaksāt atbalstu"⁽²²⁾.
- (223) Atbalsta saņēmēja aktīvu nodošanas kontekstā citam uzņēmumam, kas turpina atbalsta saņēmēja darbības, Tiesa apstiprināja, ka šādus faktorus var ņemt vērā, novērtējot abu uzņēmumu saimniecisko pēctecību⁽²³⁾: nodošanas apmērs (aktīvi un saistības, darbaspēka saglabāšana, apkopoti aktīvi utt.); nodošanas cena; firmas, kas iegādājas aktīvus, un sākotnējās firmas akcionāru vai īpašnieku identitāte; nodošanas laiks (pēc izmeklēšanas sākšanas, pēc procedūras sākšanas vai pēc galīgā lēmuma); un, visbeidzot, darījuma saimnieciskā loģika.
- (224) Saskaņā ar judikatūru iepriekšminētos faktorus dažādās pakāpēs var ņemt vērā atbilstoši konkrētās lietas konkrētajām īpatnībām⁽²⁴⁾. Var secināt, ka Komisijai nav jāņem vērā viss šo faktoru kopums, kā norāda lietotais izteikums: "var ņemt vērā"⁽²⁵⁾.
- (225) Lai pieņemtu lēmumu, vai starp SEAH un Airport Handling pastāv saimnieciskā pēctecība un uz Airport Handling jāattiecinā atbildība par SEAH piešķirtā nesaderīgā atbalsta atmaksu, Komisija šīs lietas konkrētajiem apstākļiem piemēroja minētos rādītājus.

7.1.1. Nodrošanas apmērs

7.1.1.1. Darbaspēka un darba līgumu nodošana

- (226) Kad tika uzsākta SEAH likvidācija, daudzus šī uzņēmuma bijušos darbiniekus pieņēma darbā Airport Handling, tādējādi šie darbinieki veidoja lielāko daļu uzņēmuma darbaspēka. Tādēļ nepieciešams analizēt, vai šī situācija nenorāda uz atgūšanas lēmuma apiešanu. Šajā nolūkā vajadzētu novērtēt, vai process, kas noveda pie šāda rezultāta, nav uzskatāms par SEAH darbaspēka nodošanu Airport Handling, saglabājot tā pamatfunkcijas. Tas ir īpaši svarīgi, jo uzņēmumam, kas sniedz pakalpojumus uz zemes, darbaspēks ir galvenais darbībai nepieciešamais resurss⁽²⁶⁾.
- (227) Kā apgalvoja Itālija, starp SEAH un Airport Handling nav darbaspēka nepārtrauktības, jo SEAH izbeidza darba līgumus un Airport Handling personālu pieņēma darbā ar jauniem līgumiem, kas pamatojas uz būtiski atšķirīgiem nosacījumiem. Šo viedokli atbalstīja gan Airport Handling, gan VEA.

⁽²⁰⁾ Spriedums lietā C-303/88 Itālija pret Komisiju, ECLI:EU:C:1991:367, 57. punkts. Spriedums lietā C-277/00 Vācija pret Komisiju, ECLI:EU:C:2004:238, 75. punkts. Atmaksājot atbalstu, saņēmējam jāzaudē priekšrocības, kas tam iepriekš bijušas tirgū, un tiek atjaunota situācija, kas pastāvēja pirms atbalsta saņemšanas.

⁽²¹⁾ Spriedums lietā C-454/09 Komisija pret Itāliju ("Atbalsts par labu New Interline SpA"), ECLI:EU:C:2011:650, 36. punkts

⁽²²⁾ Spriedums lietā C-610/10 Komisija pret Spāniju, ECLI:EU:C:2012:781, 106. punkts.

⁽²³⁾ Spriedums apvienotajās lietās C-328/99 un C-399/00 Itālija un SIM 2 Multimedia pret Komisiju ("Selecto-Multimedia") ECLI:EU:C:2003:252, 69. punkts, 77.–78. punkts. Šī rādītāju kopa tad tika apstiprināta spriedumā lietā T-123/09 Ryanair pret Komisiju, ECLI:EU:T:2012:164, 155. punkts.

⁽²⁴⁾ Spriedums apvienotajās lietās T-415/05, T-416/05 un T-423/05 Grieķijas Republika u. c. pret Komisiju, ECLI:EU:T:2010:386, 135. punkts.

⁽²⁵⁾ Spriedums lietā T-123/09 Ryanair pret Komisiju, ECLI:EU:T:2012:164, 156. punkts.

⁽²⁶⁾ Skatīt 40. zemsvītras piezīmi.

- (228) Itālija uzskata, ka VEA, SEAH un arodbiedrību 2013. gada 4. novembrī parakstīto līgumu nevar skaidrot kā garantijas SEAH bijušo darbinieku iepriekšējos līgumos ar SEAH iegūtajām tiesībām. Šāds līgums pamatā būtu programmatiskais dokuments, ko beidzot aizvietotu 2014. gada 4. jūnijā parakstītie līgumi. No šo līgumu formulējuma ir redzams, ka SEAH bijušajiem darbiniekiem netika garantētas iepriekš iegūtās tiesības, bet *Airport Handling* viņus pieņēma darbā saskaņā ar jauniem nosacījumiem.
- (229) Pamatojoties uz oficiālajā izmeklēšanas procedūrā gūto informāciju, Komisija novērtēja i) procesu, kurā nozīmīgu SEAH darbaspēka daļu no jauna pieņēma darbā *Airport Handling*, un ii) līgumus ar arodbiedrībām par SEAH darbaspēka atkārtotu nodarbināšanu.
- (230) Pirmkārt, attiecībā uz procesu jau no sākuma jāņem vērā, ka nenotika *de jure* darba līgumu nodošana no SEAH uzņēmumam *Airport Handling*. Līgumi ar SEAH tika juridiski izbeigti, un ar *Airport Handling* tika noslēgti jauni līgumi. Turklāt darba līgumi ne automātiski, ne globāli netika nodoti no SEAH uzņēmumam *Airport Handling*. Faktiski darba līgumu nodošana nenotika vispār. Drīzāk jāsecina, ka iepriekšējais uzņēmums izbeidza darba līgumus, pirms daļu darbinieku ar citiem nosacījumiem darbā pieņēma otrs uzņēmums.
- (231) Otrkārt, attiecībā uz nodošanas apmēru jāatzīmē šādi aspekti: 2014. gada 22. aprīlī, kad SEAH uzsāka no darba atbrīvoto darbinieku mobilitātes shēmu, uzņēmuma darbaspēks sastāvēja no [...] (*) , kas atbilst [...] (*) PSE. Pieejamie dati norāda, ka 2015. gada 31. maijā, 9 mēnešus pēc darbības uzsākšanas, *Airport Handling* strādāja [...] (*) darbinieki, no kuriem [...] (*) iepriekš bija SEAH darbinieki. Tādēļ līdz tam brīdim *Airport Handling* bija pārņēmis aptuveni [...] (*) % SEAH darbinieku. Tādēļ nodošana nebija pilnīga, pat ne praktiski pilnīga. Tomēr arī jāņem vērā, ka *Airport Handling* darbaspēks vismaz sākotnējā posmā pēc darbības uzsākšanas sastāvēja gandrīz tikai no bijušā SEAH personāla.
- (232) Treškārt, attiecībā uz atkārtotas darbā pieņemšanas būtiskajiem apstākļiem Komisija norāda, ka līgumi, kurus *Airport Handling* parakstīja ar bijušajiem SEAH darbiniekiem, gan formāli, gan būtiski ir atšķirīgi no iepriekšējiem līgumiem ar SEAH, it īpaši ievērojot, ka atšķirīgi nosacījumi attiecas uz:
- [...] (*) *Airport Handling* darbiniekiem,
 - *Airport Handling* nepiemēro [...] (*) , kas papildina valsts kolektīvo darba līgumu,
 - būtiskas izmaiņas nodarbinātības nosacījumos aptver:
 - [...] (*) ,
 - [...] (*) , ko SEAH mēdza attiecināt uz saviem darbiniekiem,
 - darba organizāciju, piemēram, [...] (*) .
 - izmērāms uzskaitīto izmaiņu rezultāts ir darbaspēka izmaksu samazinājums par aptuveni [...] (*) % salīdzinājumā ar SEAH darbaspēka izmaksām, kas izriet gan no izmaiņām piemērojamajā valsts kolektīvā darba režīmā, gan papildu koplīgumā; šī līguma nosacījumu ietekme uz darbaspēka izmaksām tika samazināta par 50 %.
- (233) Visbeidzot arī apstākļi, kādos tika apspriesti nodarbinātības nosacījumi starp iesaistītajām personām un par ko beigās tika noslēgta vienošanās šajā gadījumā, norāda, ka nodarbinātības nosacījumi ir būtiski mainīti: VEA, SEAH un *Airport Handling* atsevišķi apspriedās ar arodbiedrībām un atsevišķi vienojās ar tām. *Airport Handling* un arodbiedrībām bija nepieciešami vairāk nekā astoņi mēneši, lai vienotos par darbā pieņemšanas procedūras nosacījumiem, darba līgumu tiesisko un finansiālo saturu, labklājības politiku un darba organizāciju. Kā norādīja trasts, SEAH darbinieki sākotnēji iebilda izmaiņām, kurām arodbiedrības, kas pārstāvēja darbiniekus, bija piekritušas 2014. gada jūnija līgumā. Darbinieki šīs izmaiņas referendumā noraidīja. Saskaņā ar trasta iesniegto dokumentāciju arodbiedrības piekrita jaunajiem nodarbinātības nosacījumiem tikai tad, kad *Airport Handling* piekrita

(*) Komerccnoslēpums.

iepriekšminētajā līgumā ieviest konkrētus precizējumus. Komisija atzīmē, ka *Airport Handling* atsevišķi apspriedās ar arodbiedrībām un, neraugoties uz sākotnējām nesaskaņām, spēja īstenot iepriekš aprakstītās izmaiņas. Kā aprakstīts iepriekšminētajā 38. apsvērumā, 2014. gada 4. jūnija līgums starp *Airport Handling* un arodbiedrībām nav būtiski mainīts pēc tam, kad arodbiedrības to referendumā noraidīja, pieprasot šajā līgumā veikt vairākus precizējumus.

- (234) Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, faktiskā darbaspēka nodošana nebija ne pilnīga, nedz arī nozīmēja jebkuru saskaņā ar *SEAH* līgumiem spēkā esošo nodarbinātības nosacījumu ieviešanu.
- (235) Šo konstatējumu neietekmē līgumi attiecīgi starp *VEA*, *SEAH* un *Airport Handling* un arodbiedrību organizācijām attiecībā uz darbaspēku. Līgumu mērķis nav ne norādīt, ka darbaspēks tiek pilnībā pārcelts no *SEAH* uz *Airport Handling*, nedz norādīt, ka tiks turpināti nosacījumi, kas bija spēkā saskaņā ar *SEAH* darba līgumiem. Komisija īpaši atzīmē, ka saskaņā ar sākotnējo 2013. gada 4. novembra vienošanās projektu starp *VEA* un arodbiedrībām, turpmāku līguma īstenošanu vajadzēja veicināt mērķim garantēt darba vietas visam *SEAH* personālam⁽²⁷⁾. Vienošanās uzskaita vairākus pasākumus, lai sasniegtu šo mērķi, būtībā visus instrumentus, kas bija pieejami atbilstoši attiecīgajiem tiesību aktiem, kas attiecas uz nodarbinātību un tādām kolektīvām sarunām kā sociālā nodrošinājuma tīkli un brīvprātīga aiziešana no darba, ko arī īstenoja *VEA Group*, kā arī risinājumus, iesaistot darbinieku pārvietošanu grupas ietvaros. Tādējādi līgums nozīmēja, ka darba vietas no jauna piešķirs *VEA* grupas ietvaros kopumā⁽²⁸⁾, ne tikai *Airport Handling*, un arī kā vienu pasākumu no vairākiem. Turklāt šie līgumi netika noslēgti ar *Airport Handling*, kas noslēdza atsevišķus līgumus ar personālu. Tādēļ daļu darba vietu, ko piešķīra *Airport Handling* ietvaros, puses nenoteica iepriekš, bet gan saskaņā ar uzņēmuma personāla vajadzībām pēc līgumu noslēgšanas ar lidsabiedrībām.
- (236) Turpmāk Komisija atzīmē, ka nav norāžu par to, ka *Airport Handling* bija jebkāds pienākums pieņemt darbā bijušos *SEAH* darbiniekus, ko uzliek valsts iestādes vai mātesuzņēmums *VEA*.
- (237) Visbeidzot, attiecībā uz darbaspēka nodošanas apmēru Komisija uzskata, ka apstākļi norāda uz *prima facie* izteiktāku saimnieciskās pēctecības elementu, jo *Airport Handling* no jauna pieņēma darbā nozīmīgu *SEAH* darbaspēka daļu. Tomēr jāņem vērā atjaunotas nodarbinātības apstākļi, it īpaši visu līgumu izbeigšana un jaunu līgumu noslēgšana ar jauniem līguma nosacījumiem. Tādēļ Komisija secina, ka darbaspēka nodošana neapšaubāmi nenorāda uz saimniecisko pēctecību starp *SEAH* un *Airport Handling*.

7.1.1.2. Līgumi ar gaisa pārvadātājiem

- (238) Savā 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija sākotnēji uzskatīja, ka *Airport Handling* paredzamās tirgus daļas pirmajiem sešiem darbības mēnešiem varēja uzskatīt par reālām tikai tādēļ, ka tiek izmantoti iekšpakalpojumi no *SEAH* iepriekš veiktās uzņēmējdarbības.
- (239) Izmeklēšanas norises gaitā Itālija, *VEA* un *Airport Handling* apgalvoja, ka šīs prognozes bija pamatotas *Airport Handling* 2014. gada uzņēmējdarbības plānā. Tās bija iespējamas, būtiski samazinot darbības izmaksas, ko panāca ar darbaspēka efektivitāti un personāla samazināšanu.
- (240) Turklāt *Airport Handling* līgumus ar lidsabiedrībām, kas veic darbību Milānas lidostās, apsprieda *ex novo*. Itālija norādīja, ka šādus līgumus *SEAH* likumīgi nevarēja nodot uzņēmumam *Airport Handling*. Tos bija jāapspriež *ex novo*, konkurējot ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, kas veic darbību Milānas lidostās.
- (241) Kā jau iepriekš aprakstīts 133. un 208. apsvērumā, *Airport Handling* klientu portfelis ir atšķirīgs no *SEAH* portfeļa. Kad *SEAH* atstāja tirgu, vairāki klienti pieņēma lēmumu uzticēt apkalpošanu uz zemes citiem uzņēmumiem, nevis *Airport Handling*. Turpretim *Airport Handling* spēja piesaistīt klientus, kuriem *SEAH* nesniedza pakalpojumus.

⁽²⁷⁾ "Turpināt īstenot mērķi par darbavietu garantēšanu visam *SEAH* personālam". 2013. gada 4. novembra līguma 6. punkta 1. apakšpunkts.

⁽²⁸⁾ "Izmantot visus instrumentus, kas pieejami atbilstoši tiesību aktiem, kas attiecas uz nodarbinātību un kolektīvajām sarunām (galvenokārt sociālā nodrošinājuma tīkli un brīvprātīga aiziešana no darba, ko piemēro arī *VEA Group* ietvaros, ņemot vērā tuvojošos 2013. gada 31. decembra termiņu), un risinājumus, kas ietver pārvietošanu grupas ietvaros (gan saskaņā ar jaunajām uzņēmējdarbības iespējām, gan atbilstoši iekšpakalpojumu procesiem, ko piemēro pēc lidostu pārstrukturēšanas uzņēmumu līgumiem, un piemērojot iekšējo mobilitāti, kas paredzēta, lai risinātu *VEA SpA* organizatoriskās prasības)"; turpat.

- (242) Lai turpmāk pierādītu, ka jaunie *Airport Handling* ar gaisa pārvadātājiem noslēgtie līgumi ne tikai tika apspriesti *ex novo*, bet tajos bija būtiski atšķirīgi līguma nosacījumi, Itālija sniedza informāciju par to, ka konkrētas lidsabiedrības, kurām iepriekš pakalpojumus sniedza *SEAH* (tādas kā [...] (*)), spēja panākt būtiski labvēlīgākus nosacījumus no *Airport Handling* nekā no *SEAH*. Konkrēti, sarunās ar *Airport Handling* [...] (*) pieprasīja, ka [...] (*). Rezultātā [...] (*) ieguva [...] (*)⁽²⁹⁾.
- (243) Izmeklēšanas gaitā Itālija paskaidroja, ka *VEA* nenoteica lidostu nodevu atlaižu piešķiršanu gaisa pārvadātājiem, kas veic darbību Milānas lidostās, tiem noslēdzot ar *Airport Handling* līgumus par apkalpošanu uz zemes. Pamatojoties uz izmeklēšanas gaitā saņemtajām piezīmēm, nav dokumentāru pierādījumu, ka *VEA* efektīvi veiktu šādu rīcību, lai pamudinātu lidsabiedrības, kas veic darbību Milānas lidostās, noslēgt ar *Airport Handling* jaunus līgumus par apkalpošanu uz zemes.
- (244) 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija pauda šaubas, ka līgumi ar lidsabiedrībām tiks apspriesti no jauna. Šajā kontekstā Komisija norādīja uz informāciju, ka jau pirms šo līgumu termiņa beigām uzņēmumi *VEA* un *Airport Handling* īstenoja kopīgus mārketinga pasākumus, lai pārliecinātu lidostā darbojošās aviosabiedrības par to, ka *VEA* turpinās apkalpošanu uz zemes. Tomēr oficiālajā izmeklēšanas procedūrā netika iegūti nekādi faktiski pierādījumi, ka *VEA* un *Airport Handling* ar kopīgu mārketinga pasākumu palīdzību organizēja tikai izpildītāja maiņu, nedodot lidsabiedrībām kā pilnvarotājiem iespēju atkārtoti apspriest līguma noteikumus. Konkrēti, Komisija neguva nekādus pierādījumus, ka vai nu *VEA*, vai *Airport Handling* varēja efektīvi traucēt bijušo *SEAH* klientu mēģinājumus panākt labvēlīgākus nosacījumus ar citiem pakalpojumu uz zemes sniedzējiem.
- (245) Komisija novērtēja, vai *Airport Handling*, gatavojoties uzņēmējdarbības sākšanai, *de facto* bija kā jaunpienācējs tirgū vai tomēr guva labumu no *SEAH* tirgus pozīcijas un klientu līgumiem, tādējādi nodrošinot darbības nepārtrauktību. Saskaņā ar konkrētajiem lietas apstākļiem, ja *SEAH* aiziešana no tirgus nedotu klientiem iespēju apspriest jaunus līgumus ar citiem pakalpojumu uz zemes sniedzējiem un nevis ar *Airport Handling*, tas varētu norādīt uz atgūšanas lēmuma apiešanu, jo tādējādi *SEAH* klienti tika nodoti *Airport Handling*.
- (246) Šajā ziņā īpaši būtiski ir šādi aspekti: *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānā nebija paredzēti alternatīvi scenāriji ar zemākām tirgus daļām. Tas varētu norādīt, ka *Airport Handling* bija samērā augsta pārliecība par iespējamu *SEAH* klientu bāzes pārņemšanu, un tādēļ, iespējams, bija paredzams gūt labumu no *SEAH* iepriekšējās tirgus pozīcijas un klientu līgumiem, lai piesaistītu šī uzņēmuma klientus un attiecīgos līgumus, nesastopoties ar konkurenci no citiem uzņēmumiem, kas nodrošina apkalpošanu uz zemes, un varētu iegūt šos līgumus.
- (247) Tomēr konkrēti formāli un būtiski faktori norāda, ka tā nav noticis.
- (248) Pirmkārt, attiecībā uz nodošanas veidu *SEAH* juridiski nenodeva pakalpojuma līgumus uzņēmumam *Airport Handling*. Tādējādi lidsabiedrības varēja brīvi izvēlēties citu pakalpojumu sniedzēju, nevis *Airport Handling*, tiklīdz to līgumi ar *SEAH* bija izbeigti, kā aprakstīts šī lēmuma 43. apsvērumā.
- (249) Otrkārt, no pieejamās informācijas var secināt, ka klientiem bija iespēja uzrunāt citus pakalpojumu sniedzējus, kad *SEAH* tiem paziņoja, ka izbeigs savu darbību. Fakts, ka vairāki klienti aizgāja, ir pierādījums tam, ka šāda iespēja pastāvēja. Īpaši svarīgi, ka *SEAH* nebija likumīga pamata vienpusēji nodot līgumus jebkurai trešajai personai, izņemot ārkārtas situācijas. Saskaņā ar Itālijas iestāžu sniegto informāciju pants par ārkārtas situācijām tomēr netika piemērots. Itālijas iestādes sniedza pārskatu par *Airport Handling* klientu bāzi uz 2014. gada 14. februāri, kurā redzams, ka no 68 bijušajiem *SEAH* klientiem, [...] (*) bija pārgājuši pie citiem pakalpojumu uz zemes sniedzējiem, ka no [...] (*) *Airport Handling* klientiem tajā laikā 1 pārgāja no konkurenta, 3 bija jaunpienācēji lidostā un [...] (*) bija agrākie *SEAH* klienti. [...] (*) no šiem [...] (*) bijušajiem *SEAH* klientiem apsprieda jaunus līguma nosacījumus, kas būtu labvēlīgāki klientiem, vai nu panākot zemākas cenas (13 klienti), mainītu pakalpojumu portfeli ([...] (*) klienti) vai pat abu šo aspektu apvienojumu ([...] (*) klienti). Tādēļ tikai 20 klienti noslēdza pakalpojumu līgumus, kas būtībā paredz tādus pašus nosacījumus kā iepriekšējos līgumos ar *SEAH*. Cenu samazinājumi ir robežās no [...] (*) līdz [...] (*) %, salīdzinot ar cenām, par kurām iepriekš bija noslēgtas vienošanās ar *SEAH*.

(*) Komerccoslēpums.

(29) [...] (*).

- (250) Ņemot vērā iepriekšminēto, kopumā Komisija nekonstatē norādes par atgūšanas lēmuma apiešanu (un tādēļ arī saimniecisko pēctecību) procesā, kādā *Airport Handling* noslēdza līgumus ar vairākiem bijušajiem SEAH klientiem. Turklāt šķiet, ka *Airport Handling* tika pakļauts reālai konkurencei, apspriežot līgumus ar pārvaldītājiem, kas veic darbību Milānas lidostās, un fakti atklāj, ka konkurence starp pakalpojumu sniedzējiem Milānas lidostā tika efektīvi atvērta, kad SEAH gatavojās atstāt tirgu.

7.1.1.3. SEAH aktīvi

- (251) Kā trešo nodošanas apmēra analīzes punktu Komisija novērtēja aktīvu nodošanas jomu.
- (252) Komisija atzīmē, ka tad, kad *Airport Handling* sāka darbību, tas 100 % no visām iekārtām apkalpošanai uz zemes ieguva no SEAH, to nomājot. Pēc pieciem mēnešiem uzņēmums pamazām sāka aizvietot šīs iekārtas ar tirgū iegādātiem aktīviem un beidzot 2015. gada septembrī nopirka [...] (*) no [...] (*) SEAH aktīvu komplektiem.
- (253) Konkrēti, *Airport Handling* sāka sniegt pakalpojumus uz zemes, izmantojot SEAH aktīvus saskaņā ar nomas līgumu. Šī līguma beigu termiņš bija 2015. gada 31. augusts. Pirms nomas līguma beigām *Airport Handling* pauda interesi iegādāties [...] (*) no [...] (*) konkursa komplektiem, proti, komplektus nr. [...] (*). Kā norādīja *Airport Handling*, lai gan reāli apmēram trešā daļa apkalpošanas uz zemes iekārtu, kas piederēja SEAH un ko nomāja *Airport Handling*, bija novecojusi, *Airport Handling* pauda vēlmi iegādāties aptuveni [...] (*) % no šīm iekārtām (ar ko pietiktu, lai *Airport Handling* varētu veikt savu darbību), ņemot vērā, ka *Airport Handling* tikmēr tirgū iegādājās būtiskus rezerves daļu krājumus, ko varētu izmantot, lai nomainītu dažas visvecāko SEAH iekārtu daļas.
- (254) No pieejamās dokumentācijas var spriest, ka pārdošanas sarunas starp *Airport Handling* un SEAH tika uzsāktas, kad 2015. gada 3. jūnija vēstulē *Airport Handling* iesniedza šādus piedāvājumus:
- ka [...] (*) % atlaide tiek piešķirta par [...] (*), ņemot vērā, pirmkārt, autoparka vecumu un stāvokli, otrkārt, VEA sāktās pārdošanas procedūras rezultātu,
 - samaksu [...] (*) no 2015. gada 31. jūlija līdz 31. decembrim,
 - ka sākotnējais nomas līgums tiek saskaņoti izbeigts 2015. gada 30. jūnijā un ka SEAH piešķir provizoriskus un ierobežotus brīvas nomas noteikumus (*comodato*) aptuveni [...] (*) izvēlētajām vienībām [...] (*) vēlākais līdz 2015. gada 31. decembrim, *Airport Handling* sedzot visas apdrošināšanas un apkopes izmaksas.
- (255) Tajā pašā dienā notika pušu tikšanās. Ar 2015. gada 10. jūnija vēstuli SEAH likvidators atbildēja uz *Airport Handling* piedāvājumiem, atbildes saturu var apkopot šādi:
- lai gan SEAH labprāt pieņemtu piedāvājumu, uzņēmums nav gatavs piešķirt atlaides, jo visas cenas noteiktas saskaņā ar ekspertu vērtējumiem. Likvidators norādīja, ka *Airport Handling* pat nebūtu nekādu transportēšanas izmaksu,
 - SEAH nepieņem maksājumus pa daļām, izņemot tad, ja *Airport Handling* piedāvā atbilstošas garantijas,
 - ja nav paredzētas atlaides, SEAH nodotu autoparku 2015. gada 30. jūnijā un piekristu konkrēto vienību iznomāšanai, taču vēlākais tikai līdz 2015. gada 30. novembrim.
- (256) Itālijas iestādes norādīja, ka sarunas joprojām turpinājās līdz 2015. gada septembrim, kad SEAH piekrita pirkuma cenas samaksai [...] (*) par [...] (*) komplektu pārdošanu, [...] (*). Pirkuma cena bija EUR [...] (*), tas ir, cena, kas sākotnēji bija norādīta neveiksmīgajā konkursa procedūrā. Sākotnējo nomāšanu uzņēmuma kārtā pagarināja līdz [...] (*) autoparka [...] (*) vienībām un par kopējo nomas samaksu EUR [...] (*) apmērā, maksu balstot uz vērtību, kas šīm vienībām bija piešķirta iepriekšminētajos neatkarīgajos vērtējumos. *Airport Handling* šīs [...] (*) vienības atdeva atpakaļ SEAH [...] (*).

(*) Komerccnoslēpums.

(257) *Airport Handling* norādīja, ka pirkums tomēr bija saimnieciski pamatots, it īpaši šādu iemeslu dēļ:

- *Airport Handling* uzņēmējdarbības modelis būtībā sastāv no darbības bāzes tikai vienā vietā, proti, Milānas lidostās, tādēļ tā pamatā ir organizācijas modelis, kas nodrošina cilvēkresursus un tehniskos līdzekļus pakalpojumu pieprasījuma apmierināšanai tikai vienā atrašanās vietā (darbības centra pakalpojumu sniedzēja uzņēmējdarbības modelis). *Airport Handling* uzskata, ka šis modelis nodrošina labāku efektivitāti un drošāku rentabilitātes līmeni. Tādēļ *Airport Handling* mazāk bažītos par iekārtu vecumu un efektivitāti nekā par uzņēmumiem, kas ir aktīvi vairākās lidostās, un tādēļ viņiem nepieciešams “efektīvi pārvaldīt” savas iekārtas.
- Lai gan daļa iekārtu bija novecojusi, vairākas vienības bija samērā jaunas, un tās varēja efektīvi izmantot.
- Vienības jau atradās uz vietas, tādēļ nebūtu nepieciešamas transporta izmaksas.
- *Airport Handling* cerēja samazināt apkopes izmaksas, jo lielāko daļu vienību bija izgatavojis tas pats ražotājs un tās bija no tā paša modeļa.
- Mēģinot iegādāties lietotas iekārtas tirgū visā ES, *Airport Handling* konstatēja, ka tirgū nav pietiekami daudz lietotu iekārtu piedāvājumu, lai apmierinātu *Airport Handling* prasības par pieņemamu cenu.
- Lietotu un jaunu aktīvu līdzsvarotu kombināciju vajadzētu izmantot darbības sākšanas posmā, jo galvenokārt iekārtu piegādātāji šķietami nespēja piegādāt jaunas iekārtas vienā reizē, kā arī tādēļ, ka *Airport Handling* bija pamats ticēt, ka pēkšņs, masīvs pieprasījuma pieaugums varētu izraisīt cenu kāpumu. Tādēļ *Airport Handling* drīzāk vēlējās pamazām pārtraukt lietoto vienību ekspluatāciju un aizvietot tās ar jaunām vienībām.
- Visbeidzot, jauna autoparka pārbaude un atbilstoša personāla apmācība tā izmantošanā regulāras darbības laikā būtu sarežģīta, it īpaši sākuma posmā.

(258) Tikmēr *Airport Handling* uzsāka iepirkuma procedūru no 2014. gada novembra līdz 2015. gada janvārim, lai tirgū iegādātos jaunas iekārtas. Itālijas iestādes norādīja, ka pirmajā konkursa procedūrā iegādāto iekārtu vērtība ir aptuveni EUR [...] (*).

(259) Komisija novērtēja, vai *Airport Handling* tirgū iegādāto aktīvu vērtības un skaita salīdzinājums ar nomāto un tad no SEAH iegādāto vienību vērtību un skaitu ir drošs rādītājs saimnieciskajai pēctecībai. Attiecībā uz abu aktīvu veidu salīdzinājumu Komisija konstatēja, ka:

- SEAH likvidators izveidoja komplektus, lai apvienotu katrā komplektā vienības, kuras bija darba kārtībā, ar tādiem aktīviem un vienībām, kas bija mazāk gatavi darbam,
- kopumā SEAH iekārtas bija novecojušas,
- Itālijas iestādes norādīja, ka aptuveni [...] (*) no [...] (*) vienībām, kas tika iegādātas no SEAH, bija labā vai apmierinošā darba kārtībā. Aptuveni trešdaļu varēja izmantot rezerves daļām. Vēlāk tika konstatēts, ka 700 no iegādātajām vienībām ir maza vērtība/mazs pielietojums vai to nav vispār; 270 vienības tad bija novietotas un norakstītas kā metāllūžņi,
- iekārtas apkalpošanai uz zemes sastāv no tāda plaša dažādu iekārtu spektra kā kāpnēs, kravas automašīnas, autokrāvēji, kravas iekrāvēji un ratiņi,

(*) Komerccnoslēpums.

- nav izslēgts, ka pat ar vienu jaunu, mūsdienīgu transportlīdzekli, kuru izmanto pilnas slodzes darbam, var darbu paveikt daudz efektīvāk nekā ar daudziem novecojušiem transportlīdzekļiem, kuriem nepieciešams vairāk laika apkopei.
- (260) Tādēļ Komisija secina, ka jaunu iekārtu vērtības un skaita salīdzināšana ar nomāto un iegādāto iekārtu vērtību nevar šajā gadījumā izmantota kā saimnieciskās pēctecības rādītājs.
- (261) Šādos apstākļos Komisija novērtēja aktīvu (darbarīku) nozīmi kā ražošanas faktoru uzņēmumā *Airport Handling* proporcionāli darbaspēkam kā ražošanas faktoram, kā arī proporcionāli gan *SEAH*, gan *Airport Handling* apgrozījumam.
- (262) Attiecībā uz aktīvu nozīmi attiecībā pret darbaspēku *SEAH* pēdējā bilancē pirms likvidācijas darbarīku vērtība bija aptuveni EUR [...] (*). Savukārt uzņēmumam *Airport Handling* 2015. gadā piederēja kapitāla aktīvi EUR [...] (*) vērtībā⁽³⁰⁾. Turpretī *Airport Handling* darbaspēka izmaksas bija EUR [...] (*) apmērā laikā no 2014. gada septembra līdz 2015. gada augustam, kā norādīts *Airport Handling* peļņas vai zaudējumu aprēķinā par šo posmu⁽³¹⁾.
- (263) Aktīvu vērtībai ir arī mazāka nozīme salīdzinājumā ar apgrozījumu. *Airport Handling* peļņas vai zaudējumu aprēķinā par laiku no 2014. gada septembra līdz 2015. gada augustam uzrādītais apgrozījums ir EUR [...] (*). Tādēļ minētie aktīvi šķiet mazākas nozīmes ražošanas faktors salīdzinājumā ar darbaspēku. To vērtība ir arī ļoti neliela salīdzinājumā ar apgrozījumu, ko nodrošināja gan darbaspēks, gan aktīvi. Oficiālās izmeklēšanas laikā iegūtā informācija drīzāk norāda, ka gan *SEAH*, gan *Airport Handling* izteikti ievēro uzņēmējdarbības modeli, kas balstīts uz darbaspēku, nevis uz aktīviem.
- (264) Tādēļ Komisija secina, ka pat tad, ja *Airport Handling* sākumā savus aktīvus ieguva no *SEAH*, to kā tādu nevar uzskatīt par saimnieciskās pēctecības pazīmi, jo aktīvi ir tikai nelielas nozīmes ražošanas faktors apkalpošanas uz zemes jomā.

7.1.1.4. Novērtējuma par nodošanas apmēru kopsavilkums

- (265) No novērtējuma jautājumā par to, ciktāl nodošanas apjoms varētu norādīt uz saimniecisko pēctecību starp *SEAH* un *Airport Handling*, var izdarīt šādus secinājumus.
- (266) Pirmkārt, *SEAH* uzņēmumam *Airport Handling* nenodeva klientu portfeli. Līdz ar *SEAH* likvidāciju tika izbeigti visi līgumi, un *Airport Handling* vajadzēja no jauna iegūt līgumus, ar ko varētu piesaistīt kādus no bijušajiem *SEAH* klientiem un kādus jaunus klientus, kā arī uzņēmums zaudēja kādus no klientiem, kuri pārgāja pie konkurentiem. Līguma nosacījumi tika apspriesti neatkarīgi no iepriekšējiem ar *SEAH* noslēgto līgumu nosacījumiem. Šajā ziņā *Airport Handling* bija līdzvērtīgā stāvoklī ar jebkuru citu konkurentu vai jaunpienācēju. Faktu, ka nav notikusi klientu portfeļa nodošana, Komisija uzskata par būtisku norādi saimnieciskās pēctecības neesamībai.
- (267) Otrkārt, *Airport Handling* savu sākotnējo darbaspēku pilnībā pieņēma darbā no *SEAH*, taču saskaņā ar jauniem līgumiem un jauniem līgumu nosacījumiem. Netika nodots liels daudzums darba līgumu, šādi līgumi netika automātiski nodoti starp uzņēmumiem, kā arī nodarbinātības nosacījumi netika atkārtoti.
- (268) Treškārt, lai gan *Airport Handling* patiesi sākumā nomāja visus *SEAH* aktīvus apkalpošanai uz zemes, tomēr beigās pēc nomas līguma izbeigšanās uzņēmums pārņēma tikai daļu *SEAH* aktīviem, jo tikmēr sāka iegādāties iekārtas no trešajām personām. Turklāt no pieejamās informācijas noprotams, ka aktīvi ir tikai neliela daļa no ražošanas aktīviem apkalpošanas uz zemes jomā un tiem nav izšķiroša loma *Airport Handling* izmaksu struktūrā un efektivitātē.
- (269) Kopumā, spriežot no nodošanas apmēra perspektīvas, Komisija uzskata, ka visi apstākļi saistībā ar *Airport Handling* izveidi *SEAH* likvidācijas laikā skatīti vienkopus nav pietiekami spēcīgi, lai liecinātu par saimniecisko pēctecību abu uzņēmumu starpā atgūšanas lēmuma apiešanai.

(*) Komerccoslēpums.

⁽³⁰⁾ Komisija atzīme, ka saskaņā ar *Airport Handling* iesniegtajiem pārskatiem un pilnīgu uzskaiti lielākā daļa *SEAH* aktīvu bija novecojuši, tiem bija nepieciešams apjomīgs remonts, kā arī tie bija norakstāmi.

⁽³¹⁾ Saskaņā ar iepriekšminēto *Brattle* ziņojumu par *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānu uzņēmuma darbaspēka izmaksas bija [...] (*).

7.1.2. Tirgus cenas maksāšana

- (270) Saskaņā ar judikatūru aktīvu nodošana par cenu, kas ir zemāka par tirgus cenu, arī norādītu uz saimniecisko pēctecību starp likvidējamo uzņēmumu, kuram ir parāds par valsts atbalstu, un jaunizveidoto uzņēmumu.

7.1.2.1. SEAH aktīvi – vispārējās piezīmes

- (271) Bankrota procesa kontekstā negatīva lēmuma par valsts atbalstu apiešana, izmantojot aktīvu nodošanu, var notikt it īpaši tad, ja:

— aktīvi tiek pārdoti – vai iznomāti – par cenu, kas zemāka par tirgus cenu (piemēram, pēc pārdošanas procedūras, kas nav pietiekami atklāta, pārskatāma un nediskriminējoša) vai

— bankrota administrators veicis darbības, apkrāpjot kreditorus, un var būt samazinājis maksātnespējīga uzņēmuma aktīvus vai arī pārkāpis vienādas pakāpes kreditoru principu, radot zaudējumus valsts kreditoriem⁽³²⁾.

- (272) Turpretī Komisija uzskata, ka maksātnespējīga uzņēmuma, kas saņēmis nesaderīgu atbalstu, aktīvu nodošana – vai iznomāšana – jaunam uzņēmumam neliecina par atgūšanas lēmuma apiešanu, ja:

— nekas netika darīts, lai samazinātu maksātnespējīgā uzņēmuma aktīvu vērtību par labu jaunajam uzņēmumam, tādējādi radot zaudējumus kreditoriem (jo likvidācijas mērķis ir gūt maksimālu labumu no aktīvu pārdošanas ieņēmumiem, lai pēc iespējas vairāk varētu atlīdzināt kreditoriem),

— maksātnespējas procesa kontekstā valsts kreditoriem (kuriem ir ar nesaderīgu atbalstu saistīts prasījums) nav nepamatoti radīti nelabvēlīgi apstākļi salīdzinājumā ar citiem kreditoriem (ieskaitot, iespējams, jauno uzņēmumu vai tā dibinātājus).

- (273) Attiecīgi:

— nomas maksa tika noteikta uz divu ārēju vērtējumu pamata. Tā tika palielināta saskaņā ar otro vērtējumu, kura pamatā bija visaptveroša iznomāto iekārtu pārbaude. Tādēļ nekas neliecina, ka cena, par kuru SEAH aktīvi tika iznomāti uzņēmumam *Airport Handling*, atšķirās no parastajiem tirgus apstākļiem,

— nav arī pierādījumu tam, ka darījumos, kas tika veikti pēc likvidatora iniciatīvas, tiktu apkrāpti kreditori vai būtu samazināta SEAH aktīvu vērtība. Konkrēti, kā turpmāk detalizēti norādīts, no visas pieejamās informācijas varēja secināt, ka SEAH aktīvu pārdošanai tika organizēti pienācīgi konkursi, dodot iespēju izteikt piedāvājumu visiem potenciāli ieinteresētajiem pircējiem. Fakti, ka nomas cenu noteica ārējie eksperti un tā tika paaugstināta pēc otrā novērtējuma, un ka SEAH likvidators nebija gatavs piešķirt uzņēmumam *Airport Handling* pirkuma cenas atlaidi par iekārtām, norāda, ka likvidatora organizētais pārdošanas process bija vērst uz ieņēmumu maksimālu gūšanu attiecībā uz šiem aktīviem par labu SEAH kreditoriem, tādējādi nenotika konkrēta saimniecisko priekšrocību nodošana uzņēmumam *Airport Handling*,

— Komisija arī atzīmē, ka neviena no ieinteresētajām personām neapgalvo, ka likvidācijas process pārkāptu kreditoru tiesības vai samazinātu SEAH piederošo aktīvu vērtību, vai ka šos aktīvus iznomā uzņēmumam *Airport Handling* par cenu, kas ir zemāka par tirgus cenām. SEAH iekārtas apkalpošanai uz zemes sastāvēja no aptuveni 4 000 aktīvu. Saskaņā ar Itālijas sākotnēji paziņoto plānu SEAH šos aktīvus gatavojās iznomāt par tirgus cenu līdz to pārdošanai atklātā tirgū likvidācijas procesa ietvaros.

7.1.2.2. SEAH aktīvu iznomāšana uzņēmumam *Airport Handling* – nomas maksas noteikšana

- (274) Pēc neveiksmīgās konkursa procedūras iekārtas apkalpošanai uz zemes iznomāja uzņēmumam *Airport Handling* saskaņā ar līgumu, kura beigu termiņš sākotnēji bija 2015. gada 31. augusts.

⁽³²⁾ Spriedums lietā C-277/00 Vācija pret Komisiju ("SMI"), ECLI:EU:C:2004:238, 93. punkts.

- (275) Saskaņā ar judikatūru tikai fakts, ka uzņēmums kādu konkrētu laiku nomā dažus vai visus maksātnespējīga uzņēmuma aktīvus, obligāti nenozīmē, ka jaunajam uzņēmumam ir konkurences priekšrocības, kas saistītas ar iznomātajam iepriekš piešķirto atbalstu⁽³³⁾. Atbalsta saņēmēja aktīvu iznomāšana uzņēmumam, kas veic līdzīgu darbību, nenorāda uz saimniecisko pēctecību, ja nomas maksa atspoguļo tirgus cenu. Tomēr, ja nomas maksa, kuru jaunais uzņēmums maksā atbalsta saņēmējam, ir zemāka par tirgus cenu, tad tā var būt norāde par saimniecisko pēctecību, ja priekšrocības, kas tika piešķirtas nelikumīgā un nesaderīgā atbalsta saņēmējam, var uzskatīt par pilnīgi vai daļēji nodotām jaunajam uzņēmumam, nosakot cenu, kas ir zemāka par tirgus vērtību.
- (276) No pieejamās informācijas var secināt, ka *SEAH* un pilnvarotā persona apsprieda nomas līgumu godīgas konkurences apstākļos. Turklāt nomas maksa tika noteikta divos turpmākajos ārējos novērtējumos. Lai apstiprinātu pirmā novērtējuma pamatotību, nosakot gada nomas maksu EUR [...] % apmērā, *SEAH* un *Airport Handling* kopīgi uzticēja *E&Y* veikt atkārtotu nomas maksas novērtējumu. Otrajā novērtējumā sākotnēji tika ieteikta [...] (*) nomas maksa EUR [...] (*) apmērā. Kad *SEAH* un *Airport Handling* bija vienojušies paplašināt šo otro novērtējumu, lai iekļautu jaunu informāciju, kas bija iegūta no iekārtu piegādes ziņojumiem, eksperti konstatēja, ka vairākas mehānismu un iekārtu vienības nebija piemērotas lietošanai, un laboja savu sākotnējo aprēķinu [...] (*) uz EUR [...] (*). Uz šī otrā novērtējuma pamata *SEAH* un *Airport Handling* vienojās samazināt nomas maksu līdz EUR [...] (*) gadā.
- (277) Noslēgumā no pieejamās informācijas var secināt, ka *SEAH* un *Airport Handling* apspriedās godīgos konkurences apstākļos un pašāvēs uz ekspertu ziņojumiem par minēto aktīvu vērtību. Fakts, ka otrais novērtējums tika pārskatīts pēc abu pušu savstarpēja lūguma, norāda uz to, ka abas puses plānoja saglabāt nomas cenu pēc iespējas tuvāku tirgus apstākļiem un izslēgt jebkuras iespējamās šaubas par slepenām norunām. Tādēļ Komisija uzskata, ka nomas maksa, par kuru puses vienojās, bija vismaz tirgus cenas vērtībā.

7.1.2.3. Uzņēmuma *Airport Handling* veiktā *SEAH* aktīvu daļas iegāde – pirkuma cena

- (278) *Airport Handling* iegādājās aktīvus pēc neveiksmīgas konkursa procedūras un pēc nomas līguma termiņa beigām. Komisija novērtēja, vai ar šo darījumu *Airport Handling* saņēma jebkādas priekšrocības, kas izriet no iepriekšējā nelikumīgā *SEAH* piešķirtā atbalsta. Šī novērtējuma pamatā ir apsvērumi, ka priekšrocību nav, ja pirkuma cena EUR [...] (*) apmērā atbilst vismaz tirgus cenai.
- (279) Aicinājums paust interesi par *SEAH* aktīviem tika publicēts 2014. gada 12. novembra *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* papildinājumā. Tā kā vienību skaits bija liels, likvidators ar neatkarīga konsultantu uzņēmuma *IMQ* palīdzību pieņēma lēmumu sadalīt šīs vienības deviņās daļās. *SEAH* norādīja, ka iemesls bija izvairīties no neefektivitātes, kas rastos no pārmērīgas sadrumstalotības. Cenšoties piesaistīt pēc iespējas vairāk pretendentu, katru daļu definēja kā atsevišķu aktīvu kombināciju, iekļaujot papildu vienības, kā arī ar dažādām vērtībām. Ārējais eksperts noteica minimālo cenu katrai daļai.
- (280) Pārdošanas procedūra ierobežoti attiecās uz apkalpošanas uz zemes nodrošinātājiem, lidostu operatoriem, gaisa pārvadātājiem, pārdoto iekārtu veidu ražotājiem, tālākpārdevējiem un līzīngā uzņēmumiem, kuri atbilda minimālajiem maksātspējas kritērijiem.
- (281) Itālija norādīja, ka konkursā netika saņemta neviena oficiāla intereses izpausme. *SEAH* saņēma tikai neoficiālu komunikāciju no trešajām personām ar mērķi izskatīt iespējas iegādāties tikai konkrētus aktīvus, taču par zemākām cenām nekā konkursā norādītās. Šī komunikācija izmeklēšanas gaitā tika iesniegta Komisijai.
- (282) Itālija norādīja, ka pēc negatīvā konkursa iznākuma *SEAH* likvidators mēģināja raisīt potenciālo *SEAH* aktīvu pircēju interesi, sazinoties ar konkrētiem uzņēmumiem, kuri nodarbojās ar apkalpošanu uz zemes, kā arī ar uzņēmumiem, kas neoficiāli bija pauduši interesi konkursa procedūras laikā, kā arī dodot pieeju datu telpai un aktīviem, lai jebkurš ieinteresēts uzņēmums varētu apskatīt aktīvus uz vietas.

⁽³³⁾ Spriedums lietā C-277/00 Vācija pret Komisiju ("SMI"), ECLI:EU:C:2004:238, 88. punkts.

(*) Komerccnoslēpums.

- (283) Rezultātā tika saņemti daži paziņojumi par interesi iegādāties SEAH iekārtas, taču joprojām par zemākām cenām, nekā bija norādītas konkursā. Beigās vienīgais ticamais pircējs, kurš bija ieinteresēts iegādāties SEAH iekārtas, bija *Airport Handling*.
- (284) Komisija novērtēja, vai minētā konkursa procedūra efektīvi atbilda tirgum, lai neveiksmi varētu uzskatīt kā apliecinājumu tam, ka tirgus nebija ieinteresēts SEAH aktīvu iegādē. Komisija pieņem, ka konkursa procedūra ir efektīvi atvērta tirgum un vērsta uz maksimālu ieņēmumu gūšanu, ja procedūra ir atvērta, pārskatāma, nediskriminējoša un bez nosacījumiem.
- (285) Attiecībā uz minētās procedūras atvērtību Komisija atzīmē, ka informācija par pārdošanu tika publicēta ES Oficiālā Vēstneša papildinājumā, tādēļ bija pietiekami plaši pieejama publiskā telpā.
- (286) Tomēr procedūras ierobežojumi attiecās tikai uz konkrētiem pircēju veidiem, proti, pakalpojumu uz zemes sniedzējiem, lidostu operatoriem, gaisa pārvadātājiem, tālākpārdevējiem un līzina uzņēmumiem, kas atbilst minimāliem maksātspējas kritērijiem (iepriekšminētais 193. apsvērums).
- (287) Turklāt Itālijas iestādes nav iesniegušas pamatotos iemeslus šādi potenciālo pircēju loka *a priori* ierobežošanai. Tādēļ konkursa procedūra nebija pilnībā atvērta, jo atbilstības kritēriji varēja ierobežot konkursa procedūru tā, ka publiskais īpašnieks nevarēja pārliecināties par ekonomiski vislabvēlīgākā piedāvājuma saņemšanu.
- (288) Tomēr praktiski Komisija uzskata, ka nekas neliecina, ka konkurss būtu veiksmīgs, ja tas nebūtu ierobežoti attiecināts uz uzņēmumiem, kas veic apkalpošanu uz zemes, vai līdzīgiem uzņēmumiem. To apstiprina fakts, ka mēģinājumi piesaistīt pretendētus neoficiāli ārpus konkursa procedūras ietvariem arī bija neveiksmīgi, jo netika veikti piedāvājumi, kas sasniegtu prasītās cenas.
- (289) SEAH likvidators saņēma vairākus paziņojumus par ieinteresētību iegādāties SEAH iekārtas par cenām, kas bija zemākas par konkursa procedūrā norādītajām. Tas ir pietiekams pierādījums, ka tirgus dalībnieki ārpus sākotnēji atbilstošo pretendentu ierobežotās jomas nebija gatavi maksāt SEAH noteikto cenu.
- (290) Iepriekšminētais pārdošanas procedūras un SEAH kā pārdevēja un *Airport Handling* kā pircēja sarunu rezultāts norāda, ka sākotnēji noteiktā cena bija virs cenas, ko tirgus dalībnieki bija gatavi maksāt. Jo īpaši SEAH likvidators kā pārdevējs godīgos konkurences apstākļos vadīja sarunas, lai iegūtu maksimālu ekonomisku labumu no attiecīgo aktīvu pārdošanas. Itālijas iestāžu iesniegtajos dokumentos redzams, ka *Airport Handling* piedāvājums patiesi bija ekonomiski visizdevīgākais piedāvājums, kādu SEAH saņēma. Savukārt uzņēmumam *Airport Handling* bija saimnieciski iemesli iegādāties aktīvus, neraugoties uz SEAH atteikumu piešķirt atlaidi vai labvēlīgākus samaksas nosacījumus. Pirkuma cenu var uzskatīt par esošu vismaz tirgus cenas apmērā. Tādēļ nav pamata secināt, ka *Airport Handling*, iegādājoties daļu SEAH aktīvu, saņēma kādas priekšrocības, kas izrietētu no iepriekšējā nelikumīgā atbalsta, kas bija piešķirts SEAH.

7.1.2.4. Slēdziens par tirgus cenu kā iespējamu saimnieciskās pēctecības rādītāju

- (291) Ņemot vērā iepriekšminēto, Komisija secina, ka nomas un sekojošās pārdošanas apstākļi faktiski izslēdz jebkuru saimniecisko priekšrocību nodošanu no SEAH uzņēmumam *Airport Handling*. Tādēļ šajā gadījumā nomas cenu un pirkuma cenu nevar uzskatīt par saimnieciskās pēctecības rādītāju.

7.1.3. Akcionāru identitāte

- (292) 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija ņēma vērā, ka Itālija ir apņēmusies uzticēt *Airport Handling* pārvaldību neatkarīgai pilnvarotai personai uz trīs gadu ilgu periodu⁽³⁴⁾. Turklāt Itālija piedāvāja atvērt 20 % no *Airport Handling* akciju kapitāla investoriem. Tad Komisija konstatēja, pirmkārt, ka pakalpojumu uz zemes veikšanas darbībai būtu tas pats īpašnieks, VEA, un, otrkārt, ka Itālijas piedāvājums konkursā pārdot 20 % no jaunā pakalpojumu uz zemes sniedzēja kapitāla nav pietiekams, lai garantētu SEAH darbības turpināšanu, jo, pirmkārt, piedāvājums aprobežojas tikai ar mazākuma akciju paketes pārdošanu, otrkārt, šajā ziņā nav sniegtas nekādas garantijas. Turklāt šī kapitāla atvēršana notiktu tikai pēc *Airport Handling* ienākšanas tirgū.

⁽³⁴⁾ Lēmuma par procedūras uzsākšanu 16. apsvērums.

- (293) Izmeklēšanas gaitā Itālija apgalvoja, ka trasta nodibināšana garantēs pēctecības neesamību starp *SEAH* un *Airport Handling*. Pilnvarotā persona nodrošinātu neatkarīgu *VEA* līdzdalības pārvaldību uzņēmumā *Airport Handling*, uzņemoties vienpersonisku kontroli pār uzņēmumu un tādējādi nodrošinot jebkādu interešu un/vai informācijas plūsmas neesamību starp *Airport Handling* un *VEA* grupu.
- (294) Komisija minētajā gadījumā novērtēja īpašnieku identitātes hronoloģisko un materiālo raksturojumu.
- (295) Pirmkārt, attiecībā uz hronoloģiju Komisija atzīmē, ka *VEA* nodibināja uzņēmumu *Airport Handling* 2013. gada 9. septembrī. Trasts tika reģistrēts 2014. gada 30. jūnijā. Trasta līgumu parakstīja tajā pašā dienā. Komisija atzīmē, ka trasts pārņēma faktisko *Airport Handling* pārvaldību tikai vēlāk, 2014. gada 27. augustā, kad *VEA* nodeva trastam un ieceltajai pilnvarotajai personai visu līdzdalību uzņēmumā *Airport Handling*. Savukārt pilnvarotā persona iecēla jaunu *Airport Handling* direktoru padomi. *Airport Handling* sāka darbību pēc pāris dienām, proti, 2014. gada 1. septembrī. Tomēr Komisija atzīmē, ka saskaņā ar pieejamo informāciju uzņēmums jau bija veicis saimniecisko darbību, piedāvājot savus pakalpojumus tirgū pirms šī datuma, acīmredzot jau no 2014. gada aprīļa, jo [...] (*) bija noslēgti vairāki pakalpojumu līgumi ⁽³⁵⁾. Taču tad *Airport Handling* pilnībā piederēja *VEA*, kas to pārvaldīja.
- (296) Otrkārt, attiecībā uz īpašumtiesību un pārvaldības nodošanas trastam materiālo raksturojumu Komisija vērtēja, vai fakts, ka īsi pirms *Airport Handling* darbības sākšanas to uz laiku pārvaldīja pilnvarotā persona, ir pietiekams, lai izslēgtu, ka *VEA* varēja izmantot tiesības pārvaldīt *Airport Handling*, tādējādi vienpersoniski pieņemot komerciālas dabas lēmumus. Šajā kontekstā Komisijai ir šādas piezīmes.
- (297) Saskaņā ar trasta līgumu pilnvarotās personas darbība ir pakļauta konkrētiem būtiskiem ierobežojumiem, it īpaši, pilnvarotajai personai nav pienākums izmeklēt:
- vai *VEA* pārstāvji piedalījušies sarunās ar darbiniekiem, kurus pieņem darbā *Airport Handling*,
 - vai *VEA* sniedz personāla ārpalpojumus uzņēmumam *Airport Handling*, ieskaitot tā ģenerāldirektoru,
 - vai konkrētus būtiskus pakalpojumus, ieskaitot attiecības ar investoriem un klientu servisu, turpinās sniegt *VEA*,
 - vai lēmumi par finansējumu pilnībā ir atstāti *VEA* ziņā.
- (298) Turklāt, lai gan, pamatojoties uz trasta līgumu, *Airport Handling* pārvaldei ir jābūt nošķirtai no *SEAH* pārvaldes, *Airport Handling* tomēr pārvalda bijušais *VEA* Aviācijas uzņēmējdarbības attīstības nodaļas vadītājs.
- (299) Komisija atzīmē, ka *VEA* uz *Airport Handling* norīkoja divus augstākā līmeņa vadītājus. Abiem pašlaik ir augstākās vadības amati uzņēmumā *Airport Handling*. Itālija norādīja, ka starp *VEA* un šiem vadītājiem nebūs hierarhiskas attiecības un ka šie vadītāji neveiks nekādas darbības *VEA* labā. Viņu atalgojumu arī neatkarīgi noteiks *Airport Handling*.
- (300) Itālija norāda, ka *VEA* lēmums nosūtīt šos vadītājus uz *Airport Handling* tika pieņemts, ņemot vērā Itālijas ierosinājumus par *Airport Handling* kapitāla atvēršanu trešajām personām. Tādēļ būtu nepieciešams pārliecināties, ka, no vienas puses, *Airport Handling* vadība ir pilnībā kvalificēta un, no otras puses, ka vadītāju darba apstākļi ir elastīgi. Faktiski Itālija paskaidroja, ka *Airport Handling* parakstīja norīkojuma līgumus ar *VEA* par [...] (*) darbiniekiem.
- (301) Attiecīgi Komisija konstatē, ka pilnvarojuma hronoloģiskie un materiālie nosacījumi apstiprina, ka *Airport Handling* sākuma posmā un ekonomiskās darbības uzsākšanas laikā *VEA* kontrolēja šo uzņēmumu tā, ka dažādā līmenī, taču nemitīgi nodrošināja būtisku ietekmi pār tā ikdienas darbības pārvaldību.
- (302) Komisija ņēma vērā iepriekšminēto 2015. gada 21. septembra investīciju pamatlīgumu starp pilnvaroto personu un privāto tirgus dalībnieku *D'Nata* attiecībā uz [...] (*) % daļas pārdošanu uzņēmumā *Airport Handling* apvienojumā ar tiesībām iecelt *Airport Handling* direktoru padomes vairākumu un izpilddirektoru, kā arī turpmāku iespēju iegādāties vēl [...] (*) % no *Airport Handling* akcijām.

(*) Komerccoslēpums.

⁽³⁵⁾ Līgumu parakstīšanas datumi saskaņā ar Itālijas iesniegto sarakstu: piemēram, [...] (*).

- (303) *D'Nata* faktiski pārvaldīs *Airport Handling*, kad iecels *Airport Handling* direktoru padomes vairākumu, kā arī izpilddirektoru. Turkāt pieejamā informācija par konkursa procesu, ko neatkarīgi gan no VEA, gan pilnvarotās personas rīkoja privāta banka, apstiprina, ka *D'Nata* ieguva kapitāla daļu uzņēmumā *Airport Handling* par tirgus cenu. Visbeidzot, pieejamā informācija apstiprina, ka *D'Nata* nav identisks VEA vai citādi ar to saistīts uzņēmums.
- (304) Tomēr *Airport Handling* pārvaldības nodošana no VEA un pilnvarotās personas uzņēmumam *D'Nata* notika vairāk nekā divus gadus pēc tam, kad VEA nodibināja *Airport Handling*, un vairāk nekā gadu pēc tam, kad uzņēmums sāka darbību.
- (305) Tādēļ Komisija nevar izdarīt slēdzienu par saimnieciskās pēctecības neesamību tikai uz kritērija pamata par akcionāru identitāti. Tomēr Komisija novērtēja šo kritēriju kopā ar citiem attiecīgiem kritērijiem, lai secinātu, vai var noteikt saimnieciskās pēctecības neesamību.

7.1.4. Darījuma laiks

- (306) *SEAH* likvidēšana 2014. gada 1. jūlijā un *Airport Handling* dibināšana 2013. gada 9. septembrī notika pēc tam, kad Komisija 2012. gada 12. decembrī pieņēma lēmumu par atgūšanu. Likvidējamais uzņēmums sniedza pakalpojumus uz zemes līdz laikam, kad 2014. gada 1. septembrī darbību sāka *Airport Handling*.
- (307) Tādēļ notikumu laiks *prima facie* varētu norādīt uz to, ka procesa, kura kulminācija bija *Airport Handling* izveide, mērķis bija apiet atgūšanas lēmumu, kas bija pieņemts pirms procesa veikšanas. Tomēr Komisija atgādina, ka judikatūra neparedz Komisijai pienākumu konkrētāk un pāri citiem kritērijiem pārbaudīt brīdi, kurā notika aktīvu nodošana, kas ietilpst starp faktoriem, kuri "var" tikt ņemti vērā, lai netiktu pieļauta ekonomiskā pēctecība starp šīm divām sabiedrībām⁽³⁶⁾.

7.1.5. Darījuma saimnieciskā loģika

- (308) Pieejamā informācija apstiprina, ka *Airport Handling* būtībā turpina tādu pašu uzņēmējdarbību kā *SEAH*, proti, piedāvā lidostas pakalpojumus uz zemes Linates un Malpensas lidostās.
- (309) Šajā ziņā Komisija atsaucas uz judikatūru, saskaņā ar kuru tas apstākļi vien, ka pircējs faktiski turpina tā uzņēmuma darbību, kura pienākums ir atmaksāt atbalstu, uzreiz nenozīmē, ka pirmajam uzņēmumam ir konkurences priekšrocības, kas saistītas ar otram uzņēmumam piešķirto atbalstu. Konkrētajā minētajā lietā pirmais uzņēmums par tirgus cenu nomāja ražotni no uzņēmuma, kurš gandrīz trīs gadus pirms pirmā uzņēmuma izveides bija saņēmis atbalstu⁽³⁷⁾. Komisija atgādina, ka izskatāmajā lietā *Airport Handling* nomāja un tad iegādājās *SEAH* aktīvus par cenu, kas pielīdzināma vismaz tirgus cenai, un ka nelikumīgais no *SEAH* atgūstamais atbalsts tika piešķirts laikā no 2002. līdz 2010. gadam, t. i., trīs gadus pirms *Airport Handling* reģistrācijas un četrus gadus pirms *Airport Handling* sāka savu saimniecisko darbību.
- (310) Konkrētāk par darījuma saimniecisko loģiku Komisija atzīmē šādu informāciju.
- (311) Kā aprakstīts iepriekš 2.6.1 un 2.6.2. punktā, *Airport Handling* uzņēmējdarbības plāns atšķiras no *SEAH* plāna vairākos punktos, konkrēti:

— [...] (*),

— [...] (*),

— [...] (*),

— [...] (*),

— [...] (*),

— [...] (*).

⁽³⁶⁾ Spriedums lietā T-123/09 *Ryanair* pret Komisiju, ECLI:EU:T:2012:164, 156. punkts.

⁽³⁷⁾ Spriedums lietā C-277/00 *Vācija* pret Komisiju ("SMF"), ECLI:EU:C:2004:238, 86.–89. punkts.

(*) Komerccnoslēpums.

- (312) Tādēļ *Airport Handling* pārvaldīja savu darbību saskaņā ar savu uzņēmējdarbības plānu un atbilstoši citādākiem darbības nosacījumiem nekā *SEAH*. Turklāt Itālijas iestādes neuzlika *Airport Handling* par pienākumu ievērot konkrētu uzņēmējdarbības modeli vai uzturēt konkrētu darbību spektru, nedz arī pārņemt jebkurus konkrētus aktīvus vai darbiniekus.

7.1.6. Vispārējais secinājums par saimniecisko pēctecību no *SEAH* uzņēmumam *Airport Handling*

- (313) Komisija uzskata, ka šajā gadījumā ir gan aspekti, kas norāda uz saimniecisko pēctecību, gan arī aspekti, kas atbalsta pretēju slēdzienu.
- (314) Komisija noteikusi, ka aspekti, kas atbalsta konstatētu saimniecisko pēctecību, ir tādi, ka *SEAH* bijušais īpašnieks izveidoja *Airport Handling*, uzņēmumu, kas veic darbību tajā pašā jomā kā *SEAH*, kas sākotnēji uzņēmumā *Airport Handling* pieņēma darbā darbspēku gandrīz vienīgi no bijušajiem *SEAH* darbiniekiem un pārņēma lielu daļu aktīvu, veicot visas šīs darbības pēc Komisijas lēmuma par atgūšanu.
- (315) Tomēr vairāki citi faktori vairāk norāda uz to, ka *Airport Handling* netika izveidots kā apiešanas uzņēmums, bet gan kā īsts jauns uzņēmums. Šajā ziņā izteiktākais aspekts ir tas, ka klientu portfeli bija jāveido no jauna, uzrunājot līdssabiedrības ar piedāvājumiem neatkarīgi no iepriekšējiem *SEAH* līgumiem un noslēdzot ar tām jaunus līgumus ar jauniem nosacījumiem. Tādēļ *Airport Handling* no jauna vajadzēja iegūt klientus un tirgus daļas gluži kā jebkuram citam konkurentam vai jaunpienācējam. Ņemot vērā, ka klientu portfelis ir darbības ar pakalpojumiem uz zemes pamatā, Komisija šim aspektam piešķir lielu nozīmi.
- (316) Attiecībā uz aktīviem, kas pārņemti no *SEAH*, *Airport Handling* par aktīvu nomu maksāja vismaz tirgus cenu un vēlāk, kad iegādājās daļu aktīvu, maksāja cenu, kas bija vismaz tirgus cena, ko tirgus dalībnieki būtu gatavi maksāt.
- (317) Turklāt darbaspēks netika pārcelts lielā apjomā. *Airport Handling* noslēdza jaunus līgumus ar jauniem nosacījumiem. Jebkuram konkurentam vai jaunam uzņēmumam būtu tāda pati iespēja pieņemt darbā bijušos *SEAH* darbiniekus, un bijušie *SEAH* darbinieki šķita vispiemērotākā mērķauditorija jaunu darbinieku iegūšanai. Tika nodota tikai daļa aktīvu; turklāt tā bija tikai neliela daļa no kopējā ražošanas faktora apkalpošanā uz zemes.
- (318) Attiecībā uz darbības saimniecisko loģiku *Airport Handling* pārvalda savu darbību saskaņā ar savu uzņēmējdarbības plānu un atbilstoši citādākiem darbības nosacījumiem nekā *SEAH*. Turklāt Itālijas iestādes neuzlika *Airport Handling* par pienākumu ievērot konkrētu uzņēmējdarbības modeli vai uzturēt konkrētu darbību spektru, nedz arī pārņemt jebkurus konkrētus aktīvus vai darbiniekus.
- (319) Ņemot vērā šos apstākļus, Komisija uzskata, ka kopumā nepastāv saimnieciskā pēctecība starp *SEAH* un *Airport Handling*, un jaunā uzņēmuma izveidi nevar uzskatīt par atgūšanas lēmuma apiešanu. Attiecīgi uzņēmumam *Airport Handling* nevar uzlikt atbildību atmaksāt atgūšanas lēmumā par nesaderīgu atzīto atbalstu.

7.2. VEA ieguldījums uzņēmumā *Airport Handling* – valsts atbalsta esamība

- (320) Saskaņā ar Līguma 107. panta 1. punktu "ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm".
- (321) Līguma 107. panta 1. punkta kritēriji ir kumulatīvi. Tāpēc, lai noteiktu, vai novērtējamie pasākumi ir valsts atbalsts Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē, jābūt izpildītiem visiem iepriekš minētajiem nosacījumiem. Proti:
- atbalstu piešķir dalībvalsts vai no dalībvalsts līdzekļiem;
 - atbalsta konkrētus uzņēmumus vai konkrētu preču ražošanu;

- c) rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus;
- d) ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm.

7.2.1. *Selektīva ekonomiska priekšrocība – tirgus ekonomikas investora princips*

- (322) Itālija uzskata, ka VEA kapitāla iepludināšana *Airport Handling* kapitālā atbilst tirgus ekonomikas investora principam, tādēļ *Airport Handling* no tā neguva priekšrocības, kā arī tādēļ šo pasākumu nevar uzskatīt par valsts atbalstu. Lai gan SEAH pastāvīgi reģistrēja zaudējumus kopš 2000. gada, varētu pamatoti pieņemt, ka *Airport Handling* darbība savukārt nodrošinātu pietiekamu atdevi, lai kapitāla iepludināšana būtu ienesīga, īpaši ņemot vērā *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānā 2014.–2017. gadam noteiktās darbības. Pieņemot lēmumu ieguldīt *Airport Handling* kapitālā, VEA tādēļ rīkojās kā gudrs tirgus investors.
- (323) Tirgus ekonomikas investora principa novērtēšanas nolūkam nepieciešams noteikt, vai šī vērtējamā pasākuma pieņemšanai līdzīgos apstākļos hipotētisks tirgus ekonomikas investors, kurš vadās atbilstoši rentabilitātes izredzēm un nevis valsts politikas mērķiem, būtu rīkojies līdzīgi. Lai noskaidrotu, vai valsts ir rīkojusies kā informēts ieguldītājs tirgus ekonomikā, ir jāpārceļas uz to laiku, kad tika paredzēti finanšu atbalsta pasākumi, lai novērtētu valsts rīcības ekonomisko racionalitāti un līdz ar to atturētos no jebkāda vērtējuma, kas pamatojas uz vēlāku situāciju⁽³⁸⁾.
- (324) Attiecīgi valsts ieguldījuma tirgus ekonomikas mērķi jānovērtē, ņemot vērā pieejamo informāciju un paredzamo attīstību laikā, kad tika veikts ieguldījums⁽³⁹⁾.
- (325) Izmeklēšanas gaitā Itālija paskaidroja, ka lēmums ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling* ir pamatots ar 2014. gada 6. augusta uzņēmējdarbības plānu. Tomēr Komisija novēro, ka šis uzņēmējdarbības plāns ir pieņemts tikai pēc 2014. gada 30. jūnija galīgā lēmuma palielināt uzņēmuma kapitālu līdz EUR 25 miljoniem. Komisija ņem vērā, ka sākotnējam lēmumam izveidot *Airport Handling* un ieguldīt EUR 25 miljonus bija jātiek pieņemtam vēlākais pirms uzņēmuma dibināšanas 2013. gada 9. septembrī. Uzņēmējdarbības plāns, kurš Komisijai pieejams, un ir vistuvākajā laikā šim datumam, ir 2013. gada 14. novembra uzņēmējdarbības plāns. Komisija arī norāda, ka šajā uzņēmējdarbības plānā jau izdarīts pieņēmums par EUR 25 miljonu ieguldījumu. Tādēļ Komisija uzskata, ka 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plāns ir tas, saskaņā ar kuru jāpārbauda tirgus ekonomikas investora princips.
- (326) 2014. gada lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija pauda šaubas, ka VEA rīkojās kā tirgus ekonomikas investors. Pirmkārt, tāpēc ka VEA neapsvēra risku, ka *Airport Handling* varētu tikt uzlikta atbildība atmaksāt SEAH iepriekš piešķirto nesaderīgo atbalstu, kad Komisija bija konstatējusi saimniecisko pēctecību. Otrkārt, Komisija pauda šaubas, vai uzņēmējdarbības plāns, uz kura pamatojas VEA lēmums veikt ieguldījumus uzņēmumā *Airport Handling*, ir balstīts uz pietiekami ticamiem pieņēmumiem. Visbeidzot, Komisijai ir jānovērtē, vai lēmums ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling* ir pieņemts saskaņā ar tirgus nosacījumiem. Citiem vārdiem sakot, Komisijai ir jānovērtē, vai investors varēja paredzēt pamatotu atdevi, ņemot vērā paredzamos riskus, kas saistīti ar ieguldījumu.

7.2.2. *VEA veiktie riska mazināšanas pasākumi*

- (327) Attiecībā uz pirmo šaubu iemeslu Komisija norāda, ka VEA apzinājās risku, ka varētu tikt konstatēta saimnieciskā pēctecība, un ir veikusi riska mazināšanas pasākumus:
- (328) VEA apzinājās šādu risku, kā to pierādīja dokumenti, kas tika iesniegti Komisijai 2013. gada novembrī pirmspaziņošanas kontekstā. Risks, ka saistības varētu pārnest no SEAH uz *Airport Handling* saimnieciskās pēctecības rezultātā bija juridisks risks. Riska uztvere un novērtēšana, kā arī piemēroti riska mazināšanas pasākumi ir atkarīgi no juridiskiem pieņēmumiem, kas ir izdarīti ieguldījuma laikā.

⁽³⁸⁾ Lieta C-482/99 Francija pret Komisiju, citāts, 71. punkts.

⁽³⁹⁾ Spriedums lietā T-16/96 *Cityflyer Express* pret Komisiju (1998), ECR II-757. lpp. 76. punkts.

- (329) No pieejamās informācijas var secināt, ka VEA apsvēra šādus ar darbaspēku saistītus riska mazināšanas pasākumus: 2013. gada 4. novembra līgumā starp VEA un arodbiedrībām VEA noteica, ka "būtiska nozīme tika piešķirta prasībai par "pēctecības neesamību", kam jāveido daļa no jebkura alternatīva risinājuma samaksai naudā, garantējot, ka nav iespējams pienākumu atgūt atbalstu nodot jebkurai trešajai personai". Sarunu gaitā par daļēju SEAH darbaspēka nodošanu uzņēmumam *Airport Handling* darba struktūra un konkrēti nodarbinātības nosacījumi tika būtiski mainīti, kā detalizēti paskaidrots 232.–234. apsvērumā. Piemērojamie principi tika izklāstīti iepriekš aprakstītajos 2014. gada 4. jūnija īstenošanas līgumos ar arodbiedrībām, un tie jau bija paziņoti 2013. gada 13. novembra līgumā ar arodbiedrībām, tādējādi pirms divu galveno kapitāla ieguldījumu īstenošanas 2014. gada 10. martā un 30. jūnijā (45. un 46. apsvērumi).
- (330) VEA ieviesa šādus riska mazināšanas pasākumus, lai nodrošinātu pēctecības neesamību aktīvu pārņemšanā no SEAH: pirmkārt, pilnvarotā persona izslēdza *Airport Handling* no aktīvu pārdošanas publiskā konkursa procedūras; otrkārt, *Airport Handling* nomāja aktīvus no SEAH par tirgus nomas maksu, kas tika noteikta divos neatkarīgu ekspertu ziņojumos.
- (331) VEA veica pasākumus, lai nodrošinātu pēctecības neesamību starp SEAH un *Airport Handling* arī attiecībā uz klientu bāzi. SEAH klienti bija jau iepriekš informēti par uzņēmuma likvidāciju. Tika parakstīti jauni pakalpojumu līgumi par jauniem finanšu nosacījumiem ar lidsabiedrībām, kuras izvēlējās *Airport Handling* kā savu pakalpojumu sniedzēju.
- (332) Lai vēl tālāk mazinātu risku, VEA izveidoja trastu. Kā paskaidrots iepriekšminētajā 2.3. punktā, trasta galvenais mērķis bija rīkoties kā *Airport Handling* vienīgajam akcionāram un nodrošināt, ka *Airport Handling* veic darbību bez saimnieciskās pēctecības ar SEAH.
- (333) Komisija ievēro, ka risks, kas izriet no iespējamām turpmākām saistībām atmaksāt atbalstu, nav minēts *Airport Handling* 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā. Šajā ziņā Komisija novēro, ka VEA sagatavoja šo uzņēmējdarbības plānu saviem pašu mērķiem. Tā kā VEA ir nostiprināta tirgus dalībnieka pakalpojumu uz zemes sniegšanā mātesuzņēmums un tas acīmredzami apzinās riskus, kas saistīti ar dažādiem pēctecības faktoriem, tad uzņēmums spēja pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus par ieguldījumiem, tieši neminot šo risku šajā uzņēmējdarbības plānā. Turklāt galīgais lēmums palielināt kapitālu līdz EUR 25 miljoniem tika pieņemts tikai pēc tam, kad jau bija nodrošināti riska mazināšanas pasākumi. Turklāt iepriekš aprakstītajā 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plāna ārējā novērtējumā (iepriekšminētais 114. apsvērumi) apstiprināts, ka racionāls investors būtu novērtējis saimnieciskās pēctecības iespējamību, tādējādi arī atbildību atmaksāt atbalstu, kā mazāku par [...] (*) %, tādēļ atzītu par ekonomiski racionālu lēmumu ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling*.

7.2.3. *Airport Handling* uzņēmējdarbības plāns

- (334) Attiecībā uz otro šaubu iemeslu, proti, vai uzņēmējdarbības plāns, kas ir pamatā VEA lēmumam ieguldīt uzņēmumā *Airport Handling*, ir balstīts uz pietiekami ticamiem pieņēmumiem, Komisija izdara šādus novērojumus.

7.2.3.1. Pieņēmumi par satiksmes attīstību STOP

- (335) Gaisa satiksmes prognozes Milānas lidostās apvienojumā ar *Airport Handling* tirgus daļām ir noteicošais faktors šajā uzņēmējdarbības plānā. Kā apstiprināja ārējie eksperti (BCG), kas novērtēja *Airport Handling* uzņēmējdarbības plānu, uzņēmuma satiksmes prognozes saskan ar IATA un Eurocontrol prognozēm. Komisija uzskata šīs institūcijas par uzticamiem informācijas avotiem satiksmes prognožu jomā aviācijas sektorā. Attiecībā uz šo prognožu piemērošanu Malpensas lidostai Komisija atzīmē, ka saskaņā ar BCG ziņojumu *Airport Handling* mērķis saglabāt pastāvīgu pārvadātāju kombināciju šajā lidostā neatbilstu vēsturiskajai attīstībai un ka jauna regula varētu nozīmēt dažu pārvadātāju pārceļšanos uz Linates lidostu.

7.2.3.2. Pieņēmumi par personāla izmaksām

- (336) Saskaņā ar 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānu personāla izmaksas vidēji ir [...] (*) % no darbības izmaksām laikā no 2014. līdz 2017. gadam.
- (337) Komisija vērtēja šī nozīmīgā izmaksu posteņa pamatā esošo pieņēmumu ticamību.

(*) Komerccnoslēpums.

- (338) Pirmkārt, Komisija atzīmē, ka, ņemot vērā *Brattle* ziņojumu, personāla izmaksu procents no kopējām *Airport Handling* paredzētajām izmaksām kopumā atbilst Eiropas pakalpojumu uz zemes sniedzēju nozares izmaksu struktūrai, norādot, ka personāla izmaksas bieži sasniedz 65–80 % no kopējām izmaksām. Attiecīgi ziņojumā minēti skaitļi no Komisijas ietekmes novērtējuma, kas pievienots priekšlikumam par jaunu regulu attiecībā uz apkalpošanas uz zemes pakalpojumiem⁽⁴⁰⁾.
- (339) Otrkārt, pamatojoties uz Itālijas sniegto informāciju, Komisija atzīmē, ka *Airport Handling* vidējās personāla izmaksas par PSE stundā varētu būt [...] (*). Vidējās personāla izmaksas stundā 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā ir EUR [...] (*) un 2014. gada augusta uzņēmējdarbības plānā – EUR [...] (*), kas attiecīgi ir par [...] (*) nekā vidējās izmaksas par stundu, ko *SEAH* 2013. gadā maksāja EUR [...] (*) apmērā⁽⁴¹⁾. *Brattle* ziņojumā apstiprināts, ka *Airport Handling* šīs darbaspēka izmaksas reāli sasniedza, un tādēļ secināts, ka uzņēmējdarbības plāns nav pārmērīgi optimistisks.
- (340) Komisija konstatē, ka pieņemtais darbaspēka izmaksu samazinājums nešķiet nereāls, ņemot vērā nozares tipisko izmaksu struktūru.

7.2.3.3. Pieņēmumi par tirgus daļu

- (341) Komisija pauda bažas par samērā augstās tirgus daļas pieņēmumiem, ko *Airport Handling* ietvēra savā 2013. gada uzņēmējdarbības plānā. Tirgus daļa pakalpojumiem uz perona 2014. gadā bija paredzēta [60–70] (*) % un 2017. gadā prognozēts pieaugums līdz [70–80] (*) %. Tirgus daļa pasažieru pakalpojumiem 2014. gadā bija paredzēta [60–70] (*) % un 2017. gadā prognozēts pieaugums līdz [60–70] (*) %.
- (342) 2013. gadā *SEAH* kopējā tirgus daļa bija [70–80] (*) %⁽⁴²⁾. Komisija novēro, ka *Airport Handling* paredzētā tirgus daļa ir zemāka par *SEAH* tirgus daļu. Attiecīgi netika gaidīts, ka *Airport Handling* saņems visus *SEAH* līgumus. Patiesībā ir ņemti vērā konkrēti jauna uzņēmuma tirgus daļas zaudējumi.
- (343) *Airport Handling* stratēģija ir piedāvāt augstāku pieejamības līmeni salīdzinājumā ar citiem pakalpojumu sniedzējiem Līnates un Malpensas lidostās. Uzņēmums garantē diennakts pakalpojumus, lai apkalpošanas uz zemes pakalpojumus varētu sniegt arī tad, ja lidmašīna ierodas ar novelošanos. Šīs konkurences priekšrocības var būt īpaši vērtīgas gaisa pārvadātājiem, kuri veic nozīmīgu darbību un intensīvus lidojumus Milānas lidostās, piemēram, *Alitalia* un *EasyJet*. Šie gaisa pārvadātāji varētu vēlēties palikt pie piegādātāja, kurš var sniegt šos pakalpojumus. Tādējādi var pamatoti izskaidrot, kādēļ *Airport Handling* varēja gaidīt samērā augstu tirgus daļu, sākot savu darbību.
- (344) Komisija arī novēro, ka, kā jau minēts *Brattle* ziņojumā uz 2013. gada datu pamata, *Airport Handling* gaidītā tirgus daļa bija zemāka salīdzinājumā ar to, ko paredzēja lielākie pakalpojumu uz zemes sniedzēji citās Itālijas lidostās: i) Bergamo (78,23 %), ii) Kaljāri (75,61 %), iii) Katānija (77,18 %), iv) Palermo (75,85 %), v) Torino (68,8 %).
- (345) Turklāt Komisija atzīmē, ka *Airport Handling* 2014. gadā sasniegtā tirgus daļa faktiski ir augstāka nekā 2013. gada novembra uzņēmējdarbības plānā paredzētā. Šādu augstu tirgus daļu lielākoties var izskaidrot ar to, ka *Airport Handling* spēja parakstīt līgumus ar [...] (*). Kopā tie sasniedz nozīmīgu satiksmes daļu abās lidostās, proti, [...] (*) % no Līnates un [...] (*) % no Malpensas gaisa satiksmes.

⁽⁴⁰⁾ Ietekmes novērtējuma pielikums dokumentam "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par apkalpošanas uz zemes pakalpojumiem Savienības lidostās, un ar ko atceļ 2012. gada 16. janvāra Padomes Direktīvu 96/67/EK, SEC(2011) 1439 galīgā redakcija. Šī dokumenta 95. lpp. Komisija atzīmē, ka "apkalpošanas uz zemes pakalpojumu liberalizācija un monopolu vai (lidostas/mezgla pārvadātāja) duopolu izbeigšana lidostās ir nozīmējusi, ka apkalpošanas uz zemes pakalpojumu sniedzējiem ir bijis jāpielāgojas, lai kļūtu konkurētspējīgāki un varētu pastāvēt sīvākas konkurences apstākļos. Redzamākās sekas darbiniekiem apkalpošanas uz zemes sektorā ir palielināta darba produktivitāte un elastība. Apkalpošanas uz zemes pakalpojumu sniedzēji bieži paskaidro, ka šīs darba produktivitātes pieaugums ir nepieciešams, jo personāla izmaksas sasniedz 65–80 % no viņu kopējām izmaksām, lai gan darba ņēmēju asociācijas parasti apgalvo, ka uzņēmumi, kas nodarbojas ar apkalpošanu uz zemes, pārāk daudz koncentrējas uz darba faktoru, lai samazinātu izmaksas."

(*) Komerccnoslēpums.

⁽⁴¹⁾ Saskaņā ar *Brattle* ziņojuma 48. p., 11. lpp.

⁽⁴²⁾ *Brattle* ziņojuma 40. p., 9. lpp.

- (346) Visbeidzot Komisija neapšaubā *Aiport Handling* tirgus daļas pieņemumu ticamību. Pirmkārt, tie ir balstīti uz *Aiport Handling* piedāvātajām konkurences priekšrocībām. Otrkārt, šie pieņemumi šķiet konservatīvi salīdzinājumā ar līdzīgu pakalpojumu uz zemes nodrošinātāju grupu tirgus daļām laikā, kad tika sagatavots uzņēmējdarbības plāns. Komisija arī atzīmē, ka šie pieņemumi ir materializējušies praksē.

7.2.3.4. Pieņemumi par rentabilitāti

- (347) 2013. gada uzņēmējdarbības plānā paredzēts [...] (*) *EBIT* un [...] (*) peļņa pirms nodokļu nomaksas, sākot ar otro darbības gadu. *EBIT* un peļņa pēc nodokļu nomaksas [...] (*). 2013. gada uzņēmējdarbības plānā nav norādīti tādi ierasti rentabilitātes vērtējumi kā, piemēram, iekšējā procentuālā atdeve (*IRR*) vai neto pašreizējā vērtība (*NPV*). Tomēr *Brattle* ziņojumā sniegti šie aprēķini, pamatojoties uz uzņēmējdarbības plānā minētajiem skaitļiem.
- (348) Lai ieguldītu uzņēmumā *Aiport Handling*, racionālam privātajam investoram vajadzētu sagaidīt atdevi, kas būtu vienlīdzīga vai lielāka par kapitāla aprēķinātajām izmaksām, ko var aplēst ar vidējo svērtā kapitāla cenu (*WACC*).
- (349) *Brattle* ziņojumā aprēķināta uzņēmumā *Aiport Handling* veiktā ieguldījuma kapitāla *IRR* un pārbaudīts, vai tā atbilst vai ir augstāka par *WACC*. Ziņojumā izmantotas divas alternatīvas *WACC* vērtības. Pirmā ir [...] (*) % saskaņā ar ziņojumu par uzņēmējdarbības plānā izmantoto *WACC* pēc nodokļu nomaksas⁽⁴³⁾. Otrā ir [...] (*) %, un tā ziņojumā ir aprēķināta kā zemākā kapitāla aprēķināto izmaksu robeža. Atkarībā no ieguldījuma beigu vērtības *Brattle* ziņojumā aprēķināts, ka gaidāmā kapitāla atdeve par ieguldījumu *Aiport Handling* ir robežās no [...] (*) % līdz [...] (*) %. Aprēķinos norādīts, ka visos scenārijos *IRR* pārsniedz kapitāla aprēķinātās izmaksas, tādēļ ieguldījums ir rentabls.
- (350) Komisija novēro, ka uzņēmējdarbības plāna laikposms (2014.–2017.g.) ir samērā īss. Tādēļ uzņēmējdarbības plāns var būt atkarīgs no tā pamatā esošo pieņemumu izmaiņām. Tomēr uz šo laikposmu jāskatās, ņemot vērā šādus faktus. Pirmkārt, uzņēmējdarbības plāns tika sagatavots lidostas operatoram *VEA*, kam daudzus gadus piederēja meitasuzņēmums, kurš nodarbojās ar apkalpošanu uz zemes. Otrkārt, pārstrukturēšana jau bija procesā, un *SEAH* jau sasniedza ievērojamu rentabilitātes pieaugumu. Tādēļ nešķiet nepamatoti ierobežot uzņēmējdarbības plāna tvērumu līdz minimālajam nepieciešamajam tāda pieredzējuša investora nolūkiem kā *VEA*.
- (351) Komisija atzīmē, ka kādi no būtiskajiem 2013. gada uzņēmējdarbības plāna pieņemumiem kopumā ir realizēti, konkrēti rentabilitātes un tirgus daļas jomās. *Aiport Handling* jau bija rentabls uzņēmums pirmajā darbības gadā. Saskaņā ar peļņas uz zaudējumu pārskatu no 2014. septembra līdz 2015. gada augustam uzņēmuma *EBIT* bija EUR [...] (*).
- (352) Noslēgumā Komisija ņem vērā, ka, izmantojot pieņemumus par darbaspēka izmaksu un tirgus daļas attīstību, kas nešķiet nepamatoti, uzņēmējdarbības plāns dod pietiekami augstu kapitāla atdevi *VEA* par EUR 25 miljonu lielo kapitāla iepludināšanu.

7.2.4. Slēdziens par selektīvo ekonomisko priekšrocību

- (353) Komisija secina, ka *VEA* veica pietiekamus pasākumus, lai ierobežotu riskus, kas saistīti ar saimnieciskās pēctecības konstatāciju. Uzņēmējdarbības plāns balstījās uz pieņemumiem, kurus racionāls privātais investors ar nozīmīgu pieredzi apkalpošanas uz zemes nozarē, plānojot uzņēmuma pārstrukturēšanu, uzskatītu par ticamiem un pietiekamiem, lai noteiktu *Aiport Handling* turpmāko rentabilitāti. Tādēļ *VEA* ieguldījums uzņēmumā *Aiport Handling* nav uzskatāms par priekšrocību, ko *Aiport Handling* nevarētu iegūt parastos tirgus apstākļos.

7.2.5. Slēdziens par valsts atbalsta esamību *VEA* veiktajā ieguldījumā uzņēmumā *Aiport Handling*

- (354) Ieguldījumā nav iekļauta priekšrocība, ko *Aiport Handling* nevarētu iegūt parastos tirgus apstākļos. Tādēļ viens no kumulatīvajiem kritērijiem, kas minēti *LESD* 107. panta 1. punktā, nav konstatēts. Attiecīgi ieguldījums nav uzskatāms par valsts atbalstu *LESD* 107. panta 1. punkta izpratnē,

(*) Komerccoslēpums.

(43) Šī *WACC* saskaņā ar *Brattle* ziņojumu ir augstāka, jo ņem vērā konkrētus projekta riskus, palielinot kapitāla betu.

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Process, kura rezultāts bija VEA Handling S.p.A. likvidācija un Airport Handling S.p.A. izveidošana, nedod pamatu saimnieciskajai pēctecībai starp abiem minētajiem uzņēmumiem.

2. Airport Handling nav jāuzņemas saistības atmaksāt valsts atbalstu, ko konstatēja kā nesaderīgu ar iekšējo tirgu Komisijas 2012. gada 19. decembra lēmumā C(2012) 9448 ar labojumiem, kas izdarīti ar 2013. gada 22. marta lēmumu C(2013) 1668 par VEA piešķirto atbalstu meitasuzņēmumam VEA Handling S.p.A. laikā no 2002. līdz 2010. gadam.

2. pants

Itālijas īstenotā Airport Handling S.p.A. izveide un kapitalizācija EUR 25 miljonu apmērā nav uzskatāma par atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts Itālijas Republikai.

Briselē, 2016. gada 5. jūlijā

Komisijas vārdā –

Komisijas locekle

Margrethe VESTAGER

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/2112

(2017. gada 6. marts)

par pasākumu / atbalsta shēmu / valsts atbalstu SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N), ko Ungārija plāno īstenot, lai atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi Pakšas II atomelektrostacijā

(izziņots ar dokumenta numuru C(2017) 1486)

(Autentisks ir tikai teksts angļu valodā)**(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 108. panta 2. punkta pirmo daļu,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu un jo īpaši tā 62. panta 1. punkta a) apakšpunktu,

pēc ieinteresēto personu uzaicināšanas iesniegt piezīmes ⁽¹⁾ un ņemot vērā to piezīmes,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

- (1) Pamatojoties uz rakstiem presē un neoficiālo saziņu ar Ungārijas iestādēm, Komisija 2014. gada 13. martā sāka sākotnējo izmeklēšanu par iespējamu valsts atbalstu Pakšas II (*Paks II*) atomelektrostācijas būvniecībai lietā Nr. SA.38454 (2014/CP).
- (2) Pēc vairākkārtējas informācijas apmaiņas un oficiālām sanāksmēm Ungārijas iestādes 2015. gada 22. maijā juridiskās noteiktības labad paziņoja par pasākumu, norādot, ka projekts neietver nekādu valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta izpratnē.
- (3) Ungārija 2015. gada 22. maija vēstulē paziņoja Komisijai par pasākumu, kas ir finansiāls ieguldījums divu jaunu kodolreaktoru izveidē Pakšā.
- (4) Komisija 2015. gada 23. novembra vēstulē informēja Ungāriju par to, ka tā ir nolēmusi sākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto procedūru attiecībā uz pasākumu ("Lēmums par procedūras sākšanu"). Šis Komisijas lēmums tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ⁽²⁾. Komisija uzaicināja ieinteresētās personas iesniegt piezīmes.
- (5) Ungārija 2016. gada 29. janvārī nosūtīja savas piezīmes par Lēmumu par procedūras sākšanu.
- (6) Komisija saņēma piezīmes no ieinteresētajām personām. Tā pārsūtīja šīs piezīmes Ungārijai, kurai bija dota iespēja atbildēt. Tās piezīmes tika saņemtas 2016. gada 7. aprīļa vēstulē.
- (7) Ungārija iesniedza papildu informāciju 2016. gada 21. aprīlī, 27. maijā, 9. jūnijā, 16. jūnijā, 28. jūlijā, 2017. gada 16. janvārī un 20. februārī.
- (8) Ungārijas iestādes 2016. gada 12. septembrī iesniedza atteikumu no valodas prasībām un piekrita tam, ka lēmumu pieņems angļu valodā, kas būs lēmuma autentiskā valoda.

2. PASĀKUMA SĪKS APRAKSTS**2.1. PROJEKTA APRAKSTS**

- (9) Pasākums ir divu jaunu kodolreaktoru (5. un 6. bloka) izveide Ungārijā, un to būvniecību pilnīgi finansē Ungārijas valsts par labu strukturāli *Paks II (MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares)*, kurai piederēs jaunie reaktori un kura tos ekspluatēs.

⁽¹⁾ OV C 8, 12.1.2016., 2. lpp.⁽²⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

- (10) Krievijas Federācija un Ungārija 2014. gada 14. janvārī noslēdza starpvaldību nolīgumu (SVN) par kodolprogrammu⁽³⁾. Pamatojoties uz SVN, abas valstis sadarbojas pašreizējās Pakšas atomelektrostacijas (Pakšas AES) uzturēšanā un turpmākā attīstībā. Tas nozīmē, ka papildus pašreizējam 1.–4. energoblokam tiks projektēti, būvēti un nodoti ekspluatācijā/izņemti no ekspluatācijas divi jauni energobloki, proti, 5. un 6., ar VVER (ar ūdeni dzesētiem, ar ūdeni palēnināmiem) tipa reaktoriem, turklāt katra energobloka uzstādītā jauda būs vismaz 1 000 MW⁽⁴⁾. Izmantojot 5. un 6. bloku ir plānots kompensēt jaudas zudumu, kad 1.–4. bloka (kopā 2 000 MW) ekspluatācija tiks pārtraukta. Ungārija norādīja, ka 1.–4. bloks darbosies attiecīgi līdz 2032., 2034., 2036. un 2037. gada beigām un nav paredzēta to darbmūža pagarināšana.
- (11) Saskaņā ar SVN⁽⁵⁾ gan Krievija, gan Ungārija izraugās vienu pieredzējušu valstij piederošu un valsts kontrolētu organizāciju, kas būs finansiāli un tehniski atbildīga par līgumslēdzējas puses/īpašnieka pienākumu izpildi saistībā ar projektu.
- (12) Abu jauno reaktoru (5. un 6. bloka) būvniecībai Krievija ir izraudzījusies akciju sabiedrību *Nizhny Novgorod Engineering Company Atomenergoproekt (JSC NIAEP)*, un Ungārija ir izraudzījusies *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares*⁽⁶⁾ (*Paks II*) par abu reaktoru īpašnieci un ekspluatētāju.
- (13) SVN ir izklāstītas vispārīgās tiesības un pienākumi sadarbībai kodolenerģijas jomā starp abām valstīm, savukārt SVN īstenošana ir sīki noteikta atsevišķos nolīgumos, sauktos "Īstenošanas nolīgumi"⁽⁷⁾, šādi:
- a) Inženiertehniskais, iepirkuma un būvniecības līgums attiecībā uz abu jauno VVER 1200 (V491) – 5. un 6. – bloku būvniecību Pakšā, saukts "IIB līgums";
- b) Līgums, kurā paredzēti sadarbības noteikumi un nosacījumi attiecībā uz abu jauno reaktoru ekspluatāciju un uzturēšanu, saukts "E&U līgums";
- c) Nolīgums par degvielas piegādes noteikumiem un izlietotās degvielas pārvaldīšanu.
- (14) AS NIAEP un *Paks II* noslēdza IIB līgumu 2014. gada 9. decembrī, un tajā ir noteikts, ka abiem jaunajiem blokiem, proti, 5. un 6. blokam, ir jāsāk darboties attiecīgi 2025. un 2026. gadā.
- (15) Atsevišķi Krievija apņēmas piešķirt Ungārijai valsts aizdevumu, lai finansētu *Paks II* attīstību. Šo aizdevumu reglamentē Starpvaldību nolīgums par finansējumu ("SVN par finansējumu")⁽⁸⁾, un tajā ir paredzēta atjaunojama kredītiespēja 10 miljardu EUR apmērā vienīgi *Paks II* 5. un 6. energobloka projektēšanai, būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā. Ungārija izmantos šo atjaunojamo kredītiespēju, lai tieši finansētu tos ieguldījumus *Paks II*, kas vajadzīgi, lai projektētu, būvētu un nodotu ekspluatācijā jauno 5. un 6. energobloku, kā paredzēts SVN par finansējumu. Papildus SVN par finansējumu Ungārija nodrošinās finansējumu ne vairāk kā 2,5 miljardu EUR apmērā no sava budžeta, lai finansētu ieguldījumus *Paks II*.
- (16) Papildus 15. apsvērumā minētajam atbalstam ieguldījumiem Ungārija neplāno piešķirt citu finansējumu *Paks II* pēc tam, kad būs uzbūvēts 5. un 6. energobloks. Jaunie bloki darbosies tirgus apstākļos bez noteikta ieņēmumu apmēra vai garantētas cenas. Ungārija uzskata, ka šajā posmā *Paks II* nebūs vajadzības tieši uzņemties kādas parādsaistības.
-
- ⁽³⁾ Krievijas Federācijas valdības un Ungārijas valdības nolīgums par sadarbību miermīlīgā kodolenerģijas izmantošanā, kas noslēgts 2014. gada 14. janvārī un ratificēts Ungārijā ar Ungārijas parlamenta 2014. gada likumu Nr. II (2014 évi II. törvény a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről).
- ⁽⁴⁾ Ungārijas iestādes ir pieņēmušas, ka reaktoru neto jauda ir 1 180 MW uz vienu bloku.
- ⁽⁵⁾ SVN 3. pants.
- ⁽⁶⁾ Valdības Rezolūcija 1429/2014. (VII. 31.) (A Kormány 1429/2014. (VII. 31.) Korm. Határozata a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2014. évi II. törvény szerinti Magyar Kijelölt Szervezet kijelölése érdekében szükséges intézkedésről).
- ⁽⁷⁾ SVN 8. pants.
- ⁽⁸⁾ Krievijas Federācijas valdības un Ungārijas valdības nolīgums par Ungārijas valdībai piešķirtās kredītiespējas pagarināšanu kodolelektrostacijas būvniecības finansēšanai Ungārijā, noslēgts 2014. gada 28. martā.

2.2. PASĀKUMA MĒRĶIS

- (17) Kā paskaidrots Lēmumā par procedūras sākšanu, Pakšas AES ir vienīgā atomelektrostacija, kas darbojas Ungārijā. Tā 100 % pieder valstij piederošajam elektroenerģijas tirgotājam un enerģijas ražotājam *Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Részvénytársaság* (MVM grupa) ⁽⁹⁾. Tās četru bloku kopējā uzstādītā jauda ir 2000 MW, un katrs no tiem pašlaik ir aprīkots ar Krievijas tehnoloģiju (VVER-440/V213). Bloku ekspluatācija tiks pakāpeniski pārtraukta līdz 2037. gadam (skatīt 10. apsvērumu).
- (18) Elektroenerģijas ražošanai no kodolresursiem ir stratēģiska nozīme Ungārijas energoresursu struktūrā, jo aptuveni 50 % visas elektroenerģijas valstī saražo četri pašreizējie reaktori Pakšas AES ⁽¹⁰⁾.
- (19) Pamatojoties uz šādiem mērķiem:
- saglabāt saprātīgu daļu valsts resursu un
 - samazināt Ungārijas atkarību no importa, vienlaikus izpildot valsts klimata politiku,

valdība lūdza MVM grupai izpētīt alternatīvas elektroenerģijas ražošanas paplašināšanai atomelektrostacijās. MVM grupa veica priekšizpēti par tādas jaunas atomelektrostācijas būvniecību un finansēšanu, kuru varētu integrēt elektroenerģijas sistēmā un kura varētu darboties ekonomiski, droši un videi nekaitīgi. Pamatojoties uz priekšizpēti, ko MVM grupa iesniedza 2008. gadā, valdība ierosināja projektu Ungārijas parlamentam, kas piekrita sākt sagatavošanās darbus jaunu atomelektrostācijas bloku būvniecībai Pakšā ⁽¹¹⁾. To pamatoja aprēķini, kas liecināja, ka līdz 2025. gadam ir plānots pārtraukt izmantot 6 000 MW no 8 000–9 000 MW bruto uzstādītās jaudas novecojušo elektrostaciju slēgšanas dēļ. Šīs stacijas bija plānots daļēji aizstāt, paplašinot Pakšas AES.

- (20) Valsts enerģētikas stratēģiju laikposmam līdz 2030. gadam ieviesa 2011. gadā ⁽¹²⁾. Šajā stratēģijā galvenā uzmanība ir pievērsta kodolenerģijas–ogļu–videi nekaitīgās enerģijas scenārijam Ungārijai. Ungārijas pārvades sistēmas operators (PSO) MAVIR prognozē, ka Ungārijā līdz 2026. gadam vajadzēs jaunu ražošanas jaudu vismaz 5,3 GW apmērā, bet līdz 2031. gadam – vairāk nekā 7 GW, jo pieaugs pieprasījums un tiks apturēta pašreizējā ražošana Ungārijā ⁽¹³⁾. MAVIR arī prognozē, ka Ungārijā no 2025. gada līdz 2030. gadam gandrīz pilnīgi tiks pārtraukta elektroenerģijas ražošana, izmantojot ogles, un elektroenerģijas ražošanas, izmantojot gāzi, uzstādītā jauda samazināsies par aptuveni 1 GW, kā redzams 1. tabulā, ko Ungārija iesniedza 2017. gada 16. janvārī. Ungārija paskaidroja, ka MAVIR pētījumā, prognozējot, ka būs vajadzīga jauna jauda 7 GW apmērā, nav ņemts vērā imports vai jauna uzstādītā jauda.

1. tabula

Plānotā iekšzemē uzstādītās jaudas pakāpeniska samazināšana līdz 2031. gadam

	(MW)	
	Existing	Phase-out
Nuclear	2 000	
Coal	1 292	1 222
Natural gas	3 084	960

⁽⁹⁾ Sīkāku informāciju par MVM grupu skatīt Lēmuma par procedūras sākšanu 18. apsvērumā.

⁽¹⁰⁾ Ungārijas Elektroenerģijas sistēmas dati (Mavir, 2014. gads) – https://www.mavir.hu/documents/10262/160379/VER_2014.pdf/a0d9fe66-e8a0-4d17-abc2-3506612f83df, iegūti 2015. gada 26. oktobrī.

⁽¹¹⁾ 25/2009. (IV.4.) OGY *Határozat a paksi bővítés előkészítéséről*.

⁽¹²⁾ Valsts enerģētikas stratēģija (Valsts attīstības ministrija, Ungārija, 2011. gads):

<http://2010-2014.kormany.hu/download/7/d7/70000/Hungarian%20Energy%20Strategy%20202030.pdf>.

⁽¹³⁾ *A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Medium- and long-term development of generation assets of the Hungarian electricity system)*: https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1slemez%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6-f84a (Mavir, 2016. gads).

	Existing	Phase-out
Oil	410	
Intermittent renewables/weather-dependent	455	100
Other renewables	259	123
Other non-renewables	844	836
Sum	8 344	3 241

Avots: Ungārijas iestādes (Mavir).

- (21) Ungārija un Krievija parakstīja SVN, lai attīstītu jaunu jaudu Pakšā. Ungārija paskaidroja, ka, saglabājot kodolenerģijas ražošanu energoresursu struktūrā, tā varētu novērst vajadzību aizstāt pakāpeniski samazināto jaudu, attīstīt jaunu jaudu un izpildīt Ungārijas mērķi attiecībā uz Savienības klimata mērķiem (jo īpaši tiem, kas attiecas uz plānoto CO₂ emisiju samazināšanu).

2.3. JAUNO BLOKU APRAKSTS – IZMANTOJAMĀ TEHNOLOĢIJA

- (22) Jaunais 5. un 6. bloks *Paks II* AES tiks aprīkots ar VVER 1200 (V491) tehnoloģiju, un tie būs modernāki III+ paaudzes reaktori. Ungārija paskaidro, ka *Paks II* izmantojamo bloku tehniskās specifikācijas dos acīmredzamas priekšrocības salīdzinājumā ar pašreizējiem Pakšas AES blokiem, piemēram, lielāku produktivitāti un ekonomiskāku darbību papildus labākiem drošības raksturlielumiem.
- (23) Papildus būtiski lielākai VVER 1200 (V491) uzstādītajai jaudai ļoti atšķiras arī plānotais darbību ilgums (60 gadi VVER 1200 blokiem pretstatā 30 gadiem pašreizējiem blokiem Pakšas AES), un to manevrējamība ir lielāka, kas ļauj pielāgot katra bloka jaudu atkarībā no pieprasījuma tīklā noteiktā diapazonā.
- (24) Arī samazinātais degvielas daudzums, kas vajadzīgs jaunajiem blokiem, apliecina pēdējo gadu tehnoloģiskos uzlabojumus. Pašreizējā 12 mēnešu degvielas cikla vietā jaunie bloki var darboties 18 mēnešu ciklā. Tas nozīmē, ka jaunie bloki gada laikā būs jāizslēdz retāk, lai pārkrautu degvielu, un stacija varēs darboties ilgāk vidēji katru gadu un nezaudēt ražošanas laiku.
- (25) Tehniskās specifikācijas arī liecina, ka jaudas blīvums, ko nodrošinās jaunie degvielas agregāti, būs ievērojami lielāks nekā pašreizējiem degvielas agregātiem. Tas savukārt nozīmē, ka uz vienu degvielas materiāla masas vienību var sasniegt lielāku nodoto jaudu, un tas palielina stacijas ekonomiskumu.

2.4. LABUMA GUVĒJS

- (26) Kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 2.3. iedaļā, pasākuma labuma guvējs ir uzņēmums *Paks II*, kas pašlaik pieder Ungārijas valstij. Akcionāra tiesības izmanto premjerministra birojs. Par 5. un 6. reaktoru maksā Ungārijas valsts, savukārt uzņēmums *Paks II* ir to īpašnieks un operators.
- (27) Lēmuma par procedūras sākšanu 19. apsvērumā ir paskaidrots, kā *Paks II* akcijas, kas sākotnēji piederēja MVM grupai, tika nodotas Ungārijas valstij⁽¹⁴⁾. Saskaņā ar informāciju, ko Ungārija iesniedza 2016. gada 30. janvārī, nodošanas pirkšanas cena bija 10,156 miljardi HUF, kas ir aptuveni 33 miljoni EUR.

⁽¹⁴⁾ Valsts drošības ministrijas rīkojums Nr. 45/2014. (XI.14.) [45/2014. (XI.14.) NFM rendelet az MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló szervezet kijelöléséről].

2.5. PROJEKTA FINANSĒJUMA STRUKTŪRA UN TIESĪBAS UN PIENĀKUMI SASKAŅĀ AR IIB LĪGUMU

2.5.1. STARPVALDĪBU NOLĪGUMS PAR FINANSĒJUMU ("SVN PAR FINANSĒJUMU")

- (28) Saskaņā ar SVN⁽¹⁵⁾ Krievija piešķir Ungārijai valsts aizdevumu atjaunojamas kredītiespējas veidā 10 miljardu EUR apmērā Pakšas atomelektrostacijas 5. un 6. energobloka izveides finansēšanai. Aizdevuma procentu likme ir no 3,95 % līdz 4,95 %⁽¹⁶⁾. Aizdevums ir piešķirts šo jauno energobloku projektēšanai, būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā.
- (29) Saskaņā ar SVN par finansējumu Ungārijai ir jāizmanto aizdevums, lai finansētu 80 % IIB līguma vērtības par darbu izpildi, pakalpojumu sniegšanu un aprīkojuma piegādi, savukārt atlikušos 20 % IIB līguma vērtības maksā Ungārija (skatīt 15. apsvērumu). Ungārijai ir jāizmanto aizdevums līdz 2025. gadam.
- (30) Ungārijai ir jāatmaksā aizdevums 21 gada laikā no 15. marta vai 15. septembra pēc dienas, kad atomelektrostacijas abi jaunie energobloki – 5. un 6. bloks – tiks nodoti ekspluatācijā, taču ne vēlāk kā no 2026. gada 15. marta⁽¹⁷⁾.
- (31) Maksājumus saskaņā ar SVN par finansējumu var veikt tikai pēc tam, kad ir izdots Ungārijas Valsts ekonomikas ministrijas pieprasījums un Krievijas Finanšu ministrijas apstiprinājums.

2.5.2. IIB LĪGUMS

- (32) Saskaņā ar IIB līgumu AS NIAEP ir jānodod abi reaktori atbilstoši sīki izklāstītajām tehniskajām specifikācijām līdz apstiprinātajam datumam un par apstiprināto kopsummu ([..] (*) miljardi EUR). Jebkādas iepriekš nenoteiktas izmaksas ir uzskatāmas par iekļautām šajā cenā [..]⁽¹⁸⁾.
- (33) Līgumā ir paredzēta atkāpšanās nauda⁽¹⁹⁾, kas maksājama konkrētos apstākļos, [..].
- (34) [..]
- (35) [..]

2.5.3. VALSTS UN LABUMA GUVĒJA ATTIECĪBAS

- (36) Sākotnēji Ungārija bija paredzējusi, ka *Paks II* 100 % paliks meitasuzņēmums uzņēmumam *MVM Hungarian Electricity Ltd*, kas pieder Ungārijas valstij un pašvaldībām. Kopš 2014. gada novembra *Paks II* vairs nav *MVM Hungarian Electricity Ltd* meitasuzņēmums vai *MVM* grupas daļa, bet tā ir 100 % valstij tieši piederoša sabiedrība, kurai pašlaik nav tiesisku attiecību ar *MVM* grupu.
- (37) Attiecībā uz *Paks II* darbību, jo īpaši elektroenerģijas pārdošanu, Ungārija norādīja, ka nav noslēgts atsevišķs līgums ar kādu atsevišķu piegādātāju par enerģijas iepirkšanu un ka šajā posmā tāds nav plānots. Ungārijas iestādes paredz, ka *Paks II* saražotā elektroenerģija tiks pārdota tirgū un elektroenerģijas patērētājiem saskaņā ar parasto tirgus praksi, pamatojoties uz bāzes slodzes elektroenerģijas pārdošanas līgumiem. Saskaņā ar Ungārijas iestāžu sacīto *Paks II* kā bāzes slodzes ražotājs tam paredzētajā darbības periodā būtu cenas noteicējs līdzīgi kā pašreizējie kodolenerģijas ražotāji Eiropā.
- (38) *Paks II* piederēs Pakšas II atomelektrostacija, un abu reaktoru būvniecības laikā to pilnīgi finansēs Ungārijas valsts. Ungārijas iestādes uzskata, ka šajā posmā *Paks II* nevajadzēs tieši uzņemt kādas parādsaistības.
- (39) Ungārija nepārskaitīs līdzekļus, kas vajadzīgi, lai pārskaitītu Pakšas II atomelektrostacijas pirkuma cenu *Paks II* kontos. Lielāko daļu šo līdzekļu glabāsies Krievijas Attīstības un ārējās ekonomikas bankā (*Внешэкономбанк, Внешэкономбанк*). Par katru paveikto nozīmīgo darbību *Paks II* iesniegs pieprasījumu *Внешэкономбанк*, lai tā samaksātu 80 % izmaksājamās summas tieši AS NIAEP. Tā arī iesniegs pieprasījumu Ungārijas Valsts parāda pārvaldības aģentūrai, lai tā samaksātu atlikušos 20 %.

⁽¹⁵⁾ SVN 9. pants.

⁽¹⁶⁾ 3,95 % līdz pirmajai atmaksas dienai un 4,50 – 4,95 % nākamajā 21 gadā.

⁽¹⁷⁾ Katrā septiņu gadu periodā: 25 %, 35 % un 40 % no faktiski izmantotās kredītiespējas summas.

(*) Konfidenciāla informācija / komercnoslēpums.

⁽¹⁸⁾ [..]

⁽¹⁹⁾ Atkāpšanās nauda ir noteikta summa, par ko vienojušās līgumslēdzējas puses un kas ir maksājama kā kompensācija gadījumā, ja netiek pildīti konkrēti līgumā paredzētie pienākumi.

- (40) *Paks II* atlikušās finansālās vajadzības būvniecības posmā tiks nodrošinātas, izmantojot pašu kapitālu no Ungārijas valsts budžeta. Sākotnēji piešķirtā summa būvniecības posmā būs līdz [...] miljardi EUR (starpība starp 12,5 miljardiem EUR, kas paredzēti SVN kodolprojektam, un faktisko *Paks II* AES pirkuma cenu, kas ir [...] miljardi EUR. Šo Ungārija uzskata par maksimālo ierobežojumu valsts līdzekļiem, kurus var izmantot *Paks II* atomelektrostacijas būvniecībai, vismaz bez papildu novērtējuma. Tomēr Ungārija apgalvo, ka gadījumā, ja pašu kapitāla vajadzības pārsniedz šo summu, tā ieguldīs vairāk, ja tajā laikā veiktajā novērtējumā tiks secināts, ka ir ekonomiski pamatoti tā rīkoties.
- (41) Ungārija apgalvo, ka jutīguma analizē par iespējamām *Paks II* papildu izmaksām būvniecības posmā tika secināts, ka, lai plānotais iekšējās atdeves koeficients samazinātos par 1 %, papildu izmaksas būtu jāreizina ar 10. Tāpēc Ungārija paredz, ka izmaksu pieauguma ietekme būs niecīga.

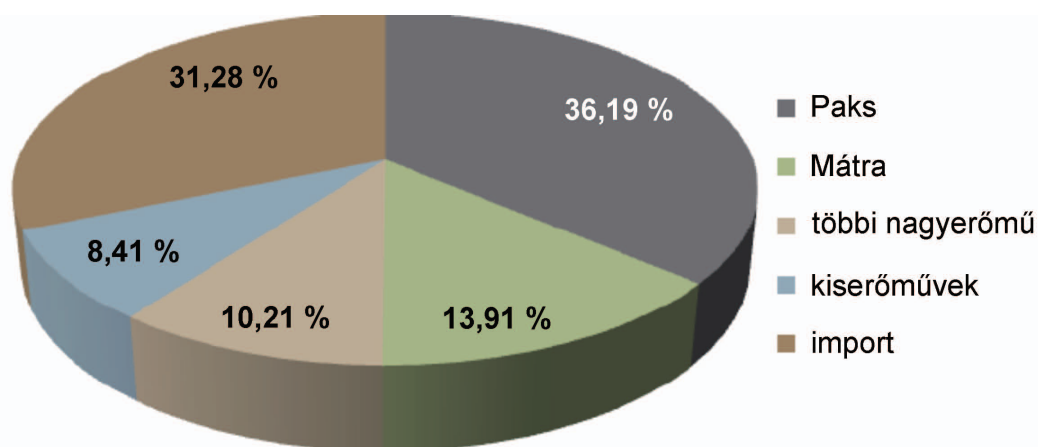
2.6. UNGĀRIJAS ELEKTROENERĢIJAS TIRGUS

2.6.1. UNGĀRIJAS ELEKTROENERĢIJAS TIRGUS APRAKSTS

- (42) Pašreizējā Ungārijas elektroenerģijas tirgus struktūra izveidojās aptuveni 1995. gadā, kad vairums lielo elektrostaciju un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju, kā arī sadales uzņēmumu tika privatizēti. Valsts saglabā galveno ietekmi nozarē ar valstij piederošās vertikāli integrētās enerģētikas uzņēmuma “MVM grupa” starpniecību.
- (43) MAVIR pētījumā, kas minēts 20. apsvērumā, ir paskaidrots, ka kopš 2014. gada kopējais iekšzemes patēriņš ir palielinājies par 2,7 %, sasniedzot kopējo iekšzemes patēriņu 43,75 TWh apjomā 2015. gadā. No šā patēriņa iekšzemē saražoja 30,06 TWh jeb 68,72 % kopējās patērētās elektroenerģijas (skatīt 1. attēlu). Importēja 13,69 TWh, kas ir 31,28 % kopējā patēriņa. Kā ražotājs valstij piederošā MVM grupa aizņem būtisku daļu tirgus, pateicoties tās svarīgākajam ražošanas aktīvam Pakšas AES, kas nodrošināja 52,67 % iekšzemē saražotās elektroenerģijas 2015. gadā, kā redzams 1. attēlā. Mātras elektrostacija ir ar brūnoglēm kurināma elektrostacija, kas galvenokārt pieder RWE Power AG (50,92 %), savukārt MVM grupai pieder 26,15 % tās akciju. Citām lielākām (*többi nagyerőmű*) un mazākām (*kiserőművek*) elektrostacijām ir neliela nozīme kopējā ražošanas struktūrā Ungārijas tirgū. Turklāt MVM grupas vertikāli integrētajam vairumtirdzniecības uzņēmumam MVM Partner ir noteicošā ietekme elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū ⁽²⁰⁾.

1. attēls

Kopējā elektroenerģijas patēriņa sastāvs Ungārijā 2015. gadā

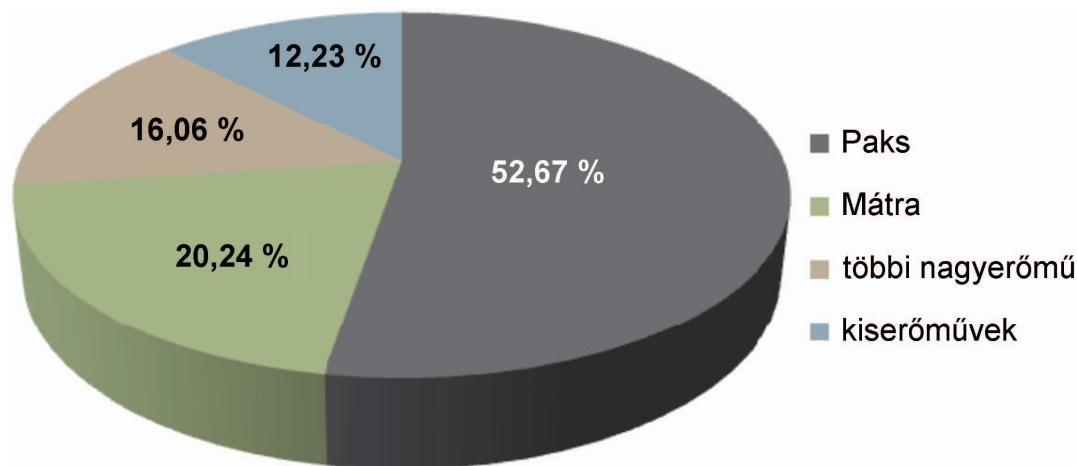
Avots: Ungārijas elektroenerģijas sistēmas ražošanas aktīvu attīstība vidējā un ilgtermiņā (*Mavir*, 2016. gads) ⁽²¹⁾.

⁽²⁰⁾ Skatīt Ungārijas Enerģētikas biroja 2011. gada 14. oktobra Lēmumu Nr. 747/2011.

⁽²¹⁾ “*Többi nagyerőmű*” nozīmē “ citas lielās elektrostacijas”, savukārt “*kiserőművek*” nozīmē “mazas elektrostacijas”.

2. attēls

Bruto iekšzēmē saražotā elektroenerģija Ungārijā 2015. gadā

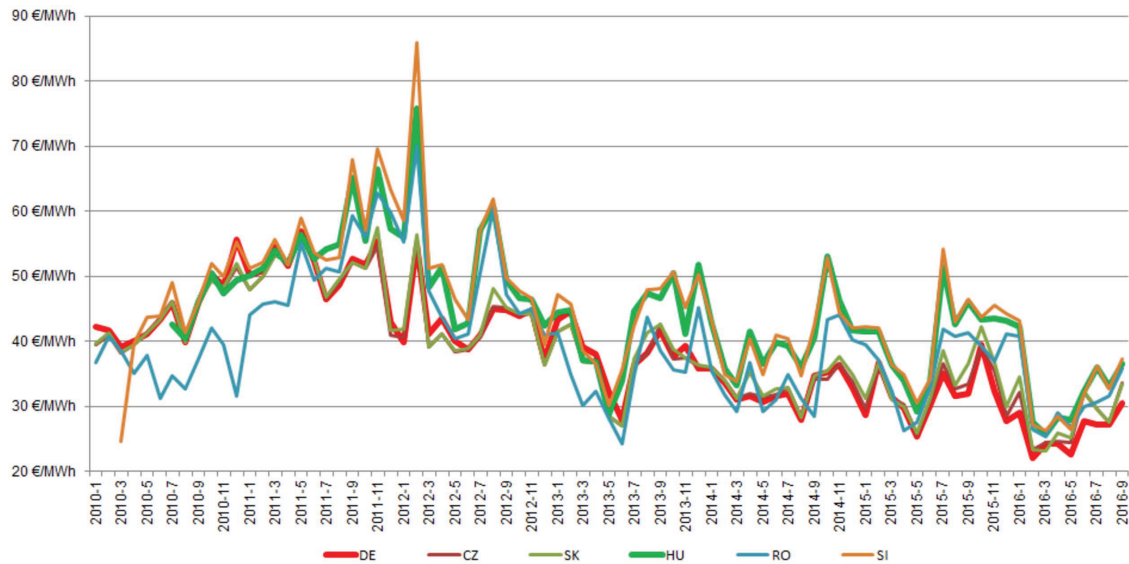

Avots: Ungārijas elektroenerģijas sistēmas ražošanas aktīvu attīstība vidējā un ilgtermiņā (Mavir, 2016. gads).

- (44) Ungārijā vairums vairumtirdzniecības kopējo darījumu ir veikti, pamatojoties uz divpusējiem enerģijas pirkuma līgumiem (EPL), kad ražotāji piekrīt pārdot minimālu iepriekš noteiktu apjomu vairumtirgotājiem, bet tirgotājiem ir pienākums nopirkt minimālu apjomu. EPL pārsvarā noslēdz saskaņā ar Eiropas Energotirgotāju federācijas noteiktajiem standartiem.
- (45) Ungārijas Elektroenerģijas birža (HUPX) sāka darboties 2010. gada jūlijā, kā PSO MAVIR meitasuzņēmums. Tā piedāvā nākamās dienas darījumus, kā arī fiziskus nākotnes darījumus. Nākamās dienas tirdzniecība sākas plkst. 11.00 katru dienu, pamatojoties uz piedāvājumiem un piesolītajām cenām katrai stundai nākamajā dienā. Tirdzniecība beidzas ne vēlāk kā plkst. 11.40. Fiziskus nākotnes darījumus var veikt pirmajās četrās nedēļās, pirmajos trīs mēnešos, pirmajos četros ceturkšņos un pirmajos trīs gados. Šādiem darījumiem ir īpaši paredzētas tirdzniecības dienas, kad piedāvājumi un piesolītās cenas tiek noteikti konkrētā laika intervālā. Kopš 2016. gada marta HUPX vienas dienas tirgū tiek tirgoti gan 15 minūšu produkti, gan vienas stundas bloki. Papildus organizētajiem nākamās dienas un vienas dienas tirgiem HUPX ir noslēgusi sadarbības līgumus ar diviem mākleru uzņēmumiem, kuri nodrošina ārpusbiržas tūrvērtes darījumus kopējiem klientiem.
- (46) Papildus nākamās dienas izsolēm, ko neorganizē HUPX, elektroenerģiju tirgo biržās, pamatojoties uz ES vai ārpusbiržas platformām, kā arī tiešos divpusējos darījumos (skatīt 44. apsvērumu).
- (47) Kā redzams 1. attēlā 43. apsvērumā, Ungārija ir tīkla elektroenerģijas importētāja, un tās imports veido aptuveni 30 % Ungārijas elektroenerģijas patēriņa. Kā redzams 3. attēlā, vairumtirdzniecības elektroenerģijas cena ir bijusi augstākā Ungārijā saistītajā reģionā valsts kaimiņos (t. i., izņemot Poliju vai Slovēniju).

3. attēls

Mēneša vidējās nākamās dienas bāzes jaudas cenas CAE valstu reģionā (tostarp Ungārijā) un Vācijā (2010.–2016. gadā)

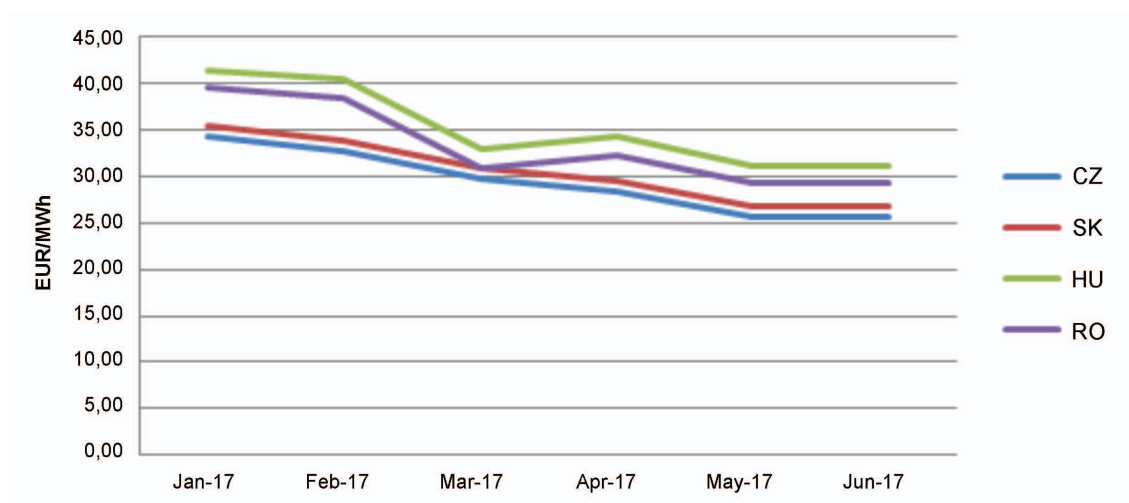

Avots: Eiropas Komisija.

- (48) Bāzes slodzes cenu īstermiņa prognozes reģionam liecina par tādu pašu tendenci, t. i., ka Ungārijas bāzes slodzes cenas būs augstākās reģionā (skatīt 4. attēlu).

4. attēls

Reģionālās bāzes slodzes nākotnes cenas 2017. gada janvārim–jūnijam

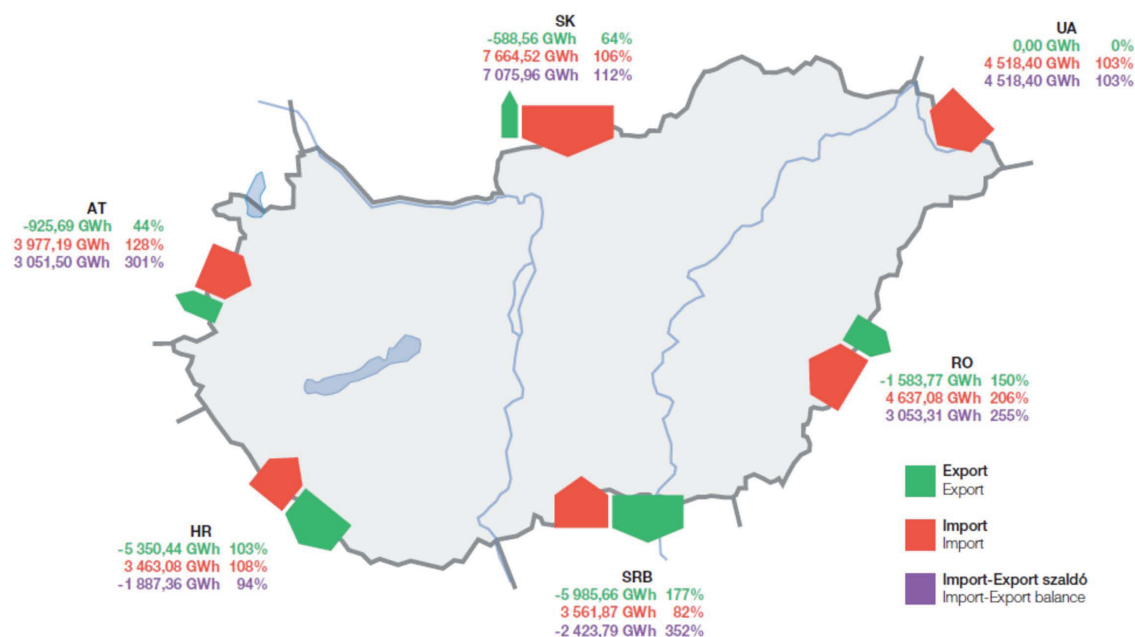

Avots: Eiropas Komisija (pamatojoties uz Centrāleiropas Elektroenerģijas biržas publicētajiem datiem; <https://www.pxe.cz/Kurzovni-Listek/Oficialni-KL/>).

- (49) Valsts ir labi saistīta ar kaimiņvalstīm – starpsavienojuma elektroenerģijas jauda bija 30 % 2014. gadā, kas pārsniedz 2020. gadam izvirzīto mērķi⁽²²⁾. 2014. gadā sāka darboties Čehijas–Slovākijas–Ungārijas–Rumānijas tirgus sasaiste, kas izraisīja HUPX likviditātes palielināšanos un cenas nestabilitātes samazināšanos. 5. attēlā ir apkopoti dati par elektroenerģijas apmaiņu ar kaimiņvalstīm 2014. gadā.

5. attēls

Elektroenerģijas apmaiņa starp Ungāriju un kaimiņvalstīm

Avots: Ungārijas Elektroenerģijas sistēmas dati (Mavir, 2014. gads).

2.6.2. UNGĀRIJAS ELEKTROENERĢIJAS TIRGUS PLĀNOTĀS ATTĪSTĪBAS APRAKSTS

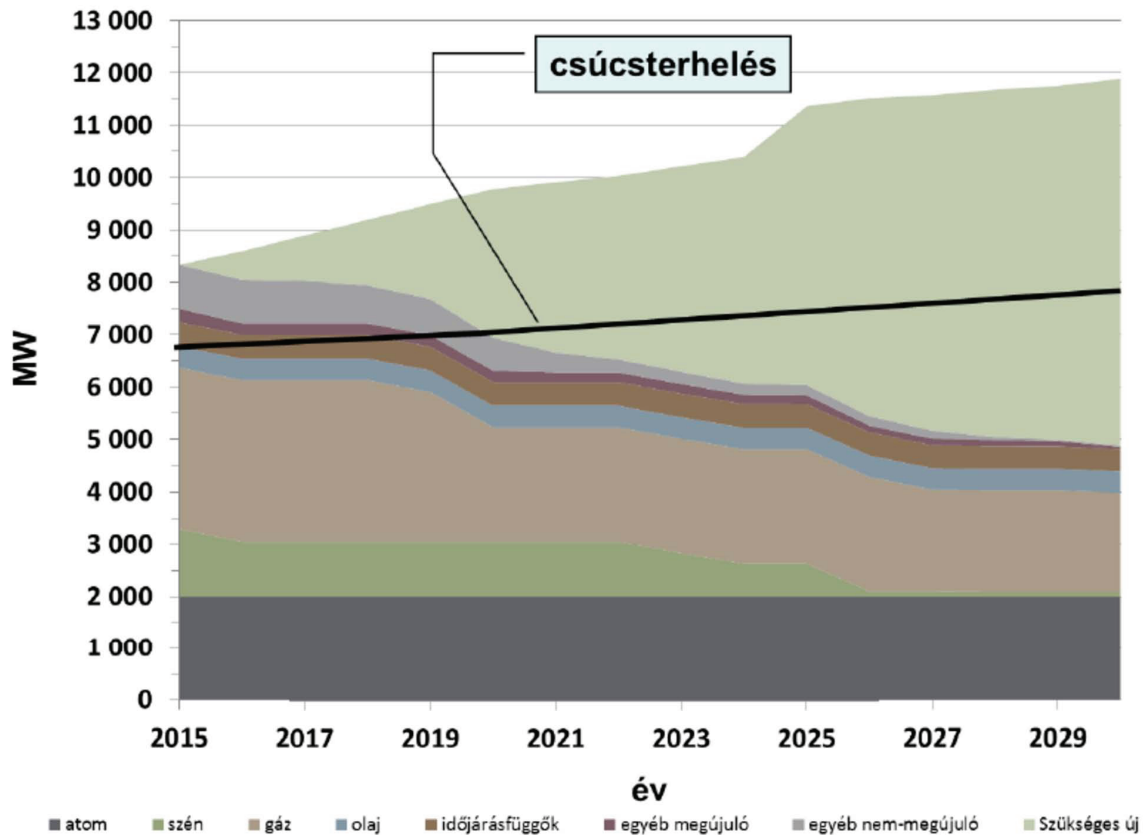
- (50) Saskaņā ar 20. apsvērumā minēto pētījumu, ko veicis MAVIR⁽²³⁾, gandrīz visas elektroenerģijas ražošanas iekārtas, kurās izmanto ogles, pārtrauks darboties laikposmā no 2025. līdz 2030. gadam, bet Ungārijas gāzes aprīkojuma jauda samazināsies par 1 GW. Pamatojoties uz maksimālā pieprasījuma pieauguma aplēsēm, paredzams, ka līdz 2021. gadam iekšzemes enerģijas ražotāju pieejamā ražošanas jauda samazināsies zem maksimumslodzes. Tādējādi PSO lēš, ka līdz 2026. gadam Ungārijas tirgum būs vajadzīgi vismaz 5,3 GW papildu jaunas elektroenerģijas ražošanas jaudas un nedaudz vairāk par 7 GW līdz prognožu perioda beigām 2031. gadā. Tas ir atainots 6. attēlā, kur redzams, ka būs vajadzīgs būtisks daudzums uzstādītās jaudas, kas pārsniedz pieaugošo maksimumslodzi. Ungārija 2017. gada 16. janvārī iesniegtajos dokumentos paskaidroja, ka ir jānodrošina noteikts atlikušās jaudas līmenis atbilstoši nozares ENTSO-E TSO standarta praksei. Atlikusī jauda ir starpība starp iekšzemē droši pieejamā jaudas, valsts ražošanas jaudas un maksimumslodzes kopsummā un sistēmas pakalpojumu rezervi. Atlikusī jauda ir daļa valsts ražošanas jaudas, kas palikusi sistēmā, lai nodrošinātu plānoto eksportu, neparedzētās slodzes svārstības, sistēmas pakalpojumu rezervi un neplānotos pārtraukumus enerģijas padevē atsaucēs punktā.

⁽²²⁾ Valsts ziņojums par enerģiju Ungārijā (Eiropas Komisija, 2014. gads): https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_countryreports_hungary.pdf, iegūts 2015. gada 26. oktobrī.

⁽²³⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Medium- and long-term development of generation assets of the Hungarian electricity system): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1selemz%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (Mavir, 2016. gads).

6. attēls

Papildu jaudas prasības Ungārijas elektroenerģijas nozarē

5. ábra A forrásleltésítés szükségessége

Avots: Ungārijas elektroenerģijas sistēmas ražošanas aktīvu vidējā un ilgtermiņa attīstība (Mavir, 2016. gads). "Csúcsterhelés" ir "maksimumslodze".

- (51) Ungārija norāda, ka neatkarīgi no apgalvojumiem par salīdzinoši lielo jaunas ražošanas jaudas pieprasījumu *Platts Powervision* dati liecina, ka faktiski tiek saražots salīdzinoši mazs jaunas jaudas apjoms, kā redzams 2. tabulā. Ungārija arī apgalvo, ka saskaņā ar *Platt* datiem 44 MW atkritumu pārstrādes elektrostacija ir vienīgā elektrostacija, ko pašlaik būvē Ungārijā. Ungārija arī paskaidro, ka, lai gan ieguldītājiem ir plāni būvēt lielākas (ar gāzi darbināmas) stacijas, neviens no šiem projektiem nav uzskatāms par apstiprinātu, jo ieguldītājiem vēl nav radušies būtiski neatgūstami izdevumi, piemēram, būvniecības izmaksas, kas liecinātu par apņemšanos tiešām īstenot projektu.

2. tabula

Plānotā jaunas jaudas būvniecība Ungārijas elektroenerģijas nozarē

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Dunaujvaros Chp	Waste	Biomass	44	2016	Under Constr
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Csepel III	CC/Cogen	Natural Gas	430	2018	Advan Develop
Tolna	Wind	Wind	260	2018	Early Develop
Gyor Region	Wind	Wind	300	2019	Early Develop
Szazhalombatta— Dunai Refinery	CC	Natural Gas	860	2020	Advan Develop
Almasfuzito	Coal	Coal Generic	435	2020	Proposed

Source: Platts Powervision, data accurate as of September 2015.

2.7. PAMATS PROCEDŪRAS SĀKŠANAI

- (52) Ungārija 2015. gada maijā paziņoja Komisijai par plāniem ieguldīt divu jaunu kodolreaktoru būvniecībā Pakšā, lai nodrošinātu tiesisko paļāvību, un apgalvoja, ka pasākums neietver nekādu valsts atbalstu, jo valsts darbojas kā tirgus ieguldītājs, kas vēlas gūt saprātīgu peļņu. Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija pauda bažas par to, ka saskaņā ar šajā posmā pieejamo informāciju pasākums varētu radīt valsts atbalstu LESD 107. panta izpratnē. Proti, Komisija pauda nopietnas bažas par to, vai pasākums radītu selektīvu priekšrocību *Paks II*, jo paziņošanas posmā Ungārija neapstrīdēja citu valsts atbalsta elementu esību.
- (53) Pamatu bažām izraisīja rezultāti, kas gūti tirgus ekonomikas ieguldītāja principa (TEIP) pārbaudē, kurā novērtē, vai tirgus ieguldītājs būtu ieguldījis projektā ar tādiem pašiem noteikumiem un nosacījumiem, kādi bija valsts ieguldītājam laikā, kad tika pieņemts lēmums veikt valsts ieguldījumu⁽²⁴⁾. TEIP pārbaude ir atzīta arī judikatūrā⁽²⁵⁾.
- (54) Oficiāli TEIP pārbaudes mērķis bija pamatot, vai paredzamā ieguldījumu iekšējās atdeves likme (*IRR*) būs lielāka nekā vidējās svērtās kapitāla cenas (*WACC*) tīrs tirgus etalons projektā, kurā plānoti ieguldījumi⁽²⁶⁾. Lai gan Ungārija ir aplēsusi, ka projekta *IRR* ir lielāka nekā *WACC* tīrais tirgus etalons, Komisija pauda bažas par to, vai *WACC* varētu būt lielāka.
- (55) Ņemot vērā šaubas par valsts atbalsta esību, Komisija padziļināti pārbaudīja, vai iespējamie valsts atbalsta pasākumi ir uzskatāmi par saderīgiem ar iekšējo tirgu. Tomēr, tā kā Ungārijas iestādes uzskatīja, ka pasākums neietver valsts atbalstu, sākotnējā posmā Ungārijas iestādes neiesniedza nekādu pamatojumu tam, kāpēc pasākums ir saderīgs ar iekšējo tirgu. Komisija arī pauda bažas par to, vai pasākums atbilst jomai, ko aptver Komisijas paziņojums "Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020. gadam"⁽²⁷⁾, jo šīs pamatnostādnes neattiecas uz pasākumiem kodolenerģijas un radioaktīvo atkritumu jomā. Lai gan Komisija secināja, ka paziņotā pasākuma novērtējumam nav piemērojamas citas pamatnostādnes, Komisija arī secināja, ka tā var paziņot, ka pasākums ir tieši saderīgs saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, ja pasākuma mērķis ir palīdzēt sasniegt kopīgu interešu mērķi, tas ir vajadzīgs un samērīgs un kopīgā mērķa sasniegšanas pozitīvā ietekme pārsniedz negatīvo ietekmi uz konkurenci un tirdzniecību.

⁽²⁴⁾ TEIP pārbaude ir standarta pārbaude, ko veic, lai novērtētu atbalsta esību, un to izmantoja arī Ungārija savās ekonomiskajās analizēs, ko tā iesniedza gan pirms, gan pēc paziņošanas par lietu. Komisija rūpīgi izvērtēja un pēc tam papildināja Ungārijas iesniegto TEIP analīzi, lai gūtu pati savu novērtējumu par atbalsta esību.

⁽²⁵⁾ T-319/12 un T-321/12 – Spānija un *Ciudad de la Luz*/Komisija, ECLI:EU:T:2014:604, 40. punkts, T-233/99 un T-228/99 – *Landes Nordrhein-Westfalen*/Komisija, ECLI:EU:T:2003:57, 245. punkts.

⁽²⁶⁾ Parasti ir divi vispārēji kapitāla avoti: pašu kapitāls un (finanšu) saistības. Kapitāla kopējās izmaksas ir vidējā svērtā kapitāla cena (*WACC*), ņemot vērā pašu kapitāla un saistību īpatsvaru.

⁽²⁷⁾ OV C 200, 28.6.2014., 1. lpp.

- (56) Komisija pauda bažas par to, vai pasākumu var uzskatīt par samērīgu, proti, vai pasākumā tika ieguldīts tikai tik daudz līdzekļu, kas nepieciešams, lai veiksmīgi uzbūvētu papildu elektroenerģijas ražošanas blokus, lai sasniegtu kopīgo mērķi. Labuma guvējs saņemtu ražošanas aktīvus bez īpaša riska saistībā ar pārfinansēšanas izmaksām, ar ko saskartos citi tirgus dalībnieki. Komisijai netika iesniegti pierādījumi par to, kā Ungārija novērstu šādu pārmērīgu kompensāciju.
- (57) Komisija uzsvēra, ka Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgum ir raksturīga salīdzinoši liela tirgus koncentrācija, kur pašreizējā Pakšas AES nodrošina aptuveni 50 % iekšzemē saražotās elektroenerģijas. Bez jaunas jaudas Pakšas AES un *Paks II* saražotā elektroenerģija nodrošinātu vēl lielāku daļu piegādes tirgus, kas varētu izkropļot Ungārijas elektroenerģijas tirgu. Ungārija nesniedza Komisijai sīki izklāstītus pierādījumus par to, kā tā nodrošinās pašreizējās un jaunās ražošanas jaudas pastāvīgu neatkarīgu darbību.
- (58) Visbeidzot, Komisija norādīja, ka Ungārijas elektroenerģijas tirgus īpašo iezīmju dēļ *Paks II* darbība varētu radīt arī vairumtirdzniecības tirgus likviditātes risku, ierobežojot tirgū pieejamo piegādes piedāvājumu skaitu. Atkarībā no tā, kā jauno reaktoru saražotā elektroenerģija tiks pārdota tirgū, likviditāte var tikt būtiski ietekmēta, varētu rasties šķēršļi ienākšanai tirgū un konkurence varētu samazināties dažādos tirgus līmeņos. Ungārija nesniedza sīkākus paskaidrojumus par to, kā *Paks II* tirgotu elektroenerģiju un kā tiktu nodrošināta tirgus likviditāte.
- (59) Tāpēc Komisija pauda šaubas par to, vai pasākums varētu ietvert valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.
- (60) Tā kā nebija pietiekami daudz pierādījumu, Komisija arī nevarēja izdarīt secinājumus par šāda pasākuma saderīgumu ar iekšējo tirgu atbilstoši 107. panta 3. punkta c) apakšpunktam. Turklāt, pamatojoties uz Lēmumā par procedūras sākšanu paustajām bažām un nepietiekamiem pierādījumiem, ko tajā laikā iesniedza Ungārija, Komisija izpētīja vairākus aspektus saistībā ar bažām par konkurences kropļojumiem un iespējamību, ka *Paks II* varētu būt piešķirta pārmērīga kompensācija.
- (61) Saistībā ar 56. apsvērumā paustajām bažām par samērīgumu Komisija pārbaudīja, vai *Paks II* pēc atbalsta piešķiršanas varētu atkārtoti ieguldīt peļņu, ko tā nav samaksājusi valstij dividendēs, lai izveidotu vai iegādātos papildu ražošanas aktīvus un tādējādi stiprinātu savu pozīciju tirgū.
- (62) Attiecībā uz 56. apsvērumā paustajām bažām par samērīgumu Komisija arī izpētīja Ungārijas plānoto dividenžu politiku, jo īpaši to, vai tā pieprasīs dividendes (pēc saviem ieskatiem atkarībā no *Paks II* gūtās peļņas) vai atstās peļņu *Paks II*. Komisija bažījās par to, vai *Paks II* varētu izmanto savu peļņu, lai to ieguldītu atkārtoti papildu ražošanas aktīvu izveidē vai iegādē, tādējādi vēl vairāk izkropļojot konkurenci.
- (63) Kā norādīts 57. apsvērumā, ņemot vērā to, ka Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgus koncentrācijas līmenis ir diezgan augsts un pašreizējā Pakšas AES (MVM grupa) nodrošina aptuveni 50 % iekšzemē saražotā apjoma, Komisijai bija bažas par to, vai Pakšas AES un *Paks II* būs nodalītas un vai tās varēs uzskatīt par neatkarīgām un nesaistītām. Komisija uzskatīja par nepietiekamu to, ka pašlaik *Paks II* ir neatkarīga no MVM grupas, jo paziņošanas posmā tā nesaņēma informāciju par to, vai Pakšas AES un *Paks II* turpinās darboties atsevišķi juridiski un strukturāli. Šādi precizējumi bija vajadzīgi, lai samazinātu tirgus koncentrācijas turpmākas palielināšanās risku.
- (64) Turklāt, kā paskaidrots 2.6. iedaļā, izplatītākie darījumi Ungārijas vairumtirdzniecības enerģētikas nozarē tiek veikti, pamatojoties uz divpusējiem EPL, un Ungārijas elektroenerģijas birža (*HUPX*) vēl nav sasniegusi piemērotu likviditātes līmeni. Tā kā Ungārijas paziņojumā nebija minētas plānotās metodes *Paks II* saražotās elektroenerģijas pārdošanai, Komisija izpētīja *Paks II* ietekmi uz Ungārijas pašreizējo likviditātes līmeni enerģijas vairumtirdzniecības nozarē.

- (65) Saistībā ar 58. apsvērumā paustajām bažām par tirgus likviditāti Komisija vēlējas pārliecināties, vai tirgū ir pieejams plašs piegādes piedāvājumu loks, jo īpaši, ņemot vērā MVM *Partner* noteicošo ietekmi elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū⁽²⁸⁾. Komisijai bija bažas par to, vai likviditātes līmenis varētu tikt būtiski ietekmēts un vai pakārtoto konkurentu izmaksas varētu palielināties, ja tiktu ierobežota to piekļuve svarīgam izejmateriālam (norobežošana no izejmateriāliem). Tas varētu notikt, ja *Paks II* saražoto elektroenerģiju pārdotu, galvenokārt pamatojoties uz ilgtermiņa līgumiem, tikai noteiktiem piegādātājiem, un tādējādi *Paks II* gūtu ietekmi ne tikai ražošanas tirgū, bet arī mazumtirdzniecības tirgū.
- (66) Tāpēc Komisija lūdz papildu informāciju saistībā ar *Paks II* audas tirdzniecības stratēģiju, īpašu uzmanību pievēršot tam, vai, piedāvājot savu elektroenerģiju biržā vai kādā citā pārredzamā tirdzniecības platformā, *Paks II* nodrošinātu atbilstību godīgas konkurences noteikumiem.

3. UNGĀRIJAS VALDĪBAS NOSTĀJA

3.1. UNGĀRIJAS NOSTĀJA PAR ATBALSTA ESĪBU

3.1.1. EKONOMISKĀ PRIEKŠROCĪBA

- (67) Paziņojumā Ungārija apgalvo, ka ieguldījums nav valsts atbalsts LESD 107. panta izpratnē, jo tas nepiešķir ekonomisku priekšrocību *Paks II*. Ungārija pamato šo apgalvojumu, norādot, ka ieguldījums *Paks II* atbilst TEIP pārbaudei (skatīt 53. un 54. apsvērumu).
- (68) Proti, Ungārija apgalvo, ka TEIP pārbaude ir apmierinoša divējādi⁽²⁹⁾. Pirmkārt, projekta WACC ir zemāka nekā tā IRR. Otrkārt, tiek apgalvots, ka enerģijas ražošanas kopējās izlīdzinātās izmaksas (LCOE) ir pietiekami zemas, lai padarītu kodolenerģiju konkurētspējīgu salīdzinājumā ar citām ražošanas tehnoloģijām un piedāvātu saprātīgus ieņēmumus, ņemot vērā pašreizējās elektroenerģijas cenas⁽³⁰⁾.
- (69) Lai pamatotu savu nostāju, Ungārija iesniedza šādus pētījumus un pamatojošos dokumentus:
- a) tirgus ekonomikas ieguldītāja principa (TEIP) pamatojošo analīzi ("TEIP pētījums", 2015. gada 18. februāris);
 - b) *Paks II* kodolenerģijas projekta ekonomisko analīzi ("ekonomikas pētījums", 2015. gada 8. oktobris)⁽³¹⁾;
 - c) vēstules ģenerāldirektora vietniekam valsts atbalsta jautājumos par Komisijas sākotnējo analīzi (paskaidrojošās vēstules):
 - pirmo vēstuli ("pirmā paskaidrojošā vēstule", 2015. gada 16. oktobris),
 - otro vēstuli ("otrā paskaidrojošā vēstule", 2015. gada 29. oktobris);
 - d) dokumentus saistībā ar Lēmumu par procedūras sākšanu (atbilde uz Lēmumu par procedūras sākšanu):
 - vēstuli ģenerāldirektora vietniekam valsts atbalsta jautājumos pēc tam, kad Komisija 2015. gada 3. decembrī publicēja Lēmumu par procedūras sākšanu ("vēstule, ar kuru atzīst Lēmumu par procedūras sākšanu"),
 - dokumentus, ko Ungārija 2016. gada 29. janvārī iesniedza Komisijai ("dokumenti saistībā ar Lēmumu par procedūras sākšanu");

⁽²⁸⁾ Skatīt 9. zemsvītras piezīmi.

⁽²⁹⁾ Vispirms TEIP parasti veic nozares ietvaros, savukārt otrā pārbaude ir īpaši paredzēta elektroenerģijas nozarei.

⁽³⁰⁾ LCOE ir enerģijas ražošanas projekta īstenošanas un darbības kopējās izmaksas, kas izteiktas vienotā elektroenerģijas cenā projekta darbības periodā. Oficiāli

$$LCOE = \frac{\text{Summat}(\text{Izmaksast} \times (1 + r) - t)}{\text{Summat}(\text{MWh} \times (1 + r) - t)}$$

kur r ir diskonta likme, bet t apzīmē gadu. Tādējādi tās ir atkarīgs no piemērotās diskonta likmes. Parasti projekta WACC piemēro kā diskonta likmi.

⁽³¹⁾ Šis dokuments ir publiski pieejams http://www.kormany.hu/download/6/74/90000/2015_Economic%20analysis%20of%20Paks%20II%20-%20for%20publication.pdf.

- e) Ungārijas valdības 2016. gada 7. aprīļa atbildi uz trešo personu piezīmēm par Lēmumu par procedūras sākšanu saistībā ar valsts atbalstu (“atbilde uz trešo personu piezīmēm”);
- f) 2016. gada 21. aprīļa atbildi uz 2016. gada 18. marta informācijas pieprasījumu (“papildu skaidrojumi”).
- (70) Turklāt Ungārijas valdība iesniedza arī finanšu modeli, ko izmantoja, lai aprēķinātu projekta IRR rādītājus. Komisijai tika iesniegtas divas modeļa versijas:
- a) sākotnējā 2015. gada 16. marta versija (“sākotnējais finanšu modelis”);
- b) galīgā 2015. gada 16. oktobra versija (“finanšu modelis”).
- (71) Izņemot “Papildu skaidrojumus”, 69. apsvērumā minētie dokumenti ir par WACC un IRR aprēķināšanu, lai gan tajos sniegto datu detalizācijas pakāpe ir dažāda. Projekta IRR aprēķina, izmantojot finanšu modeli⁽³²⁾. LCOE pieeja ir apspriesta ekonomikas pētījumā un “Papildu skaidrojumos” (skatīt 69. apsvērumu).
- (72) Saistībā ar Ungārijas analīzi 69.c)–69.f) apsvērumā minētajos dokumentos ir iekļauti TEIP pētījumā un pēc tam ekonomikas pētījumā norādīto rādītāju dažādi atjauninājumi. Proti, daži atjauninājumi ir notikuši pēc 2014. gada 9. decembra IIB līguma, t. i., sākotnējā ieguldījumu līguma, parakstīšanas.
- (73) Lēmumā par procedūras sākšanu ir sniegts sīks Ungārijas nostājas novērtējums par katru svarīgo jautājumu, kas norādīts iepriekš iesniegtajos dokumentos līdz Lēmuma par procedūras sākšanu pieņemšanas dienai⁽³³⁾. Turpmāk šajā iedaļā ir sniegts Ungārijas nostājas izklāsts par svarīgākajiem jautājumiem, kas radušies pēc Lēmuma par procedūras sākšanu publicēšanas. Proti, tiek atsevišķi izklāstīta WACC un IRR, kā arī LCOE piemērošana.

3.1.1.1. Ungārijas nostāja par WACC

- (74) Savā atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārija atkārtoti norādīja aplēstās WACC 6,2–7,7 % apmērā, kā minēts iepriekš iesniegtajos dokumentos. Tā arī atkārtoja savus iepriekšējos argumentus, ko tā minēja paskaidrojošajās vēstulēs, un norādīja, ka Komisija neizvērtēja šos argumentus Lēmumā par procedūras sākšanu.

3.1.1.2. Ungārijas nostāja par IRR

- (75) Šajā iedaļā izklāstīta Ungārijas nostāja saistībā ar IRR aprēķināšanu, kurā tika izmantots finanšu modelis, lai aprēķinātu turpmākās brīvo naudas līdzekļus plūsmas projektā un noteiktu tā IRR. Finanšu modeļa galvenie elementi ir šādi:

- 1) dažādas elektroenerģijas cenu ilgtermiņa prognozes; un
- 2) dažādi pieņēmumi par atomelektrostacijas darbību.

A. Elektroenerģijas cenu prognozes

- (76) Ungārijas valdības prognozētās cenas bija izskatītas Lēmumā par procedūras sākšanu. Savā atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārija kritizēja Komisiju par to, ka tā izmantoja tikai vienu publicēto cenas prognožu līkni (pamatojoties uz Starptautiskās enerģētikas aģentūras 2014. gada Pasaules enerģētikas pārskatu (IEA WEO 2014)), lai aprēķinātu projekta IRR⁽³⁴⁾. Proti, tā norādīja, ka visas ekonomikas pētījumā iekļautās cenu prognozes ir jāizmanto, lai novērtētu IRR.

⁽³²⁾ Finanšu modelis ir sākotnējā finanšu modeļa atjaunināta versija. Atjauninājumi ietver līgumus starp “Pakša II” un AS NIAEP, kodolelektrostacijas piegādātāju pieņemumu.

⁽³³⁾ Skatīt Lēmuma par procedūras sākšanu 52.–81. apsvērumu.

⁽³⁴⁾ Skatīt <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2014/>.

B. Pieņēmumi par darbību

- (77) Pieņēmumus par darbību finanšu modelim un *IRR* aprēķiniem iesniedza *Paks II* tehniskā komanda. Lai gan sākotnēji netika iesniegta sīkāka informācija, kas pamatotu šos pieņēmumus par darbību, Ungārija vēlāk iesniedza pamatojuma informāciju šiem pieņēmumiem savās atbildēs uz Komisijas informācijas pieprasījumiem. Galvenais dokuments šajā saistībā ir papildu skaidrojumi, kas tika iesniegti, atbildot uz informācijas pieprasījumu pēc Lēmuma par procedūras sākšanu pieņemšanas un trešo personu piezīmju iesniegšanas.

C. Projekta *IRR*

- (78) Atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārija atkārtoti norādīja tās iepriekš veikto projekta *IRR* aprēķinu rezultātus, kas bija 8,6–12,0 %.
- (79) Ungārija savā atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu kritizēja Komisijas novērtējumu par kavēšanās ietekmi uz projekta *IRR* (samazinājums par 0,9 % piecu gadu ilgās kavēšanās gadījumā). Rādītājs bija aprēķināts, pieņemot, ka darbības periodā notiek kavēšanās. Tomēr Ungārija apgalvoja, ka kavēšanās būvniecības periodā varētu palielināt projekta *IRR*, ja kavētos arī izmaksu rašanās.

3.1.1.3. Ungārijas nostāja par *LCOE*

- (80) Šajā iedaļā izklāstīta Ungārijas nostāja par *Paks II LCOE* ⁽³⁵⁾.

A. Ekonomikas pētījums

- (81) Ekonomikas pētījumā Ungārija apgalvoja, ka *Paks II LCOE* ir pietiekami zemas, lai padarītu to konkurētspējīgu ar citām ražošanas tehnoloģijām. Proti, pētījumā minētas trīs *LCOE* aplēses attiecībā uz kodolprojektu Ungārijā. Pirmās 70 EUR/MWh aplēses pamatā bija diskonta likme 7 % (tajā pašā ekonomikas pētījumā minētās WACC aplēses augšējā robežvērtība), un tā bija iegūta no ESAO/IEA/NEA kopējās 2015. gada publikācijas “Elektroenerģijas ražošanas plānotās izmaksas” (“ESAO/IEA/NEA 2015. gada publikācija”) ⁽³⁶⁾. Otrās *LCOE* 50–63 EUR/MWh aplēses pamatā bija Aszodi *et al.* pētījums (2014. gads), kurā bija izmantota diskonta likme, pamatojoties uz Krievijas aizdevuma procentu likmi 4–5 % diapazonā ⁽³⁷⁾. Trešā *LCOE* 58–120 EUR/MWh aplēse (2013. gada reālajās cenās) bija aprēķināta, izmantojot salīdzinošo analīzi, pamatojoties uz dažādu starptautisku aģentūru publicētajiem rādītājiem, kas piedāvā iespējamo *LCOE* diapazonu ⁽³⁸⁾. Pētījumā tika secināts, ka Ungārijas atomelektrostacijas *LCOE* ir 50,5–57,4 EUR/MWh (2013. gada reālajās cenās), kur pēdējās divas vērtības bija aprēķinātas, pieņemot procentu likmi, kas vienāda ar pēdējiem diviem WACC diapazona robežskaitļiem (6,2 % un 7,0 %), kuri bija minēti tajā pašā ekonomikas pētījumā ⁽³⁹⁾. Salīdzinājumā ar turpmākajām elektroenerģijas cenām, kas minētas tajā pašā ekonomikas pētījumā, Ungārijas atomelektrostacijas projektu var uzskatīt par ienesīgu, tāpēc Ungārija apgalvo, ka privāts ieguldītājs uzskatītu, ka būtu pamatoti īstenot šo projektu.

B. Papildu skaidrojumi

- (82) Atbildot uz Komisijas jautājumu par to, kā *LCOE* diapazonu 50,5–57,4 EUR/MWh ekonomikas pētījuma pēdējā secinājumā var saskaņot ar ESAO/IEA/NEA pētījumā minēto diapazonu 89–94 USD/MWh, Ungārija “Papildu skaidrojumos” paskaidroja, ka atšķirība radās dažādo ekonomikas pētījumā un ESAO/IEA/NEA pētījumā izmantoto pieņēmumu dēļ, t. i., atšķirībām pieņemtajā atomelektrostaciju jaudas faktorā (85 % pret 92 %) un nodošanas ekspluatācijā datumā (2020. gads pret 2025. gadu).

⁽³⁵⁾ Nepietiekamas informācijas un neskaidrību dēļ Lēmumā par procedūras sākšanu nebija izvērtētas aplēses, pamatojoties uz šo metodiku. Tāpēc turpmākajā pārskatā iekļauti dokumenti arī no laika pirms Lēmuma par procedūras sākšanu pieņemšanas.

⁽³⁶⁾ ESAO/IEA/NEA pētījumā *LCOE* ir 89,94 USD/MWh (skatīt 4.7. tabulu), un nav skaidrs, kā ekonomikas pētījuma 3. attēlā minētā vērtība 70 EUR/MWh un vērtība 50,5–57,4 EUR/MWh tika iegūtas no iepriekš minētās vērtības. ESAO/IEA/NEA 2015. gada pētījums ir pieejams <https://www.oecd-nea.org/ndd/egc/2015/>.

⁽³⁷⁾ Skatīt Aszodi, A., Boros I. un Kovacs, A., (2014. gads) “A paksi atomerőmű bővítésének energiapolitikai, műszaki és gazdasági kérdései”, žurnāls *Magyar Energetika*, 2014. gada maijs. Tulkojums angļu valodā *Extension of the Paks II NPP – energy political, technical and economical evaluations* (“Pakšas II” kodolelektrostacijas paplašināšana – enerģijas politiskais, tehniskais un ekonomiskais novērtējums) tika iesniegts Komisijai 2016. gada februārī. Šajā pētījumā ir iekļauti aprēķini HUF un secināts, ka vidējās *LCOE* projekta laikā ir 16,01–16,38 HUF/kWh. Nav sniegta sīkāka informācija par to, ka šie HUF izteiktie rādītāji tika pārvērtīti EUR/MWh izteiktā *LCOE* diapazonā, kas minēts 81. apsvērumā.

⁽³⁸⁾ Skatīt ekonomikas pētījuma 15. attēlu.

⁽³⁹⁾ Skatīt ekonomikas pētījuma 77. lappusi.

3.2. UNGĀRIJAS NOSTĀJA PAR PASĀKUMA IESPĒJAMO SADERĪBU AR IEKŠĒJO TIRGU

- (83) Lai gan atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārija uzsvēra, ka pasākums neietvēra valsts atbalstu, tā iesniedza piezīmes saistībā ar Komisijas bažām par pasākuma iespējamo saderību ar iekšējo tirgu, kas tika paustas Lēmumā par procedūras sākšanu, kad Komisija secināja, ka valsts atbalsts pastāv.

3.2.1. NOSTĀJA PAR KOPĪGU INTEREŠU MĒRĶI

- (84) Savā atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārija izklāstīja vairākus politika apsvērumus, kurus tā uzskatīja par svarīgiem kopīgu interešu mērķa definēšanā, pamatojoties uz:
- a) Ungārijas enerģētikas politiku;
 - b) *Euratom* līguma ⁽⁴⁰⁾ mērķiem;
 - c) uzstādītās jaudas deficītu nākotnē;
 - d) energoresursu dažādošanu;
 - e) dekarbonizāciju;
 - f) darbvietu izveidi;
 - g) pieejamību.
- (85) Ungārija uzsvēra, ka, pamatojoties uz LESD 194. panta 2. punktu, katrai dalībvalstij ir suverēnas tiesības izvēlēties savu energoresursu struktūru, un tā atsaucas uz Valsts enerģētikas stratēģiju 2030. gadam (skatīt 20. apsvērumu), kurā ir noteikts, ka valsts vidēja termiņa stratēģijas virziens enerģētikas jomā ir kodolenerģija–ogļu izmantošana–videi nekaitīga enerģija.
- (86) Ungārija arī atsaucas uz *Euratom* līguma 2. panta c) punktu, kurā ir noteikts, ka *Euratom* kopiena veicina ieguldījumus un nodrošina tādu iekārtu uzstādīšanu, kas vajadzīgas, lai attīstītu kodolenerģiju *Euratom* kopienā. Ungārija uzsver, ka *Euratom* līguma noteikumi, kuri vieno visas tā parakstītājas dalībvalstis, jāuzskata par Savienības kopīgo mērķi.
- (87) Turklāt Ungārija paskaidro, ka PSO prognozē aptuveni 4 % lielu elektroenerģijas pieprasījuma pieaugumu līdz 2030. gadam galvenokārt ierosinātās Ungārijas transporta, ražošanas un apkures sistēmu elektrifikācijas dēļ. Tajā pašā PSO pētījumā ir secināts, ka daudzas Ungārijā pastāvošās vecās ogļu un gāzes stacijas kļūst novecojušas, un paredzams, ka tās tiks slēgtas līdz 2030. gadam. Pētījumā arī tika konstatēts, ka šajā laika posmā aprītē tiks ieviesta tikai neliela jauna uzstādītā jauda. Tas izraisīs prognozēto pašreizējās jaudas samazinājumu par 32 %, un Ungārija apgalvo, ka Pakšas II būvniecība varēs labi novērst šo paredzamo ražošanas jaudas deficītu nākotnē.
- (88) Turklāt Ungārija uzsver, ka tās atkarība no ievestās gāzes ir lielāka nekā vidēji ES 28 valstīs. Vairāk nekā 95 % Ungārijā izlietotās gāzes ir ievesta, lielākoties no Krievijas. Tā apgalvo, ka bez kodolenerģijas energoresursu struktūrā Ungārijas atkarība no naftas un gāzes būtiski pieaugtu. Proti, tas notiktu pēc Pakšas AES pašreizējo iekārtu jaudas pakāpeniskas samazināšanas, jo papildu elektroenerģijas ražošanas blokiem būtu jāizmanto šī degviela, lai novērstu kopējās uzstādītās jaudas deficītu valstī nākotnē, kā paskaidrots 50. apsvērumā. Attiecīgi Ungārija uzskata, ka pasākums veicinātu degvielas avotu dažādošanu energoresursu struktūrā un energoapgādes drošību valstī.
- (89) Ungārija apgalvo, ka projekts veicinās Savienības mērķu 2020. gadam sasniegšanu attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu samazināšanu, jo kodolu skaldīšanu uzskata par energoresursu ar zemu oglekļa izmešu līmeni. Ungārijas iestādes uzskata, ka valsts topogrāfiskā un ģeogrāfiskā atrašanās vieta neļauj uzstādīt jūras vēja vai ūdens elektrostacijas. Atlikušās atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas iespējas ir ražošanā izmantot sauszemes vēju, sauli un biomasu, taču ar šādu tehnoloģiju izmantošanu nebūtu pietiekami, lai novērstu paredzamo jaudas iztrūkumu nākotnē, kas minēts 50. apsvērumā, ja netiks plānota papildu ražošana, izmantojot kodolenerģiju. Attiecīgi Ungārija apgalvo, ka projekts palīdz īstenot dekarbonizācijas mērķi.

⁽⁴⁰⁾ Eiropas Atomenerģijas kopienas (*Euratom*) dibināšanas līgums.

- (90) Ungārijas iestādes apgalvo, ka projekts (gan būvniecības laikā, gan pēc tam) būtiski veicinās jaunu darbvietau izveidi. Tas būs īpaši svarīgi, ņemot vērā Pakšas II atomelektrostacijas atrašanās vietu, kas ir NUTS II reģionā, kurā IKP ir par 45 % zemāks nekā vidēji uz vienu iedzīvotāju ES. Būtībā Ungārija uzskata, ka projekta īstenošana veicinātu izaugsmi un būtiski palielinātu jaunu darbvietau skaitu vairākās nozarēs.
- (91) Visbeidzot, Ungārija apgalvo, ka ieguldījumi jaunas kodolenerģijas ražošanas jaudā tieši pazeminās elektroenerģijas cenas rūpniecībai un patērētājiem, un tas atbilst ES mērķim par pakalpojumu pieejamību. Ungārija arī norāda, ka tas, ka Paks II darbības laikā tai netiks piešķirts atbalsts, pastiprina argumentu par pieejamību.

3.2.2. NOSTĀJA PAR PASĀKUMA NEPIECIEŠAMĪBU

- (92) Ungārija paskaidro, ka, ņemot vērā pieaugošo enerģijas deficītu, ko piedzīvo Ungārija, ir vajadzīgi būtiski ieguldījumi ražošanas jaudā un šiem ieguldījumiem ir jābūt lielākiem, nekā tie ir projektos, kuri pašlaik tiek īstenoti vai izstrādāti.
- (93) Šo iemeslu dēļ Ungārija ir piesaistījusi *Nera Economic Consulting*, lai analizētu elektroenerģijas tirgu attīstību Ungārijā un kaimiņvalstīs un definētu attiecīgo Paks II projekta tirgu, kad tā sāks darboties ("NERA pētījums"). Šis pētījums liecina, ka jauna 5. un 6. bloka būvniecība Paks II varētu būt komerciāli izdevīgāka par citiem ieguldījumiem enerģijas ražošanā, ņemot vērā Ungārijas tirgus apstākļus, piemēram, līdzīgo jaudu, ko nodrošina atvērta cikla gāzturbīnas (ACGT) un kombinētā cikla gāzturbīnas (KCGT). Ungārija secina, ka tāpēc nav iespējams kāds hipotētisks scenārijs, kas izpildītu politikas mērķus.

3.2.3. NOSTĀJA PAR PASĀKUMA SAMĒRĪGUMU

- (94) Ungārija atkārtoti, ka tā cer saņemt kompensāciju pilnā apmērā par ieguldījumiem Paks II atomelektrostacijā – gan no kapitāla vērtības palielināšanās, gan dividendēm.
- (95) Turklāt 2016. gada 28. jūlijā iesniegtajā dokumentā, apgalvojot, ka projekts neietver valsts atbalstu un atbilst TEIP, Ungārija sniedza papildu informāciju, atbildot uz Lēmuma par procedūras sākšanu 3.3.6. iedaļā paustajām bažām par samērīgumu, ja Komisija secinātu, ka paziņotajā projektā ir iesaistīts valsts atbalsts.
- (96) Iesniegtajā dokumentā Ungārija apgalvo, ka Paks II jāizmanto visa Paks II 5. un 6. bloka radītā peļņa tikai šādiem mērķiem:
- a) Paks II projektam, kas ir definēts kā divu jaunu atomelektrostacijas bloku – 5. un 6. bloka – ar VVER reaktoriem izveide, finansēšana, būvniecība, nodošana ekspluatācijā, ekspluatācija un tehniskā apkope, renovācija, atkritumu apsaimniekošana un izņemšana no ekspluatācijas Pakšā, Ungārijā. Peļņu nedrīkst izmantot, lai finansētu ieguldījumus darbībās, kas nav iepriekš definētā projekta darbības jomā;
- b) peļņas pārskaitīšanai Ungārijas valstij (piemēram, dividenžu veidā).
- (97) Ungārija arī apstiprināja, ka Paks II ir jāatturas no (atkārtotiem) ieguldījumiem Paks II pašas jaudas palielināšanā vai darbmūža pagarināšanā, kā arī papildu ražošanas jaudas ieviešanā, izņemot Paks II 5. un 6. reaktorā. Ja šādi jauni ieguldījumi tiek veikti, Ungārijai par to ir jāziņo Komisijai, lai saņemtu atsevišķu valsts atbalsta apstiprinājumu.

3.2.4. UNGĀRIJAS NOSTĀJA PAR PASĀKUMA IETEKMI UZ IEKŠĒJO TIRGU

- (98) Ungārijas iestādes piedāvā, ka gadījumā, ja rastos kāda kropļojoša ietekme, to varētu ierobežot laikposmā, kurā pārklājas pakāpeniska jauda samazināšana pašreizējos Pakšas AES reaktoros un sāk darboties abi jaunie Paks II reaktori. Ungārija uzskata, ka nav pamatoti pieņemt, ka Pakšas AES darbmūžs varētu pārsniegt 50 gadus, tāpēc pārklāšanās periods varētu būt ļoti īss.

- (99) Turklāt Ungārija uzskata, ka pārklāšanās periods ir vajadzīgs un pamatots, ņemot vērā to, ka *Paks II* ir jādarbojas jau tad, kad Pakšas AES darbība tuvosies pagarinātā darbības beigām, un ka *Paks II* izveidi un nodošanu ekspluatācijā var ietekmēt kavēšanās, ko izraisa jaunās atomelektrostacijas nodošanas ekspluatācijā tehniskā sarežģītība un tādi ārējie faktori, kurus puses nevar kontrolēt (piemēram, izmaiņas likumdošanā, drošības prasībās, tiesiskajā vidē). Ungārija arī norādīja, ka dažus blokus, kas aprīkoti ar VVER III un III+ paaudzes tehnoloģiju, ietekmē vai var ietekmēt kavēšanās plānotajos *Paks II* būvniecības termiņos, kā minēts turpmāk 3. tabulā.

3. tabula

Kopējā VVER III un III+ paaudzes bloku būvniecības kavēšanās

Vieta (valsts)	Kavēšanās (gadi)	Statuss
Kudankulama – 1 (Indija)	+ 5,8	Pabeigts
Kudankulama – 2 (Indija)	+ 7,0	Turpinās
Novovoroneža II – 1 (Krievija)	+ 1,5	Pabeigts
Novovoroneža II – 2 (Krievija)	+ 2,5	Turpinās
Ļeņingrada II – 1 (Krievija)	+ 2,0	Turpinās
Ļeņingrada II – 2 (Krievija)	+ 2,5	Turpinās

Avots: Ungārijas iestādes.

- (100) Turklāt Ungārija uzsver, ka Pakšas AES un divu jauno reaktoru *Paks II* īpašnieki un operatori ir atsevišķas struktūras un MVM grupa nekādā veidā nav saistīta ar *Paks II* projektu vai *Paks II*. Tā arī apgalvo, ka, ja tiktu apsvērta *Paks II* un MVM grupas koncentrācija, šādai koncentrācijai būtu jāpiemēro uzņēmumu apvienošanās kontroles noteikumi.
- (101) Ungārija apgalvo, ka tas, ka abi uzņēmumi pieder valstij, *prima facie* nenozīmē, ka to komerciālā autonomija ir apšaubāma. Tieši pretēji, var pierādīt, ka uzņēmumi ir neatkarīgi viens no otra, jo tiem ir neatkarīgas lēmējvaras.
- (102) Ungārija apgalvo, ka MVM grupa un *Paks II* ir neatkarīgas un nesaistītas, pamatojoties uz šādiem faktiem:
- tās pārvalda atšķirīgas valdības struktūras (MVM grupu pārvalda Valsts attīstības ministrija ar Ungārijas Valsts aktīvu pārvaldības korporācijas starpniecību, bet *Paks II* pārvalda premjerministra birojs);
 - abu uzņēmumu valdēs nav dalītu vai kopēju direktoru amatu;
 - pastāv aizsargpasākumi, lai nodrošinātu to, ka uzņēmumi neapmainās ar jutīgu un konfidenciālu informāciju;
 - katram uzņēmumam ir atsevišķa un nodalīta lēmējvara.
- (103) Ungārija kritizē Komisijas konstatējumus Lēmumā par procedūras sākšanu attiecībā uz aprēķinu par MVM grupas tirgus daļu Ungārijas elektroenerģijas piegādes tirgū. Ungārija apgalvo, ka tirgus daļa netika pārbaudīta salīdzinājumā ar citiem ražotājiem Ungārijas tirgū un MVM grupas tirgus daļa tika aprēķināta, ņemot vērā tikai iekšzēmē saražoto elektroenerģiju, neskaitot importu.
- (104) Pamatojoties uz NERA pētījumu, Ungārija apgalvo, ka jebkādi iespējamie konkurences kropļojumi ir jāinterpretē tirgus kontekstā, kas ir lielāks nekā Ungārijas valsts. NERA pētījuma tirgus novērtējumā ir ņemti vērā šādi ievaddati:
- pašreizējā ražošanas jauda un tehniskās iespējas (piemēram, stimuli, sākuma izmaksas);

- b) plānotais ražošanas jaudas palielinājums (piemēram, elektrostacija, kas tiek būvēta, un jauni atjaunojamie energoresursi);
- c) plānotā pašreizējo bloku darbības izbeigšana (piemēram, saistībā ar Direktīvu par lielām sadedzināšanas iekārtām);
- d) starpsavienojuma jauda;
- e) ģenerators degviela, CO₂ un mainīgas ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas;
- f) fiksētas ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas, kas netiktu iekļautas bloka slēgšanas gadījumā;
- g) jaunpienācēja izmaksas.
- (105) Pamats argumentam par to, ka novērtējamais tirgus neietver tikai Ungāriju, ir tas, ka no kaimiņvalstīm importētā elektroenerģija veidoja 31,4 % Ungārijā patērētās elektroenerģijas 2014. gadā. Ungārija arī apgalvo, ka šī lielā saikne ar kaimiņvalstīm vēl vairāk pastiprināsies, jo 2016. un 2021. gadā sāks darboties jauni starpsavienojumi ar Slovākiju (2 × 400 kV un 1 × 400 kV) un Slovēniju (1 × 400 kV). Ungārijas iesniegtajā 2017. gada 16. janvāra dokumentā ir norādīta sīkāka informācija par gaidāmajiem pārrobežu pārvades līniju projektiem, saskaņā ar kuriem līdz 2029. gadam tiks uzbūvēts jauns 2 × 400 kV starpsavienojums ar Slovākiju, bet līdz 2030. gadam viens 1 × 400 kV starpsavienojums ar Rumāniju. Plānotā kopējā starpsavienojumu importa un eksporta jauda ir norādīta 4. un 5. tabulā.

4. tabula

ENTSO-E prognozes par starpsavienojumu uzstādīto importa jaudu Ungārijā

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	720	1 040	1 080	1 360	920	450	400	5 970
2017	840	1 280	1 160	1 520	840	450	800	6 890
2018	960	1 520	1 240	1 680	760	450	1 200	7 810
2019	1 080	1 760	1 320	1 840	680	450	1 600	8 730
2020	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
2021	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
...								
2030	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Avots: NERA pētījums.

5. tabula

ENTSO-E prognozes par starpsavienojumu uzstādīto eksporta jaudu Ungārijā

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	640	1 040	1 060	1 360	920	450	340	5 810
2017	680	1 280	1 120	1 520	840	450	680	6 570
2018	720	1 520	1 180	1 680	760	450	1 020	7 330
2019	760	1 760	1 240	1 840	680	450	1 360	8 090
2020	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
2021	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
...								
2030	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Avots: NERA pētījums.

(106) Pētījumā arī konstatēts veiksmīgs enerģijas piegādes tirgus savienojums ar Slovākiju, Čehijas Republiku un Rumāniju, kā arī ir minēta atsauce uz 2015. gada oktobrī publicētajiem ENTSO-E priekšlikumiem, kur Ungārija ir definēta kā daļa no Centrālās Eiropas un Austrumeiropas koordinētā jaudas aprēķina reģiona, ar kura vairākām valstīm tai vēl nav izveidots savienojums, tostarp Austriju, Vāciju un Poliju⁽⁴¹⁾. Ungārija apgalvo, ka salīdzinājumā ar citām dalībvalstīm Ungārija ir ļoti integrēts elektroenerģijas tirgus Eiropas Savienībā ar starpsavienojumu jaudu, kas ir aptuveni 75 % no kopējās uzstādītās iekšzemes ražošanas jaudas, t. i., aptuveni astoņas reizes lielāka nekā ES dalībvalstīm noteiktais mērķis līdz 2020. gadam un piecas reizes lielāka nekā ES dalībvalstīm noteiktais mērķis līdz 2030. gadam. Ungārija uzskata, ka tas ir pietiekams iemesls, lai apsvērtu iespējamās konkurences kropļojumus lielā mērogā.

(107) Attiecībā uz tehnoloģiju izvietojumu vai jaunām tehnoloģijām gan faktiskajā situācijā, gan *Paks II* neesības gadījumā NERA pētījumā ir paredzētas KCGT vai ACGT kā jaunas tehnoloģijas, lai gan tiek uzskatīts, ka ir maz ticama iespēja, ka citas tehnoloģijas, piemēram, atjaunojamie energoresursi, ogles un kodolenerģija, tiks ieviestas vai likvidētas, pamatojoties tikai uz ekonomiskiem apsvērumiem, ņemot vērā šādus iemeslus:

- a) pašreizējie un iepriekšējie lēmumi par atjaunojamās energoresursu rūpnīcas būvniecību ir lielā mērā atkarīgi no valdības subsīdiu programmām, nevis tirgus cenām. Attiecīgi modeļi, kuri stimulē tirgus pamatprincipus, nevar noteikt, vai praksē tiks izveidota vai likvidēta atjaunojamo energoresursu elektrostacija;
- b) ar klimata pārmaiņām saistīto bažu dēļ pašlaik jaunu ogļu un brūnoglū elektrostaciju būvniecība ES bez emisijas samazinošām iekārtām ir ļoti problemātiska, un daudzi projekti tiek apstrīdēti aģentūras vai tiesas procesos. Tāpēc nav skaidrs, cik lielā mērā īstenojami ir jaunu elektrostaciju būvniecības projekti ES;

⁽⁴¹⁾ ENTSO-E (2015. gads), visu PSO priekšlikums jaudas aprēķināšanas reģioniem (JAR) saskaņā ar 15. panta 1. punktu Komisijas 2015. gada 24. jūlija Regulā (ES) 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, 2015. gada 29. oktobris, 9. lpp., 9. pants.

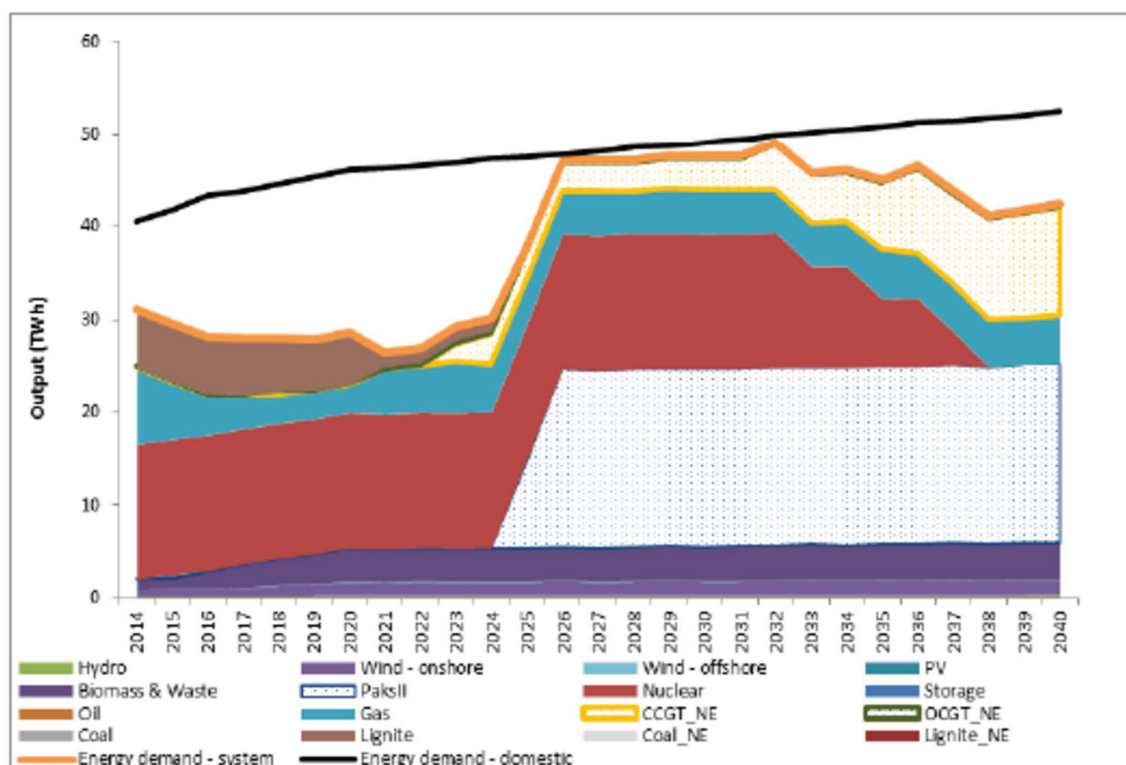
- c) jaunas atomelektrostacijas izveide ES ir atkarīga arī no enerģētikas stratēģijas, kura ietver kodolenerģiju un kurai ir vajadzīga būtiska valdības un regulatīvo struktūru mijiedarbība plānošanas un atļauju izsniegšanas procesā. Atomelektrostacijas gadījumā plānošana un izveide ir daudz vērīgāka nekā KCGT un ACGT gadījumā, un iznākums vairāk atkarīgs no valsts politikas un regulatīvās rīcības brīvības. Tāpēc ir pieņemts, ka netiek būvētas jaunas atomelektrostacijas, izņemot valstīs, kurās jau ir kodolenerģētikas politika, un tikai aktīvos projektos, kuri jau tiek īstenoti un/vai kuros jau ir noslēgti IIB līgumi.

(108) NERA pētījums pierāda, ka faktiskajā situācijā (*Paks II* būvniecība) var izdarīt šādus secinājumus:

- a) paredzams, ka Ungārijā līdz 2040. gadam būtiski pieaugs elektroenerģijas pieprasījums;
- b) pašlaik Ungārijā ir piegādes deficīts un tai ir jāieved liels apjoms elektroenerģijas. Deficīts vēl vairāk palielināsies laikposmā no 2015. gada līdz 2025. gadam;
- c) lai gan 2025. gadā sāks darboties *Paks II*, Ungārija aizvien būs neto importētāja pārklāšanās periodā, kamēr darbosies pašreizējā Pakšas AES, un pēc tam tā kļūs arvien atkarīgāka no importa;
- d) saskaņā ar ENTSO-E prognozēm atjaunojamo energoresursu apjoms Ungārijā palielinās faktiskā scenārija pirmajos gados, sasniedzot atjaunojamo energoresursu mērķi 2020 gadam – proti, 10,9 % no Ungārijā patērētās elektroenerģijas –, kas ir noteikts Valsts atjaunojamo energoresursu plānā.

7. attēls

Prognozētā katras tehnoloģijas saražotā enerģija un pieprasījums valstī līdz 2040. gadam (faktiskais scenārijs)

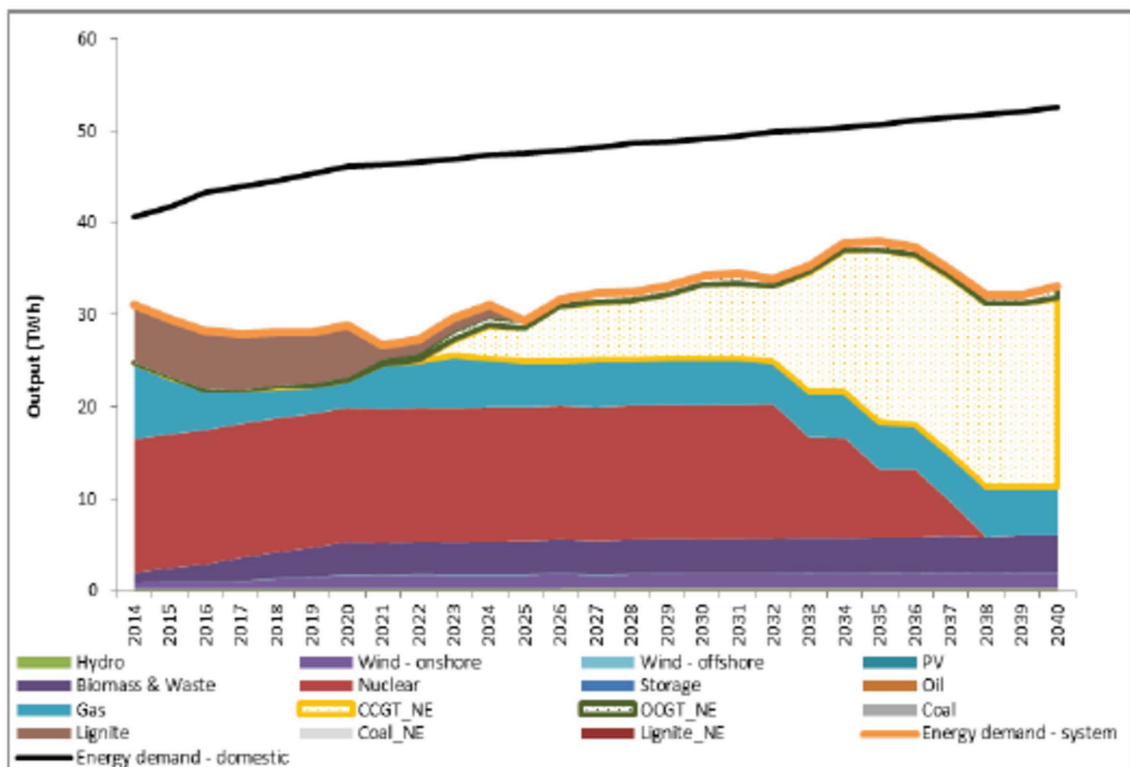

Avots: NERA pētījums.

- (109) Kā paskaidrots iepriekš 93. apsvērumā, NERA pētījumā ir vairākkārt atkārtots, ka tad, ja netiks būvēta *Paks II*, līdzīgu jaudu, kas ir komerciāli izdevīgāka salīdzinājumā ir citiem ieguldījumiem enerģijas ražošanā, pamatojoties uz Ungārijas tirgus apstākļiem, nodrošinātu ACGT un KCGT. NERA pētījumā ir norādīts, ka pat tad, ja Ungārijā lielākā daļa *Paks II* elektrostacijas jaudas tiktu aizstāta ar jaunu gāzes jaudu, Ungārija aizvien būtu lielā mērā atkarīga no ievestās elektroenerģijas visā modeļētajā periodā atbilstīgi hipotētiskam scenārijam par gāzes izmantošanu (skatīt 8. attēlu).

8. attēls

Prognozētā katras tehnoloģijas saražotā enerģija un pieprasījums valstī līdz 2040. gadam (hipotētisks scenārijs)

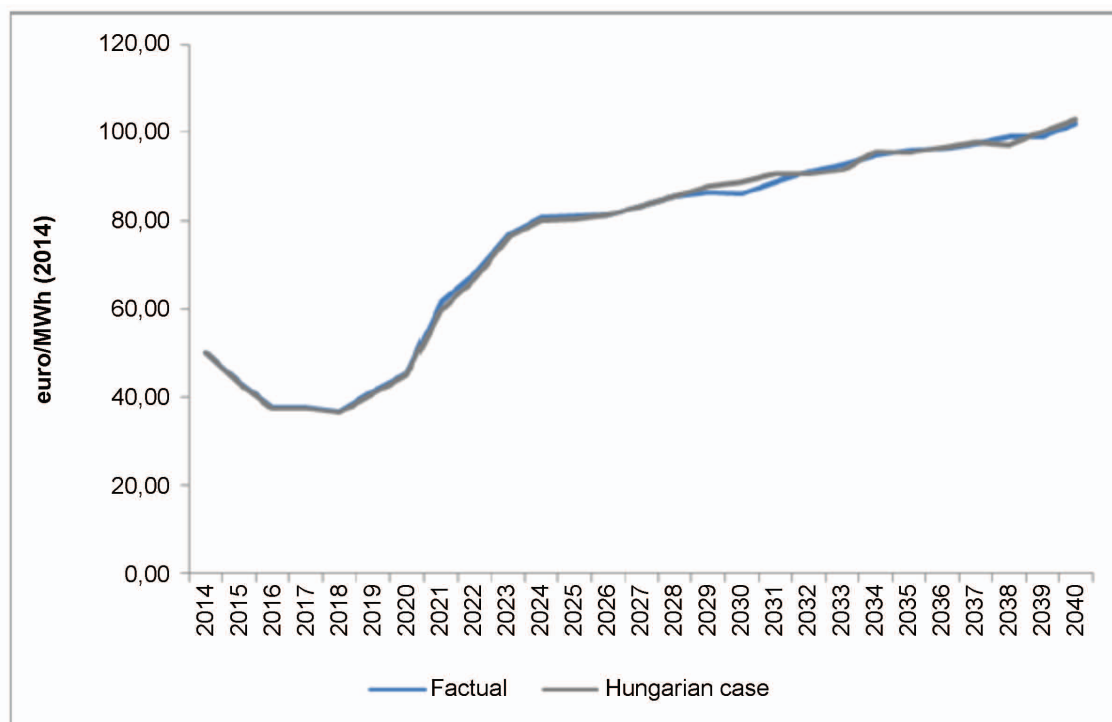

Avots: NERA pētījums.

- (110) Turklāt Ungārija apgalvo, ka, tā kā ir liela konverģence starp tirgus cenām kaimiņvalstīs un Ungārijā, konkurenti varētu ierobežot savus riskus, tirgojot elektroenerģiju kaimiņvalstīs, un ka tiem pat nav nepieciešamības tirgot Ungārijas elektroenerģiju tieši. Pamatojoties uz NERA pētījumā modelēto situāciju, Ungārija uzskata, ka bāzes slodzes cena reģionālajā tirgū paliktu nemainīga hipotētiskā scenārijā (skatīt 9. attēlu).

9. attēls

Atšķirības starp Ungārijas bāzes slodzes cenām faktiskā un hipotētiskā scenārijā

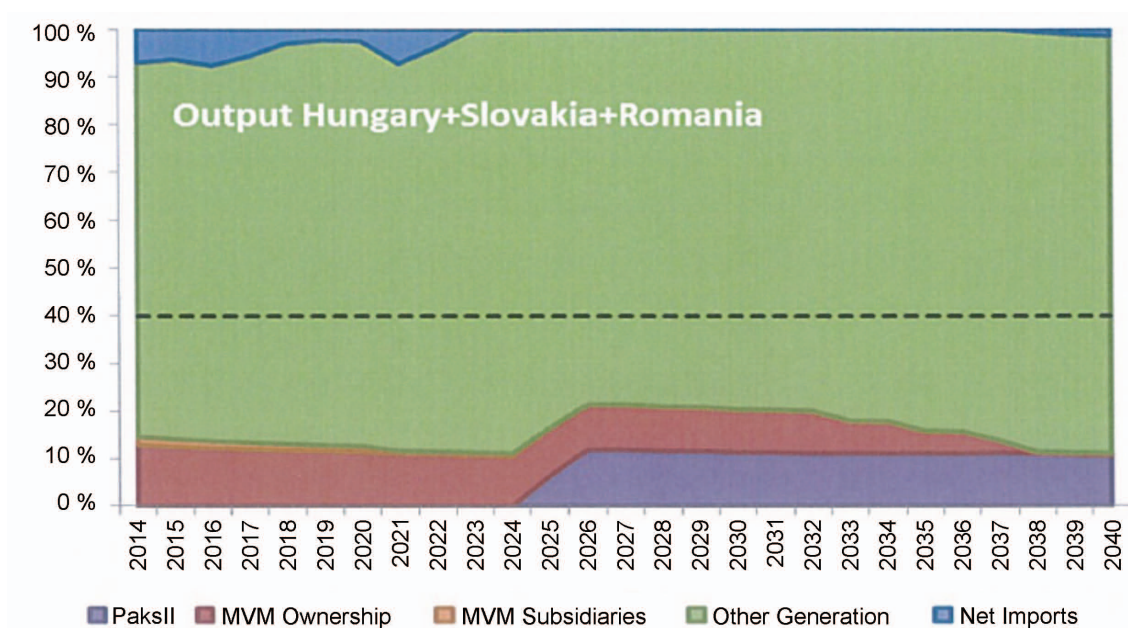

Avots: NERA pētījums.

- (111) Ungārija apgalvo, ka tā ir novērtējusi *Paks II* iespējamo ietekmi plašākā tirgus kontekstā. Pamatojoties uz NERA pētījumu, tā apgalvo, ka, tā kā Slovākija ir mazākais no kaimiņvalstu tirgiem, ar kuriem Ungārijai pašlaik ir tirgu sasaiste, *Paks II* iespējamo ietekmi vislabāk varētu novērtēt tieši šajā valstī. Tā apgalvo, ka *Paks II* klātbūtne šajā saistītajā tirgū būtu aptuveni 20 % apjomā līdz 2040. gadam.
- (112) NERA pētījumā ir aplūkots arī plašāks saistītais tirgus (Ungārija + Slovākija + Rumānija), norādot, ka šie ir tiešie kaimiņvalstu tirgi, ar kuriem Ungārijai pašlaik ir tirgu sasaiste. Pamatojoties uz iepriekšminēto, Ungārija norāda, ka pat MVM grupas un *Paks II* apvienotā tirgus daļa (no 10 % līdz 20 %) saistītajā Ungārijas + Slovākijas + Rumānijas tirgū būtu daudz mazāka par robežvērtību, kas liecinātu par iespējamu ietekmi (skatīt 10. attēlu).

10. attēls

MVM grupas un Paks II kopējā tirgus daļa pēc saražotās enerģijas (MWh) Ungārijas + Slovākijas + Rumānijas tirgū

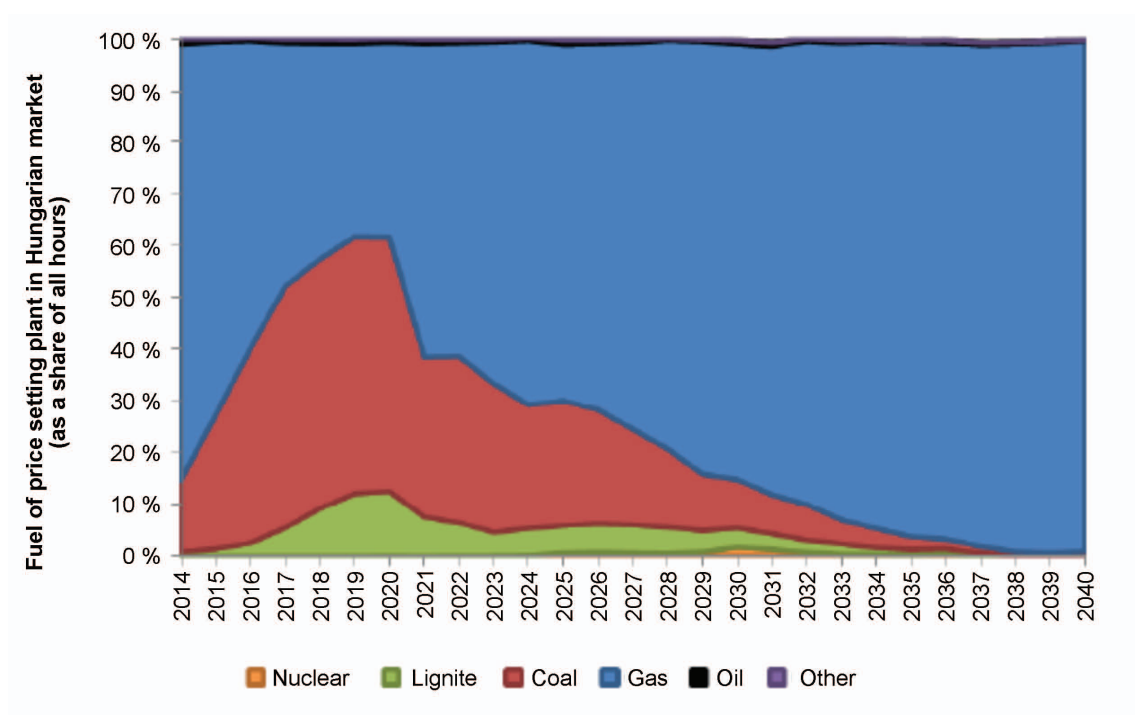

Avots: NERA pētījums.

- (113) Turklāt Ungārija uzsver, ka gan vasarā, gan ziemā cenu noteicošā tehnoloģija būtu ar brūnoglēm un oglēm darbinātas elektrostacijas, kuru robežizmaksas būtu lielākas nekā Paks II, kas nozīmē, ka ir paredzams, ka Paks II būtu cenasņēmējs, nevis cenas noteicējs arī Pakšas AES un Paks II pārklšanās periodā, kad iespēja, ka kodolenerģija būs cenu noteicošā tehnoloģija, būs mazāka par 5 % visās stundās (skatīt 11. attēlu).

11. attēls

Cenu noteicošā degviela Ungārijas enerģijas tirgū

Avots: NERA pētījums.

- (114) Iebilstot pret Lēmuma par procedūras sākšanu 144. apsvērumā minētajiem Komisijas secinājumiem, Ungārija arī norāda, ka Pakšas II atomelektrostacija neierobežos piegādes piedāvājumu skaitu un tādējādi neapdraudēs vairumtirdzniecības tirgus likviditāti. Tā apgalvo, ka jaunajai elektrostacijai kā atsevišķai ražošanas iekārtai ir jāuzlabo likviditāte un jādažādo ražošanas piegāde. Ungārija arī norāda, ka *Paks II* pašlaik nav klientu bāzes, kurai pārdot enerģiju tieši, netirgojoties tirgū.
- (115) Ungārija atsaucas uz vairākiem Apvienotās Karalistes argumentiem *Hinkley Point C* lietā⁽⁴²⁾ par iespējamām konkurences kropļojumiem un norāda, ka tie attiektos arī uz *Paks II*. Šie argumenti ir šādi:
- pasākums saglabātu labuma guvēja atkarību no tirgus apstākļiem un dotu tam stimulu konkurēt elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū. Ungārija uzstāj uz šo argumentu un piebilst, ka tas nesniegtu *Paks II* darbības atbalstu cenas starpības līgumu (CSL) veidā;
 - šim pasākumam nebūtu būtiskas ietekmes uz plūsmām starpsavienojumos un stimuliem ieguldīt šajos starpsavienojumos ar kaimiņvalstīm. Ungārija atkārtoti norāda, ka Ungārijas elektroenerģijas tirgus jau ir tirgus ar labiem starpsavienojumiem un ka pašlaik tiek izstrādāti četri starpsavienojumu projekti;
 - pasākums neietekmētu cenu atšķirības starp Ungārijas un kaimiņvalstu tirgiem, kuri pašlaik ir savienoti ar starpsavienojumiem.
- (116) Turklāt Ungārija 2016. gada 28. jūlijā iesniegtajā dokumentā norādīja papildu informāciju, lai novērstu bažas, ko Komisija pauda Lēmuma par procedūras sākšanu 3.3.7. iedaļā, par pasākuma kropļojošās ietekmes uz iekšējo tirgu vispārīgu izlīdzināšanu, ja Komisija secinātu, ka pasākums ietver valsts atbalstu.

⁽⁴²⁾ Komisijas 2014. gada 8. oktobra Lēmums (ES) 2015/658 par atbalsta pasākumu SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N), ko Apvienotā Karaliste plāno īstenot, lai atbalstītu *Hinkley Point C* atomelektrostaciju (OV L 109, 28.4.2015., 44. lpp.).

- (117) Šajā dokumentā Ungārija apgalvo, ka *Paks II*, tās tiesībpārņēmēji un saistītie uzņēmumi ir pilnīgi tiesiski un strukturāli nodalīti, pakļauti neatkarīgai lēmējvarai Jurisdikcijas paziņojuma par apvienošanos⁽⁴³⁾ 52. un 53. punkta izpratnē un tiek uzturēti, pārvaldīti un vadīti neatkarīgi un nesaistīti ar *MVM* grupu un visiem tās uzņēmumiem, tiesībpārņēmējiem un saistītajiem uzņēmumiem, kā arī citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā.
- (118) Turklāt attiecībā uz *Paks II* saražotās elektroenerģijas pārdošanu tajā pašā dokumentā Ungārija pierāda, ka *Paks II* saražotās jaudas tirdzniecības stratēģija būs godīgas konkurences komerciāla, peļņu optimizējoša stratēģija, kas tiks īstenota, pamatojoties komerciāliem tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti, pamatojoties uz piedāvājumiem, par kuriem vienojas pārredzamā tirdzniecības platformā vai biržā. Ungārija arī uzskata, ka *Paks II* saražotās enerģijas (izņemot *Paks II* pašas patēriņam paredzētās enerģijas) tirdzniecības stratēģija ir jāizstrādā šādi:
- a) 1. līmenis: *Paks II* ir jāpārdod vismaz 30 % no kopējās saražotās elektroenerģijas Ungārijas Elektroenerģijas biržas (*HUPX*) nākamās dienas, tās pašas dienas un nākotnes tirgū. Var izmantot arī citas līdzīgas elektroenerģijas biržas, pamatojoties uz vienošanos ar Komisijas dienestiem vai piekrišanu, ko tie dod vai atsaka divu nedēļu laikā pēc Ungārijas iestāžu pieprasījuma iesniegšanas;
- b) 2. līmenis: atlikusī daļa *Paks II* saražotās kopējās elektroenerģijas ir jāpārdod ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem noteikumiem izsolēs. Ungārijas elektroenerģijas regulatoram ir jāizstrādā šādu izsoļu noteikumi līdzīgi izsoļu prasībām, ko paredz *MVM Partner* (Ungārijas regulatora Lēmums 741/2011). Ungārija apstiprina, ka Ungārijas enerģijas regulatoram ir jāuzrauga arī šo izsoļu norise. Ungārija arī apstiprināja, ka 2. līmenī paredzēto izsoļu platforma ir jāvada *Paks II*, un ir jānodrošina, ka piedāvājumi ir vienlīdz pieejami visiem licencētajiem vai reģistrētajiem tirgotājiem ar vieniem un tiem pašiem tirgus noteikumiem. Ungārija uzstāj, ka piedāvājumu apstiprināšanas sistēmai ir jābūt pārbaudāmai un pārredzamai un iegādātajai elektroenerģijai nedrīkst noteikt nekādus ierobežojumus attiecībā uz tās galīgo izmantošanu.

3.3. CITAS UNGĀRIJAS IZTEIKTĀS PIEZĪMES, ATBILDOT UZ LĒMUMU PAR PROCEDŪRAS SĀKŠANU

- (119) Ungārija norāda, ka, ciktāl projekts atbilst *Euratom* līguma (piemēram, 41. panta un II pielikuma, 52.–66. panta un 103. panta) darbības jomai, Ungārijas valdība neuzskata, ka uz to attiecas LESD, un jo īpaši LESD 107. un 108. pantā, minētie noteikumi par valsts atbalstu. Tā norāda, ka *Euratom* līgums ir *lex specialis* attiecībā pret LESD. Tāpēc, ja LESD paredzētās pilnvaras kavētu īstenot *Euratom* līgumā paredzētās pilnvaras, *Euratom* līguma noteikumi būtu noteicošie. Lai pamatotu šādu apgalvojumu, Ungārija atsaucas uz Komisijas lēmumu saistībā ar *Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH* darbību⁽⁴⁴⁾.
- (120) Ungārija norāda, ka, lai gan *Euratom* līgumā nav paredzēts konkrēts noteikumu kopums attiecībā uz valsts atbalstu, *Euratom* līguma 6. panta d) punktā un 70. pantā ir noteikts, ka nav vispārīga valsts atbalsta aizlieguma un īpašos gadījumos dalībvalstu subsīdijas ir ieteicamas.
- (121) Ungārija uzsver, ka projekta finansēšanai kodolenerģijas nozarē ir jāpiemēro ziņošanas pienākums *Euratom* līguma 43. panta izpratnē. Tā arī apgalvo, ka saskaņā ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 1209/2000⁽⁴⁵⁾ attiecīgajai dalībvalstij ir jāiesniedz dati par finansēšanas metodēm jebkura jauna projekta gadījumā. Ungārija apgalvo, ka tā ir iesniegusi visu vajadzīgo informāciju saskaņā ar *Euratom* līguma 41. un 43. pantu, un, tā kā Eiropas Apgādes aģentūra apstiprināja vienošanos par degvielas piegādi⁽⁴⁶⁾ 2015. gada aprīlī, Ungārija uzskata, ka Komisija tagad nevarētu apgalvot, ka projekta finansēšana ir nelikumīga.

⁽⁴³⁾ Komisijas konsolidētais jurisdikcijas paziņojums saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV C 95, 16.4.2008., 1. lpp.).

⁽⁴⁴⁾ Komisijas 1994. gada 21. februāra Lēmums 94/285/*Euratom* par procedūru *Euratom* līguma 53. panta otrā punkta piemērošanai (OV L 122, 17.5.1994., 30. lpp.), 22. punkts.

⁽⁴⁵⁾ Komisijas 2000. gada 8. jūnija Regula (EK) Nr. 1209/2000, ar ko nosaka procedūras Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 41. pantā noteikto paziņojumu sniegšanai (OV L 138, 9.6.2000., 12. lpp.).

⁽⁴⁶⁾ Skatīt 13.c) apsvērumu.

- (122) Ungārija salīdzina *Euratom* līgumu ar EOTK līgumu, jo tie abi saistīti kādu nozari, un tā apgalvo, ka EOTK līgumā ir tālejošs valsts atbalsta aizliegums, kas praktiski saskaņoja LESD 107. pantu ar EOTK līguma 67. un 95. pantu. Ungārija norāda, ka, piemērojot LESD paredzētos noteikumus par valsts atbalstu, Komisija sagroza regulatīvo mērķi, kuru vēlējās sasniegt tie, kas izstrādāja *Euratom* līgumu, kurā nav konkrētu noteikumu par valsts atbalstu.
- (123) Ungārija arī norāda, ka nevienā citā gadījumā, kad tika veikti ieguldījumi pašu kapitālā, būvējot atomelektrostaciju Savienībā, Komisija neveica izmeklēšanu par valsts atbalstu, tostarp Flamanvilles vai Hanhikivi gadījumā. Ungārija uzskata, ka attiecībā uz ieguldījumiem *Hinkley Point C* tika veikta rūpīga pārbaude saistībā ar valsts atbalstu tikai īpašo finansiālo īpatnību dēļ (tādu kā valsts kredīta garantija un CSL), kas nebija citu ieguldījumu gadījumā Eiropā.

4. IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMES

4.1. PIEZĪMES PAR ATBALSTA ESĪBU

- (124) Piezīmēs, kuras Komisija saņēma no turpmāk minētajām trešām personām, bija ietverta kvantitatīva informācija un analīze saistībā ar pasākumu esību:

— Ungārijas Eiropas Parlamenta (EP) deputāta *Benedek Jávor* dokuments (“*Jávor* dokuments”),

— *Green Peace* dokuments (“*GP* dokuments”), tostarp pētījums, ko veikuši tā padomnieki ekonomikas jautājumos *Candole Partners* (“*Candole* pētījums”) ⁽⁴⁷⁾,

— *EnergiaKlub* dokuments (“*EK* dokuments”), tostarp *Balazs Felsmann* veiktais pētījums (“*Felsmann* pētījums”) ⁽⁴⁸⁾.

Jávor dokuments

- (125) *Jávor* dokumentā uzmanība ir pievērsta īpašnieka izmaksām, kas nav iekļautas IIB līgumā (skatīt šā lēmuma 2.5.2. iedaļu), un apgalvojumiem, ka šīs izmaksas var būt novērtētas pārāk zemu. Proti, dokumentā ir iekļauti šādi apgalvojumi:
- tā kā *Paks II* IIB līgums tika sagatavots, pamatojoties uz *Leņingradskaja* dizainu ⁽⁴⁹⁾, ir pamatoti uzskatīt, ka būs vajadzīgi papildu ieguldījumi drošības sistēmā vismaz 1 miljarda EUR apmērā;
 - tiešas dzesēšanas ar saldūdeni sistēma ir nepietiekama, lai atdzesētu ūdeni, ja karstās vasaras dienās paralēli darbosies *Pakšas AES* un *Paks II*. Tas radītu papildu slogu videi, un tam būtu vajadzīgi ieguldījumi efektīvākā dzesēšanas tornī, kura pamatā būtu dzesēšanas sistēma, kas ir par aptuveni 40 % dārgāka nekā tiešas dzesēšanas sistēma;
 - summa, ko plānots noguldīt Centrālajā kodolenerģijas fondā, šķiet, nebūs pietiekama, lai uzglabātu radioaktīvos atkritumus un pārtrauktu ekspluatāciju. Proti, pagaidu uzglabāšana, galīgā kodolatkritumu glabātavā un ekspluatācijas pārtraukšana maksātu attiecīgi vismaz 150 miljonus EUR, 1,54 miljardus EUR un 1,734 miljardus EUR.
 - Energosistēmas atjaunināšana, kas vajadzīga, lai integrētu jaunus atomelektrostacijas blokus, tostarp ieguldījumi gan 400 kV kabeļu sistēmā, gan papildus 120 kV augstsprieguma kabeļos, kopā var izmaksāt 1,6 miljardus EUR;
 - ieguldījumi, kas vajadzīgi, lai izpildītu jaunākos noteikumus par energosistēmām, tostarp attiecībā uz hidroakumulācijas elektrostaciju un papildu ražošanas iekārtas, kas uztur drošības rezerves, kuras paredz likums, un kas ir vienādas ar lielāko valsts elektroenerģijas ražošanas iekārtu, maksātu 1,2 miljardus EUR;

⁽⁴⁷⁾ Skatīts *Candole Partners* – Pakšas II AES ekonomiskās iespējamības novērtējums, 2016. gada februāris, pieejams <http://www.greenpeace.org/hungary/Global/hungary/kampanyok/atomenergia/paks2/NPP%20Paks%20II%20Candole.pdf>.

⁽⁴⁸⁾ Skatīt *Felsmann Balázs*, “*Működhet-e Paks II allami támogatások nélkül? Az erőműtársaság vállalatgazdasági közéletésben*”, pieejams https://energiaklub.hu/sites/default/files/paks2_allami_tamogatás_2015jun.pdf.

⁽⁴⁹⁾ *Leņingradskaja* KES apraksts ir pieejams: http://atomproekt.com/en/activity/generation/vver/lenigr_npp/, skatīts 2017. gada 24. februārī.

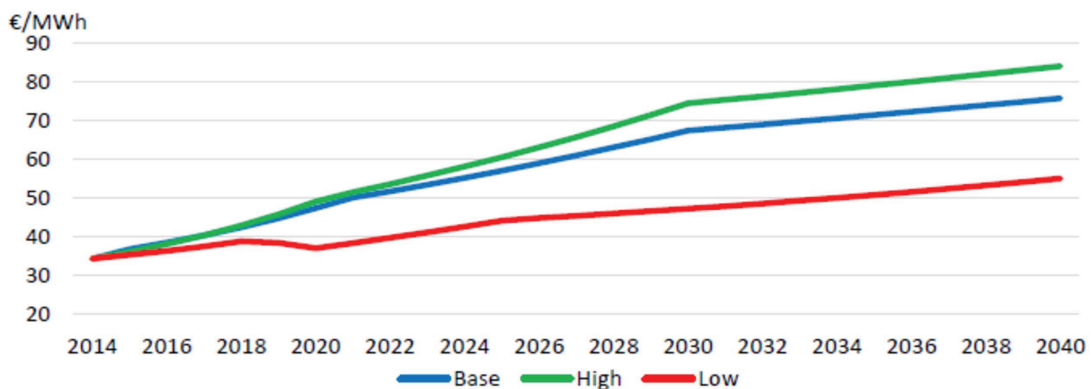
- f) izmaksas, kas rastos, samazinot darbību vienā no divām kaimiņos esošajām atomelektrostacijām, lai līdzsvarotu sistēmu, varētu veidot aptuveni 1,2 miljardus EUR lielas kopējās finansālās izmaksas;
- g) dažādi nodokļi un nodevas, kas nav iekļautas IIB līgumā, varētu veidot vēl 1,8 miljardus EUR.
- (126) Dokumentā ir apgalvots, ka 125. apsvērumā minētās izmaksu pozīcijas ir jāpieskaita projekta izmaksām, kas savukārt būtiski samazinātu projekta IRR. Tajā ir arī norādīts, ka kavēšanās un īsāks stacijas darbmužs vēl vairāk samazinātu projekta IRR.

Candole pētījums

- (127) Candole pētījumā ir izmantoti ekonomikas pētījumā iekļautie pieņēmumi un informācija un aplūkota Paks II projekta ilgtspēja. Proti, tajā ir apgalvots, ka ekonomikas pētījumā izmantotās cenu prognozes varētu būt pārāk optimistiskas un reālākas cenu prognozes padarītu projektu nerentablu pat tad, ja būtu apstiprināti ekonomikas pētījumā iekļautie pieņēmumi par darbību.
- (128) Lai uzskatāmi to pierādītu, Candole pētījumā ir izveidojuši paši savas ilgtermiņa elektroenerģijas cenas. Proti, ir prognozētas nākotnes ilgtermiņa cenas, izmantojot ogļu, naftas un gāzes cenu prognozes no Starptautiskās Enerģētikas aģentūras 2015. gada Pasaules enerģētikas pārskata (IEA WEO 2015), un aprēķinātas ražošanas robežizmaksas dažādu veidu ģeneratoriem⁽⁵⁰⁾. Turklāt tajā ir ietverta arī atsevišķa prognoze dažādiem nākotnes scenārijiem, kuri ir apsvērti IEA WEO 2015. gada publikācijā, tas ir, i) "jaunas politikas scenārijs", kas atbilst politikas un īstenošanas pasākumiem, kuri ietekmē enerģijas tirgus un kuri tika īstenoti dažus mēnešus, pirms presē nonāca IEA WEO 2015. gada publikācija, kā arī attiecīgajām politikas iecerēm; ii) "pašreizējās politikas scenārijs", kas atbilst politikai, kura ieviesta dažus mēnešus, pirms Candole pētījums nonāca presē, un iii) "zemas naftas cenas scenārijs", kas pēta ilgtspējīgu zemāku cenu (zemāku naftas cenu dēļ) ietekmi uz energosistēmu⁽⁵¹⁾. Nākamā diagrammā ir attēlotas ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognozes katram no trim scenārijiem.

12. attēls

Ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu līknes (EUR/MWh)

Avots: Candole Partners.

- (129) Attēlā parādīts, ka pašreizējās politikas scenārijā ir nedaudz augstākas elektroenerģijas nākotnes cenas, savukārt zemas naftas cenas scenārijā ir būtiski zemākas elektroenerģijas nākotnes cenas nekā jaunās politikas scenārijā, kas izmantots Ungārijas iesniegtajos dokumentos.

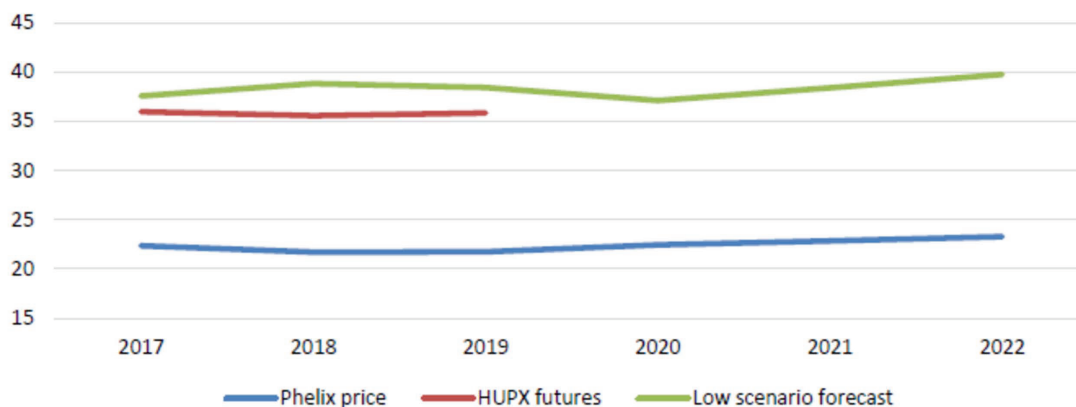
⁽⁵⁰⁾ IEA WEO 2015 skatīt <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2015/>.

⁽⁵¹⁾ IEA WEO 2015 apsvērts arī ceturtais scenārijs, "450 scenārijs", kurā aprakstīta virzība uz 2 °C klimata mērķi, ko var sasniegt, izmantojot tehnoloģijas, kas drīzumā būs komerciāli pieejamas.

- (130) Papildus prognozēm 12. attēlā *Candole* pētījumā ir salīdzinātas IEA WEO 2015 zemās naftas cenas scenārijā paredzētās ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognozes ar Vācijas un Ungārijas elektroenerģijas biržās tirgotiem nākotnes līgumiem (2016. gada februārī). Šīs līknes ir redzamas nākamajā 13. attēlā.

13. attēls

Ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu līknes (EUR/MWh)

Avots: *Candole Partners*.

- (131) Attēlā ir redzams, ka līdz 2022. gadam, kad varēs tirgot Vācijas un Austrijas līgumus, Vācijas nākotnes līgumu cenas ir zemākas par IEA WEO 2015 zemās naftas cenas scenārijā paredzētajām cenu prognozēm. Tas pats attiecas uz nākotnes līgumiem Ungārijas biržā, ko var tirgot līdz 2019. gadam⁽⁵²⁾.
- (132) Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, *Candole* pētījumā ir apgalvots, ka ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu gadījumā, kā norādīts ekonomikas pētījumā, *Paks II* projekts radītu zaudējumus pat tad, ja ekonomikas pētījumā minētie darbības apsvērumi būtu apstiprināti⁽⁵³⁾.

EK dokuments

- (133) EK dokumentā ir norādītas iespējamās nepilnības Komisijas Lēmumā par procedūras sākšanu, kā arī problemātiskie punkti Ungārijas ekonomikas pētījumā. Tajā arī uzsvērti daži riski, ar kuriem varētu saskarties projekta gaitā. Visbeidzot, tajā ir ietverts *Felsmann* pētījums kā *Paks II* dzīvotspējas kvantitatīvā analīze. Pētījumā ir aprēķināta *Paks II* projekta neto pašreizējā vērtība, izmantojot Pakšas AES pašreizējās ekspluatācijas izmaksas, un konstatēts, ka vairumā aplūkoto scenāriju projekts radītu zaudējumus.
- (134) Saistībā ar Lēmumu par procedūras sākšanu EK dokumentā ir norādīts, ka Lēmumā par procedūras sākšanu izklāstītajā novērtējumā nav iekļautas vai vispār nebija ņemtas vērā dažas izmaksu pozīcijas. Piemēram, tajā ir apgalvots, ka nav skaidrs, cik lielā mērā IIB līgumā ir iekļautas iespējamās papildu izmaksas saistībā ar kodoldrošību, energosistēmas attīstīšanas izmaksas, kas būs vajadzīgas, integrējot abus jaunus *Paks II* reaktorus sistēmā vai būvējot jaunu piemērotu dzesēšanas sistēmu. Dokumentā arī paustas bažas par to, vai sākotnējo pētījumu, atļauju, paziņojumu izmaksas ir atainotas precīzi.

⁽⁵²⁾ Atšķirības starp Vācijas un Ungārijas nākotnes cenām, iespējams, ir radušās nepilnīgās tirgu sasaistes dēļ.

⁽⁵³⁾ *Candole* pētījumā ir papildu iedaļa, kurā ir salīdzinātas "Pakšas II" izmaksas ar Francijas Revīzijas palātas aplēstajām EPR reaktoru darbības izmaksām (2002. gads), kas publicētas *Boccard, N.* rakstā *The Costs of Nuclear Electricity: France after Fukushima* ("Kodolekstroenerģijas izmaksas: Francija pēc Fukušimas"), pieejams http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2353305.

- (135) Turklāt dokumentā apgalvots, ka 2,1–2,7 EUR/MWh izmaksas par atkritumiem un ekspluatācijas pārtraukšanu varētu būt pārāk zemas, jo pašreizējā Pakšas AES šīs izmaksas ir 4,5 EUR/MWh. Turklāt tajā uzsvēta arī projekta negatīvā ietekme uz centrālās valdības budžetu nākotnē, kas, kā apgalvots, varētu būt pretrunā Savienības statistiskās uzskaites sistēmai un parāda palielināšanas noteikumam⁽⁵⁴⁾. Visbeidzot, dokumentā uzsvērts korupcijas risks, kas lielākoties saistīts ar projekta apjomu un piegādātāja un īpašnieka informētības priekšrocību⁽⁵⁵⁾.
- (136) Saistībā ar Ungārijas veikto ekonomikas pētījumu dokumentā apšaubīts aprēķinos izmantotais lielais slodzes koeficients (92 %), jo īpaši Pakšas AES un *Paks II* paralēlās darbības periodā, zema pieprasījuma periodos, kā arī pētījumā izmantoto cenu prognožu ticamība.
- (137) Saistībā ar dažādiem projekta riskiem EK dokumentā uzsvērts iespējamā projekta kavēšanās un izmaksu pārsniegumu ietekme, kā arī vajadzība saņemt valsts papildu atbalstu projekta darbmuža laikā.
- (138) Lai apstiprinātu bažas par *Paks II* projekta dzīvotspēju, EK dokumentā ir dota atsauce uz *Felsmann* pētījumu. Šajā pētījumā ir aprēķināta *Paks II* projekta neto pašreizējā vērtība, izmantojot pašreizējās Pakšas AES ekspluatācijas izmaksas (kas ietver lielu stacijas kapitālo remontu vidējā termiņā) un vairākus alternatīvus izmantojuma rādītājus (t. i., 75 %, 85 % un 92 %) ar dažām prognozētajām elektroenerģijas cenām, pamatojoties uz publiski pieejamiem starptautiskiem avotiem (piemēram, ASV Enerģētikas informācijas pārvaldi un Apvienotās Karalistes Valsts enerģosistēmu). Pētījumā konstatēts, ka vairumā aplūkoto scenāriju projekts radītu zaudējumus, kas liecina par valsts atbalsta esību.

Austrijas valdība

- (139) Austrija apgalvo, ka atomelektrostaciju būvniecība un ekspluatācija ir nerentabla, ņemot vērā visas saistītās izmaksas, kas rodas saskaņā ar principu “maksā piesārņotājs”. Austrija uzskata, ka TEIP princips nav ņemts vērā saistībā ar Ungārijas ieguldījumiem *Paks II*. Austrija apgalvo, ka nav pierādījumu tam, ka ekonomikas pētījumi, ko Ungārija iesniedza Komisijai, ir veikti ar pienācīgu rūpību, vai tam, ka aprēķinos izmantotajās izmaksās ir iekļautas visas iespējamās izmaksas atbilstoši principam “maksā piesārņotājs”.
- (140) Austrija arī apgalvo, ka pārējie nosacījumi par valsts atbalsta esību ir izpildīti.

Citi iesniegtie dokumenti par atbalsta esību

- (141) *Paks II* apgalvoja, ka Lēmumā par procedūras sākšanu bija nepareizi izmantota vienas cenu prognozes līkne, jo īpaši, ņemot vērā projekta ilgumu. Dažos apsvērumos ir arī norādīts, ka Komisija nepareizi izmanto pašreizējās Pakšas AES ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas (“E&U izmaksas”), lai pamatotu jaunā III+ paaudzes 5. un 6. bloka E&U izmaksas. Turklāt *Paks II* uzsver, ka sākotnējais lēmums par ieguldījumiem tika pieņemts IIB līguma parakstīšanas laikā un šādas saistības tika uzņemtas vienīgi attiecībā uz izdevumu veidošanās posmu, jo *Paks II* galīgās saistības attiecībā uz būvniecības perioda izdevumiem rodas noteiktā brīdī nākotnē. *Paks II* apgalvo, ka līdz šim brīdim nākotnē uzņēmums var pieņemt lēmumu neturpināt projektu, ja ārējo tirgu pārmaiņu dēļ mainās projekta ekonomiskie apsvērumi, tomēr šī iespēja ir diezgan maz ticama. *Paks II* arī atsaucas uz *Rothschild & Co* sagatavoto ziņojumu Ungārijas valdībai (“*Rothschild* pētījums”)⁽⁵⁶⁾, kurā secināts, ka IRR diapazons varētu sasniegt 12 %, kas ir daudz lielāks diapazons nekā 6,7–9 %, uz kuru atsaucas Komisija Lēmumā par procedūras sākšanu. Visbeidzot, *Paks II* norāda, ka Komisijas aprēķinātie WACC un IRR diapazoni pārklājas un tāpēc paredzams, ka projekts nodrošinās atbilstošu atlīdzību.

⁽⁵⁴⁾ Atsauce uz to ir dota *Romhányi Balázs*, “A *Paks II* beruházási költségvétés-politikai következnényei”, kas pieejams https://energiaklub.hu/sites/default/files/a_paks_ii_beruhazasi_koltsegvetes-politikai_kovetkezmenyei.pdf.

⁽⁵⁵⁾ Atsauce uz to ir dota *Fazekas, M. et al* pētījumā *The Corruption Risks of Nuclear Power Plants: What Can We Expect in Case of Paks2?* (“Korupcijas riski kodolektrostacijās: ko varam gaidīt *Paks II* gadījumā?”), kas pieejams http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/documents/corruption_risks_paks2.pdf.

⁽⁵⁶⁾ <http://www.kormany.hu/download/a/84/90000/2015%20Economic%20analysis%20of%20Paks%20II.pdf>

- (142) *Energense* grupa apgalvo, ka Komisijas izmantotā WACC formula nav precīza, jo, to nosakot, Komisija izmantoja pārāk konservatīvus koeficientus. Tā uzskata, ka piemērotas parāda izmaksas, kas jāizmanto TEIP novērtējuma WACC elementā, ir 4,5 % pirms nodokļa atskaitīšanas vai 3,6 % pēc nodokļu atskaitīšanas ar minimāliem plānotiem pielāgojumiem laika gaitā. Tā apgalvo, ka, tā kā Krievijas piegādātājs nodrošina aptuveni 80 % līgumcenas finansējuma, ienākums no ieguldījumiem jānosaka, izmantojot 80 % sviru, lai atainotu ieguldīto līdzekļu avotu atbilstoši citām atomelektrostacijām. *Energense* grupa norāda, ka, pieņemot pašu kapitāla izmaksas 11 % apmērā un parāda izmaksas 3,6 % apmērā pēc nodokļu samaksas un piemērojot 80 % samazinājumu, pamatojoties uz sviru, WACC jābūt 5,1 %. Turklāt tā apgalvo, ka tā pieaugtu līdz 6,2 %, ja samazinājums, pamatojoties uz sviru, būtu 65 %. Nobeigumā tā norāda, ka ienākums no ieguldījumiem būtiski uzlabotos, izmantojot tirgus līmeņa parāda izmaksas un sviras koeficientu.
- (143) Turklāt ieinteresētās personas apgalvoja, ka WACC būtiski samazinās, tiklīdz elektrostacija tiek pievienota enerģosistēmai, savukārt uzņēmuma vērtība palielinās. Tāpēc elektrostaciju daļēji vai pilnīgi varētu pārdot par cenu, kas salīdzināma ar citu pašreiz ekspluatēto atomelektrostaciju cenu. Tās apgalvoja, ka Komisijas aprēķini Lēmumā par procedūras sākšanu neatbilstoši šādu ieguldījumu elastību.
- (144) Komisija arī saņēma apsvērumus par to, cik svarīgi ir pilnīgi novērtēt un ietvert valsts energoresursu struktūrā iespējamās izmaksas, kas rastos kodoltehnoloģiju izslēgšanas gadījumā, ņemot vērā būtiskās izmaiņas pašreizējā jaudas ražošanas portfeli. Saskaņā ar šiem apsvērumiem papildus "ienākuma no ieguldījumiem" vai "diskonta naudas plūsmas" modelim ir svarīgi ņemt vērā, ka *Paks II* projekts ir tāds būtisks ieguldījums pastāvošā nozarē, kas rada reālu vērtību, nevis vienkārši iespēju veidot "ieguldījumu portfeli" vai izmantot īstermiņa spekulāciju. Tās apgalvo, ka šīs iezīmes ir jāatbilstoši arī Komisijas aprēķinos attiecībā uz projekta dzīvotspēju.
- (145) Vairāki apsvērumi attiecas uz *Rothschild* pētījuma secinājumu, ka projekts var būt dzīvotspējīgs, pamatojoties vienīgi uz tirgus noteikumiem, pat tad, ja tā pamatā ir ļoti pesimistiski pieņēmumi. Dažas arī apgalvo, ka galvenie pieņēmumi attiecībā uz elektroenerģijas cenām nākotnē ir diezgan mēreni un ka pēc 2025. gada šīs cenas varētu palielināties. Pamatojoties uz to, *Paks II* negūtu priekšrocību.
- (146) Saskaņā ar dažiem apsvērumiem tas, ka projekts tiek īstenots, pamatojoties uz darbgatavu IIB līgumu, tas varētu būt interesants ikvienam tirgus ekonomikas ieguldītājam, un tāpēc arī Ungārija veiktu ieguldījumus atbilstoši tirgus noteikumiem.

4.2. PIEZĪMES PAR PASĀKUMA IESPĒJAMO SADERĪBU AR IEKŠĒJO TIRGU

4.2.1. PIEZĪMES PAR KOPĪGU INTEREŠU MĒRĶI

- (147) Austrija, *IG Windkraft*, *Oekostorm AG* un citas trešās personas apgalvo, ka jaunu atomelektrostaciju būvniecības un ekspluatācijas subsīdēšana nav saderīga ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punktā paredzētajiem principiem. Kodolenerģija nav jauna, inovatīva vai ilgtspējīga elektroenerģijas ražošanas tehnoloģija, kas palīdzētu sasniegt Savienības mērķi palielināt atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju saražotās enerģijas daudzumu. Tāpēc projekts nedrīkst saņemt pagaidu atbalstu, kamēr tas nav sasniedzis briedumu tirgū.
- (148) Austrija apgalvo, ka *Euratom* līguma 2. panta c) punkts un 40. pants nedod iespēju jaunu ieguldījumu veicināšanu kodolenerģijā uzskatīt par kopīgu interešu mērķi, jo LESD 107. panta 3. punkta jēdzienu "kopīgas intereses" nevar skaidrot, pamatojoties uz *Euratom* līgumu. Turklāt šāds mērķis būtu pretrunā citiem Savienības mērķiem saskaņā ar LESD, proti, 191. pantā paredzētajam piesardzības principam, un programmā "Apvārsnis 2020" paredzētajam ilgtspējas principam⁽⁵⁷⁾.
- (149) Saskaņā ar vairākiem iesniegtajiem dokumentiem projekts palīdzētu sasniegt Eiropas mēroga mērķus saistībā ar kodoliekārtu izvietojumu, kā arī kodolpētniecību, kas atzīti arī *Euratom* līgumā.
- (150) Daudzos apsvērumos apgalvots, ka Komisijai būtu jāatzīst, ka kodolenerģija, kas ir tīrs, mazoglekļa enerģijas avots, ir Savienības kopīgais mērķis, kas attaisno ieguldījumus.

⁽⁵⁷⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>

- (151) Dažos apsvērumos ir atsauce uz LESD 194. panta 2. punktu, kas ļauj dalībvalstīm noteikt savu enerģijas ražošanas struktūru. Apsvērumos ir norādīts, ka Ungārijas plānotā enerģijas ražošanas struktūra ir valsts enerģētikas stratēģijas daļa un atbilst virzībai “kodolenerģija–ogļu izmantošana–videi nekaitīga enerģija”. Pamatojoties uz šo, ieguldījumi varētu būt attaisnojami.
- (152) Komisija saņēma arī piezīmes, kurās norādīts, ka kodolenerģija ir ļoti drošs un uzticams ilgtermiņa enerģijas avots Savienības enerģijas ražošanas struktūrā. Šajā piezīmēs ir apgalvots, ka no kodolresursiem, kuru veikspēja parasti ir augsta (85–90 %), saražotā elektroenerģija būtiski veicinātu piegādes drošību ilgtermiņā. Citas ieinteresētās personas norādīja, ka, tā kā pēc 2030. gada ir paredzams liels uzstādītās jaudas deficīts, jo pakāpeniski tiks samazināta pašreizējo Pakšas AES bloku jauda, un saistībā ar atkarību no importētās elektroenerģijas, projekts būtu teicama izvēle, lai garantētu piegādes drošību Ungārijā un samazinātu tās atkarību no degvielām.
- (153) Komisijai tika iesniegti argumenti tam, ka projekta pabeigšana veicinātu reģiona izaugsmi galvenokārt tāpēc, ka tiktu izveidotas jaunas darbvietas. Turklāt dažos apsvērumos ir norādīts, ka dažāda lieluma uzņēmumiem Savienībā ir ļoti laba iespēja piedalīties projekta pabeigšanā, tādējādi atbalstot piegādes ķēdi. Šajos apsvērumos ir teikts, ka šāda plānotā izaugsme atbilst kopīgām interesēm, kas varētu attaisnot projekta pabeigšanu.

4.2.2. PIEZĪMES PAR PASĀKUMA PIEMĒROTĪBU

- (154) *IG Windkraft* un *Energiaklub* apgalvo, ka pasākums ir nepiemērots, ņemot vērā projekta dārdzību salīdzinājumā ar iespējamām alternatīvām, kas nākotnē varētu novērst uzstādītās jaudas deficītu elektroenerģijas jomā. Ja līdzīga apmēra subsīdija tiktu ieguldīta citos elektroenerģijas avotos, piemēram, atjaunojamo energoresursu tehnoloģijās, varētu nodrošināt daudz lielāku gadā saražotās elektroenerģijas apmēru.

4.2.3. PIEZĪMES PAR PASĀKUMA NEPIECIEŠAMĪBU UN STIMULĒJOŠO IETEKMI

- (155) Austrija apgalvo, ka tirgus nepilnību iespējamības novērtēšanai Komisija ir noteikusi neatbilstošo tirgu, t. i., kodolenerģijas tirgu Ungārijā. Austrija norāda, ka pareizais atbilstošais tirgus būtu liberalizēts Savienības iekšējais elektroenerģijas tirgus. Austrija arī uzskata, ka iekšējā elektroenerģijas tirgū nav nepilnību attiecībā uz elektroenerģijas ražošanas un piegādi. Tieši pretēji, elektroenerģijas cenas pazeminātos – daļēji tāpēc, ka ražošanas jauda būtu pietiekama. Turklāt Ungārija ir labi savienota ar kaimiņos esošo dalībvalstu energosistēmām.
- (156) Austrija un *IG Windkraft* uzskata, ka atomelektrostacijas nevar būt piemērots līdzeklis, kā Ungārijai atrisināt piegādes drošības jautājumu. Tās uzskata, ka videi nekaitīgāki, elastīgāki un lētāki energoresursi mazās, decentralizētās elektrostacijās būtu piemērotāki. Austrija arī uzskata, ka atomelektrostacijas ir jutīgas pret siltuma viļņiem dzesēšanas prasību dēļ, un dalībvalstis ir gandrīz 100 % atkarīgas no importētās urāna rūdas.
- (157) Trešās personas arī apgalvo, ka tirgus pats nodrošinātu jaunas ražošanas jaudas radīšanu elektroenerģijas ražošanas nozarē. Tas, ka Ungārija ir atkarīga no elektroenerģijas importa, nerada tirgus nepilnību, jo īpaši ne tādu nepilnību, kuru varētu novērst ar jaunu atomelektrostaciju. Iesniegtās piezīmes apliecina, ka lētākas elektroenerģijas imports no citām dalībvalstīm ir normāla un pieņemama tirgus darbības ietekme, nevis tirgus nepilnība. Tas vienkārši liecina par spēju pirkt preces par zemāku tirgus cenu. Saskaņā ar saņemtajām piezīmēm enerģijas cenu nosaka daudzi faktori, tostarp preču cenas, piedāvājums un pieprasījums. Proti, Eiropā elektroenerģijas cenu samazināšanās būtu reakcija uz hronisku saražotās jaudas pārpalikumu. Tā kā to varētu uzskatīt par efektīvi funkcionējošu tirgus reakciju, nevar apgalvot, ka tirgus elektroenerģijas cenu samazināšanās importa dēļ būtu tirgus nepilnība, kas attaisnotu jaunas kodoljaudas radīšanu.
- (158) Saskaņā ar saņemtajām piezīmēm pat tad, ja elektroenerģijas ražošanas tirgū būtu nepilnība, Ungārijai ir pārredzami un nediskriminējoši jāapsver citas iespējas.

- (159) Citi apsvērumi liecina, ka, lai gan ir labi zināmas ar ieguldījumiem kodolenerģijā saistītās problēmas, tostarp lieli avansa kapitāla ieguldījumi un sabiedriskā un politiskā atbalsta nepieciešamība, šo grūtību atzīšana nav uzskatāma par līdzvērtīgu konstatējumam, ka kodolenerģijas attīstība ir saistīta ar tirgus nepilnību. Tajos pašos apsvērumos ir uzsvērts, ka, lai gan Komisija secināja, ka bija tirgus nepilnība *Hinkley Point C* lietā, nedrīkst pieņemt, ka visi ieguldījumi kodolenerģijā ir iespējami vienīgi ar subsīdiju shēmām vai ka ir pamats uzskatīt, ka pastāv vispārēja kodolenerģijas tirgus nepilnība.

4.2.4. PIEZĪMES PAR PASĀKUMA SAMĒRĪGUMU

- (160) Austrija apgalvo, ka valsts atbalstam vienmēr ir jābūt ierobežotam līdz vajadzīgajam minimumam. Šajā gadījumā, ja ierosinātā projekta būvniecība tiek veikta bez uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus, nevar noteikt, vai projekta kopējās izmaksas būs ierobežotas līdz vajadzīgajam minimumam.
- (161) *Energiaklub* apgalvo, ka Ungārijas iestādes nenoskaidroja to, kāds ir minimālais finansiālā atbalsta līmenis, lai projekts būtu īstenojams. Tā vietā Ungārijas iestādes centās pilnīgi finansēt projektu, iespējams, arī ekspluatācijas izmaksas. *Energiaklub* arī uzsver, ka saskaņā ar Ungārijas iesniegtajiem aprēķiniem valsts atbalsts neietvertu tikai ieguldījumu īstenošanu, bet to piešķirtu arī projekta darbības izmaksām, un tas varētu izraisīt *Paks II* pārmērīgu kompensāciju.

4.2.5. PIEZĪMES PAR PASĀKUMA IETEKMI UZ IEKŠĒJO TIRGU

- (162) Austrija apgalvo, ka valsts atbalsts tehnoloģijai, kas pati par sevi nav rentabla liberalizētā elektroenerģijas iekšējā tirgū, izraisa pārmērīgus konkurences kropļojumus. Turklāt tas var kavēt jaunu, ilgtspējīgu un izmaksu ziņā efektīvu tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū vai izspiest šos tirgus dalībniekus no tirgus. Austrija apgalvo, ka AES tiek izmantotas, lai aptvertu lielu bāzes slodzes jaudu, un ka šai jaudai ir prioritāte, kad to pieslēdz energosistēmai, jo AES var mainīt savu jaudu tikai nedaudz. Lai gan to būvniecības un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksas ir lielas, to ekspluatācijas izmaksas ir mazas, kas ļauj tām būt saimnieciski izdevīgām.
- (163) Austrijas iestādes un *IG Windkraft* apgalvo, ka jaunu AES būvniecība radīs būtisku tirgus ietekmi elektrostaciju operatoriem Pakšā, palielinot tirgus koncentrāciju un, iespējams, izraisot ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu saskaņā ar LESD 102. pantu.
- (164) *MVM* grupa un *Paks II* apgalvo, ka pēc tam, kad *MVM* grupa pārdeva valstij 100 % *Paks II* akciju, abi uzņēmumi kļuva pilnīgi neatkarīgi viens no otra. Tie norāda, ka *MVM* grupa ne tieši, ne kādā citā veidā nekontrolē *Paks II* pārvaldību un ekspluatāciju. Tie arī uzsver, ka *MVM* grupa un *Paks II* ir divi atsevišķi elektroenerģijas ražošanas uzņēmumi – kā jebkuri citi konkurenti – un nav iemesla uzskatīt, ka notiek darbību koordinēšana vai ka abi uzņēmumi varētu apvienoties. Turklāt *MVM* grupa apgalvo, ka tās stratēģija ietver iespējamus ieguldījumus, kas nākotnē varētu konkurēt ar *Paks II*.
- (165) *Paks II* apgalvo, ka projekts ir paredzēts kā Pakšas AES pašreizējo četru bloku jaudas aizstājējs. Paredzams, ka pašreizējo bloku jauda tiks pakāpeniski samazināta līdz 21. gs. 30. gadu vidum, savukārt jaunais 5. un 6. bloks (*Paks II* projekts) nedarbosies līdz 21. gs. 20. gadu vidum. *Paks II* apgalvo, ka tāpēc tirgus daļu novērtējums un apgalvojumi par dominējošo stāvokli ir nepamatoti un tos pašlaik nevar apsvērt.
- (166) Vairākas ieinteresētās personas uzsvēra, ka aplūkojamais enerģijas tirgus būtu lielāks nekā atsevišķas valsts teritorija, kur ir vairāki starptautiski konkurenti, ņemot vērā Ungārijā ievestās elektroenerģijas lielo apmēru un valsts ļoti labo starpsavienojumu līmeni ar kaimiņvalstīm.
- (167) Dažas personas skaidri apgalvo, ka projektam varētu būt pazeminoša ietekme uz reģionālajiem elektroenerģijas tirgiem, piemēram, Vāciju, kuru bāzes slodzes gada cena varētu samazināties par 0,6 % līdz 2025. gadam, par 1,1 % līdz 2030. gadam un par 1,2 % līdz 2040. gadam. No otras puses, dažas personas apgalvo, ka atjaunojamo energoresursu iekārtas Vācijā radītu mazākus ieņēmumus *Paks II* jauno reaktoru dēļ un ka palielinātos slogs uz nodokļu maksātājiem, lai varētu finansēt Vācijas atjaunojamo energoresursu atbalsta shēmas, savukārt “pelēkās elektroenerģijas” piegādātāji varētu ietaupīt līdz 1,02 % līdz 2030. gadam.

4.3. IEINTERESĒTO PERSONU PAPILDU PIEZĪMES

- (168) Vairākos apsvērumos ir uzsvērts, ka Ungārijas sabiedrībai netika sniegta visa informācija par projektu. Tajos arī apgalvots, ka lēmums par *Paks II* ir tehniski nepamatots, jo netika veikta priekšizpēte par to, kā vienāda apjoma ieguldījumi energoefektivitātes pasākumos un atjaunojamo energoresursu enerģijā palīdzētu nodrošināt piegādi. Tāpēc šajos apsvērumos ir minēts, ka projektu nevar turpināt, jo nav plašas sabiedrības un profesionāļu iesaistes.
- (169) Dažos iesniegtajos dokumentos ir norādes uz iespējamo atomelektrostaciju radīto apdraudējumu. Dažos apsvērumos ir paustas bažas par Ungārijas un *Paks II* spēju tikt galā ar negadījumiem kodoldrošības jomā, tostarp garantēt kodolatkritumu drošu likvidēšanu.
- (170) Dažos apsvērumos ir uzsvērts tas, ka jauno ražošanas bloku būvnieks netiek izraudzīts konkursā, un tas, kā tiek uzskatīts, ir pretrunā Eiropas tiesību aktiem. Turklāt EP deputāts *B. Jávor* apgalvo, ka iespējamais Savienības publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpums ir neraksturīgs un cieši saistīts ar pasākumu, jo viņš uzskata, ka Krievija nepiešķirtu aizdevumu Ungārijai *Paks II* projektam, nenodrošinot *Rosatom* ieguldījumus, kas nebūtu iespējams, ja piemērotu Savienības publiskā iepirkuma noteikumus. Viņš secina, ka novērtējumā par to, vai Krievijas aizdevuma izmantošana ir nelikumīgs valsts atbalsts, ir jāizskata arī jautājums par izvairīšanos no publiskā iepirkuma noteikumiem, jo šie aspekti pēc būtības ir saistīti un to ietekme ir jāvērtē kopā.
- (171) Vairākās iesniegtajās piezīmēs bija iebildumi pret to, ka projekts tiek īstenots, izmantojot Krievijas aizdevumu. Tajos apgalvots, ka tas veicinās degvielas un finansiālu atkarību, vienlaikus pārkāpjot ES Enerģētiskās drošības stratēģiju, jo samazinās Savienības tirgus dalībnieku iespējas veidot Savienības enerģotīklu un infrastruktūru.
- (172) Dažas ieinteresētās personas uzskata, ka, ja Ungārija pieņēma lēmumu, ka tai ir vajadzīga jauna elektroenerģijas jauda nākotnei, tai bija jāizpilda Eiropas Parlamenta un padomes Direktīvas 2009/72/EK 8. pants⁽⁵⁸⁾. Šajā gadījumā nebija konkursa procedūras vai līdzvērtīgas procedūras, kas garantētu pārredzamību un nediskriminējošu jaunas jaudas nodrošināšanu. Tādējādi tās uzskata, ka ieguldījumu veikšana *Paks II* varētu būt Savienības tiesību aktu pārkāpums.
- (173) Dažas personas uzskata, ka saskaņā ar Kopienas Pamatnostādņēm par valsts atbalstu vides aizsardzībai⁽⁵⁹⁾ valsts atbalsta izmantošana nav atbilstoša gadījumos, kad tas atbrīvotu piesārņotāju no pienākuma atlīdzināt radītā piesārņojuma izmaksas.

4.4. UNGĀRIJAS ATBILDE UZ IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMĒM

- (174) Ungārija 2016. gada 8. aprīlī iesniedza atbildi uz trešo personu piezīmēm par Lēmumu par procedūras sākšanu ("atbilde uz trešo personu piezīmēm").
- (175) Proti, Ungārija pilnīgi nepiekrīt no Austrijas valdības, *Greenpeace Energy*, *Energiaklub* un EP deputāta *Benedek Jávor* saņemtajām piezīmēm, kurās trešās personas apgalvo, ka izmaksas, kas saistītas ar drošības un vides noteikumiem, parāda finansēšanu, apdrošināšanu, drošību, atkritumu likvidēšanu, ekspluatācijas pārtraukšanu, pārvadu savienojumu un ieguldījumiem modernizācijā, nebija iekļautas Ungārijas analizē, un norāda, ka šīs personas bija nepareizi informētas un to apgalvojumi ir nepamatoti.
- (176) Atbildē ir iekļauts sīki izklāstīts EP deputāta *Benedek Jávor* iesniegto piezīmju atspēkojums. Proti, Ungārija norāda, ka:
- izmaksas, kas saistītas ar visiem vajadzīgajiem ieguldījumiem drošībā, ir iekļautas IIB līgumā,
 - tiešās dzesēšanas sistēmas izvēles pamatā ir projekta ietekmes uz vidi novērtējums,

⁽⁵⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Direktīva 2009/72/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.).

⁽⁵⁹⁾ Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai (OV C 82, 1.4.2008., 1. lpp.).

- ar atkritumu apsaimniekošanu un ekspluatācijas pārtraukšanu saistītās izmaksas aprēķināja Radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas aģentūra, pamatojoties uz 1996. gada Likumu CXVI par kodolenerģiju,
 - izmaksas, kas saistītas ar *Paks II* pieslēgšanu energosistēmai, ir iekļautas projekta finanšu analizē,
 - zema pieprasījuma stundās netiks samazināta ne Pakšas AES, ne *Paks II* darbība, jo *Paks II* ir jāaizstāj vecāka pašreizējā ražošanas jauda, kas pakāpeniski tiks samazināta,
 - tā kā tiek izmantota mūsdienīga III+ paaudzes tehnoloģija, var droši pieņemt, ka *Paks II* darbības laikā tās izmantošanas koeficients būs salīdzinoši augsts (90 + %),
 - 60 gadu ekspluatācijas periods ir starptautiski plaši pieņemts, jo tas ir standarta pieņēmums pat attiecībā uz zemākas kvalitātes III paaudzes stacijām,
 - projektam nav ietekmes uz PVN, un, tā kā lielu daļu pakalpojumu nodrošinās ES vietējie piegādātāji, muitas nodevu pieņēmumi/aprēķini ir kļūdaini.
- (177) Ungārija apgalvo, ka tā veica vērienīgu jutīguma analīzi, lai novērtētu tādu pieņēmumu un mainīgo lielumu ietekmi uz darījumdarbību kā elektrostacijas darbmūžs, E&U izmaksas, atkritumu apsaimniekošanas un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksas, slodzes koeficienti, makroekonomiskie faktori, piemēram, ārvalstu valūtas kurss un inflācija, dažādi tirgus cenas scenāriji, kavēšanās u. c., un šī jutīguma analīze pilnīgi pamato Ungārijas secinājumu, ka pasākums nebūtu valsts atbalsts.
- (178) Attiecībā uz saņemtajiem apsvērumiem par pasākuma iespējamo saderību Ungārija atkārtoti norāda vairākus argumentus saistībā ar enerģijas ražošanas struktūras brīvu izvēli un dažādošanu, aizstājējas jaudas nepieciešamību, dekarbonizāciju, darbvietu izveidi, pieejamību un pieprasīto palielinošo ietekmi.
- (179) Ungārija norāda, ka Austrijas valdības arguments par to, ka *Euratom* līguma mērķis par “kodolenerģētikas attīstību Kopienā” jau ir sasniegts un ka to nevar izmantot, lai pamatotu kopīgās intereses LESD 107. panta 3. punkta izpratnē, jo Eiropā jau ir uzbūvētas vairākas tehniski attīstītas atomelektrostacijas, ir kļūdainas. Ungārija uzskata, ka argumentā ir sajaukts mērķis attīstīt kodolenerģijas ražošanu ar jēdzienu “tehnoloģija”, jo mērķis nevar būt statisks. Ungārija apgalvo, ka *Euratom* līgums turpina būt Savienības konstitucionālās uzbūves daļa un tas nav atcelts. Visbeidzot, Ungārija uzsver, ka Austrija un *Greenpeace* neminēja nevienu judikatūru, kas liecinātu, ka kopīgo interešu mērķim ir noteikts termiņš vai ka tas būtu ierobežots laikā.
- (180) Attiecībā uz enerģijas ražošanas struktūras dažādošanu Ungārija atspēko Austrijas un Austrijas Vēja enerģijas asociācijas apgalvojumus par Savienības mēroga atkarību no urāna un uzsver, ka urāns ir plaši pieejams no dažādiem svarīgiem neapgūtiem avotiem. Tā arī apgalvo, ka tikai fakts, ka resurss ir ierobežots, nenozīmē, ka tā izmantošana ir neilgtspējīga, un atsaucas uz Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) enerģijas jomas ekonomistes *Loreta Stankeviciute* piezīmēm⁽⁶⁰⁾, ka kodolenerģijai salīdzinājumā ar citiem enerģijas veidiem ir daudz labu ilgtspējas rādītāju.
- (181) Ungārija uzsver, ka daži no minētajiem argumentiem saistībā ar dekarbonizācijas nepieciešamību, izmantojot kodolresursu enerģiju, ir derīgi, jo atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izmaksas ir augstas, un tās var ražot enerģiju nepārtraukti. Tā arī apgalvo, ka fiksēti atjaunojamo energoresursu subsidētie tarifi ir neatbilstoši brīviem tirgus nosacījumiem, un citē *Greenpeace*, kas apgalvoja, ka fiksētas cenas elektroenerģijas pirkuma līgumi nebūs tik izdevīgi zemāku tirgus cenu scenārijos, lai gan *Paks II* netirgos savu elektroenerģiju šādi.
- (182) Ungārija norāda vairākus avotus, kuros apgalvots, ka pasākums pārmērīgi nekropļos konkurenci, un uzsver, ka Komisijai nebija šaubu par pasākuma saderību ar iekšējo tirgus (kā uzskata *Greenpeace*), bet bija jautājums par atbalsta esību.

⁽⁶⁰⁾ <https://www.oecd-neo.org/ndd/climate-change/cop21/presentations/stankeviciute.pdf>

- (183) Šajā saistībā (iespējamie konkurences kropļojumi) Ungārija arī atspēko *Greenpeace* argumentus par to, ka tā noteiks fiksētu tarifu (līdzīgi kā *Hinkley Point C*), lai veicinātu *Paks II* darbību ilgtermiņā.
- (184) Ungārija apstrīd apsvērumus, kuros apgalvots, ka projekts izspiestu ieguldījumus atjaunojamos energoresursos Ungārijā un kaimiņvalstīs. Tā apgalvo, ka valsts enerģētikas stratēģija ietver gan atjaunojamos energoresursus, gan kodolresursus un ka uzstādītās jaudas deficītu nākotnē nevar novērst vienīgi ar kodolenerģiju. Tāpēc papildu kodoljau da nekavētu atjaunojamo energoresursu enerģijas attīstību. Ungārija norāda, ka *Greenpeace* iesniegtajā dokumentā iekļautajā *Energy Brainpool* veiktā tirgus analizē tiek pieņemts, ka atjaunojamos energoresursus izmantos saskaņā ar Ungārijas valsts mērķi atjaunojamo energoresursu jomā.
- (185) Ungārija atkārtoti MVM grupas iesniegto viedokli par to, ka nav plānota MVM grupas un *Paks II* apvienošanās, tāpēc nenotiks tirgus koncentrēšanās. Tā arī atkārtoti MVM grupas apgalvojumu par to, ka MVM grupas darījumdarbības stratēģijā ir ietverti iespējami ieguldījumi, kuri nākotnē varētu konkurēt ar *Paks II*.
- (186) Ungārija arī atkārtoti iesniegtajos dokumentos norādīto, ka ļoti daudzo starpsavienojumu dēļ aplūkojamais tirgus ir jāinterpretē plašāk, nevis jāietver tikai Ungārijas valsts. Tādā gadījumā pasākuma ietekme būtu niecīga. Ungārija arī apstrīd metodiku analizē, ko veica *Energy Brainpool Greenpeace* vārdā, par projekta iespējamo ietekmi uz reģionālajiem elektroenerģijas tirgiem, piemēram, Vācijā. Tā apgalvo, ka izmantotā pieeja ietver projekta ietekmes novērtējumu vienīgi iekšzemē, neņemot vērā enerģijas importa nozīmi Ungārijā, un tā ir ekstrapolēta attiecībā uz Vāciju, pamatojoties uz netiešu pieņēmumu, ka ietekme uz Vācijas elektroenerģijas tirgu būtu tāda pati kā uz Ungāriju. Ungārija arī norāda, ka analizē ir trūkumi, jo tajā ir ņemts vērā pašreizējais starpsavienojumu jaudas līmenis, nepievēršot uzmanību turpmākiem starpsavienojumiem, kas veido daļu Savienības mērķu.
- (187) Attiecībā uz apsvērumiem par drošības jautājumiem Ungārija apgalvo, ka valstij ir plašas zināšanas un pieredze, kas iegūta darbā par pašreizējiem četriem kodolblokiem. Tā arī norāda, ka Ungārijas Kodolenerģijas iestāde (kas izdod licences kodolstacijām) jau labi pārzina VVER tehnoloģiju un ir izstrādājusi divgadīgu iekšējo mācību programmu par šo tehnoloģiju. Programmā ir iesaistīti regulatīvās iestādes darbinieki ar labu akadēmisko un praktisko pieredzi, un viņi nodrošinās jauno darbinieku apmācību un pilnveidi saistībā ar regulatora uzdevumiem un pienākumiem.
- (188) Turklāt Ungārija uzsver, ka gan vides iestāde, gan regulators ir neatkarīgi viens no otra un tas garantē labu un objektīvu drošības struktūru. Ungārija arī norāda, ka svarīgākās projekta tehniskās prasības attiecībā uz kodoldrošību tika izstrādātas, apvienojot Ungārijas tiesību aktu prasības, Eiropas prasības sabiedriskajiem pakalpojumiem, SAEA un Rietumeiropas Kodolregulatoru asociācijas ieteikumus drošībai, kā arī pēc Fukušimas negadījuma gūtās mācības.
- (189) Atbildot uz apsvērumiem par acīmredzami nepietiekamu pārredzamību projekta gatavošanas laikā, Ungārija paskaidroja, ka tā nodrošināja pārredzamību, jo īstenoja Parlamenta lēmumu pieņemšanas procesu. Parlamenta process nodrošināja visām ieinteresētajām personām un iestādēm, tostarp Komisijai, iespēju piekļūt visai atbilstošajai informācijai. Procesā tika publicēti visi neatkarīgo ekspertu ziņojumi, tostarp projekta ekonomiskā analīze, un visi ietekmes uz vidi novērtējuma materiāli bija pieejami daudzās valodās.
- (190) Ungārija arī atsauca uz sabiedrisko apspriešanu no 2015. gada 17. marta līdz 4. maijam, kur par projektu atbildīgais valdības komisārs pievērsās *Paks II* būvniecības un ekspluatācijas iespējai ietekmei uz vidi. Ungārija arī paziņoja visām tās kaimiņvalstīm (ES un ārpus ES, proti, trešām valstīm) par projektu un organizēja deviņas projekta sabiedriskās apspriešanas vairākās valstīs.

- (191) Saistībā ar apsvērumiem, kuros apgalvots, ka projekta pabeigšana pārkāpj Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/24/ES⁽⁶¹⁾ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/25/ES⁽⁶²⁾, Ungārijas iestādes paskaidro, ka SVN un īstenošanas līgumi neietilpst LESD un Direktīvu 2014/24/ES un 2014/25/ES darbības jomā. Papildus tā norādīja, ka pat tad, ja LESD būtu piemērojams, SVN un īstenošanas līgumi ir Direktīvas 2014/25/ES 22. pantā minētie starptautisko līgumu izņēmumi vai šīs direktīvas 50. panta c) punktā minētais tehniskais izņēmums un tāpēc tie ir jāatbrīvo no Savienības publiskā iepirkuma noteikumu piemērošanas. Ungārija paskaidro, ka SVN ir noteiktas skaidras procedūras īstenošanas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanai, tostarp īpašas prasības uzņēmumu izvēlei un apakšlīgumu parakstīšanas tiesību piešķiršanai.
- (192) Ungārija arī atspēko apsvērumus, kuros apgalvots, ka tiek pārkāpts Direktīvas 2009/72/EK 8. pants Ungārija apgalvo, ka minētā direktīva nav piemērojama šim projektam, jo uz to attiecas vienīgi *Euratom* līgums, kas prevalē pār LESD un jebkura ar to saistīta sekundārā akta noteikumiem. Ungārijas iestādes arī uzsver, ka tās uzskata, ka Direktīvas 2009/72/EK noteikumi par jaudas piedāvājumu nav piemērojami, jo projektā nav valsts atbalsta.
- (193) Visbeidzot, Ungārija atsauca uz Eiropas Savienības Tiesas judikatūru⁽⁶³⁾, kurā ir noteikts, ka Savienības tiesību aktu pārkāpuma esību vai neesību nevar ņemt vērā valsts atbalsta lietas izmeklēšanā. Tāpēc Ungārija uzskata, ka jebkurš iespējamais Elektroenerģijas direktīvas pārkāpums ir jāpārbauda ārpus oficiālā valsts atbalsta izmeklēšanas procesa. Ungārija arī atsauca uz Komisijas lēmumu par valsts atbalstu *Hinkley Point C*, kurā norādīts, ka konkrētu iepirkuma procedūru vietā var tikt izmantotas vienlīdz pārredzamas un nediskriminējošas procedūras Direktīvas 2009/72/EK 8. panta izpratnē. Ungārija uzskata, ka apakšlīgumu slēgšanas tiesību piešķiršana notiktu saskaņā ar nediskriminēšanas un pārredzamības principu.

4.5. UNGĀRIJAS PAPILDU PIEZĪMES PAR KOMISIJAI IESNIEGTAJIEM APSVĒRUMIEM

- (194) Ungārija savā atbildē uz Komisijai iesniegtajiem apsvērumiem apgalvo, ka pašas Komisijas paziņojumā par kodoljomas pārskata programmu (*PINC*)⁽⁶⁴⁾ ir norādīts, ka laikposmā no 2015. gada līdz 2050. gadam būtu jāiegulda miljardiem euro (aptuveni no 650 miljardiem EUR līdz 760 miljardiem EUR), lai nākotnē garantētu drošu enerģijas piegādi Savienībā.

5. PASĀKUMA NOVĒRTĒJUMS

5.1. ATBALSTA ESĪBA

- (195) Pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja ir izpildīti četri kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, pasākums jāfinansē valstij vai izmantojot valsts līdzekļus. Otrkārt, pasākumam jāsniedz priekšrocība atbalsta saņēmējam. Treškārt, pasākumam ir jārada priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem vai saimnieciskām darbībām (t. i., jābūt selektivitātei). Ceturtkārt, pasākumam ir jābūt spējīgam ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.
- (196) Lēmuma par procedūras sākšanu 3.1. iedaļā Komisija sākotnēji konstatēja, ka pasākums varētu radīt ekonomisku priekšrocību *Paks II*, ka tas varētu ietvert valsts atbalstu, jo ir piešķirts no Ungārijas valsts līdzekļiem, pasākums būtu selektīvs un ka tas varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un izkropļot konkurenci iekšējā tirgū. Komisijai nav nekāda iemesla mainīt savu novērtējumu attiecībā uz šiem oficiālās izmeklēšanas aspektiem.

⁽⁶¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.).

⁽⁶²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.).

⁽⁶³⁾ T-289/03 BUPA, 313. punkts.

⁽⁶⁴⁾ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/LV/1-2016-177-LV-F1-1.PDF>

5.1.1. EKONOMISKA PRIEKŠROCĪBA

- (197) Komisija izvērtēja, vai pasākums radītu ekonomisku priekšrocību *Paks II*, kas būtu īpašnieks un operators diviem jauniem atomelektrostacijas blokiem, kurus pilnīgi finansē Ungārijas valsts. Komisija arī izvērtēja, vai varētu izslēgt ekonomisko priekšrocību esību *Paks II* gadījumā, ja Ungārijas valsts ieguldījumi būtu tirgus pamatoti ieguldījumi ar mērķi gūt peļņu.
- (198) Savā novērtējumā Komisija piekrīt Ungārijai par TEIP pārbaudes izmantošanu, lai noteiktu, vai konkrētie ieguldījumi būtu tirgus ieguldījumi. Šajā pārbaudē tiek vērtēts, vai tirgus ieguldītājs būtu ieguldījis projektā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā publiskais ieguldītājs laikā, kad tika pieņemts lēmums veikt ieguldījumus (skatīt arī 53. un 54. apsvērumu).
- (199) Šajā pārbaudē tiek atzīta ekonomiskās priekšrocības esība un tādējādi arī valsts atbalsta esība tādā gadījumā, ja paredzamā ieguldījumu IRR ir zemāka nekā tirgus standarta WACC tam pašam projektam, jo racionāls privāts ieguldītājs neieguldītu ar šādiem nosacījumiem.
- (200) TEIP analīze paredz, ka IRR un WACC aplēsēs izmantotajiem pierādījumiem ir jābūt par to laiku, kad tika pieņemts lēmums veikt ieguldījumus, lai reproducētu informāciju, kas bija pieejama ieguldītājiem tajā laikā. Komisija noskaidroja laika grafiku lēmumu pieņemšanas procesam par *Paks II* projektu, lai noteiktu, kāda informācija bija un būtu pieejama ieguldītājiem laikā, kad tika pieņemts lēmums turpināt projektu⁽⁶⁵⁾.
- (201) Šā lēmuma pieņemšanas dienā *Paks II* vēl nebija neatsaucami pabeigusi divu jauno reaktoru būvniecības darbus⁽⁶⁶⁾ [..]. Tāpēc Komisija uzskata, ka 2017. gada februārī pieejamie dati (turpmāk "2017. gada dati") būtu atbilstošākie TEIP novērtējumam, un tie tiks izmantoti pamatscenārijā.
- (202) Tomēr sarunas par *Paks II* sākās divus gadus iepriekš. Lai veiktu TEIP pārbaudes rezultātu noturīguma pārbaudi, Komisija arī veica atsevišķu novērtējumu dienā, kad tika pieņemts sākotnējais lēmums par ieguldījumiem, t. i., laikā, kad tika parakstīts IIB līgums, proti, 2014. gada 9. decembrī (turpmāk "2014. gada dati"). Komisija paskaidro, ka tās pašas analīzes rezultāti, taču attiecībā uz agrāku laiku, t. i., sākotnējo ieguldījumu dienu, atbilst rezultātam, ko ieguva, izmantojot 2017. gada datus.
- (203) Lai novērtētu, vai TEIP pārbaude ir veikta, Komisija aprēķināja teorētisko WACC ieguldījumiem ar līdzīgu riska profilu tam, kāds ir *Paks II*. Pēc tam Komisija salīdzināja šo aprēķināto tirgus WACC ar projekta WACC vispirms pamatscenārijā, izmantojot 2017. gada datus, un pēc tam noturīguma pārbaudē, izmantojot 2014. gada datus, kas ir svarīgi sākotnējam lēmumam par ieguldījumiem.

5.1.1.1. Komisijas WACC novērtējums

- (204) Lai aprēķinātu WACC, Komisija izmanto divas metodes, ko izmantoja arī Ungārija, t. i., standarta augšupējo pieeju, ar kuru konstruē teorētisko WACC, nosakot visus tās komponentus, un salīdzinošo analīzi, kurā izmantotas atsaucēs vērtības, kas varētu būt svarīgas un salīdzināmas *Paks II* gadījumā. Lai gan tika izmantotas identiskas metodes, Komisijas iegūtais iznākums atšķiras no Ungārijas secinājumiem, jo Komisija apšaubīja dažu Ungārijas izmantoto parametru vērtības un atsaucēs vērtības un atspēkoja to derīgumu. Pārējie parametri un atsaucēs vērtības ir pieņemti, un ir izmantotas nominālvērtības, kā ierosināja Ungārija. Savā novērtējumā Komisija sniegs pierādījumus ikvienai vērtībai, kas varētu atšķirties no Ungārijas priekšlikuma.
- (205) Abās Komisijas novērtējumā izmantotajās metodēs pamatscenārijam tika izmantoti 2017. gada dati, bet noturīguma pārbaudē – 2014. gada dati.
- (206) Ņemot vērā finanšu aplēšu salīdzinoši lielo nenoteiktību, Komisija piedāvā teorētiskā tirgus etalona WACC diapazonu, kas būtu jāizmanto TEIP pārbaudē.

⁽⁶⁵⁾ Ungārija iesniegtajos dokumentos nebija norādījusi laika grafiku un izmantoja pieejamos rādītājus par dažādiem periodiem, kas dažkārt bija neatbilstoši. Lai gan Ungārijas iesniegtajos dokumentus lielākā uzmanība bija pievērsta 2014. gada decembra lēmumam par ieguldījumiem, otrajā paskaidrojošajā vēstulē, ko iesniedza Ungārija, bija izmantoti arī 2015. gada jūlija pašu kapitāla riska prēmijas rādītāji.

⁽⁶⁶⁾ IIB līgumā ir noteikts, ka jauno reaktoru būvniecība ir sadalīta divos posmos, no kuriem pirmo veido vienīgi [..], bet otro [..].

- (207) Abās metodēs Komisija izmantoja mērķa nominālvērtību, pamatojoties uz saistību/pašu kapitāla vidējo attiecību darbmūža laikā 40–50 % apmērā, ko ierosināja Ungārija TEIP pētījumā un ekonomikas pētījumā kā atbilstošu ticamiem etaloniem. Šajā lēmumā atsauce uz saistību/pašu kapitāla attiecību nozīmē attiecību starp projekta parādu un kopējo kapitālu. Turklāt Komisija arī piekrita Ungārijas uzņēmumu ienākuma nodokļa likmei 19 % apmērā.
- (208) Pirms sava novērtējuma sniegšanas Komisija norādīja uz turpmāk minētajām nepilnībām Ungārijas piedāvātajā galīgajā WACC etalonā.
- a) Diapazoni, ko ieguva, izmantojot abas metodes, nebija pilnīgi atbilstoši. Intervāls [5,9–8,4 %], kas iegūts salīdzinošajā analizē ekonomikas pētījumā, ir plašāks nekā tas [6,2–7,0 %], ko ieguva ar augšupējo pieeju tajā pašā pētījumā, tostarp daudz augstākas vērtības. Ungārija nepierāda, kāpēc precīzākā WACC apakškopa ir jāierobežo līdz [6,2–7,0 %], kas pārklājas vienīgi ar salīdzinošā vērtējuma apakšējo daļu.
- b) Turklāt dažādu Ungārijas TEIP pētījuma un ekonomikas pētījuma salīdzinošajā analizē iekļauto mainīgo lielumu vērtības neatbilst attiecīgajām mainīgo lielumu vērtībā augšupējā pieejā tajos pašos pētījumos⁽⁶⁷⁾.
- c) Attiecībā uz augšupējo pieeju Komisija galvenokārt atspēko trīs Ungārijas izmantotos parametrus, proti, pašu kapitāla riska prēmiju, bezriskā likmi un parāda prēmiju. Pirmkārt, nav pamatojuma tam, kāpēc pašu kapitāla tirgus vēsturiskie rezultāti pēdējos desmit gados (kas izmantoti TEIP pētījumā un ekonomikas pētījumā) ir atbilstošs etalons Ungārijas pašu kapitāla riska prēmijai. Argumenti vēsturiskās riska krīzes neizmantošanai ir saistīti ar tirgus apstākļiem pēc 2008. gada krīzes, kas ir pretrunā periodiem pirms krīzes⁽⁶⁸⁾. Otrkārt, bezriskā likme, ko Ungārija iesniedza otrajā paskaidrojošajā vēstulē (pirms Lēmuma par procedūras sākšanu), tiek salīdzināta ar HUF izteiktiem 15 gadu Ungārijas valsts obligāciju ienākumiem 3,8 % apmērā, kas bija spēkā 2014. gada novembrī un decembrī. Turklāt Komisija uzskata, ka, tā kā Ungārijas valsts obligāciju ienākumi būtiski atšķiras, saprātīgāk būtu aprēķināt vidējos ienākumus, pamatojoties uz datiem par ikmēneša ienākumiem, kas bija pieejami par visu kalendāro gadu pirms lēmuma par ieguldījumiem pieņemšanas. Treškārt, Ungārija izmanto ESAO EUR tirgus procentu bāzes likmi (CIRR) 18 gadus ilgam projektam par *Paks II* parāda prēmijas aizstājēju. Tomēr, kā norāda Ungārija TEIP pētījumā, EASO CIRR ir aprēķināta, pamatojoties uz noteikumiem, saskaņā ar kuriem kodolenerģijas projektu finansēšanai var izmantot eksporta kredītus un ar tirdzniecību saistītu atbalstu. Iespējamā valsts atbalsta aspekts eksporta kredītos var izkropļot parāda prēmijas tirgus etalonu.
- d) Turklāt Ungārija nav sīki iztīrījusi aplēšu noturību. Atomelektrostaciju radītais papildu risks nav ne skaidri sadalīts reizinātajos aplēsēs, ne izmantots jutīguma analizē. Tas ir svarīgi, jo kodolenerģijas ražošana var radīt dažādus lielus riskus salīdzinājumā ar citām elektroenerģijas ražošanas tehnoloģijām⁽⁶⁹⁾,⁽⁷⁰⁾.

⁽⁶⁷⁾ Piemēram, pašu kapitāla riska prēmija ir aplēsta 9,0 % salīdzinošajā analizē, ko Ungārija iekļāva minētajos pētījumos, pretstatā aplēstajai pašu kapitāla riska prēmijai 4,0 % apmērā augšupējā metodē tajos pašos pētījumos.

⁽⁶⁸⁾ Skatīt Damodaran, A. "Equity risk premium (ERP): Determinants, estimation and implications – The 2016 Edition" (2016), section "Estimation Approaches – Historical Premiums" ("Pašu kapitāla riska prēmija (PKRP). Noteicošie faktori, aplēses un ietekme", 2016. gada izdevums (2016. gads), sadaļa "Aprēķināšanas pieejas – vēsturiskās prēmijas", 29.–34. lpp., pieejams http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2742186. Turklāt šķiet, ka šīs šaubas pastiprina Ungārijas biržas vēsturiskā indeksa gadījums, kad slēgšanas vērtība 2006. gada 2. maijā bija 24 561,80, bet 2016. gada 2. maijā – 26 869,01 (dati lejupielādēti no https://www.bet.hu/oldalak/piac_most).

⁽⁶⁹⁾ Saskaņā ar Moody's 2009. gada pētījumu, ja amerikāņu ražošanas uzņēmumi paziņo par kodolelektrostacijas būvniecības projektu, ir paredzams vidējais samazinājums par četrām pakāpēm. Savukārt A. Damodaran savās datubāzēs aplēs, ka kreditreitinga starpība par četrām pakāpēm, piemēram, A3 un Ba1, veidotu kopējo pašu kapitāla riska prēmiju 2,0 % apmērā (A. Damodaran datubāze, 2016. gada jūlija versijas vērtības).

⁽⁷⁰⁾ *Paks II* gadījumā šā riska apmērs ir samazināts, jo tā ir pakļauta vienīgi būvniecības riskam.

Pirmā metode – augšupēja pieeja

- (209) Augšupējā pieejā ir izmantota standarta WACC formula (ko izmantoja arī Ungārija), un tiek aprēķināti tās parametri:

$$WACC = \frac{D}{D+E} (1 - t) R_d + \frac{E}{D+E} R_e$$

kur D un E apzīmē parāda un pašu kapitāla vērtību, R_d un R_e apzīmē attiecīgi parāda un pašu kapitāla izmaksas, savukārt t ir uzņēmumu ienākuma nodokļa likme, kas Ungārijā ir 19 %. Formulas pamatā ir tās parametru paredzamās vērtības. R_d un R_e ir parāda un pašu kapitāla izmaksas laikā, kad tika pieņemti lēmumi par ieguldījumiem, nevis vēsturiskās izmaksas.

- (210) Savukārt parāda izmaksas tiks noteiktas, izmantojot šādu formulu (ko izmantoja arī Ungārija):

$$R_d = R_f + (R_d - R_f)$$

kur R_f apzīmē bezriskā likmi tirgū, bet $(R_d - R_f)$ apzīmē obligāciju prēmiju tirgū.

- (211) Savukārt pašu kapitāla izmaksas tiks noteiktas, izmantojot standarta CAPM formulu (ko izmantoja arī Ungārija) ⁽⁷¹⁾:

$$R_e = R_f + \beta \times (E(R_m) - R_f)$$

kur R_f apzīmē bezriskā likmi tirgū, apzīmē pašu kapitāla tirgus riska prēmiju, bet β (beta) ir ļoti specifiska, nedzādzājama projekta riska mērs.

- (212) Komisija apstiprina šādas WACC aprēķināšanai izmantoto parametru vērtības:

- lai aizstātu bezriskā likmi, Komisija izmanto HUF izteiktu 15 gadu Ungārijas valsts obligāciju procentu likmi, jo šim Ungārijas valdības izdotajām obligācijām bija garākais termiņš. Mēneša likmes svārstīgums bija ļoti liels laikā, kad tika pieņemts lēmums par ieguldījumiem *Paks II*. Tāpēc, izvēloties izmantot tādu vērtību, kas atbilst tikai vienam mēnesim, varētu iegūt rezultātu, kas nebūtu noturīgs. Tas neatbilstu tāda vērienīga lēmuma reālo situāciju un sarežģītību, kad ieguldītājiem bija vajadzīgs visaptverošs informācijas kopums. Tāpēc Komisija izmanto vidējo vērtību 12 kalendārajos mēnešos pirms aplūkojamā laika brīža pretēji Ungārijai, kas izvēlējās procentu likmi mēnesim tieši pirms lēmuma par ieguldījumiem ⁽⁷²⁾,
- 208.c) apsvērumā ir paskaidroti iemesli, kāpēc Ungārijas izmantotās vēsturiskās tirgus (pašu kapitāla) riska prēmijas ir neatbilstošas, un šo iemeslu dēļ Komisija aprēķināja pašu kapitāla riska prēmiju kā pašu kapitāla riska prēmiju aritmētisko vidējo, pamatojoties uz diviem finanšu un darījumdarbības pasaulē vispāratzītiem avotiem:
 - galvenais datu avots ir Ņujorkas Universitātes profesora *Aswath Damodaran* globālā pašu kapitāla riska prēmiju datubāze (“*Damodaran* riska prēmiju datubāze”) ⁽⁷³⁾,

⁽⁷¹⁾ CAMP ir kapitāla aktīvu cenu noteikšanas modelis aktīvu ienesīguma noteikšanai, skatīt <http://www.investopedia.com/terms/c/capm.asp>.

⁽⁷²⁾ Komisija izskatīja arī valsts obligāciju likmes EUR un USD, taču šo valsts obligāciju termiņš bija īsāks, bet EUR izteiktās obligācijas tika pēdējo reizi izdotas 2011. gada maijā, savukārt USD izteiktās obligācijas – 2014. gada martā. Laikā, kad valsts obligāciju likmes tik ļoti atšķiras, Komisija nolēma niekklaut šīs obligācijas analizē. Turklāt to iekļaušana palielinātu WACC aplēsto vērtību, padarot to izslēgšanu no analīzes par konservatīvu izvēli.

⁽⁷³⁾ 2014. gada decembra rādītājus skatīt sadaļā “Riskā prēmijas citos tirgos” > 1/14 tīmekļa vietnē http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/dataarchived.html. 2017. gada februāra rādītājus skatīt sadaļā “Riskā prēmijas citos tirgos” >, lejupielādēt no tīmekļa vietnes http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html. *Damodaran* datubāze tiek bieži izmantota un citēta finanšu praksē.

— otrā datubāze ir Navarras Universitātes IESE Darījumdarbības skolas profesora Fernandez tirgus riska prēmiju datubāze⁽⁷⁴⁾.

Konstatējumi ir apkopoti 6. tabulā.

6. tabula

Pašu kapitāla riska prēmija – Ungārija

	2014. gada decembris	2017. gada februāris
Damodaran pašu kapitāla riska prēmija	8,84	8,05
Fernandez pašu kapitāla riska prēmija	8,30	8,10
Vidējā pašu kapitāla riska prēmija	8,57	8,08

— Beta aprēķinam Komisija izmanto Ungārijas iesniegtajā TEIP dokumentā piedāvāto nominālvērtību, proti, 0,92⁽⁷⁵⁾.

— Parāda izmaksas pirms nodokļa atskaitīšanas būtu Ungārijas bezriskā likme (vidējā vērtība 12 kalendārajās mēnešos pirms aplūkojamā laika brīža) plus komerciālā parāda riska prēmija papildus valsts obligāciju 2,26 %, kas ir valsts parāda riska prēmijas mērs⁽⁷⁶⁾.

— Tika pieņemtas divas projekta saistību/pašu kapitāla attiecības vērtības, proti, 50 % un 40 %, kā piedāvāja Ungārija gan TEIP pētījumā, gan ekonomikas pētījumā.

(213) 212. apsvērumā minētie WACC rādītāji un iegūtie WACC diapazoni ir apkopoti 7. tabulā. Atsevišķā kolonnā ir norādīts katrs laikposms, kas attiecas uz novērtējumu.

7. tabula

WACC aprēķins augšupējā pieejā

Ievaddati	2014. gada decembris	2017. gada februāris
Ungārijas bezriskā likme	5,30 %	3,45 %
Pašu kapitāla riska prēmija, Ungārija	8,57 %	8,08 %

⁽⁷⁴⁾ 2014. gadam, skatīt Fernandez, P., Linares P. un Acin, I. F., "Market Risk Premium used in 88 countries in 2014: a survey with 8 228 answers" ("Tirgus riska prēmijas, ko izmantoja 88 valstīs 2014. gadā: pētījums ar 8 228 atbildēm"), 2014. gada 20. jūnijs, pieejams <http://www.valuewalk.com/wp-content/uploads/2015/07/SSRN-id2450452.pdf>. 2016. gadam, skatīt Fernandez, P., Ortiz, A. un Acin, I. F., "Market Risk Premium used in 71 countries in 2016: a survey with 6 932 answers" ("Tirgus riska prēmijas, ko izmantoja 71 valstī 2016. gadā: pētījums ar 6 932 atbildēm"), 2016. gada 9. maijs, pieejams https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2776636&download=yes.

⁽⁷⁵⁾ Pārējās beta vērtības, ko piedāvāja Ungārija TEIP pētījumā un otrajā paskaidrojošajā vēstulē, un beta vērtības, kas atbilst attiecīgi sabiedrisko pakalpojumu, atjaunojamo energoresursu un enerģētikas nozarei Damodaran datubāzē, visas ir lielākas par 1. Tāpēc beta vērtības 0,92 apmērā izmantošana ir konservatīva izvēle, jo tā rada zemāku WACC vērtību nekā citas, lielākas beta vērtības.

⁽⁷⁶⁾ Skatīt <http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok>, rinda XI. Deviza, *penz es tokepiac > Allampapir piaci referenciahozamok* par pirmo un https://www.quandl.com/data/WORLDBANK/HUN_FR_INR_RISK-Hungary-Risk-premium-on-lending-lending-rate-minus-treasury-bill-rate par pēdējo. Attiecībā uz pēdējo vērtību ieteicams to izmantot uzmanīgi Ungārijas korporatīvo obligāciju tirgus nelielā izmēra dēļ. Dati attiecas uz 2014. gada 31. decembri. Par pēdējiem periodiem dati nav pieejami.

Ievaddati	2014. gada decembris	2017. gada februāris
Beta	0,92	0,92
Ieņēmumi no pašu kapitāla	13,19 %	10,88 %
Komerציālā parāda riska prēmija papildus ieņēmumiem no Ungārijas valsts obligācijām	2,26 %	2,26 %
Ieņēmumi no parāda pirms nodokļa atskaitīšanas	7,56 %	5,71 %
Uzņēmumu ienākuma nodokļa likme	19 %	19 %
Ieņēmumi no parāda pēc nodokļa atskaitīšanas	6,12 %	4,63 %
Saistību/pašu kapitāla attiecība (D/(D+E)) – I scenārijs	50 %	50 %
Saistību/pašu kapitāla attiecība (D/(D+E)) – II scenārijs	40 %	40 %
WACC ar I saistību/pašu kapitāla attiecību	9,66 %	7,75 %
WACC ar II saistību/pašu kapitāla attiecību	10,36 %	8,38 %
WACC diapazons	9,66–10,36 %	7,75–8,38 %

- (214) 7. tabulā minētie WACC elementi paredz, ka WACC diapazons ir [9,66–10,36 %] 2014. gada decembrim un [7,75–8,38 %] 2017. gada februārim⁽⁷⁷⁾. Tomēr jānorāda, ka vienīgais nozarei raksturīgais rādītājs šajos aprēķinos ir rūpniecības beta (0,92). Tāpēc ir maz ticams, ka ar kodolenerģijas projektiem saistītā lielā riska prēmiju iekļautu pilnā apmērā (skatīt 68. zemsvītras piezīmi), un būtu jāaplūko faktiskā riska zemāka robežvērtība.

Otrā metode – salīdzinošā vērtēšana

- (215) Komisija piekrīt Ungārijai, ka alternatīva iespēja, kā noskaidrot atbilstošo tirgus WACC diapazonu, būtu salīdzināt to ar atsauces vērtībām, kas ir salīdzināmas *Paks II* projekta gadījumā. Tomēr a) apsvērumā minēto iemeslu dēļ Komisija uzskatīja, ka Ungārijas iestāžu norādītās atsauces vērtības un diapazoni nav pietiekami noturīgi. Tāpēc Komisija ir veikusi pati savu salīdzinošo analīzi, kurā ir iegūts nozarei un valstij raksturīgs WACC etalons, pamatojoties uz *Damodaran* datubāzi⁽⁷⁸⁾ ⁽⁷⁹⁾, izmantojot gan 2017. gada, gan 2014. gada datus.

⁽⁷⁷⁾ Šie rādītāji ir lielāki nekā Ungārijas iegūtie galvenokārt tāpēc, ka Komisija izmantoja augstāku bezriskā likmi un pašu kapitāla riska prēmiju (Ungārijas izvēles ir kritizētas 208. apsvērumā).

⁽⁷⁸⁾ Valstij raksturīgos WACC rādītājus, kas attiecas uz 2014. gada decembri, skatīt "Dati" > "Arhivētie dati" > "Kapitāla izmaksas sadalījumā pa nozarēm" > "Eiropa" > "1/14" <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>. Valstij raksturīgos WACC rādītājus, kas attiecas uz 2017. gada februāri, skatīt "Dati" > "Arhivētie dati" > "Kapitāla izmaksas sadalījumā pa nozarēm" > "Eiropa" > <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>. Par riska prēmiju rādītājiem skatīt 72. zemsvītras piezīmi. Jānorāda arī tas, ka šī datubāze ir starptautiskas datubāzes daļa un ietver Eiropas valstis (apzīmētas kā Rietumeiropa). Tomēr valstis ir sagrupētas vēl sīkāk, un Ungārija ir apakšgrupā "Attīstītā Eiropa", skatīt *Excel* datnes darblapu "Eiropa" vai "Sašķīrotas pasaules nozares" <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/indname.xls>.

⁽⁷⁹⁾ Ungārija arī veica īsu salīdzinošo analīzi, pamatojoties uz *Damodaran* datiem, otrajā paskaidrojošajā vēstulē (tās 2. papildinājumā). Tomēr šī analīze nav atbilstoša, jo tās pamatā ir vēlāka informācija, kas izmantota, lai pamatotu 2014. gadā pieņemto lēmumu par ieguldījumiem.

(216) Proti, šai pieejai ir šādi trīs posmi (rādītāji visiem trim posmiem ir aprēķināti atsevišķi gan 2014. gada decembrim, gan 2017. gada februārim):

- a) pirmajā posmā ir izmantota *Damodaran* nozares līmeņa WACC datubāze Rietumeiropai, lai noteiktu parāda un pašu kapitāla izmaksas nozarēm, kuras varētu uzskatīt par labām aizstājējvērtībām kodolenerģijas ražošanas nozarei⁽⁸⁰⁾.

Attiecībā uz kodolenerģijas ražošanas nozari izmantotās aizstājējvērtības ietver “Videi nekaitīgo un atjaunojamo energoresursu”, “Enerģētikas” un “Sabiedrisko pakalpojumu (vispārīgi)” nozari 2017. gada datubāzē un “Enerģētikas” un “Sabiedrisko pakalpojumu (vispārīgi)” nozari 2014. gada datubāzē⁽⁸¹⁾. Jebkuri parāda un pašu kapitāla izmaksu rādītāji, kas aprēķināti, pamatojoties uz šīm nozarēm, var tikt uzskatīti par konservatīvām aplēsēm Pakšas atomelektrostacijai divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, *Damodaran* datubāzē nav nodalīti regulētie un neregulētie segmenti šajās nozarēs. *Paks II* ir neregulētajā segmentā, kas ietver augstāku risku un tāpēc augstākas parāda un pašu kapitāla izmaksas nekā regulētiem uzņēmumiem tajā pašā nozarē. Otrkārt, atomelektrostācijas to lielā izmēra un mēroga dēļ ir riskantākas nekā vidējs elektroenerģijas ražošanas vai sabiedrisko pakalpojumu uzņēmums⁽⁸²⁾.

8. tabulā ir minētas parāda un pašu kapitāla izmaksas pirms nodokļa atskaitīšanas, kas iegūtas tieši no *Damodaran* WACC datubāzes Rietumeiropai, kā arī nozares līmeņa beta vērtības⁽⁸³⁾. Tabulā arī iekļauts šo nozaru vidējais starpnozaru rādītājs⁽⁸⁴⁾.

8. tabula

Nozares līmeņa parāda un pašu kapitāla izmaksas (pirms nodokļa atskaitīšanas) Rietumeiropai

Gads	Izmaksas	Videi nekaitīgie un atjaunojamie energoresursi	Enerģētika	Sabiedriskie pakalpojumi (vispārīgi)	Ražošana un sabiedriskie pakalpojumi (vidēji)
2014	Parāds	—	5,90 %	5,40 %	5,65 %
	Pašu kapitāls	—	9,92 %	9,84 %	9,88 %
	β	—	1,09	1,08	
2017	Parāds	4,41 %	3,96 %	3,96 %	4,11 %
	Pašu kapitāls	9,31 %	9,82 %	9,82 %	9,65 %
	β	1,01	1,08	1,08	

⁽⁸⁰⁾ Rādītāji šajās tabulās ir koriģēti, piemērojot parādam Ungārijas uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi 19 % apmērā.

⁽⁸¹⁾ 2014. gada datubāzē nebija pieejami dati par “Videi nekaitīgo un atjaunojamo energoresursu” nozari. 2016. gadā šajā nozarē WACC bija lielāka nekā pārējās divās iekļautajās nozarēs, kas liecina, ka tās iekļaušana palielinātu 2014. gada WACC aplēsi, ja tā būtu pieejama.

⁽⁸²⁾ Skatīt 68. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸³⁾ Šajā tabulā iekļautajos rādītājos ir izmantotas beta vērtības, kas iegūtas no *Damodaran* nozares līmeņa WACC datubāzes.

⁽⁸⁴⁾ Šajā gadījumā ir izmantota vienkārši vidējā vērtība, nevis svērtā vidējā vērtība, ņemot vērā katrā segmentā iekļauto uzņēmumu skaitu, jo lielākā uzmanība ir pievērsta aizstājējsegmentiem, nevis aizstājējuzņēmumiem. Svērtās vidējās vērtības izmantošana neradītu starpību 2016. gadā, savukārt 2014. gadā vērtības būtu nedaudz augstākas, kas norādītu uz augstākām WACC vērtībām. Tāpēc vienkāršas, nevis svērtās vidējās vērtības izmantošana ir konservatīva šajā situācijā.

- b) Otrajā posmā ir izmantota *Damodaran* riska prēmiju datubāze, lai aprēķinātu vidējo parāda un pašu kapitāla riska prēmiju, kas vajadzīga Ungārijai salīdzinājumā ar citām Rietumeiropas valstīm "Attīstītās Eiropas" apakšgrupā (skatīt 77. zemsvītras piezīmi), kā minēts 9. tabulā, kurā ir 8. tabulā minēto nozaru un nozares līmeņa WACC datubāzē iekļautie uzņēmumi⁽⁸⁵⁾. Tā tiks pieskaitīta pirmajā posmā noteiktajiem parāda un pašu kapitāla rādītājiem, kā minēts a) apakšpunktā.

9. tabula
Ungārijas riska prēmija

(%)

Gads	Riska prēmija	Attīstītā Eiropa	Ungārija	Starpība
2014	Valsts riska prēmija (obligācijas)	0,99	2,56	1,57
	Valsts riska prēmija (pašu kapitāls)	1,48	3,84	2,36
2017	Valsts riska prēmija (obligācijas)	1,06	1,92	0,86
	Valsts riska prēmija (pašu kapitāls)	1,30	2,36	1,06

- c) Trešajā posmā attiecīgā Ungārijas valsts riska prēmija, kas noteikta b) apakšpunktā, ir pieskaitīta a) apakšpunktā iegūtajām parāda un pašu kapitāla izmaksām, iegūstot Ungārijas parāda un pašu kapitāla izmaksas⁽⁸⁶⁾. Attiecīgi WACC ir iegūta Ungārijas iestāžu piedāvātajai divu līmeņu saistību / pašu kapitāla attiecībai. 10. tabulā ir apkopoti rezultāti.

10. tabula
Ungārijas parāda, pašu kapitāla un WACC (*) izmaksas

(%)

Gads	Izmaksas	D/ (D+E)	Videi nekaitīgie un atjaunojamie energoresursi	Enerģētika	Sabiedriskie pakalpojumi (vispārīgi)	Ražošana un sabiedriskie pakalpojumi (vidēji)
2014	Parāds pirms no- dokļa atskaitīšanas			7,47	6,97	7,22
	Parāds pēc nodokļa atskaitīšanas			6,05	5,65	5,85
	Pašu kapitāls			12,50	12,40	12,45
	WACC	50		9,28	9,02	9,15
	WACC	40		9,92	9,70	9,81

⁽⁸⁵⁾ Aplēses galvenais elements ir tas, ka *Damodaran* definē pašu kapitāla riska prēmiju valstij kā nobrieduša tirgus prēmijas un papildu valsts riska prēmijas summu, pamatojoties uz valsts starpību pēc noklusējuma un valsts paaugstināto starpību (par 1,5 2014. gadā un par 1,39 2016. gadā), lai atainotu augstāku pašu kapitāla risku tirgū. Sīkāku informāciju skatīt *Damodaran* valstu pašu kapitāla riska prēmiju datubāzes darblapā "Paskaidrojumi un BUJ", pieejama <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>.

⁽⁸⁶⁾ Jāņem vērā, ka Ungārijai raksturīgā papildu pašu kapitāla riska prēmija, kas aprēķināta ii) punktā, ir jāreizina ar 8. tabulā minētajām beta vērtībām, lai to varētu iekļaut iii) punktā iegūtajās pašu kapitāla izmaksās.

(%)

Gads	Izmaksas	D/ (D+E)	Videi nekaitīgie un atjaunojamie energoresursi	Enerģētika	Sabiedriskie pakalpojumi (vispārīgi)	Ražošana un sabiedriskie pakalpojumi (vidēji)
2017	Parāds pirms no- dokļa atskaitīšanas		5,27	4,82	4,82	4,97
	Parāds pēc nodokļa atskaitīšanas		4,27	3,91	3,91	4,03
	Pašu kapitāls		10,38	10,97	10,97	10,77
	WACC	50	7,32	7,44	7,44	7,40
	WACC	40	7,93	8,15	8,14	8,07

(*) WACC formulā ir izmantotas parāda izmaksas pēc nodokļa atskaitīšanas.

- (217) Ar šo metodi *Paks II* projekta WACC ir diapazonā no 9,15 līdz 9,81 % attiecībā uz sākotnējo 2014. gada decembra lēmumu par ieguldījumiem un diapazonā no 7,40 līdz 8,07 % attiecībā uz 2017. gada februāri. Šā diapazona pamatā ir saistību/pašu kapitāla attiecība 40–50 % apmērā, kā noteikts TEIP pētījumā. Jānorāda arī, ka 2014. gada WACC apakšējā robeža 9,15 % apmērā varētu būt jākorrigē uz augšu, ja būtu pieejami 2014. gada dati par “Videi nekaitīgiem un atjaunojamiem energoresursiem”. Arī atomelektrostaciju papildu riska prēmijas iekļaušana (skatīt 68. zemspējas piezīmi) palielinātu diapazonus.

Secinājums par WACC

- (218) As abām metodēm, ko izmantoja, lai aplēstu WACC tirgus līmeņa etalonu, tiek iegūti intervāli, kuri pārklājas. Kopumā 2017. gada vērtības ir vidēji zemākas nekā 2014. gada vērtības, atainojot galvenokārt Ungārijas bezriskā likmes tirgus novērtējumu. Attiecīgie intervāli ir apkopoti 11. tabulā.

11. tabula

Kopsavilkums par WACC

(%)

	2014. gada decembris	2017. gada februāris
Augšupēja pieeja	9,66–10,36	7,75–8,38
Salīdzinošā pieeja	9,15–9,81	7,40–8,07
Vispārējais diapazons	9,15–10,36	7,40–8,38
Vidējais punkts	9,76	7,89

- (219) 11. tabulā ir iekļauti WACC rādītāji diapazonā no 9,15 % līdz 10,36 % attiecībā uz 2014. gada decembra sākotnējo lēmumu un rādītājs diapazonā no 7,40 % līdz 8,38 % attiecībā uz 2017. gada februāri. Visas šīs WACC vērtības ir uzskatāmas par konservatīvām, jo tajās nav iekļauta atomelektrostaciju projektu iespējamā riska prēmija⁽⁸⁷⁾.

⁽⁸⁷⁾ Turklāt 2014. gada apakšējā robeža 9,15 % apmērā varētu būt jākorrigē uz augšu, ja būtu pieejami 2014. gada dati par “Videi nekaitīgiem un atjaunojamiem energoresursiem”.

5.1.1.2. Komisijas novērtējums par projekta IRR

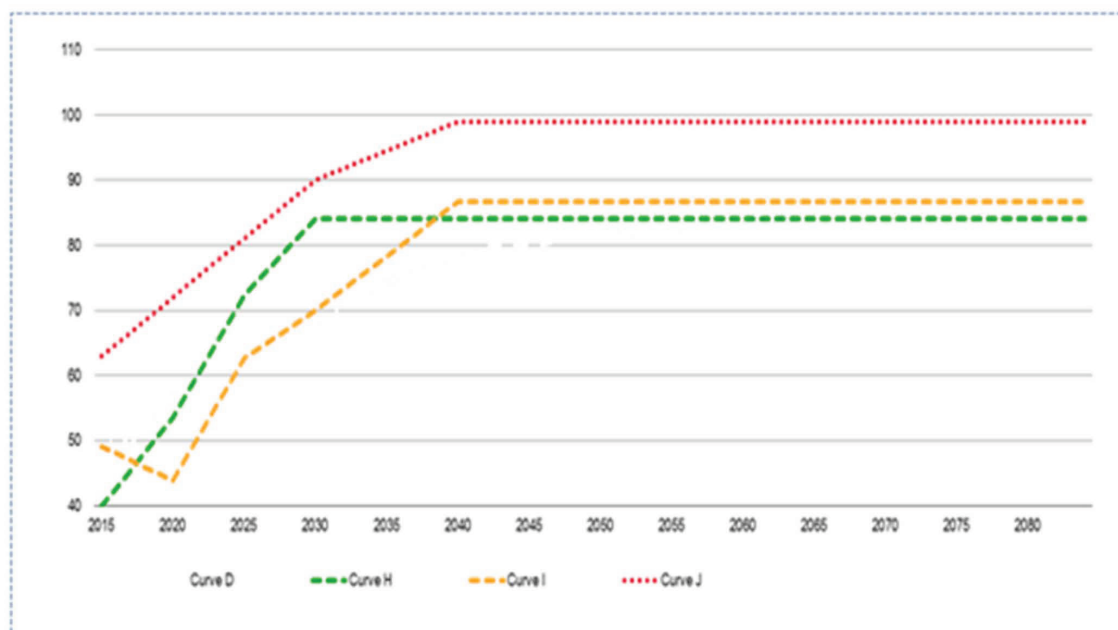
- (220) Savā novērtējumā par IRR Komisija izmantoja Ungārijas iesniegto finanšu modeli. Proti, Komisija pieņēma finanšu modeli izmantoto metodi, kā arī modeļa ievaddatus, izņemot elektroenerģijas cenas prognozi, centrālā scenārija gadījumā. Tomēr Komisija norāda:
- a) IRR vērtība ir ļoti jutīga pret aprēķinam izvēlētās cenas prognozi. Piemēram, piemērojot 2014. gada novembra EUR/USD valūtas kursu⁽⁸⁸⁾, nevis 2015. gada oktobra valūtas kursu (Ungārijas valdības izvēle), lai iegūtu 2014. gada EUR IEA cenas prognozi (kuras pamatā bija prognozes dati no IEA WEO 2014), projekta IRR samazinās par vairāk nekā 0,8 %. Tāpēc ir vajadzīga IRR aprēķina pamatā esošās cenas prognozes atkārtota novērtēšana;
 - b) IRR ir jutīga arī pret i) atomelektrostacijas bloku slodzes koeficientu (vai izmantošanas koeficientu), ii) dažādām ar projektu saistītām izmaksu pozīcijām, tostarp abu īpašnieku izmaksām būvniecības periodā, kā arī turpmākajām E&U izmaksām ekspluatācijas periodā, un iii) iespējamu būvniecības kavēšanos. Šo faktoru izmaiņu ietekme ir rūpīgi jānovērtē, t. i., vairāk nekā tikai mazās nobīdes, ko Ungārija pārbaudīja finanšu modeli, jutīguma analizē, veicot galveno rezultātu noturīguma pārbaudi.
- (221) Tāpēc, lai nodrošinātu precīzākus projekta IRR aplēšu rezultātus, kā arī lai papildinātu jutīguma analīzi un noturīguma pārbaudes, Komisija veica dažus precizējumus IRR aprēķinos izmantotajos komponentos. Proti, Komisija pārskatīja un papildināja Ungārijas iesniegtās cenas prognozes. Turklāt papildus izmaksām un slodzes koeficientam, ko Ungārija piedāvāja centrālajā scenārijā finanšu modeli, Komisija arī iekļāva ieinteresēto personu iesniegto informāciju, lai uzlabotu rezultātu precizitāti. Visbeidzot, Komisija veica rūpīgu rezultātu jutīguma pārbaudi, simulējot pārmaiņas visos attiecīgajos modeļa parametros.
- (222) Līdzīgi kā WACC gadījumā attiecīgie IRR diapazoni tika aprēķināti, gan pamatojoties uz 2017. gada februārī pieejamo informāciju (2017. gada datiem), gan informāciju, kas bija pieejama 2014. gada 9. decembrī, kad tika pieņemts sākotnējais lēmums par ieguldījumiem (2014. gada datiem).

Cenas prognozes

- (223) Komisijas cenas prognožu novērtējuma sākuma punkti ir cenas prognožu līknes, kas redzamas Ungārijas iesniegtā ekonomikas pētījuma 16. attēlā, kopā ar cenas prognozi, kuras pamatā ir IEA WEO (2014), ko Komisija izmantoja Lēmumā par procedūras sākšanu. Lai aptvertu visu Paks II bloku paredzamo ekspluatācijas periodu, Komisija paplašināja šīs diagrammas, iekļaujot vienīgi tās, kas aptver attiecīgi periodus līdz 2030. un 2040. gadam, saglabājot prognozētos cenu līmeņus nemainīgus ekspluatācijas pārtraukšanas (t. i., 2030. un 2040. gada) vērtību līmeni. Šīs cenu prognozes ir atainotas 14. attēlā.

⁽⁸⁸⁾ Datums, kad tika izdota IEA 2014. gada cenas prognoze.

14. attēls

Ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu līknes (EUR/MWh) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ D līkne ir konfidenciāla informācija / komercnoslēpums.
Avots: ekonomikas pētījums un finanšu modelis (skatīt 69. apsvērumu).

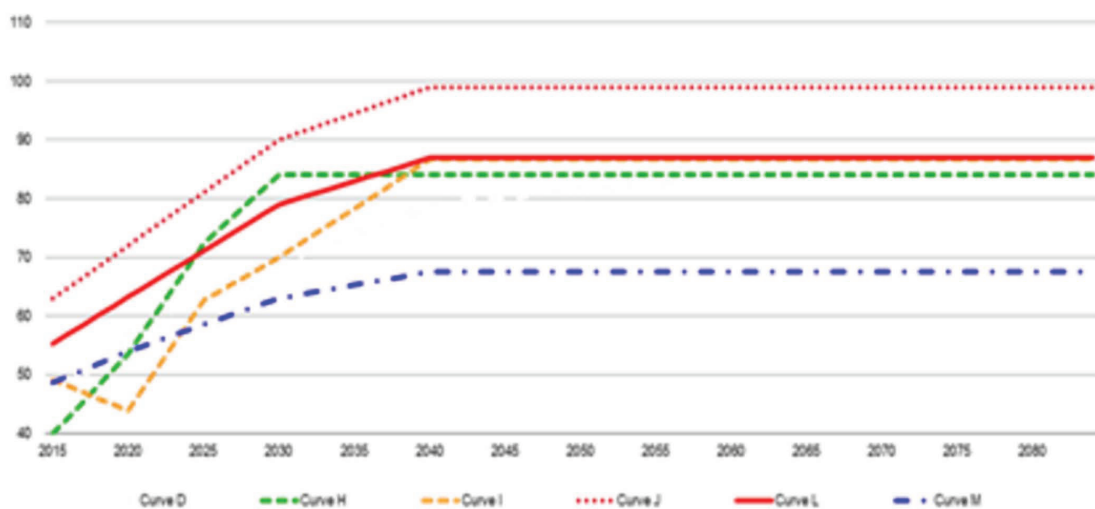
- (224) 14. attēlā redzamo D līkni Komisija izmantoja Lēmumā par procedūras sākšanu, lai aprēķinātu projekta IRR. Turklāt H līkne apzīmē BMWi (Vācijas Ekonomikas ministrijas) 2014. gada tirgus pētījuma prognozi, I līkne apzīmē 2014. gada BMWi atsauces scenārija prognozi, J līkne apzīmē IEA WEO (2014) elektroenerģijas cenas prognozi, kur USD izteiktie rādītāji ir pārvērsti EUR izteiktos rādītājos pēc 2015. gada septembra aptuvenā EUR/USD valūtas kursa 0,9 ⁽⁸⁹⁾. Ungārijas iesniegtā IRR aprēķina pamatā pēc būtības ir šī H, I un J līkne.
- (225) Komisija veica turpmāk minētās korekcijas 14. attēlā iekļautajās līknēs. J līkne tika koriģēta, pamatojoties uz vidējo EUR/USD valūtas kursu, kas bija pieejams 2014. gada novembrī, kad tika publicētas IEA WEO (2014) USD izteiktās prognozes. Tajā laikā vidējais EUR/USD valūtas kurss iepriekšējos trīs mēnešos bija 0,79. Arī 15. attēlā iekļautā L līkne tika koriģēta ⁽⁹⁰⁾.

⁽⁸⁹⁾ Ungārijas valdība neiesniedza sīkāku informāciju par izmantotajiem valūtas kursiem. Piemēroto vērtību 0,9 var iegūt no finanšu modeļa. 2015. gada septembra vidējais mēneša valūtas kurss bija 0,89. EUR/USD valūtas kurss (kā arī citas šajā dokumentā izmantotās vērtības) ir iegūts no ECB tīmekļa vietnes http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?sessionId=B13D3D3075A-F28A4265A4DF53BE1ABC0?SERIES_KEY=120.EXR.D.USD.EUR.SP00.A&start=01-07-2014&end=15-11-2016&trans=MF&submitOptions.x=46&submitOptions.y=5.

⁽⁹⁰⁾ Lielo EUR/USD valūtas kursa atšķirību dēļ Komisija izvēlējās vidējo valūtas kursu trīs mēnešos pirms 2014. gada 9. decembra, kad tika pieņemts sākotnējais lēmums par ieguldījumiem, tostarp tas tika publicēts IEA WEO (2014). Kā alternatīvu var izmantot arī gada vidējo valūtas kursu. Gada vidējais valūtas kurss laikposmā līdz 2014. gada decembrim ir 0,75, kas izraisītu nedaudz zemāku IRR vērtību, padarot trīs mēnešu vidējo valūtas kursu par konservatīvu izvēli šajā analizē.

- (226) Turklāt, lai precīzi aplēstu IRR 2017. gada februārim, Komisija ieskicē cenas prognozes, kas iekļautas Starptautiskās Enerģētikas aģentūras 2016. gada Pasaules enerģētikas pārskatā (*IEA WEO 2016*), kurš tika publicēts 2016. gada 16. novembrī⁽⁹¹⁾. Tā kā sākotnējie rādītāji bija doti USD, Komisija izmantoja trīs mēnešu (2016. gada augusta vidus – 2016. gada novembra vidus) vidējo EUR/USD valūtas kursu 0,9, kas bija svarīgs šajā publikācijas dienā, lai konstruētu EUR rādītājus⁽⁹²⁾ (⁹³). M līkne 15. attēlā ataino šo cenas prognozi.

15. attēls

Ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu līknes (EUR/MWh)⁽¹⁾

⁽¹⁾ D līkne ir konfidenciāla informācija / komercnoslēpums.

Avots: ekonomikas pētījums un finanšu modelis (skatīt 69. apsvērumu), kā arī Komisijas aprēķini.

- (227) Šis rādītājs liecina par divām lietām. Pirmkārt, piemērojot pareizo valūtas kursu, lai pārvērstu USD vērtības EUR vērtībās, cenas prognoze Eiropai *IEA WEO 2014* kļūst aptuveni par 12 % zemāka (L līkne atrodas zem J līknes). Otrkārt, 2016. gada novembrī publicētā *IEA WEO* cenas prognoze ir vidēji par 20 % zemāka nekā cenas prognoze, kas tika iekļauta tajā pašā publikācijā divus gadus iepriekš (L līkne un M līkne). To varētu saistīt ar elektroenerģijas cenām, kuras samazinājās 2014. un 2016. gadā, un vajadzīgajām prognožu korekcijām⁽⁹⁴⁾. Attiecīgi ikvienā novērtējumā attiecībā uz 2016. gada prognozi un ikvienu attiecīgo IRR aprēķinu ir jāņem vērā šis cenas prognožu samazinājums un lielākā uzmanība jāpievērš M līknei 15. attēlā⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹¹⁾ Skatīt <http://www.worldenergyoutlook.org/publications/weo-2016/>.

⁽⁹²⁾ Vairumtirdzniecības elektroenerģijas cenas rādītājus skatīt 6.13. tabulā *IEA WEO 2016*, 267. lpp.

⁽⁹³⁾ Šajā gadījumā attiecīgais gada vidējais valūtas kurss ir 0,89, padarot trīs mēnešu vidējo valūtas kursu par konservatīvu izvēli šajā analizē.

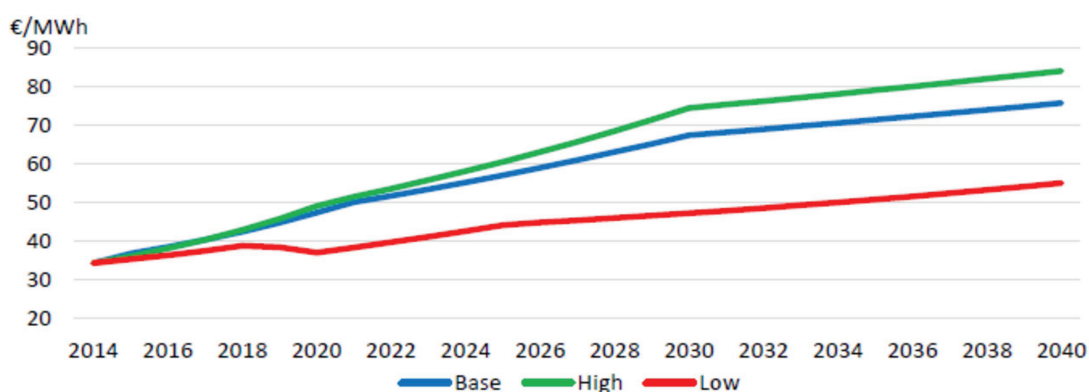
⁽⁹⁴⁾ Līdzīgas lejupejas korekcijas elektroenerģijas cenas prognozēs laikposmā no 2014. gada līdz 2015. gadam veica Apvienotās Karalistes Valsts enerģosistēma, skatīt, piemēram, 2014. gada Apvienotās Karalistes Valsts enerģosistēmas Apvienotās Karalistes Nākotnes enerģētikas scenārija 46. lpp., pieejams <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/>, 2015. gada Apvienotās Karalistes Valsts enerģosistēmas Apvienotās Karalistes Nākotnes enerģētikas scenārija 36. lpp., pieejams <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/>, norādot vidējo elektroenerģijas cenas prognožu samazinājumu par 12 % prognožu periodā no 2016. gada līdz 2035. gadam. BMWi datiem netika atrasts šāds salīdzinājums.

⁽⁹⁵⁾ Šajā kvantitatīvajā analizē Komisija piekrīt Ungārijas pieņēmumiem par to, ka līdz 2040. gadam elektroenerģijas cenas palielināsies, bet pēc tam paliks nemainīgas. Šī ir konservatīva izvēle. Kā alternatīvu varētu veidot cenas prognožu scenārijus, vairāk ņemot vērā plašo atjaunojamo energoresursu ietekmi uz vairumtirdzniecības elektroenerģijas cenām, kad, kā pašlaik var redzēt, zemas cenas būtu norma, un augstākām, bet no laika atkarīgām deficīta cenām. Šāda scenārija gadījumā nākotnes cenas būtu tuvākas pašreizējām cenām (un tas nozīmētu zemāku ienākumu no ieguldījumiem) nekā tām, kas sīkāk izklāstītas turpmākajās iedaļās.

- (228) Saistībā ar cenas prognozēm, kuru pamatā ir *IEA WEO*, ir jāņem vērā, ka to pamatā bija “Jaunās politikas scenārija” novērtējums⁽⁹⁶⁾. Visaptverošā novērtējumā ir jāiekļauj arī citi *IEA WEO* aplūkoto scenāriji, piemēram, “Pašreizējās politikas scenārijs” un “Zemas naftas cenas scenārijs”, kā tas bija izdarīts *Candole* pētījumā saistībā ar *IEA WEO 2015* cenu prognozēm⁽⁹⁷⁾. Tas ir svarīgi, jo tad, ja izvēlas atšķirīgus politikas virzienus, cenas prognozes noteikšanas veidi atšķiras, kā redzams 12. attēlā un atveidots 16. attēlā.

16. attēls

Ilgtermiņa elektroenerģijas cenu prognožu līknes (EUR/MWh)

Avots: *Candole Partners*.

- (229) Bāzes, augstā un zemā līkne 16. attēlā atbilst attiecīgi jaunās politikas scenārijam, pašreizējās politikas scenārijam un zemas naftas cenas politikas scenārijam *IEA WEO 2015* (skatīt arī 128. apsvērumu). 16. attēlā redzams, ka pašreizējās politikas scenārijā ir nākotnē prognozētas nedaudz augstākas elektroenerģijas cenas nekā jaunās politikas scenārijā, savukārt zemas naftas cenas scenārijā ir nākotnē prognozētas būtiski zemākas elektroenerģijas cenas nekā centrālajā jaunās politikas scenārijā (prognozes izdarītas 2015. gadā). Tas ir jāņem vērā *Paks II* projekta *IRR* aprēķina visaptverošā jutīguma analizē⁽⁹⁸⁾.
- (230) Turklāt, lai precīzi interpretētu un novērtētu dažādu iestāžu sagatavotos ilgtermiņa cenas prognozes rādītājus, šiem rādītājiem ir jābūt saistītiem ar elektroenerģijas biržās parakstītu nākotnes elektroenerģijas līgumu cenām pat tad, ja tās attiecas uz daudz īsākiem periodiem, nekā redzams 12. attēlā. 13. attēlā redzamās cenu līknes, kurās salīdzinātas Vācijas un Ungārijas nākotnes līgumu cenas ar zemākajā *IEA WEO* cenas prognozēm (kas atbilst zemas naftas cenas scenārijam), liecina, ka pat jaunākās *IEA WEO 2015* cenas prognozes var būt pārāk optimistiskas, jo nākotnes elektroenerģijas cenas var būt novērtētas pārāk augstu. Tas ir jāņem vērā, arī nosakot *Paks II* projekta *IRR*, kā arī jebkurā pamatojošā jutīguma analizē.

Slodzes koeficients, dažādas izmaksu pozīcijas un kavēšanās

- (231) Lielā mēģera, būvniecības darbu sarežģītības un ilglaicīgas ekspluatācijas dēļ atomelektrostacijas ir pakļautas slodzes koeficienta, būvniecības laika un dažādu izmaksu pozīciju nenoteiktībai. Tam savukārt ir būtiska ietekme uz projekta *IRR*.

⁽⁹⁶⁾ “Jaunās politikas scenārija” definīciju skatīt 128. apsvērumā.

⁽⁹⁷⁾ Skatīt 128. apsvērumu un 53. zemsvītras piezīmi: pašreizējās politikas scenārijā ir ņemti vērā tikai tādi politikas virzieni, kuri tika ieviesti tikai dažus mēnešus pirms publikācijas nonākšanas presē. 450 scenārijā ir aprakstīta virzība uz 2 °C klimata mērķi, ko var sasniegt, izmantojot tehnoloģijas, kuras drīzumā būs komerciāli pieejamas. Visbeidzot, zemas naftas cenas scenārijā ir izpētīta pastāvīgi zemu cenu (zemu naftas cenu dēļ) ietekme uz enerģētikas sistēmu.

⁽⁹⁸⁾ Komisija neveica šādu visaptverošu kvantitatīvu analīzi attiecīgo datu nepietiekamās kvalitātes dēļ. Tomēr var redzēt, ka cenas līkne, kas atbilst zemas naftas cenas scenārijam, izraisītu būtiski mazāku *IRR* vērtību nekā cenas līkne, kas atbilst jaunās politikas scenārijam.

- (232) Ir grūti novērtēt šo nenoteiktību, jo *Paks II* ir III+ paaudzes atomelektrostacija, kādu ekspluatācijā pašlaik nav⁽⁹⁹⁾. Tāpēc jebkāda veida salīdzinājums ir hipotētisks. III un III+ paaudzes tehnoloģiskās atšķirības ir pietiekami lielas, lai apgalvotu, ka 231. apsvērumā minētā nenoteiktība neattiecas uz *Paks II*.

Slodzes koeficients

- (233) Ungārijas valdības IRR aplēšu pamatā ir pieņēmums, ka *Paks II* vidējais slodzes koeficients ir [90–95] % (*). Tas ir daudz lielāks rādītājs nekā vidējais gada slodzes koeficients 72 % apmērā visām atomelektrostacijām pasaulē, kā minēts *The World Nuclear Industry – Status Report 2015* ("Pasaules kodolrūpniecība – atskaite par 2015. gada situāciju") (WNISR2015)⁽¹⁰⁰⁾. Savukārt IEA WEO 2014 par kodolenerģiju ir norādīts, ka laikposmā no 1980. gada līdz 2010. gadam vidējais jaudas koeficients reaktoriem pasaulē palielinājās no 56 % līdz 79 %. Tas ir rezultāts labākai plānošanai, kas būtiski saīsināja dīkstāves periodus plānotajiem apkopes darbiem un degvielas uzpildei. Reaktoros ar labāko sniegumu tika sasniegti jaudas koeficienti līdz aptuveni 95 %. Tomēr, stacijām novecojot, var būt grūti sasniegt tik augstu līmeni, jo pārbaudes un komponentu testēšana ir jāveic biežāk⁽¹⁰¹⁾.
- (234) Jānorāda, ka tik augsta līmeņa rādītājus var viegli apdraudēt negadījumi stacijas darbmūža laikā. Piemēram, negadījums 2003. gadā Pakšas AES otrajā blokā samazināja vidējo slodzes koeficientu 1990.–2015. gadam par gandrīz pieciem procentpunktiem no 85,3 % līdz 80,7 %.
- (235) Cita problēma, uzturot *Paks II* abu jauno reaktoru slodzes koeficientu virs 90 %, ir tāda, ka tos ir plānots ekspluatēt vienlaikus ar dažiem Pakšas AES blokiem. Tā kā abas atomelektrostācijas atrodas tuvu Donavai, ietekmes uz vidi dēļ vasaras karstajās dienās var būt jāsamazina ražošana vienā no stacijām. Tā kā ir pieņemts, ka abi jaunie *Paks II* reaktori darbosies pastāvīgi ar augstu slodzes koeficientu, tas samazinātu Pakšas AES ražošanas un ieņēmumus, – tās ir ekonomiskās izmaksas, kas jāņem vērā, novērtējot *Paks II* projekta dzīvotspēju.

Izmaksas

- (236) Izmaksas ilgtermiņa projekta darbmūžā var būtiski atšķirties no prognozētās ilgtermiņa vērtības, kas norādīta projekta sākotnējā darījumdarbības plānā. Raksturīgākie iemesli tam ir visu attiecīgo izmaksu pozīciju neiekļaušana darījumdarbības plānā vai pārāk optimistisku pieņēmumu un izmaksu aplēšu izmantošana.
- (237) Šo projektu sarežģītības dēļ atomelektrostaciju būvniecības faktiskās izmaksas bieži ir augstākas, nekā plānots. Piemēram, AREVA EPR III+ paaudzes atomelektrostaciju būvniecības izmaksas Francijā un Somijā bija gandrīz trīs reizes augstākas nekā būvniecības projektā iekļautās sākotnējās izmaksas⁽¹⁰²⁾. Arī Ķīnā un ASV uzbūvēto Westinghouse AP1000 reaktoru gadījumā bija būtisks izmaksu pārsniegums par aptuveni 20 % vai vairāk, un Rosatom AES-2006 atomelektrostacija Baltkrievijā būvniecības izmaksas bija gandrīz divreiz augstākas nekā sākotnēji plānotās būvniecības izmaksas⁽¹⁰³⁾.
- (238) Lai gan pēc būtības fiksētas cenas darbgatavi līgumi var garantēt īpašniekam aizsardzību pret pieaugošām būvniecības izmaksām, tajos bieži nav iekļautas visas jauno reaktoru izmaksas. Attiecīgi īpašnieka izmaksas, tostarp nepieciešamo atļauju iegūšanas izmaksas, ar pieslēgumu enerģotiklam saistītās izmaksas, atkritumu apsaimnieko-

⁽⁹⁹⁾ Skatīt 2.3. iedaļu.

(*) Slodzes koeficients ir uzskatāms par komercnoslēpumu, un tas ir aizstāts ar plašāku slodzes koeficienta diapazonu.

⁽¹⁰⁰⁾ Skatīt WNISR2015 25. lpp.

⁽¹⁰¹⁾ Skatīt IEA WEO 2014, 350. lpp.

⁽¹⁰²⁾ Skatīt <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html> un http://www.theecologist.org/News/news_analysis/2859924/finland_cancels_olkiluoto_4_nuclear_reactor_is_the_epr_finished.html.

⁽¹⁰³⁾ Skatīt WNISR2015 66. lpp.

šanas izmaksas un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksas, kā arī vides izmaksas nav fiksētas un var pieaugt. Savukārt piegādātājs var pieņemt lēmumu neuzņemties papildu izmaksas virs noteikta līmeņa un uzskatīt, ka izmaksu pieaugums ir īpašnieka pieprasīto pārmaiņu dēļ. Šāds strīds var nonākt līdz šķīrējtiesai un tiesai, tādējādi vēl vairāk palielinot ar ieguldījumu saistītās izmaksas.

- (239) Šķiet, ka Pakšas II atomelektrostacijas darījumdarbības plānā arī ir iekļauti daži pieņēmumi par izmaksām, kas uzskatāmi par optimistiskiem. Ieinteresēto personu iesniegtie dokumenti liecina, ka provizorisks rādītāji var būt pārāk optimistiski attiecībā uz šādām pozīcijām:

- atomelektrostacijas dzesēšana: finanšu modelī ir izmantota dzesēšanas sistēma ar saldūdeni, ko atbalsta Ungārija, nevis dārgāku dzesēšanas sistēmu, kuras pamatā ir dzesēšanas tornis, ko EP deputāts B. Jávors uzskata par nepieciešamu; projekta ietekmes uz vidi novērtējuma pētījumā (IVNP) nav iekļauta abu sistēmu sīka kvantitatīva izmaksu un ieguvumu analīze. Abu staciju paralēlās darbības periodā tomēr var būt jāuzstāda dārgākais dzesēšanas tornis ⁽¹⁰⁴⁾,
- pieslēgums energosistēmai: finanšu modelī ir iekļauts kopējais rādītājs [43 000 – 51 000] (*) miljoni HUF jeb [124–155] miljoni (*) EUR, kas ir tālu no EP deputāta B. Jávors iesniegtā rādītāja 1,6 miljardu EUR apmērā; neviena persona neiesniedza sīku informāciju par to, kā šie cipari tika aprēķināti,
- rezerves izmaksas: finanšu modelī nav iekļauta pozīcija, ko varētu attiecināt uz izmaksām saistībā ar *Paks II* atomelektrostacijas ietekmi uz Ungārijas elektroenerģijas sistēmu, piemēram, papildu rezerves prasības; papildu rezerves būs vajadzīgas saskaņā ar likumu atsevišķu *Paks II* bloku lielā izmēra dēļ, kā norāda EP deputāts B. Jávors,
- apdrošināšanas izmaksas: liela mēroga negadījumu, ko var izraisīt atomelektrostacijas, proti, neprojektēto negadījumu (NN), apdrošināšana var izmaksāt vairāk nekā [15 000–20 000] (*) miljonus HUF jeb [45–60] (*) miljonus EUR, kā redzams finanšu modelī ⁽¹⁰⁵⁾,
- uzturēšanas izmaksas: atomelektrostacijas darbību laikā nav plānotas lielas renovācijas izmaksas; renovācijas izmaksas varētu būt vajadzīgas citu atomelektrostacijas elementu pārgrupas novecošanās dēļ vai negadījumu vai avāriju dēļ stacijas darbību laikā ⁽¹⁰⁶⁾.

- (240) Komisija norāda, ka jebkādas nobīdes no rādītājiem, ko Ungārija bija iekļāvusi *Paks II* darījumdarbības plānā (finanšu modelī), pamatojoties uz 239. apsvērumā minētajām bažām, izraisītu projekta IRR samazināšanos ⁽¹⁰⁷⁾.

Iespējamā kavēšanās

- (241) Atomelektrostacijas būvniecība var kavēties, un tas pagarina būvniecības laiku ⁽¹⁰⁸⁾. Būvniecības kavēšanās galvenie iemesli ir projekta izstrādes problēmas, kvalificēta darbaspēka trūkums, nepietiekamas speciālās zināšanas, problēmas piegādes ķēdē, slikta plānošana un iepriekš nepieredzētas problēmas ⁽¹⁰⁹⁾ ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁴⁾ Skatīt IVNP 6.3. iedaļu, pieejams <http://www.mvmpaks2.hu/hu/Dokumentumtarolo/Simplified%20public%20summary.pdf>.

(*) *Finanšu modelī iekļautie rādītāji ir uzskatāmi par komercnoslēpumu, un tie ir aizstāti ar plašākiem diapazoniem.*

⁽¹⁰⁵⁾ Šādu NN izmaksas var viegli pārsniegt 100 miljardus EUR un, iespējams, sasniegt vērtības daudzu simtu vai pat tūkstošu miljardu euro apmērā (skatīt *Wiener Umweltschutzanstalt* un *Österreichische Ökologie-Institut* "The true costs of nuclear power" ("Kodolenerģijas reālās izmaksas"), 20.–24. lpp., pieejams <http://wua-wien.at/images/stories/publikationen/true-costs-nuclear-power.pdf>). Tā kā NN notiek reizi 25 gados (Černobīļa 1986. gadā, Fukušīma 2011. gadā) un visā pasaulē darbojas gandrīz 400 kodolreaktoru, pastāv $2 \times (1/400) = 0,5\%$ iespēja, ka NN notiks vienā no abiem Pakšas II reaktoriem pirmajos 25 to darbības gados. Šāda kaitējuma apdrošināšanas izmaksas parasti ir augstākas nekā šāda negadījumā izraisītā kaitējuma paredzamā vērtība, t. i., augstākas nekā $0,5\% \times 100$ miljardi EUR = 500 miljoni EUR (pieņemot NN negadījuma radītā kaitējuma konservatīvu aplēsi).

⁽¹⁰⁶⁾ *Felshmann* pētījumā ir minēta šāda liela Pakšas I renovācija. Lai gan Ungārijas valdība izslēdz šādas lielas renovācijas nepieciešamību *Paks II*, nav skaidrs šādas izslēgšanas pamatojums.

⁽¹⁰⁷⁾ Komisija neveica šādu nobīžu ietekmes sīku kvantitatīvu analīzi, jo attiecīgie dati nebija pietiekami kvalitatīvi. Tā vietā tika izmantota 239. apsvērumā minētā informācija, lai pamatotu jutīguma analīzi, kas bija pamatā projekta IRR noteikšanai (skatīt 245. un 246. apsvērumu nākamajā iedaļā).

⁽¹⁰⁸⁾ Skatīt WNISR2015, 33. lpp.

⁽¹⁰⁹⁾ Skatīt WNISR2015, 58.–60. lpp.

⁽¹¹⁰⁾ IEA WEO 2014 ir arī norādīts, ka nepietiekamas pieredzes un apmācības dēļ iepriekš nebijuši projekti ir jābūvē daudz ilgāk un to izmaksas ir daudz augstākas nekā zināmāku projektu gadījumā, skatīt 366. lpp.

- (242) Attiecībā uz kavēšanas būvniecības periodā – pirmās divas III+ paaudzes elektrostacijas, kuras tika nodotas ekspluatācijā un uzbūvētas, bija *Oikiluoto-3* stacija Somijā (būvniecība sākās 2005. gadā) un Flamanvilles elektrostacija Francijā (būvniecība sākās 2007. gadā), un katrā no tām bija kavēšanās par vairāk nekā pieciem gadiem⁽¹¹¹⁾. Abas elektrostacijas ir *Areva EPR* modeļi.
- (243) *Rosatom AES* četros III+ paaudzes 2006. gada projektos Krievijā, kuru būvniecība sākās laikposmā no 2008. gada līdz 2010. gadam, arī notika kavēšanās, kā izklāstīts 3. tabulā 99. apsvērumā. Piemēram, Sanktpēterburgā Ļeņingradas elektrostacijas II posmā viena no diviem V-491 blokiem (kura nodošana ekspluatācijā sākotnēji bija plānota 2013. gada oktobrī) (*Paks II* projekts) būvniecība tika pārtraukta, kad 2011. gada 17. jūlijā sabruka ierobežojošā tērauda struktūra⁽¹¹²⁾, tāpēc tagad ir plānots to nodot ekspluatācijā 2017. gada vidū, savukārt otru bloku bija plānots nodot ekspluatācijā līdz 2016. gadam, bet tagad to ir plānots izdarīt tikai 2018. gadā⁽¹¹³⁾. Vēl viena bloka būvniecība Nemanā, Kaļiņingradā, tika pārtraukta 2013. gadā⁽¹¹⁴⁾.
- (244) Tādējādi III+ paaudzes elektrostaciju būvniecības jaunākā vēsture liecina, ka būvniecības kavēšanās nav nekas neparasts⁽¹¹⁵⁾. Tas savukārt ietekmē *IRR*. Šo ietekmi var zināmā mērā mazināt, paredzot kaitējuma kompensāciju noteiktos apstākļos.

IRR aprēķināšana

- (245) Komisija izmantoja Ungārijas iesniegto finanšu modeli, lai aprēķinātu attiecīgo *IRR* vērtību diapazonus 2014. gada decembrim un 2017. februārim. Proti, Komisija:

— paļāvās uz izmaksu rādītājiem, ko Ungārijas valdība bija iekļāvusi finanšu modeli kā sākumpunktu,

— atjaunināja finanšu modeli iekļautās cenas prognožu līknes saskaņā ar apakšiedaļā par cenas prognozēm apspriestajām norādēm (skatīt 223.–230. apsvērumu) – H, I un L cenas prognozes līkne tika izmantota, lai aprēķinātu *IRR* 2014. gada decembrim, bet M cenas prognozes līkne tika izmantota, lai aprēķinātu *IRR* 2017. gada februārim,

— veica jutīguma analīzi, pamatojoties uz Montekarlo gadījumu, lai iegūtu *IRR* attiecīgos diapazonus 2014. gada decembrim un 2017. gada februārim⁽¹¹⁶⁾.

- (246) Jutīguma analīze, kuras pamatā ir Montekarlo gadījums, tika izmantota, lai aplēstu *IRR* nobīdes no centrālās vērtības pēc nelielām pārmaiņām dažādos modeļa ievaddatos. Tika pieņemtas šādas nobīdes no Ungārijas ievadvērtībām:

— nelielas simetriskas nobīdes nākotnes inflācijas, ārvalstu valūtas kursa, ekspluatācijas izmaksu, degvielas izmaksu, uzturēšanas kapitālizdevumu, atkritumu apsaimniekošanas un ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu, paredzamā darbmūža un izmantotās cenas prognozes līknes dēļ⁽¹¹⁷⁾,

⁽¹¹¹⁾ Par kavēšanas *Oikiluoto-3* stacijā skatīt <http://www.world-nuclear-news.org/C-Oikiluoto-EPR-supplier-revises-compensation-claim-1002164.html>. Par kavēšanas Flamanvilles stacijā skatīt <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html>.

⁽¹¹²⁾ Skatīt *WNISR2015*, 64. lpp.

⁽¹¹³⁾ Skatīt <http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-o-s/russia-nuclear-power.aspx>.

⁽¹¹⁴⁾ Skatīt *WNISR2015* 63. lpp., kā arī rakstus presē <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2013-06-12/russia-freezes-construction-nuclear-power-plant-kaliningrad> un <http://www.bsrw.org/nuclear-plants/kaliningrad/>.

⁽¹¹⁵⁾ Patiesībā pati Ungārija paredz kavēšanas (skatīt 99. apsvērumu).

⁽¹¹⁶⁾ Šī ir noturīgāka jutīguma analīze nekā tā, ko Ungārija iekļāva finanšu modeli (skatīt 177. apsvērumu), jo pēdējā ir aplūkota tikai viena pamatā esošā mainīgā lieluma pārmaiņu ietekme uz *WACC* un *IRR*. Savukārt Montekarlo analīze ļauj noteikt vairāk nekā viena pamatā esošā mainīgā lieluma pārmaiņu ietekmi.

⁽¹¹⁷⁾ Šīs nobīdes tika iegūtas no normālas sadales, izmantojot pamatvērtību, kas iekļauta finanšu modeli, un standarta nobīde ir vienāda ar jutīguma analīzē finanšu modeli iekļautajām nobīdēm – 95 % no šīm normālajām sadalēm iegūto vērtību atbilst divreiz lielākam attālumam nekā izvēlēta standarta sadales nobīde. Izvēlētie vidējās standarta nobīdes pāri bija šādi: i) inflācija ([0–2] %*; 0,25 %), ii) ārvalstu valūtas kurss (HUF/EUR) [300–310]*; 10 %), iii) cenas jutīgums (katra atsevišķa līkne; 2,5 EUR/MWh) un iv) stacijas darbmūžs (60; 5). Dažādām periodiskām izmaksu pozīcijām – i) ekspluatācijas izmaksām, ii) degvielas izmaksām, iii) uzturēšanas kapitālizdevumiem un iv) ekspluatācijas pārtraukšanas un atkritumu apsaimniekošanas izmaksām – tika izvēlēta standarta 10 % nobīde no attiecīgā perioda vērtības.

* Šajā zemsvītras piezīmē finanšu modeli izvēlētas metodes ir uzskatāmas par komercnoslēpumu, un tās ir aizstātas ar plašākiem diapazoniem.

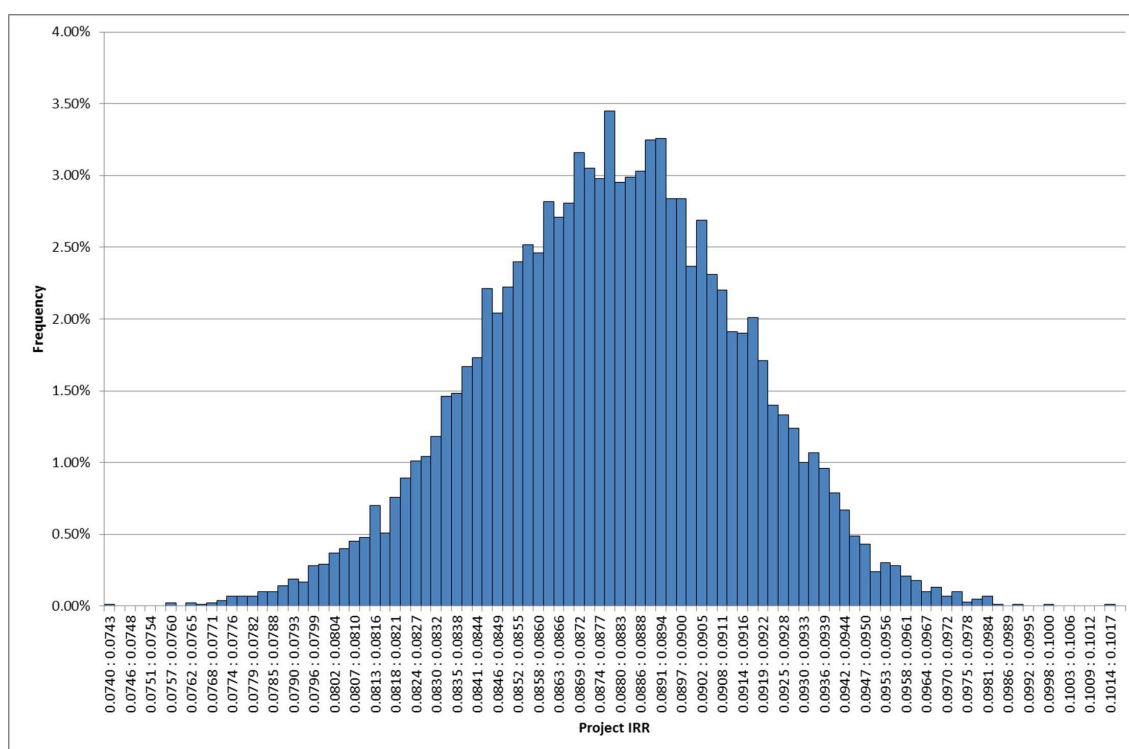
- mazas asimetriskas nobīdes no turpmākiem dīkstāves laika rādītājiem – lejupējas nobīdes ierobežo pilnīgs (100 %) jaudas izlietojums, un tās ir mazākas nekā augšupējas nobīdes no pamatvērtības [5–10] % (**) (t. i., [90–95] % (**)) jaudas izlietojums)⁽¹¹⁸⁾,
- projekta kavēšanās nebija iekļauta Montekarlo analizē, jo finanšu modeli kavēšanās nebija aplūkota pilnīgi (skatīt 249. apsvērumu).

17. un 18. attēlā ir atainots projekta IRR vērtību sadalījums divos novērtējuma periodos. Katrā gadījumā iznākuma pamatā ir 10 000 simulāciju⁽¹¹⁹⁾.

- (247) 2014. gada decembrī aplēstās IRR sadalījums ir centrēts ap 8,79 %, savukārt 90 % aprēķināto IRR vērtību ir intervālā [8,20 %; 9,36 %].

17. attēls

IRR vērtības 2014. gada decembrī

Avots: Komisijas aprēķini.

- (248) 2017. gada februārī aplēstās IRR sadalījums ir centrēts ap 7,35 %, savukārt 90 % aprēķināto IRR vērtību ir intervālā [6,79 %; 7,90 %]⁽¹²⁰⁾.

(**) Pamatvērtība un jaudas izlietojums ir uzskatāmi par komercnoslēpumu, un tie ir aizstāti ar plašākiem diapazoniem.

(118) Tā kā dīkstāves pamata laiks ir mazs [5–10]***, augšupējas nobīdes, t. i., lielāki dīkstāves rādītāji, varētu būt lielākas nekā lejupējas nobīdes, t. i., mazāki dīkstāves rādītāji. Tika izvēlēta trīsstūrveida sadale ar punktiem pie 5 % un 12 % (atbilstoši slodzes koeficientam 88 % un 95 %) un centrālo maksimālo punktu pie [5–10]**% (pamatvērtība).

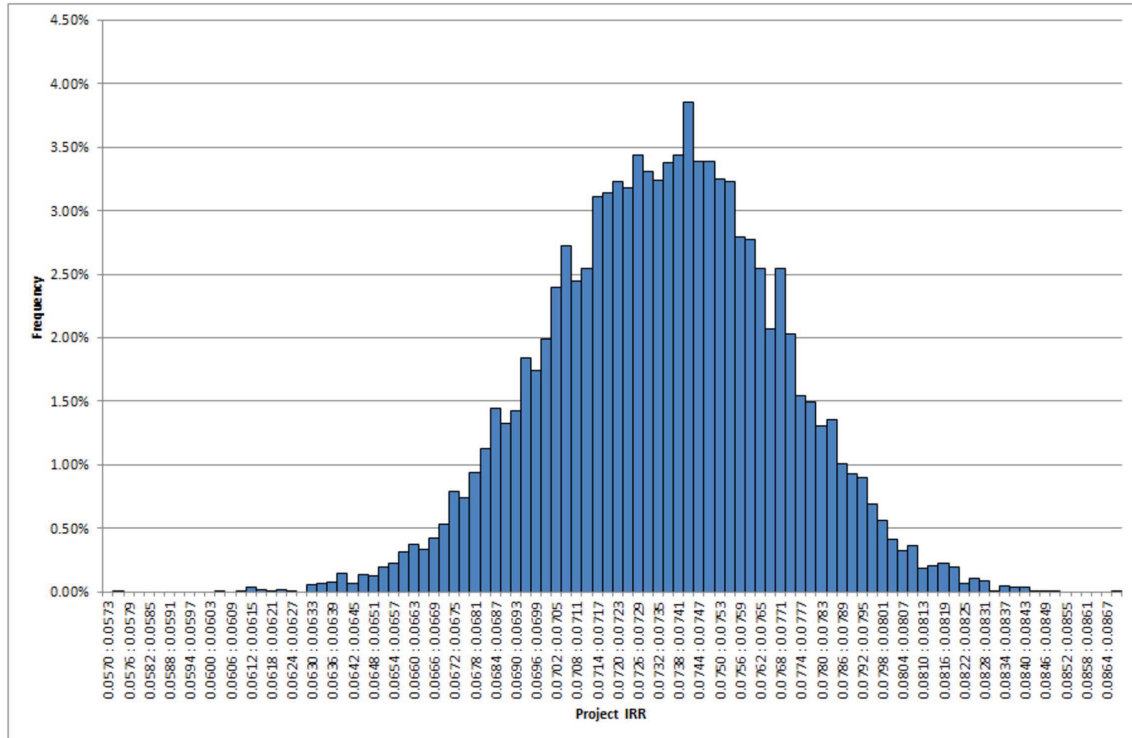
*** Šajā zemsvītras piezīmē pamatvērtība ir uzskatāma par komercnoslēpumu un ir aizstāta ar plašāku diapazonu.

(119) Jānorāda, ka šo simulāciju laikā nebija pieņemtas nekādas kolerācijas starp dažādiem mainīgajiem lielumiem.

(120) Abos gados Komisijas aplēstās IRR vērtības ir zemākas nekā Ungārijas iesniegtās galvenokārt zemo nākotnes cenas prognožu dēļ un arī vispārīgākas jutīguma analīzes dēļ (skatīt 246. apsvērumu).

18. attēls

IRR vērtības 2017. gada februārī

Avots: Komisijas aprēķini.

(249) Jānorāda, ka iespējamās kavēšanās ietekme nav iekļauta IRR aprēķinos, kas ir pamatā 17. un 18. attēlam. Galvenokārt tas ir tāpēc, ka finanšu modelī kavēšanās ir aplūkota nepilnīgi. Proti, finanšu modelī ir pieļauta šāda kavēšanās:

— kavēšanās, kas notikusi vēl pirms būvniecības darbu sākšanas (finanšu modelī atzīmēta kā “būvniecības laikā”),

— kavēšanās pēc tam, kad būvniecības darbi ir pabeigti (finanšu modelī atzīmēta kā “izdevumi pēc līguma izpildes”).

(250) Komisija norāda, ka šie finanšu modelī iekļautie kavēšanās scenāriji ir pamata scenāriji un tos nevar izmantot, lai pienācīgi modelētu biežāk sastopamās kavēšanās reālo ietekmi, piemēram, kad dažāda ilguma kavēšanās notiek dažādos būvniecības perioda posmos⁽¹²¹⁾.

(251) IRR diapazoni diviem attiecīgajiem laika brīžiem novērtējumā ir apkopoti 12. tabulā. Aplēstā IRR ir zemāka 2017. gada februārī, jo laikposmā no 2014. gada līdz 2017. gadam samazinājās elektroenerģijas cenas prognoze. Tomēr abas aplēses var uzskatīt par konservatīvām, ņemot vērā to, ka dažus kvalitatīvus elementus, kas minēti 238. un 239. apsvērumā, kā arī Ungārijas iestāžu aplēšu trūkumus nevar kvantitatīvi iekļaut finanšu modelī.

⁽¹²¹⁾ Turklāt šāda kavēšanās izraisītu arī izmaksu pārsniegumu. Proti, izmaksu pārsniegums var rasties neatkarīgi no IBB līguma fiksētās cenas un darbīgā divu iemeslu dēļ: i) fiksētā cena attiecas vienīgi uz piegādātāju izmaksām, nevis īpašnieku izmaksām, un, ii) ja piegādātāji uzskata, ka dažu izmaksu pieaugums ir īpašnieka atbildība, ir iespējams tiesisks strīds, kas noteikti palielinās projekta izmaksas.

12. tabula
IRR kopsavilkums

	2014. gada decembris	2017. gada februāris
Diapazons	8,20–9,36	6,79–7,90
Vidējais punkts	8,79	7,35

(%)

5.1.1.3. Komisijas LCOE novērtējums

- (252) Lai garantētu pilnīgumu un atainotu visu Ungārijas iesniegto informāciju (skatīt 69., 81. un 82. apsvērumu), Komisija arī ūsumā aplūkoja *Paks II* ekonomisko dzīvotspēju, izmantojot LCOE mēru (skatīt 3.1.1.3. iedaļu).
- (253) Novērtējot Ungārijas atomelektrostacijas, piemēram, *Paks II*, LCOE, Komisija izmantoja ESAO/IEA/NEA 2015. gada pētījumu (skatīt 81. apsvērumu) kā sākumpunktu. Šajā pētījumā ir aplēsts, ka Ungārijas atomelektrostacijas LCOE ir 80,95 EUR/MWh, ja procentu likme ir 7 %, un 112,45 EUR/MWh, ja procentu likme ir 10 %, bet slodzes koeficients ir 85 %⁽¹²²⁾. Tā kā šie rādītāji bija publicēti 2015. gada augustā, tos var izmantot vienīgi 2017. gada LOEC, nevis 2014. gada LOEC novērtējumā.
- (254) Komisija norāda, ka, palielinot slodzes koeficientu līdz [90–95] % (*), kas ir centrālais rādītājs Ungārijas iesniegtajos dokumentos, LCOE rādītāji iepriekšējā apsvērumā mainās attiecīgi uz 74 EUR/MWh un 103 EUR/MWh⁽¹²³⁾.
- (255) Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisija secina, ka Ungārijas atomelektrostacijas LCOE ir lielāks nekā 74 EUR/MWh, kas savukārt ir lielāks nekā 2015. gadā aprēķinātā cenas prognoze 73 EUR/MWh apmērā vai 2016. gadā aprēķinātā cenas prognoze 68 EUR/MWh apmērā⁽¹²⁴⁾.

5.1.1.4. Secinājumi par ekonomisko priekšrocību

- (256) Komisija izmanto 5.1.1.1. un 5.1.1.2. iedaļā iegūtās WACC un IRR, lai novērtētu, vai TEIP ir izpildīts. 13. tabulā ir apkopota attiecīgā informācija abos laika brīžos.

13. tabula
WACC un IRR salīdzinājums

	2014. gada decembris	2017. gada februāris
WACC diapazons	9,15–10,36	7,40–8,35

(%)

⁽¹²²⁾ EUR/MWh rādītāji tika iegūti, piemērojot vidējo mēneša EUR/USD valūtas kursu 0,9 apmērā 2015. gada augustā (ESAO/IEA/NEA publikācijas mēnesi) USD/MWh rādītājiem publikācijā.

(*) Slodzes koeficients ir uzskatāms par komercnoslēpumu, un tas ir aizstāts ar plašāku slodzes koeficienta diapazonu.

⁽¹²³⁾ Šis korekcijas LCOE var iegūt, reizinot katru locekli kopsaucējā LCOE formulā $LCOE = (\text{Summat}(\text{Izmaksast} \times (1 + r) - t)) / (\text{Summat}(\text{MWh} \times (1 + r) - t))$ (skatīt 32. zemsvītras piezīmi) ar 93/85.

⁽¹²⁴⁾ Cenas prognoze 73 EUR/MWh apmērā ir iegūta, reizinot elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu 81 EUR/MWh 2040. gadam, kas minēta 8.11. attēlā 327. lpp. IEA WEO 2015, ar vidējo mēneša USD/EUR valūtas kursu 0,9 apmērā 2015. gada septembrī–novembrī, kad tika publicēts IEA WEO 2015. Līdzīgi cenas prognoze 68 EUR/MWh apmērā ir iegūta, reizinot elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu 75 EUR/MWh 2040. gadam, kas minēta 6.13. attēlā 267. lpp. IEA WEO 2016, ar vidējo mēneša USD/EUR valūtas kursu 0,9 apmērā 2016. gada septembrī–novembrī, kad tika publicēts IEA WEO 2016.

	2014. gada decembris	2017. gada februāris
IRR diapazons	8,20–9,36	6,79–7,90
WACC vidējais punkts	9,76	7,88
IRR centrālā vērtība	8,79	7,35
Simulētās IRR procenti, kad $IRR < \min(WACC)$	85	55

(257) 13. tabulā ir dots ieskats par šādiem svarīgākajiem aspektiem:

- IRR centrālā vērtība ir būtiski zemāka par WACC diapazona vidējo punktu (8,79 % pret 9,66 % un 7,35 % pret 7,88 %) abos periodos,
- IRR centrālā vērtība ir vēl zemāka nekā WACC diapazona apakšējā robeža (8,79 % pret 9,15 % un 7,35 % pret 7,40 %) abos periodos,
- IRR ir zemākas par attiecīgo WACC diapazonu vairumā gadījumā, proti, aplēstās IRR vērtības no Montekarlo simulācijas ir zemākas par WACC diapazona apakšējo robežu vairumā gadījumu (85 % 2014. gada decembrī un 55 % 2017. gada februārī) ⁽¹²⁵⁾ ⁽¹²⁶⁾.

(258) Komisija uzsver, ka šie rezultāti ir konservatīvi, ņemot vērā to, ka:

- Komisijai nav līdzekļu, lai precīzi novērtētu papildu izmaksu iespējamību, jo īpaši tādā apmērā, kāds minēts ieinteresēto personu iesniegtajās piezīmēs pēc Lēmuma par procedūras sākšanu publicēšanas; Montekarlo simulācijās iekļauto izmaksu variāciju apmērs bija daudz mazāks nekā piezīmēs minēto izmaksu apmērs,
- cenas prognozes zemas nākotnes naftas cenas scenārijā, kas bija minētas Komisijas saņemtajās piezīmēs, nebija iekļautas jutīguma analizē, kā arī nebija veiktas korekcijas, ņemot vērā elektroenerģijas biržās noslēgto elektroenerģijas nākotnes līgumu cenu atšķirības no aplūkojamām cenas prognozēm,
- nebija iekļauta atomelektrostaciju riska prēmija, kas pārsniegtu standarta riska prēmiju enerģijas ražošanai un sabiedriskajiem pakalpojumiem,
- attiecībā uz 2014. gadu WACC salīdzinošajā analizē nebija pieejamas WACC aplēses “Videi nekaitīgo un atjaunojamo energoresursu” nozarē.

Tas liecina, ka realitātē ir ļoti iespējams, ka atšķirības starp IRR un WACC vērtībām katrā no laika brīžiem varētu būt vēl lielākas.

⁽¹²⁵⁾ Ir jāņem vērā arī tas, ka WACC vērtību sadalījums, visticamāk, nav vienmērīgs norādītajā diapazonā. Ļoti iespējams, ka tās ir centrētas ap intervāla viduspunktu, t. i., visticamāk, vērtības tiek ņemtas no diapazona viduspunkta, nevis diapazona galiem, kas liecina, ka IRR un WACC pārklāšanās ir vēl mazāka nekā liecina rādītāji 13. tabulas pēdējā rindā.

⁽¹²⁶⁾ Jānorāda, ka šī pārklāšanās tika aprēķināta vienīgi statistikas nolūkos. Tirgus ekonomikas ieguldītājs parasti salīdzina WACC un IRR intervālu centrālās (jeb oranžās) vērtības. Iemesls šādai rīcībai ir tas, ka abu diapazonu pārklājums aptver ārkārtējus nosacījumus, kad IRR ir augsta, bet tajā pašā laikā WACC ir zema. Tā kā abi mērījumi ir saistīti ar vieniem un tiem pašiem tirgus nosacījumiem un vienu un to pašu konkrēto projektu, t. i., *Paks II*, tie mēdz sakrist (t. i., augsta IRR vērtība IRR diapazonā, visticamāk, sakrīt ar augstu WACC vērtību WACC diapazonā), izslēdzot iespēju, ka zema WACC vērtība sakrīt ar augstu IRR vērtību.

- (259) Turklāt aprēķinus, kas ir pamatā projekta IRR aplēsēm, apvienojumā ar aplēstajām WACC vērtībām, var izmantot arī, lai noteiktu neto pašreizējo vērtību (NPV) kopējiem zaudējumiem, kas varētu uzkrāties projekta laikā, ja to finansētu tirgus ekonomikas ieguldītājs. Proti, paredzams, ka projektā būs zaudējumi 600 miljonu EUR apmēromā pamatscenārijā, kad tirgus WACC ir 7,88 %, bet IRR ir 7,35 %, kas ir 2017. gada datu vidējās vērtības⁽¹²⁷⁾.
- (260) Turklāt papildus WACC un IRR salīdzinājumam isā LCOE analīze arī apstiprināja, ka prognozētās cenas neatlīdzinātu *Paks II* enerģijas ražošanas kopējās izlīdzinātās izmaksas.
- (261) Pamatojoties uz šiem rezultātiem, Komisija secina, ka projekts neradītu pietiekamu peļņu, lai atlīdzinātu tāda privāta ieguldītāja izmaksas, kas saņemtu finansējumu vienīgi par tirgus cenām. Lai gan 2017. gada februāra dati ir piemērotākie TEIP pārbaudes veikšanai, šo datu analīzes rezultāti ir spēkā vienīgi tad, ja analīze ir veikta, izmantojot datus, kas bija pieejami 2014. gada decembrī, kad tika pieņemts sākotnējais lēmums par ieguldījumiem.
- (262) Pamatojoties uz veikto salīdzinājumu, Komisija secina, ka privātais ieguldītājs neveiktu ieguldījumu projektā ar tādiem pašiem nosacījumiem. Tāpēc, tā kā *Paks II* gūst visu labumu no jauna aktīva ar ekonomisku vērtību, Komisija secina, ka pasākums rada ekonomisku priekšrocību *Paks II*.

5.1.2. VALSTS LĪDZEKĻU PIEŠĪRŠANA UN ATTIECINĀMĪBA

- (263) Kā paskaidrots Lēmumā par procedūras sākšanu, Ungārija finansēs projekta būvniecību no valsts līdzekļiem, tostarp 80 % no Krievijas Federācijas aizdevuma un 20 % no Ungārijas pašas līdzekļiem. Ungārija tieši finansēs visus ieguldījumus, kas ir vajadzīgi, lai nodotu ekspluatācijā, projektētu un uzbūvētu 5. un 6. energobloku, kā minēts SVN par finansējumu. Tāpēc Komisija secina, ka pasākums ietvers Ungārijas valsts līdzekļu piešķiršanu.
- (264) Komisija arī atgādina, ka pasākums ir attiecināms uz Ungārijas valsti, jo Ungārija ir pieņēmusi lēmumu veikt ieguldījumu projektā, un tā lems par vajadzīgo līdzekļu piešķiršanu IBB līguma pirkuma cenas samaksai un abu jauno *Paks II* reaktoru pašu kapitāla finansēšanai.

5.1.3. SELEKTIVITĀTE

- (265) Pasākums ir uzskatāms par selektīvu, ja tas ir labvēlīgs tikai dažiem uzņēmumiem vai dažu preču ražošanai. Komisija atkārtoti, ka pasākums ir selektīvs, jo tas attiecas tikai uz vienu uzņēmumu, jo Ungārija izraudzījās *Paks II* saskaņā ar valdības rezolūciju 1429/2014 (VII. 31.), jo Ungārijas pilnvarotā organizācija būs jauno kodolenerģijas ražošanas bloku īpašnieks un operators. Tāpēc priekšrocība ir uzskatāma par selektīvu.

5.1.4. IETEKME UZ TIRDZNIECĪBU UN KONKURENCES KROPLĒŠANA

- (266) Kā Komisija norādīja Lēmumā par procedūras sākšanu, elektroenerģijas tirgus Savienībā ir liberalizēti un elektroenerģijas ražotāji ir iesaistīti tirdzniecībā starp dalībvalstīm. Turklāt Ungārijas elektroenerģijas infrastruktūra ir salīdzinoši spēcīga, ar noturīgiem starpsavienojumiem (veido 30 % iekšzemes uzstādītās jaudas) ar kaimiņos esošām dalībvalstīm. Lai gan Ungārija ir neto importētāja, 5. attēls 49. apsvērumā liecina, ka Ungārija arī eksportē elektroenerģiju ne tikai uz savienoto Čehijas–Slovākijas–Ungārijas–Rumānijas nākamās dienas tirgu (darbojas kopš 2014. gada), bet arī uz Austriju un Horvātiju.
- (267) Paziņotais pasākums ļautu attīstīt nozīmīgu jaudu, ko citādi varētu nodrošināt citi tirgus dalībnieki – gan no Ungārijas, gan citām dalībvalstīm – ar privātiem ieguldījumiem un izmantojot alternatīvas tehnoloģijas. Turklāt, tā kā elektroenerģija tiek tirgota pāri robežām, jebkura selektīva priekšrocība uzņēmumam var ietekmēt tirdzniecību Savienībā.

⁽¹²⁷⁾ Šis NPV aplēse ir konservatīva, jo tajās nav ņemta vērā noteiktu veidu kavēšanās ietekme (skatīt 99., 246. un 0. apsvērumu) un 239. un 258. apsvērumā minētie fakti, kas varētu būtiski palielināt izmaksas vai samazināt nākotnes ieņēmumus, un tāpēc tajās var būt nepietiekami novērtēti galīgie zaudējumi. Jebkādas šo faktoru nobīdes palielinātu projekta neto zaudējumus.

- (268) Tāpēc Komisija atkārtoti, ka pasākums draud izkropļot konkurenci.

5.1.5. SECINĀJUMS PAR ATBALSTA ESĪBU

- (269) Ņemot vērā to, ka Komisija secina, ka pasākums rada ekonomisku priekšrocību *Paks II* un ka pastāv citi valsts atbalsta elementi, Komisija secina, ka projektā Ungārijas valsts piešķir atbalstu *Paks II*, kas ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

5.2. ATBALSTA LIKUMĪBA

- (270) Komisija saglabā Lēmumā par procedūras sākšanu (116. apsvērumā) izteikto pārliecību par to, ka, lai gan jau ir parakstīti vairāki līgumi un ir pieņemts sākotnējais lēmums par ieguldījumiem, vēl ir jāpieņem galīgais lēmums par ieguldījumiem, saskaņā ar kuru *Paks II* neatgriezeniski sāks abu jauno reaktoru būvniecības darbus, un vēl nav veikts neviens maksājums saskaņā ar IBB līgumu. Tāpēc, paziņojot par pasākumu pirms tā īstenošanas, Ungārija ir izpildījusi LESD 108. panta 3. punktā paredzēto nogaidīšanas pienākumu.

5.3. SADERĪBA

- (271) Tā kā ir secināts, ka pasākums ir valsts atbalsts, Komisija papildus pārbaudīja, vai pasākums ir uzskatāms par saderīgu ar iekšējo tirgu.
- (272) Komisija norāda, ka Ungārija uzskata, ka pasākums nav valsts atbalsts, tomēr, atbildot uz Lēmumu par procedūras sākšanu un trešo personu apsvērumiem, ko Komisija saņēma pēc Lēmuma par procedūras sākšanu publicēšanas (skatīt 3.2. iedaļu), tā iesniedza argumentus par pasākuma saderību ar iekšējo tirgu.

5.3.1. NOVĒRTĒJUMA JURIDISKAIS PAMATS

- (273) Kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 3.3.1. iedaļā, Komisija var paziņot, ka pasākums ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, ja pasākums palīdz sasniegt kopīgu mērķi, tas ir vajadzīgs un samērīgs šā mērķa sasniegšanai un tam nav negatīvas ietekmes uz tirgus nosacījumiem tādā apmērā, kas ir pretrunā kopīgam mērķim.
- (274) Pasākumam ir jāizpilda šādi nosacījumi: i) tas palīdz veicināt saimnieciskās darbības vai tautsaimniecības jomu attīstību saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu; ii) tas paredzēts tāda būtiska uzlabojuma radīšanai, ko tirgus pats par sevi nevarētu sasniegt (piemēram, novērst tirgus nepilnības); iii) ierosinātais pasākums ir samērīgs politikas instruments kopīgu interešu mērķa sasniegšanai; iv) tam ir stimulējoša ietekme; v) tas ir samērīgs ar vajadzībām, kas ir tā izmantošanas pamatā; un vi) tas nepamatoti nekropļo konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- (275) Savā atbildē uz Lēmumu par procedūras sākšanu Ungārijas iestādes apgalvoja, ka valsts atbalsta noteikumi, jo īpaši vispārīgais aizliegums piešķirt valsts atbalstu, neattiecas uz pasākumiem, kuriem piemēro *Euratom* līgumu.
- (276) Komisija atzīst, ka aplūkojamie ieguldījumi ir rūpnieciska darbība, uz ko attiecas *Euratom* līguma darbības jomā (skatīt II pielikumu), tomēr tas nenozīmē, ka LESD 107. un 108. pants nav attiecināms, vērtējot šādas darbības finansēšanas metodi.
- (277) Patiesībā, lai gan *Euratom* līguma 2. panta c) punkts paredz pienākumu Savienībai veicināt ieguldījumus kodolenerģijas jomā, bet *Euratom* līguma 40. pants uzliek pienākumu Savienībai publicēt pārskata programmas, lai veicinātu ieguldījumu kodolenerģijā attīstību, *Euratom* līgums neparedz īpašus noteikumus dalībvalstij attiecībā uz šādu ieguldījumu finansēšanas kontroli. Saskaņā ar *Euratom* līguma 106.a panta 3. punktu LESD noteikumi nedrīkst paredzēt atkāpes no *Euratom* līguma noteikumiem.
- (278) Patiesībā LESD 107. un 108. panta noteikumi neparedz atkāpi ne no viena *Euratom* līguma noteikuma, jo *Euratom* līgumā nav paredzēti atšķirīgi valsts atbalsta kontroles noteikumi, turklāt valsts atbalsta kontrole, ko Komisija veic saskaņā ar LESD 107. un 108. pantu, neraucē pildīt *Euratom* līgumā paredzēto uzdevumu veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā.

5.3.2. ATBILSTĪBA SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTIEM, KAS NAV VALSTS ATBALSTA NOTEIKUMI

- (279) Vairākas ieinteresētās personas izteica piezīmes par pasākuma atbilstību Direktīvai 2014/24/ES un 2014/25/ES (jo īpaši Direktīvai 2014/25/ES nozares īpašo noteikumu dēļ) un Direktīvas 2009/72/EK (Elektroenerģijas direktīvas) 8. pantam. Tāpēc Komisija ir izvērtējusi, cik lielā mērā (iespējamā) neatbilstība Direktīvu 2014/24/ES un 2014/25/ES, kā arī Direktīvas 2009/72/EK 8. panta noteikumiem par abu jauno *Paks II* reaktoru būvniecības tiesību tiešu piešķiršanu uzņēmumam varētu ietekmēt valsts atbalsta novērtējumu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu.
- (280) Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "Komisijai, kad tā piemēro procedūru valsts atbalsta jomā, atbilstoši Līguma vispārējai sistēmai ir jāievēro saskaņība starp tiesību normām, kas reglamentē valsts atbalstu, un īpašām tiesību normām, kas nav pirmās minētās, un tādējādi jāizvērtē konkrētā atbalsta saderība ar šīm īpašajām tiesību normām Tomēr šāds pienākums Komisijai pastāv tikai attiecībā uz atbalsta aspektiem, kas ir tik cieši saistīti ar atbalsta priekšmetu, ka tos nav iespējams izvērtēt atsevišķi. (..) Komisijas pienākums valsts atbalsta procedūras gaitā ieņemt galīgo nostāju – lai kāda būtu saistība starp atbalsta aspektu un konkrētā atbalsta priekšmetu – par to, vai ir vai nav pārkāptas Savienības tiesību normas, kas nav LESD 107. un 108. pants, (..) nonāktu pretrunā, pirmkārt, procesuālajām normām un garantijām – kas daļēji ir ļoti atšķirīgas un rada atšķirīgas juridiskas sekas – kuras ir raksturīgas šo normu piemērošanas kontrolei īpaši paredzētajām procedūrām, un, otrkārt, administratīvo procedūru un tiesību aizsardzības līdzekļu autonomijas principam. (..) Tātad, ja konkrētā atbalsta aspekts ir cieši saistīts ar atbalsta priekšmetu, tā atbilstību tiesību normām, kas nav normas par valsts atbalstu, Komisija izvērtēs LESD 108. pantā paredzētās procedūras ietvaros un šīs novērtēšanas rezultātā konkrētais atbalsts var tikt atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu. Savukārt, ja konkrētais aspekts var tikt nodalīts no atbalsta priekšmeta, Komisijai LESD 108. pantā paredzētās procedūras ietvaros nav pienākuma izvērtēt tā atbilstību tiesību normām, kas nav normas par valsts atbalstu" ⁽¹²⁸⁾.
- (281) Ņemot vērā iepriekš minēto, paziņotā pasākuma saderības novērtējumu var ietekmēt iespējamā neatbilstība Direktīvai 2014/25/ES, ja tas rada papildu kropļojumus konkurencei un tirdzniecībai elektroenerģijas tirgū (tirgū, kurā darbosies atbalsta saņēmējs *Paks II*).
- (282) Šajā saistībā Komisija norāda, ka Direktīva 2014/25/ES ir svarīga attiecībā uz abu jauno reaktoru būvniecības darbu veikšanas tiesību tiešu piešķiršanu vienam konkrētam uzņēmumam. Šajā gadījumā, lai gan AS *NIAEP*, uzņēmumam, kas darbojas atomelektrostaciju būvniecības nozarē, saskaņā ar SVN ir tieši piešķirtas tiesības veikt abu reaktoru būvniecības darbus, AS *NIAEP* nav atbalsta saņēmējs. Patiesībā atbalsta saņēmējs ir *Paks II* elektroenerģijas tirgus dalībnieks, kas būs abus jauno kodolreaktoru īpašnieks un operators. Kā jau bija norādīts Lēmumā par procedūras sākšanu, AS *NIAEP* nav uzskatāma par aplūkojamā pasākuma iespējamo labuma guvēju.
- (283) Tādējādi iespējamai publiskā iepirkuma noteikumu nepildīšanai minētajā gadījumā varētu būt kropļojoša ietekme uz atomelektrostaciju būvniecības darba tirgu. Tomēr ieguldījumu atbalsts uzņēmumam *Paks II* tiek sniegts nolūkā dot tam iespēju ražot enerģiju, neuzņemoties kodolaplikojuma būvniecībā veikto ieguldījumu izmaksas. Tāpēc nav noteikta papildu kropļojoša ietekme uz konkurenci un tirdzniecību elektroenerģijas tirgū, ko varētu izraisīt neatbilstība Direktīvai 2014/25/ES saistībā ar būvniecības darbu veikšanas tiesību tiešu piešķiršanu AS *NIAEP*.
- (284) Tāpēc, tā kā nepastāv "nesaraujama saikne" starp iespējamo Direktīvas 2014/25/ES pārkāpumu un atbalsta mērķi, atbalsta saderības novērtējumu nevar ietekmēt šis iespējamais pārkāpums.
- (285) Jebkurā gadījumā Ungārijas atbilstību Direktīvai 2014/25/ES Komisija vērtēja atsevišķā procedūrā, kur sākotnējais secinājums, pamatojoties uz pieejamo informāciju, ir tāds, ka Direktīvā 2014/25/ES paredzētās procedūras – pamatojoties uz 50. panta c) punktu – nebūtu attiecināmas uz abu reaktoru būvniecības darbu veikšanas tiesību piešķiršanu.

⁽¹²⁸⁾ ES Tiesas spriedums lietā T-57/11 *Castelnuovo Energia*/Eiropas Komisija, ECLI:EU:T:2014:1021, 181.–184. punkts.

- (286) Attiecībā uz Direktīvas 2009/72/EK 8. panta iespējamo pārkāpumu Komisija uzskata, ka prasība izmantot konkursa procedūru vai jebkādu citu pārredzamības un nediskriminācijas ziņā līdzvērtīgu procedūru jaunas jaudas būvniecībai nav absolūta. Patiesībā 8. panta 1. punkta pirmais teikums paredz, ka dalībvalstīm valsts noteikumos ir jāparedz iespēja izmantot konkursa procedūru attiecībā uz jaunu jaudu. Ungārija ir izpildījusi šo prasību, transponējot šo prasību Elektroenerģijas likumā⁽¹²⁹⁾. Turklāt saskaņā ar 8. panta 1. punkta otro teikumu konkursa procedūra nav nepieciešama, ja ražošanas jauda, ko plānots būvēt, pamatojoties uz Direktīvas 2009/72/EK 7. pantā paredzēto atļaujas izsniegšanas procedūru, ir pietiekama, lai garantētu energoapgādes drošību. Tā tas ir šajā gadījumā: projektam ir izsniegta atļauja (saskaņā ar 7. pantā minēto atļaujas izsniegšanas procedūru) tieši tāpēc, lai tas cita starpā novērstu nākotnē prognozēto iekšzemes kopējās uzstādītās jaudas deficītu, un Komisijai nav elementu, kas pierādītu, ka uzstādītā jauda būs nepietiekama. Tāpēc, šķiet, ka Direktīvas 2009/72/EK 8. pantā paredzētā prasība par konkursu vai līdzvērtīgu procedūru neattiecas šo projektu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisijai nav pietiekami daudz elementu, kas liecinātu par Direktīvas 2009/72/EK 8. panta iespējamo piemērojamību.
- (287) Tāpēc Komisija uzskata, ka paziņotā pasākuma novērtējumu atbilstoši valsts atbalsta noteikumiem neietekmē atbilstība citu Savienības tiesību aktu noteikumiem.

5.3.3. KOPĪGU INTEREŠU MĒRĶIS

- (288) Kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 3.3.2. iedaļā, pasākumam jābūt paredzētam precīzi noteikta kopīgu interešu mērķa sasniegšanai. Kad Savienība ir atzinusi mērķi par dalībvalstu kopīgu interešu mērķi, tas ir uzskatāms par kopīgu interešu mērķi.
- (289) Komisija norāda, ka pasākums ir īpašs atbalsts kodoltehnoloģijai. Šajā saistībā Komisija norādīja, ka *Euratom* līguma 2. panta c) punktā ir noteikts, ka Savienība "atvieglo investīcijas un, īpaši sekmējot uzņēmumu ieguldījumus, nodrošina ar galvenajām būvēm un iekārtām, kuras vajadzīgas, lai Kopienā attīstītu kodolenerģētiku".
- (290) Komisija uzskatīja, ka Ungārijas plānotais ieguldījumu atbalsts *Paks II* bija paredzēts kodolenerģijas veicināšanai, tāpēc to varēja uzskatīt par atbilstošu kopīgu interešu mērķim veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā.
- (291) Vairākas ieinteresētās personas ir iesniegušas piezīmes, apgalvojot, ka Ungārijas ieguldījumus kodolenerģijā nevar uzskatīt par kopīgu interešu mērķi saskaņā ar *Euratom* līgumu.
- (292) Tomēr Komisija uzskata, ka *Euratom* līguma noteikumus skaidri apstiprina Lisabonas līgums un tāpēc *Euratom* līgums nav uzskatāms par novecojušu vai vecmodīgu līgumu, kas nav piemērojams. Lisabonas līguma puses uzskatīja, ka ir pilnīgi jāsauglabā *Euratom* līguma noteikumu tiesiskās sekas⁽¹³⁰⁾. *Euratom* līguma preambulā ir noteikts, ka ir jārada nosacījumi, kas vajadzīgi, lai attīstītu spēcīgu kodolnozari. Kā norādīts iepriekšējos Komisijas lēmumos⁽¹³¹⁾, Komisija secina, ka kodolenerģijas veicināšana ir *Euratom* līguma un tādējādi arī Savienības svarīgs mērķis. Kā noteikts *Euratom* līguma preambulā, Komisija ir *Euratom* kopienas iestāde, un tās pienākums ir "radīt nosacījumus, kas vajadzīgi, lai attīstītu spēcīgu kodolenerģētikas rūpniecību [kodolnozari], kura nodrošinās plašus enerģijas resursus". Šis pienākums ir jāņem vērā, īstenojot pienākumu par valsts atbalsta atļaušanu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktam un 108. panta 2. punktam.
- (293) Turklāt, lai gan dalībvalstīm nav obligāti jāattīsta kodolenerģija un dažas dalībvalstis ir izvēlējušās nebūvēt un neattīstīt atomelektrostacijas, ieguldījumu veicināšanu kodolenerģijā var uzskatīt par kopīgu interešu mērķi valsts atbalsta kontroles nolūkā. Patiesībā daudzi mērķi, kas ir pieņemami un atzīti saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem un praksē, piemēram, reģionālā attīstība, ir svarīgi ne tikai vienai vai dažām dalībvalstīm.

⁽¹²⁹⁾ Skatīt 2007. gada likuma Nr. LXXXVI "Elektroenerģijas likums" 8. punktu.

⁽¹³⁰⁾ Lisabonas līguma 2. protokols.

⁽¹³¹⁾ Skatīt Komisijas 2004. gada 22. septembra Lēmumu 2005/407/EK par valsts atbalstu, ko Apvienotā Karaliste plāno īstenot attiecībā uz *British Energy plc* (OV L 142, 6.6.2005., 26. lpp.), un Komisijas 2014. gada 8. oktobra Lēmumu (ES) 2015/658 par atbalsta pasākumu SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N), ko Apvienotā Karaliste plāno īstenot, lai atbalstītu *Hinkley Point C* atomelektrostaciju (OV L 109, 28.4.2015., 44. lpp.).

- (294) Tāpēc Komisija secina, ka Ungārijas iestāžu plānotā pasākuma mērķis ir veicināt ieguldījumus kodolenerģijā, kā paredzēts *Euratom* līgumā.
- (295) Pēc Lēmuma par procedūras sākšanu publicēšanas Ungārijas iestādes iesniedza atjauninātu informāciju no PSO pētījumiem, kuros ir ņemts vērā imports un pieprasījuma novērtējums. Saskaņā ar 50. apsvērumā minēto MAVIR izdoto pētījumu līdz 2026. gadam Ungārijas tirgum būs papildus vajadzīgi vismaz 5,3 GW jaunas elektroenerģijas ražošanas jaudas un neliels vairāk par 7 GW līdz prognožu perioda beigām 2031. gadā. Tāpēc Komisija uzskata, ka pasākums, kas paredzēts kodolenerģijas veicināšanai, ir *Euratom* līgumā paredzēts kopīgu interešu mērķis, kas vienlaikus garantē arī elektroapgādes drošību.

5.3.4. ATBALSTA NEPIECIEŠAMĪBA UN TIRGUS NEPILNĪBA

- (296) Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija atzina, ka kodolenerģijai ir raksturīgas ļoti lielas pamatkapitāla izmaksas un ļoti gari periodi, kuros šīs izmaksas ir jāamortizē. Tas nozīmē, ka ieguldītāji, kuri apsver iespēju iesaistīties kodolenerģijas ražošanas nozarē, sastapsies ar būtiskiem finanšu risku līmeņiem.
- (297) Komisija pieprasīja informāciju par iespējamiem jauniem ieguldījumiem kodolenerģijā (bez valsts atbalsta), termiņiem (ņemot vērā Ungārijas elektroenerģijas tirgus īpašās iezīmes), to paredzamo attīstību, kā arī tirgus modelēšanu šajā saistībā, lai novērtētu, vai pastāv kāda tirgus nepilnība, kas var ietekmēt jaunus ieguldījumus kodolprojektos Ungārijā, un kādi varētu būt šie projekti.
- (298) Kā paskaidrots Lēmumā par procedūras sākšanu 129. apsvērumā, lai noteiktu, vai valsts atbalsts ir vajadzīgs, Komisijai ir jānosaka, vai pasākuma mērķis ir radīt tādu būtisku uzlabojumu tirgū, ko tirgus pats nevarētu īstenot, piemēram, novērst precīzi noteiktu tirgus nepilnību.
- (299) Tirgus nepilnības konstatēšana ir daļa no novērtējuma par to, vai valsts atbalsts ir vajadzīgs kopīgu interešu mērķa sasniegšanai. Šajā gadījumā Ungārija vēlas veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā, kā paredzēts *Euratom* līgumā, lai novērstu valsts uzstādītās jaudas deficītu, kas drīzumā varētu rasties. Tāpēc Komisijai ir jānovērtē, vai valsts atbalsts ir vajadzīgs, lai sasniegtu mērķi veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā.
- (300) Šajā saistībā Komisija atgādina ieinteresēto personu piezīmes par to, vai Komisijai ir jānovērtē, vai kopumā ieguldījumiem elektroenerģijas ražošanā pamatā ir tirgus nepilnība. Dažas ieinteresētās personas norāda, ka nav nekādas tirgus nepilnības, kas saistītas ar ieguldījumiem, un ka pašreizējā zemā vairumtirdzniecības elektroenerģijas cena ir tikai atbilde uz tirgus normālu darbību. Citas ieinteresētās personas apgalvo, ka Komisijai ir jānosaka, ka attiecīgais tirgus, kura nepilnība tiek vērtēta, ir liberalizēts iekšējais elektroenerģijas tirgus. Turklāt, ja šajā attiecīgajā tirgū ir nepilnība, atomelektrostacija nebūtu labākais veiksts, kā to novērst.
- (301) Tomēr savā novērtējumā par atbalsta nepieciešamību Komisija pārbauda, vai kopīgu interešu mērķi varētu sasniegt bez valsts iejaukšanās un vai tirgus nepilnība to kavē. Novērtējot atbalsta nepieciešamību, Komisijai nav vispirms jānosaka attiecīgais tirgus. Lai noteiktu, vai pastāv tirgus nepilnība, Komisijai vispirms ir jānosaka, vai dalībvalsts vēlas sasniegt kopīgu interešu mērķi. Šā pasākuma kopīgu interešu mērķis neskar elektroenerģijas iekšējo tirgu kopumā vai ieguldījumus elektroenerģijas ražošanā kopumā. Tas drīzāk attiecas uz jaunu ieguldījumu veicināšanu kodolenerģijā, kā noteikts *Euratom* līgumā, kas, protams, ir elektroenerģijas tirgus daļa un palīdzēs Ungārijai novērst kopējās uzstādītās jaudas deficītu nākotnē. Otrkārt, Komisijai ir jānoskaidro, vai piedāvājuma un pieprasījuma brīva mijiedarbība elektroenerģijas tirgū nodrošina, ka mērķis veicināt kodolenerģijas attīstību var tikt sasniegts bez valsts iejaukšanās. Šajā saistībā nav jānosaka attiecīgais tirgus.

- (302) Tāpēc Komisija ir novērtējusi, vai pastāv tirgus nepilnība attiecībā uz mērķi veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā Ungārijā un vai tā ir Ungārijas tirgus vispārēja iezīme vai tikai kodolenerģijai raksturīga īpaša iezīme.
- (303) Šā lēmuma 5.1.1.4. iedaļā Komisija secināja, ka projektam nebūtu pietiekami liela peļņa, lai atlīdzinātu izmaksas privātam ieguldītājam, kas varētu iegūt finansējumu vienīgi par tirgus cenām, jo paredzamais ieguldījumu IRR ir zemāks nekā projekta WACC tirgus etalons, un tāpēc racionāls privāts ieguldītājs neveiktu ieguldījumus šādos nosacījumos bez valsts atbalsta.
- (304) Attiecībā uz ieguldījumiem kodolenerģijā Ungārijā atzīst, ka šai tehnoloģijai ir raksturīgas ārkārtīgi lielas avansa ieguldījumu izmaksas un ļoti ilgs gaidīšanas laiks, līdz ieguldītājiem tiek atlīdzināts.
- (305) Lēmumā par procedūras sākšanu jau bija iekļauts Ungārijas elektroenerģijas tirgus apraksts un pamatojums Ungārijas lēmumam īstenot jaunu atomelektrostacijas projektu, jo īpaši, ņemot vērā to, ka ir aplēsts, ka pašreizējās elektrostacijas drīz beigs darboties. Kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 14. apsvērumā, MVM grupas veiktās priekšizpētes par jaunas atomelektrostacijas būvniecību un finansēšanu pamatā bija pieņēmumi, ka Ungārijā līdz 2025. gadam izzudīs 6 000 MW no 8 000–9 000 MW bruto uzstādītās jaudas novecojušo elektrostaciju slēgšanas dēļ.
- (306) Kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 15. un 45. apsvērumā, Ungārijas PSO MAVIR prognozēja būtisku kopējās uzstādītās jaudas deficītu nākotnē Ungārijā⁽¹³²⁾. Saskaņā ar jaunāko pieejamo informāciju, kā minēts šā lēmuma 50. apsvērumā, jaunās aplēses liecina, ka kopumā līdz 2031. gadam ir vajadzīga jauda vairāk nekā 7 GW apmērā. Kā norādīja Ungārijas iestādes, pašreizējā jaudas ražošana aizvien mazāk spēs apmierināt pieaugošo enerģijas pieprasījumu, un tāpēc Ungārijā neizbēgami piedzīvos pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstību un arvien lielāku atkarību no importētās enerģijas un pieaugošajām enerģijas cenām galalietotājiem, ja enerģijas ražošanas iekārtās netiks veikti jauni ieguldījumi. 2,4 GW *Paks II* projekts palīdzēs izpildīt šo prasību.
- (307) Ungārijas iestādes ir norādījušas arī uz MAVIR konstatējumiem, ka lai gan ir noteikts liels enerģijas deficīts, Ungārijā tiek būvēta salīdzinoši maza jauna jauda, kā paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 46. apsvērumā un šā lēmuma 51. apsvēruma 2. tabulā. Tāpēc Komisija apšaubā, vai ar jauniem ieguldījumiem kodolenerģijā saistīta tirgus nepilnība ir raksturīga šāda veida ieguldījumiem.
- (308) Komisija norāda, ka jauniem ieguldījumiem kodolenerģijā Eiropā ir raksturīgas neskaidrības un dažādos gadījumos var tikt plānots valsts atbalsta pasākums. Komisija ir izskatījusi Ungārijas iesniegto informāciju par jauniem kodolprojektiem Somijā, Francijā un Slovākijā, kuri bija finansēti, pamatojoties uz tirgus apstākļiem. Ungārijā apgalvo, ka tirgus finansējums šiem projektiem nepieļautu kodolprojektu tirgus nepilnību (vismaz dažās dalībvalstīs). Tomēr Komisija norāda, ka Slovākijā, Francijā un Oļkilouto 3 gadījumā Somijā lēmumi veikt ieguldījumus projektos tika pieņemti pirms ekonomikas krīzes 2008. gadā un pirms Fukušimas katastrofas, kas varēja būtiski ietekmēt ieguldījumu parametrus. Turklāt ieguldījumu pamatā Somijā ir *Mankala* darījumdarbības modelis⁽¹³³⁾, kurā Somijas ieguldītāji iegūst visu saražoto elektroenerģiju par pašizmaksu. *Mankala* modelis dod iespēju daudziem akciju īpašniekiem ieguldījumu kooperatīvās sabiedrībās dalīt iesaistītos riskus, nevis vienam vai dažiem lielākajiem akciju īpašniekiem uzņemties visu risku saistībā ar atomelektrostacijas būvniecības projektu.
- (309) Ungārijā apgalvoja, ka *Paks II* ir jāsalīdzina ar *Hanhikivi-1* projektu Somijā, kas ir projekts, kuru plāno būvēt *Fennovoima*. Komisija norāda, ka *Hanhikivi-1* projektā papildus *Mankala* darījumdarbības modelim 34 % akciju pieder elektrostacijas būvniekam *Rosatom*. Komisija nevar salīdzināt abus projektus, kuru riska profils ir atšķirīgs, vismaz

⁽¹³²⁾ *A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Medium- and long-term development of generation assets of the Hungarian electricity system)*: https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1selemz%C3%A9s_2016.pdf 462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (*Mavir*, 2016. gads).

⁽¹³³⁾ *Mankala* ir Somijas elektroenerģijas nozarē plaši izmantots darījumdarbības modelis, kurā sabiedrība ar ierobežotu atbildību tiek vadīta līdzīgi kā bezpeļņas kooperatīva sabiedrība tās akciju īpašnieku interesēs. Pieejams <http://www.ben.ee/public/Tuumakonvents%20ettekanded%202009/Peter%20S.%20Trealit%20-%20Mankala%20principles.pdf>, iegūts 2015. gada 26. oktobrī.

akcionāru struktūras ziņā. Ungārija kā ieguldītājs uzņemtos ar *Paks II* saistīto risku viena pati, savukārt *Mankala* ieguldītāji savstarpēji daļa slogu. Turklāt elektrostacijas būvnieks kā *Hanhikivi-1* projekta tiešs akciju īpašnieks varētu uzvesties atšķirīgi *Paks II* projektā, kur tas ir atbildīgs vienīgi saskaņā ar IBB līgumu, nevis kā ieguldītājs vai akciju īpašnieks.

- (310) Tāpēc kodolprojekti, kuri jau tiek īstenoti, nav labs etalons, ko varētu izmantot, lai noteiktu, vai saistībā ar jauniem ieguldījumiem kodolenerģijā pastāv tirgus nepilnība.
- (311) Turklāt Ungārija iesniedza informāciju par plāniem citās dalībvalstīs attīstīt jaunas atomelektrostacijas: Lietuvā, Rumānijā, Bulgārijā un Čehijas Republikā. Tomēr šie plāni ir saistīti ar neskaidrībām, vēl pārrunu procesā par vajadzīgajiem atbalsta pasākumiem un finansējuma struktūru⁽¹³⁴⁾, vai tajos ir plānots atlīdzināt riska cenu ar līgumiem par cenu starpību⁽¹³⁵⁾. Tā kā šie plāni vēl nav praktiski īstenoti, tie nav derīgs rādītājs tirgus nepilnības esības novērtēšanai.
- (312) Pēc Komisijas Ekonomikas un finanšu jautājumu direktorāta pasūtījuma veiktajā *ICF Consulting Services* pētījumā par *Euratom* aizdevuma ietekmes novērtējumu⁽¹³⁶⁾ ("ICF pētījums") tika secināts, ka kodolprojektos ir dažas unikālas iezīmes, kas var īpaši apgrūtināt to finansēšanu. Šīs iezīmes ir šādas: augstas kapitāla izmaksas un kodolreaktoru tehniskā sarežģītība, kas rada salīdzinoši lielus riskus licencēšanas, būvniecības un ekspluatācijas laikā; ilgs atmaksas periods; bieži pretrunīgā kodolprojektu būtība, kas rada papildu politiskus, sabiedriskus un tiesiskus riskus, un skaidru pieeju un finansēšanas sistēmu vajadzība radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai un ekspluatācijas pārtraukšanai. *ICF* pētījumā ir konstatēts, ka papildus parastajām ar finansējumu saistītajām problēmām atomelektrostaciju veidotāji saskaras ar varbūtējo finansējuma piešķirēju pastiprinātām rūpīgām pārbaudēm un konservatīvu pieeju tirgus nosacījumu dēļ, proti, saistībā ar to, ka joprojām ietekmi rada 2008. gada globālā finanšu krīze, Fukušimas avārija, eurozonas problēmas un Bāzele III problēmas. Finansējuma problēmu dēļ vairāk uzmanības atkal tiek pievērsts projekta riska faktoriem⁽¹³⁷⁾. Pamatojoties uz pētījumā aptaujāto ieinteresēto personu paustajiem viedokļiem, *ICF* pētījumā ir secināts, ka finansējuma problēmas rodas ne tik daudz privātā sektora finansējuma nepietiekamās pieejamības dēļ, bet drīzāk tāpēc, ka ar šādiem ieguldījumiem saistītie riski ir pārāk augsti salīdzinājumā ar alternatīvām ieguldījumu iespējām (proti, tradicionālo un atjaunojamo energoresursu infrastruktūru). *ICF* pētījumā ir secināts, ka tāpēc kodoltehnoloģiju finansēšana ir nepievilcīga un rezultātā rodas neatbilstība starp vajadzīgo ieguldījumu līmeni un apmēru, ko ir gatavs nodrošināt tirgus.
- (313) Ar jaunas kodolenerģijas attīstību ir saistīti šādi finanšu riski: attīstības un projekta izstrādes risks, būvniecības risks, tirgus un ieņēmumu risks, politikas riski un tiesiskie riski. *ICF* pētījumā ir secināts, ka kodolenerģijai īpaši raksturīgie riski salīdzinājumā ar citiem enerģijas ražošanas veidiem ir saistīti ar kodolenerģijas drošības standartiem, kas nozīmē augstākas būvniecības un ekspluatācijas izmaksas salīdzinājumā ar citām enerģijas tehnoloģijām, un atomelektrostacijas vidējo darbmūžu, kas ir daudz garāks nekā salīdzināmiem ieguldījumiem infrastruktūrā, un tādejādi rodas saistītie finanšu riski. Šis konstatējums ir saskaņā ar Komisijas konstatējumiem novērtējumā par valsts atbalstu *Hinkley Point C*⁽¹³⁸⁾.
- (314) Pētījumā aptaujātās ieinteresētās personas uzskata, ka tirgus riski ir galvenais šķērslis ieguldījumiem kodolenerģijā. Attiecībā uz tirgus riskiem *ICF* pētījumā ir secināts, ka salīdzinājumā ar tradicionālajiem energoavotiem, ko var sākt ekspluatēt un kas rada peļņu trīs gados, atomelektrostacijas ir jābūvē ilgāk un ir jāgaida ilgāk, līdz tās var sākt

⁽¹³⁴⁾ Attiecībā uz Čehiju skatīt <http://www.world-nuclear.org/info/country-profiles/countries-a-f/czech-republic/>, iegūts 2015. gada 26. oktobrī, attiecībā uz Lietuvu skatīt: <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-G-N/Lithuania/>, iegūts 2015. gada 26. oktobrī, attiecībā uz Bulgāriju skatīt: <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-A-F/Bulgaria/>, iegūts 2016. gada 21. jūnijā.

⁽¹³⁵⁾ Attiecībā uz Rumāniju skatīt: <http://economie.hotnews.ro/stiri-companii-20436128-nuclearelectrica-solicita-actionarilor-aprobarea-memorandumului-intelegere-care-semna-companie-chineza-pentru-construirea-unitatilor-3-4-cernavoda.htm>, iegūts 2016. gada 21. jūnijā.

⁽¹³⁶⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 35. lpp.

⁽¹³⁷⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 35. lpp.

⁽¹³⁸⁾ SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) – Apvienotā Karaliste – Atbalsts *Hinkley Point C* kodolelektrostacijai.

ekspluatēt un gūt no tām peļņu. Ilgāks stacijas darbmūžs nozīmē arī to, ka ieņēmumi tiek gūti ilgāk pretstatā īstermiņa vai vidēja termiņa ieguldījumiem tradicionālajos energoavotos. Tā kā ir grūti precīzi prognozēt enerģijas cenas ilgā periodā, ieguldītāji paļaujas uz nākotnes fosilās enerģijas cenu prognozēm, atjaunojamo energoresursu ienākšanu nozarē un atjaunojamo energoresursu piekļuvi energotīklam, kā arī nākotnes oglekļa cenu (¹³⁹). Ja fosilās degvielas cenas nosaka tirgus un tās pēc būtības ir neskaidras, oglekļa cenu zināmā mērā nosaka politika. ICF pētījumā ir secināts, ka ir nenoteiktība saistībā ar to, vai oglekļa cena nākotnē būs pietiekami augsta, lai nodrošinātu nefosilās tehnoloģijas, tostarp kodolenerģijas, konkurētspēju.

- (315) Turklāt Komisija norāda, ka ir vispārēja neskaidrība par elektroenerģijas cenām ilgtermiņā, jo nākotnes cenas augšupējā gāzes, ogļu un naftas tirgū, kā arī atjaunojamo energoresursu, kodolenerģijas un emisiju tirdzniecības nākotnes politika ietekmēs nākotnes elektroenerģijas cenas, un to ir ļoti grūti paredzēt. Šo secinājumu arī atbalsta līdzīgu projektu stāvoklis Savienībā, kur ieņēmumu plūsmas neskaidrība un elektroenerģijas ražošanas nodrošināšana bija būtiska, pieņemot lēmumus par ieguldījumiem. Turklāt pašreizējā elektroenerģijas cenu samazināšanās tendence Eiropā un pieaugošā vajadzība elastīgi ražot enerģiju elektroenerģijas tirgos palielina neskaidrību par atomelektrostacijas nākotnes ieņēmumu plūsmu, kas rada neelastīgu bāzes slodzi.
- (316) ICF pētījumā arī ir noteikts tirgus riska papildu elements, kas attiecas uz attīstītāja/par projektu atbildīgā uzņēmuma, kā arī par projekta finansiālo atbalstu atbildīgās dalībvalsts kredītspēju. Kredītspēja arī ietekmē finansējuma izmaksas un var padarīt tās pārāk augstas privātiem ieguldījumiem.
- (317) ICF pētījumā arī secināts, ka ilgstošs atomelektrostaciju finansēšanas un sākotnējās plānošanas periods var pakļaut tās riskiem, kas saistīti ar pārmaiņām sabiedriskajā un politiskajā atbalstā, tādējādi ietekmējot kodolprojektu komerciālo un finansiālo dzīvotspēju. Tāpēc ieguldītājiem ir vajadzīga drošība un pārliecība, ka, tiklīdz stacija būs uzbūvēta, enerģijas līgums vai plānotais stacijas darbmūžs tiks nodrošināts. Ieguldītāju bažas ir saistītas arī ar regulatīviem standartiem, kas var mainīties atomelektrostacijas dzīves ciklā, un šajā saistībā var būt vajadzīgi papildu kapitāla ieguldījumi vai ekspluatācijas izmaksu pieaugums. Investori ir piesardzīgi pret šādu projektu finansēšanu, ja vien nav nodrošināti pietiekami apstākļi drošības uzlabojumiem. Tas ir īpaši svarīgi, kad atomelektrostacija sasniedz sava normālā darbmūža beigas un tās ekspluatācijas laiks tiek pagarināts, proti, ir vajadzīga jauna licence, kuras saņemšanai ir jāizpilda papildu nosacījumi (¹⁴⁰). Aptaujātās ieinteresētās personas norādīja, ka politiskais un tiesiskais risks bija svarīgākais šķērslis ieguldījumiem atomelektrostacijās.
- (318) Pētījumā ir secināts, ka tirgus liberalizācija var negatīvi ietekmēt ieguldījumu apjomu kodolenerģijā salīdzinājumā ar citām enerģijas tehnoloģijām lielu ieguldījumu nepieciešamības dēļ. Katras dalībvalsts tiesiskajam regulējumam ir nozīme, jo tas ietekmē pakalpojumu sniedzēja spēju gūt peļņu un tādējādi ietekmē uzņēmuma vērtību un tā spēju finansēt kodolenerģiju no savas bilances vai izmantojot finanšu iestāžu ilgtermiņa aizdevumus. Vēl viens šķērslis jaunu ieguldījumu kodolenerģijā finansēšanai ir saistīts ar jaunākajiem Bāzele III komitejas noteikumiem par kapitāla tirgiem, saskaņā ar kuriem ir jāpalielina banku kapitāls, lai nodrošinātu ilgtermiņa aizdevumus atomelektrostaciju attīstībai (¹⁴¹).
- (319) Šie konstatējumi ir saskaņā ar Ungārijas iestāžu iesniegtajiem dokumentiem, kuros apgalvots, ka privātā sektora uzņēmumiem un valstu budžetiem ir ierobežojums attiecībā uz finanšu risku, ko tie var uzņemties atsevišķos projektos ar augstāka finansējuma prasībām, ilgu būvniecības periodu un riskiem saistībā ar pabeigšanu un nodošanu ekspluatācijā, un nav aizsardzības pret būvniecības laika vai budžeta pārsniegumu. Ieguldījumu vēsture ir ilgāka naftas un gāzes nozarē nekā sabiedrisko pakalpojumu nozarē, jo īpaši pēc nesenās šo uzņēmumu vērtības pazemināšanās. Ja tie veic ieguldījumus, arī sabiedrisko pakalpojumu uzņēmumi parasti veic ieguldījumus kopā ar līdzīgiem uzņēmumiem, lai dalītu riskus.

⁽¹³⁹⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 37. lpp.

⁽¹⁴⁰⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 38. lpp.

⁽¹⁴¹⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 39. lpp.

- (320) ICF pētījuma vajadzībām veiktā modelēšana liecina, ka līdz 2030. gadam ieguldījumi atomelektrostacijās nebūs konkurētspējīgi, taču šī konkurētspēja noteikti samazināsies, sākot ar 2040. gadu. Tomēr slikta ekonomiskā klimata scenārijā jaunu ieguldījumu gandrīz nebūs visā periodā⁽¹⁴²⁾. ICF pētījumā arī tika secināts, ka tirgus kļūs konkurētspējīgāks pēc 2030. gada, jo oglekļa un enerģijas cenas turpinās pieaugt pēc 2030. gada. ICF pētījumā ir izmantota jutīguma modelēšana, lai novērtētu oglekļa cenu attīstību un tās ietekmi uz ieguldījumiem atomelektrostacijās. Šajā pētījumā ir secināts, ka nevienā oglekļa cenu scenārijā kodolenerģija hipotētiski nekļūtu ienesīga 2020.–2025. gadā.
- (321) Turklāt publiski pieejamā informācija no kredītreitingu aģentūrām⁽¹⁴³⁾ liecina, ka jaunu atomelektrostaciju būvniecība kopumā ir negatīva kredītreitinga ziņā, savukārt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju izstāšanās no kodolenerģijas nozares ir bijusi kredītreitinga ziņā pozitīva.
- (322) ICF pētījuma modelēšana un konstatējumi pilnīgi attiecas arī uz tirgus situāciju Ungārijā, kur, kā paskaidrots 305. un 306. apsvērumā, nākotnē tiek prognozēts būtisks kopējās uzstādītās jaudas deficīts. Ņemot vērā šajā 5.3.4. iedaļā apsvērtos elementus, Komisija secina, ka ir finansējuma tirgus nepilnība, kas ietekmē jaunus ieguldījumus kodolenerģijā un kas attiecas arī uz jauniem ieguldījumiem kodolenerģijā Ungārijā.
- (323) Protams, var apgalvot, ka šajā lēmumā galvenie riski saistībā ar attīstību, projekta izstrādi un būvniecību ir novērsti, vismaz noteiktā apmērā, izmantojot IBB līgumu. Tomēr tas nenovērš tirgus un ieņēmumu riskus, kā arī politikas un tiesiskos riskus, kas attiecas uz *Paks II* projektu. Tāpēc pasākums ir vajadzīgs, lai sasniegtu mērķi veicināt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā Ungārijā.

5.3.5. PIEMĒROTS INSTRUMENTS

- (324) Komisijai savā novērtējumā ir jānosaka, vai ierosinātais pasākums ir piemērots politikas instruments, lai sasniegtu kopīgu interešu mērķi veicināt kodolenerģiju.
- (325) Pasākums ir ieguldījumu pasākums, ko piešķir Ungārijas valsts *Paks II* projekta īstenošanas vajadzībām. Ungārija apstiprināja, ka tā neplāno piešķirt papildu atbalstu *Paks II* darbībai un ka valsts atbalsts aptvers tikai ieguldījumu izmaksas, kas saistītas ar projekta pabeigšanu.
- (326) Pēc Lēmuma par procedūras sākšanu pieņemšanas Ungārija nesniedza papildu informāciju par iespējamiem alternatīviem instrumentiem, kas varētu stimulēt jaunus ieguldījumus kodolenerģijā.
- (327) Komisija uzskata, ka citi politikas instrumenti un shēmas, piemēram, preferenciālie aizdevumi vai nodokļu samazinājumi, nebūtu pietiekami, lai sasniegtu tādu pašu rezultātu, ņemot vērā projekta īpašās iezīmes un nepieciešamā finansējuma un citu līdzekļu apmēru, kā arī noteikto iespējamo tirgus nepilnību.
- (328) Attiecīgi Komisija uzskata, ka pasākums būtu piemērots instruments abu jauno *Paks II* reaktoru būvniecībai.

5.3.6. STIMULĒJOŠA IETEKME

- (329) Lai pasākumam būtu stimulējoša ietekme, tam ir jāmaina attiecīgā uzņēmuma rīcība tā, lai tas iesaistītos papildu darbībā, kuru tas neveiktu bez pasākuma vai kuru tas veiktu ierobežotā veidā vai citādi.
- (330) Komisija norāda, ka *Paks II* ir uzņēmums, kuru nodibināja valsts ar vienīgu mērķi izveidot un ekspluatēt atomelektrostācijas 5. un 6. bloku. Kā paskaidrots iepriekš 12., 26. un 27. apsvērumā, Ungārijas valsts nolēma piešķirt finansējumu *Paks II*, lai izpildītu šo mērķi.

⁽¹⁴²⁾ Vēl nepublicēts 2015. gada 2. novembra pētījums, 60. lpp.

⁽¹⁴³⁾ *Moody's Investor Service, Nuclear Generation's Effect on Credit Quality* ("Kodolenerģijas ražošanas ietekme uz kredīt kvalitāti"), pieejams: https://www.oecd-nea.org/ndd/workshops/wpne/presentations/docs/2_2_LUND_OECD_Sept%2019_Lund_Moodys_Nuclear_Generations_effect_on_Credit_Quality.pdf, iegūts 2016. gada 13. jūlijā.

(331) Šajā saistībā Komisija norāda, ka projekts nevirzītos uz priekšu, ja atbalstam vajadzīgie finanšu un citi resursi nebūtu pieejami vai sasniedzami atbalsta saņēmējam, kurš neveic citas ieņēmumus radošas darbības un kura kapitāla struktūru pilnīgi nodrošina un veido valsts. To apstiprināja oficiālā izmeklēšana, kurā Komisija konstatēja, ka projektam nebūtu pietiekamu ieņēmumu bez Ungārijas valsts atbalsta (skatīt analīzi šā lēmuma 5.1.1. iedaļā).

(332) Tāpēc valsts atbalsts stimulē kopīgu interešu mērķa sasniegšanu, izveidojot atomelektrostaciju.

5.3.7. SAMĒRĪGUMS

(333) Lai novērtētu pasākuma samērīgumu, Komisijai ir jānodrošina, ka pasākums ir tik minimāls, cik nepieciešams, lai veiksmīgi pabeigtu projektu un tiktu sasniegti kopīgu interešu mērķis.

(334) Šajā gadījumā atbalsta saņēmējs saņemtu finansējumu ražošanas iekārtu būvniecībai bez jebkāda riska, kas saistīts ar pārfinansēšanas izmaksām, ar kurām būtu jāsakaras citiem tirgus dalībniekiem.

(335) Vairākos Komisijas saņemtajos apsvērumos ir apgalvots, ka, tā kā projekts tiks īstenots bez uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus, nevar noteikt, vai visu izmaksu atlīdzināšanai paredzētais pasākums veidos tikai projekta īstenošanai nepieciešamo minimumu.

(336) Komisija norāda, ka valsts atbalsta noteikumos nav paredzēts, ka ir vajadzīgs konkurss, lai aplēstu izmaksas un ieņēmumus. Konkurss ir tikai viens no vairākiem līdzekļiem aplēšu veikšanai. Tāpēc tas, ka Ungārija neizvēlējās *Paks II* kā pasākuma saņēmēju konkursā, pats par sevi nenozīmē pārmērīgas kompensācijas esību.

(337) Attiecībā uz apgalvojumiem, ka Ungārijas iestādes nebija izpētījušas, cik liels ir minimālais atbalsts, kas vajadzīgs, lai īstenotu projektu, un izvēlējās finansēt projektu pilnā apjomā, Komisija patiešām uzskata, ka pastāvošās tirgus nepilnības dēļ abu jauno *Paks II* reaktoru būvniecības finansējums pilnā apmērā ir uzskatāms par valsts atbalstu, kā apstiprināts šā lēmuma 5.1. iedaļā.

(338) Attiecībā uz pārmērīgu kompensāciju atbalsta saņēmējam pasākuma dēļ Komisija atgādina par savu ekonomikas analīzi 5.1. iedaļā, kurā ir secināts, ka projekts pats par sevi nebūtu ienesīgs, jo paredzamais IRR nepārsniegtu tirgus WACC, tāpēc ka plānotie ieņēmumi būs nepietiekami, lai atlīdzinātu projekta sākotnējās un turpmākās izmaksas pat diezgan optimistiskos scenārijos. Savā novērtējumā Komisija provizoriski aprēķināja IRR līmeni, pamatojoties uz tirgus cenas prognozēm un citiem parametriem, kuriem atbilst aplūkojamais tirgus. Nosakot šo neatbilstību starp kapitāla izmaksām un peļņu, Komisija pilnīgi ņēma vērā to, kā komerciālie ieņēmumi (no elektroenerģijas pārdošanas) ietekmēs projekta dzīvotspēju. Patiesībā, projekta plānotās izmaksas ir salīdzinātas ar plānoto peļņu, ja Ungārija nepiešķirs papildu valsts līdzekļus.

(339) Tā kā projekta kapitāla izmaksas ir augstākas nekā plānotā peļņa, Komisija uzskata, ka Ungārijas piešķirtais valsts atbalsts kopumā ir vajadzīgs un samērīgs projekta būvniecībai un ka šajā gadījumā pārmērīga kompensācija netiks pielauta. Kā Ungārija apstiprināja, papildu atbalsts nav piešķirts ekspluatācijas posmam.

(340) Šajā saistībā, kā paskaidrots 96. un 97. apsvērumā, Ungārija apņēmas nodrošināt, ka *Paks II* izmantos valsts līdzekļus vienīgi projektam un ka jebkurš pārpalikums tiks pārskaitīts atpakaļ valsts budžetā. Komisija uzskata, ka šāda apņemšanās izslēdz valsts līdzekļu izmantošanu jebkādā veidā, kas ļautu *Paks II* gūt peļņu papildus tam, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu atbalsta saņēmēja ekonomisko dzīvotspēju, un nodrošina, ka atbalsts ir ierobežots līdz minimumam.

(341) Citos apsvērumos ir uzsvērts, ka valsts atbalsts ne tikai aprobežosies ar ieguldījumu veikšanu, bet arī tiks piešķirts ekspluatācijas posmā, kas varētu izraisīt pārmērīgu kompensāciju *Paks II*. Šajā saistībā Komisija atgādina, ka Ungārija ir norādījusi, ka tā nepiešķirs papildu valsts atbalstu attiecīgajam paziņotajam pasākumam. Turklāt Komisija atgādina, ka saskaņā ar papildu informāciju, ko Ungārija iesniedza 2016. gada 28. jūlijā, jauns atbalsts *Paks II* jebkurā gadījumā būtu atkarīgs no valsts atbalsta apstiprinājuma.

- (342) Komisija pārbaudīja, vai varētu rasties pārmērīga kompensācija, ja pasākuma atbalsta saņēmējs reaktoru darbības laikā gūtu peļņu, kas būtu lielāka, nekā Komisija aplēsa savos IRR aprēķinos (skatīt 5.1. iedaļu). Proti, Komisija pārbaudīja, kas notiktu, ja *Paks II* varētu atkārtoti ieguldīt peļņu, kas nebūtu samaksāta valstij dividenžu veidā, lai attīstītu vai iegādātos papildu ražošanas aktīvus un tādējādi stiprinātu savu pozīciju tirgū. Šajā saistībā Komisija norāda, ka saskaņā ar papildu informāciju, ko Ungārija iesniedza 2016. gada 28. jūlijā (skatīt 96. apsvērumu), atbalsta saņēmējs nevar atkārtoti ieguldīt *Paks II* jaudas vai darbmūža pagarināšanā vai papildu ražošanas jaudas uzstādīšanā, izņemot 5. un 6. reaktorā, uz ko attiecas šis lēmums.
- (343) Paturot prātā šajā 5.3.7. iedaļā izklāstītos elementus, jo īpaši, ņemot vērā 96. un 97. apsvērumā minēto papildu informāciju, Komisija uzskata, ka atbalsta saņēmējam ir jāatlīdzina valstij par elektrostacijas izveidi un tas nedrīkst paturēt papildu peļņu, kas ir paredzēta vienīgi tam, lai nodrošinātu ekonomisko darbību un dzīvotspēju. Tādējādi pasākums ir samērīgs.

5.3.8. IESPĒJAMI KONKURENCES KROPLĀJUMI UN IETEKME UZ TIRDZNICĪBU UN VISPĀRĒJO LĪDZSVARU

- (344) Lai pasākums būtu saderīgs ar iekšējo tirgu, pasākuma negatīvajai ietekmei saistībā ar konkurences kropļojumu un ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir jābūt ierobežotai un tā nedrīkst pārspēt pozitīvo ietekmi kopīgu interešu mērķa sasniegšanai. Proti, tiklīdz ir noteikts pasākuma mērķis, ir obligāti jāsamazina līdz minimumam pasākuma iespējamā negatīvā ietekme uz konkurenci un tirdzniecību.
- (345) Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija noteica trīs veidus, kā varētu tikt izkropļota konkurence. Pirmkārt, pastiprinoties iespējamai tirgus koncentrācijai, apvienojot pašreizējās Pakšas AES un *Paks II* īpašniekus un darbību. Otrkārt, Komisijai bija šaubas par to, vai jaunā bāzes slodze, kurai raksturīgs augsts slodzes koeficients, varētu būt šķērslis jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū un vairākus pastāvošos ražošanas jaudas piedāvājumus ar augstākām izmaksām nobīdītu vēl zemāk piedāvājuma līknē. Šajā saistībā Komisija ir pārbaudījusi šādus parametrus: i) pasākuma iespējamo ietekmi uz Ungārijas tirgu; ii) pasākuma iespējamo pārrobežu ietekmi; iii) Pakšas AES un *Paks II* paralēlās darbības iespējamo ietekmi. Visbeidzot, iespējamais kropļojums tika noteikts tiktāl, ciktāl Komisijai bija aizdomas, ka *Paks II* varētu radīt noteiktu vairumtirdzniecības tirgus likviditātes risku, ierobežojot tirgū pieejamo piegādes piedāvājumu skaitu.

5.3.8.1. Iespējamās tirgus koncentrācijas pastiprināšanās

- (346) Pēc tam, kad Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija pauda bažas par iespējamu tirgus koncentrāciju, arī dažu ieinteresēto personu apgalvojumos bija minēta iespējama *Paks II* un Pakšas AES pašreizējo četru bloku operatora apvienošanās. MVM grupa, *Paks II*, kā arī Ungārijas valsts to noliedza.
- (347) Komisija norāda, ka Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgum ir raksturīga salīdzinoši liela tirgus koncentrācija, kur pašreizējā Pakšas AES (MVM grupa) nodrošina aptuveni 50 % iekšzemē saražotās elektroenerģijas. Šāda tirgus koncentrācija var kaitēt tirgus konkurencei, jo tā var traucēt jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū un radīt likviditātes risku, ierobežojot pieejamo piegādes piedāvājumu skaitu.
- (348) Plānots, ka abi jaunie Pakšas II kodolreaktori sāks darboties laikā, kad pašreizējo četru kodolreaktoru darbība vēl nebūs apturēta. Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija norādīja, ka, ja vien Pakšas AES un *Paks II* operatori nav pilnīgi nodalīti un uzskatāmi par neatkarīgiem un nesaistītiem, tas var negatīvi ietekmēt Ungārijas tirgu.
- (349) Komisija pieņem to, ka pašlaik *Paks II* ir juridiski neatkarīga no MVM grupas. Tomēr Komisijai bija šaubas, vai šāda juridiska nodalīšana ir pietiekama un vai to būtu iespējams saglabāt bez papildu garantijām. Komisijai bija bažas arī par nākotnē iespējamo saikni starp *Paks II* un valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri aktīvi darbojas enerģētikas jomā un kuri varētu pastiprināt savu ietekmi Ungārijas enerģijas tirgū.

- (350) Pirmkārt, Komisija norāda, ka Ungārijas pasākuma mērķis ir pakāpeniski aizstāt pašreizējo Pakšas AES kodoljaudu laikposmā no 2025. gada līdz 2037. gadam. Patiešām ir paredzams, ka būs periods, kad visi četri pašlaik izmantotie reaktori darbosies vienlaikus ar *Paks II* reaktoriem. Šim periodam ir jābūt ierobežotam no 2026. gada līdz 2032. gadam, tomēr, pakāpeniski samazinot visu kodoliekārtu darbību līdz 2037. gadam, MVM grupas tirgus daļa būtiski samazināsies.
- (351) Otrkārt, Komisija atgādina (skatīt 102. apsvērumu), ka Ungārija iesniegtajos dokumentos norādīja, ka MVM grupa un *Paks II* ir neatkarīgas un nesaistītas, pamatojoties uz šādiem aspektiem:
- a) tās pārvalda atšķirīgas valdības struktūras (MVM grupu pārvalda Valsts attīstības ministrija ar Ungārijas Valsts aktīvu pārvaldības korporācijas starpniecību, bet *Paks II* pārvalda premjerministra birojs);
 - b) abu uzņēmumu valdēs nav dalītu vai kopēju direktoru amatu;
 - c) pastāv aizsargpasākumi, lai nodrošinātu to, ka uzņēmumi neapmainās ar jutīgu un konfidencialu informāciju;
 - d) katram uzņēmumam ir atsevišķa un nodalīta lēmējvara.
- (352) To norādīja arī MVM grupa, uzsverot, ka MVM grupa un *Paks II* ir divi atsevišķi elektroenerģijas ražošanas uzņēmumi – kā jebkuri citi konkurenti – un nav iemesla uzskatīt, ka notiek darbību koordinēšana vai ka abi uzņēmumi varētu apvienoties. Turklāt MVM grupa apgalvo, ka tās stratēģija ietver iespējamus ieguldījumus, kas nākotnē varētu konkurēt ar *Paks II*.
- (353) Treškārt, Komisija atgādina par Ungārijas iesniegto un 117. apsvērumā minēto papildu informāciju, saskaņā ar kuru *Paks II*, tās tiesībpārņēmēji un saistītie uzņēmumi būs pilnīgi tiesiski un strukturāli nodalīti, pakļauti neatkarīgai lēmējvarai Jurisdikcijas paziņojuma par apvienošanas 52. un 53. punkta izpratnē un tiks uzturēti, pārvaldīti un vadīti neatkarīgi un nesaistīti ar MVM grupu un visiem tās uzņēmumiem, tiesībpārņēmējiem un saistītajiem uzņēmumiem, kā arī citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā.
- (354) Komisija ir apmierināta, ka šī papildu informācija novērš visas tās bažas par iespējamo koncentrāciju nākotnē un saistību starp esošajiem energouzņēmumiem Ungārijas elektroenerģijas tirgū. Nav iespējams, ka pašlaik *Paks II* varētu būt saistīta ar MVM grupu vai kādu citu valsts kontrolētu energouzņēmumu, un tādējādi tā nevar palielināt savu ietekmi tirgū, kamēr darbojas pašreizējie četri bloki Pakšas AES, un pēc tam.

5.3.8.2. Šķērslis jaunu dalībnieku ienākšanai tirgū

- (355) Attiecībā uz Komisija šaubām par to, vai jauna jauda var būt šķērslis jauniem dalībniekiem ienākt tirgū, dažos apsvērumos bija uzsvērts, ka AES tiek izmantotas, lai nodrošinātu augstu bāzes slodzes jaudu, kurai energotīklā tiek dota priekšroka, un zemo ekspluatācijas izmaksu dēļ tām ir arī labākas pozīcijas tirgus piedāvājuma pusē
- (356) Komisija ir analizējusi pasākuma ietekmi uz citu Ungārijas tirgus dalībnieku, kā arī kaimiņu tirgus dalībnieku konkurētspēju. Tā ir arī īpaši pievērsusies pašreizējo četru Pakšas AES reaktoru un *Paks II* paralēlās darbības termiņam, t. i., laikposmam no 2026. gada līdz 2032. gadam.

a) Pasākuma iespējamā ietekme uz Ungārijas tirgu

- (357) Komisija atgādina, ka ar *Paks II* 5. un 6. bloka darbību ir plānots kompensēt jaudas zudumu, kad pakāpeniski – attiecīgi līdz 2032., 2034., 2036. un 2037. gada beigām – tiks pārtraukta Pakšas AES 1.–4. bloka darbība, neparedzot to darbmūža pagarināšanu (skatīt 10. apsvērumu). Jaunā *Paks II* 5. un 6. bloka darbības sākums ir plānots attiecīgi 2025. un 2026. gadā. Šis kodoljaudas novērtējums ir veikts MAVIR pētījumā 2016. gadā (skatīt 20. apsvērumu).

- (358) Komisija atgādina, ka elektroenerģija, ko pašlaik ražo Pakšas AES, nodrošina 36 % Ungārijas kopējā elektroenerģijas patēriņa, kas samazināsies, ņemot vērā plānoto pieprasījuma pieaugumu, kas minēts 50. apsvērumā, un paredzams, ka *Paks II* saražos līdzīgu apjomu, tiklīdz Pakšas AES darbība tiks apturēta.
- (359) Ņemot vērā to, ka *Paks II* projekts pēc būtības ir paredzēts jaudas aizstāšanai, Komisija norāda, ka, tiklīdz 2037. gadā būs pakāpeniski pārtraukta visu četru Pakšas AES bloku darbība, PSO prognozētais uzstādītās jaudas deficīts nākotnē, kā paskaidrots 50. apsvērumā, atgriezīsies iepriekšējā līmenī (skatīt arī 7. attēlu 108. apsvērumā), t. i., *Paks II* 2,4 GW jauda ilgtermiņā nepalielinās kopējo uzstādīto jaudu Ungārijā.
- (360) Komisija arī norāda, ka pašreizējo ieguldījumu vai apstiprināto jauno ieguldījumu elektroenerģijas ražošanas iekārtās saraksts ir diezgan īss (skatīt 2. tabulu 51. apsvērumā). Ņemot vērā šos datus, Komisija uzskata, ka Ungārija arī turpmāk būs nozīmīgs neto importētājs pēc pašlaik darbojošos četru Pakšas AES bloku darbības pārtraukšanas.
- (361) Kā paskaidrots iepriekš 93. apsvērumā, Ungārija norādīja, ka saskaņā ar *NERA* analīzi, ja nebūtu paziņotā pasākuma, 2,4 GW jaudu, ko nodrošina *Paks II*, nodrošinātu komerciālās KCGT un ACGT. Pat ar *Paks II* tirgū būtu vieta jaunai gāzes vai citu tehnoloģiju jaudai. *NERA* pētījumā ir norādīts, ka, lai gan Ungārijā lielākā daļa jaudas *Paks II* rūpnīcā tiktu aizstāta ar jaunu gāzes jaudu, Ungārija aizvien būtu lielā mērā atkarīga no ievestās elektroenerģijas.
- (362) Attiecībā uz iespējamo tehnoloģiju izmantošanu papildus *Paks II* Komisija atgādina Ungārijas apgalvojumu, ka pašreizējie un iepriekšējie lēmumi par atjaunojamo energoresursu staciju izmantošanu ir lielā mērā atkarīgi no valdības subsīdiu programmām nevis tirgus cenām (skatīt 107. apsvēruma a) punktu). Komisija atzīst, ka Ungārijas Valsts enerģētikas stratēģijā⁽¹⁴⁴⁾ ir paredzēta atjaunojamo energoresursu enerģija enerģijas struktūrā saskaņā ar Savienības klimata un enerģētikas tiesību aktu paketi 2020. gadam⁽¹⁴⁵⁾, Atjaunojamo energoresursu direktīvā paredzētajiem valsts mērķiem attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem⁽¹⁴⁶⁾, kā arī galvenajiem mērķiem klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam⁽¹⁴⁷⁾. Komisija norāda, ka atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju mainīgās izmaksas⁽¹⁴⁸⁾ parasti ir zemākas, jo tās ir vairāk atkarīgas no degvielas nekā kodoltehnoloģijas. Turklāt, ņemot vērā pieminētos Eiropas un valsts mērķus un pienākumus saistībā ar atjaunojamiem energoresursiem, Ungārija tāpat kā citas dalībvalstis drīkst izmantot atbalsta mehānismus, lai ieviestu jaunas elektrostacijas, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem. Komisija norāda, ka daļa Ungārijas atjaunojamo energoresursu sistēmas, saukta *METÁR*, darbojas kopš 2017. gada janvāra⁽¹⁴⁹⁾, savukārt citas sistēmas daļas, kas saistītas ar lielākiem ražotājiem, kuri izmanto atjaunojamus energoresursus, pašlaik gaida valsts atbalsta apstiprinājumu no Komisijas.
- (363) Komisija atgādina, ka saskaņā ar *MAVIR* 2016. gadā izdoto pētījumu (skatīt 20. apsvērumu) pašreizējās ražošanas iekārtas, kas izmanto ogles (brūnogles) (skatīt 43. apsvēruma 1. un 2. attēlu), pakāpeniski pārtrauks darboties 2025. un 2030. gadā, kas ļaus izmantot papildu iekārtas, jo īpaši tad, kad 362. apsvērumā minētajām neregulārajām tehnoloģijām būs vajadzīga līdzpastāvoša papildu, elastīga jauda.
- (364) Ungārijas pasākums ir paredzēts kā ieguldījumu atbalsts, un, tiklīdz ražošanas bloki sāks darboties, papildu darbības atbalsts *Paks II* netiks piešķirts, tāpēc tas tiks pakļauts tirgus riskiem.

⁽¹⁴⁴⁾ Skatīt 20. apsvērumu.

⁽¹⁴⁵⁾ http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020/index_en.htm

⁽¹⁴⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvu 2001/77/EK un Direktīvu 2003/30/EK (OV L 140, 5.6.2009., 16. lpp.).

⁽¹⁴⁷⁾ http://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030/index_en.htm

⁽¹⁴⁸⁾ Elektroenerģijas ražošanas iekārtas mainīgās izmaksas ir tās, kas parasti nosaka vienas saražotās elektroenerģijas vienības galīgo cenu.

⁽¹⁴⁹⁾ Paziņots Komisijai ar Nr. SA.47331 (2017/X) saskaņā ar Vispārējo grupu atbrīvojumu regulu (Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regula (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (OV L 187, 26.6.2014., 1. lpp.).

(365) Elektroenerģijas cenas galvenokārt nosaka konkrētajā tirgū esošo ražotāju robežizmaksas. Atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju robežizmaksas ir zemas, jo vairums šo tehnoloģiju var darboties bez degvielas izmaksām. Kodoltehnoloģiju ekspluatācijas izmaksas arī ir zemas, un saimnieciskā izdevīguma ziņā tās ir tuvas atjaunojamiem energoresursiem. Lai gan degvielas izmaksu dēļ ogļu stacijām parasti ir augstākas robežizmaksas nekā atomelektrostacijām, tomēr zemu oglekļa izmešu atļaujas cenas, ogļu stacijas ekspluatācijas izmaksas parasti ir zemākas nekā ACGT stacijai. Tas nozīmē, ka tehnoloģijas ar augstākām ekspluatācijas izmaksām var palielināt cenu, un tādējādi kodoljaudas esība energoresursu struktūrā pati par sevi nepalielinās elektroenerģijas cenu Ungārijā un kodolenerģija būs cenas ņēmēja, nevis cenas noteicēja.

b) *Pasākuma iespējamā pārrobežu ietekme*

(366) Gan Ungārijā, gan vairākas ieinteresētās personas norādīja, ka aplūkojamais enerģijas tirgus ir lielāks par vienas valsts teritoriju, galvenokārt ņemot vērā ļoti labo starpsavienojumu līmeni un to, ka pasākums paredz konkurences kropļojumus, kas ietekmē vismaz dalībvalstis Ungārijas tuvumā.

(367) Komisija norāda, ka Ungārijas elektroenerģijas importa un eksporta bilance ir negatīva attiecībā ar gandrīz visām kaimiņos esošajām dalībvalstīm, kā tas redzams 49. apsvēruma 5. attēlā. Komisija arī ņem vērā to, ka Ungārija kopumā ir neto importētāja – 1. attēls 43. apsvērumā liecina, ka aptuveni 30 % pieprasījuma valstī bija atkarīgi no importa 2015. gadā, veidojot aptuveni 13 TWh. Komisija atgādina, ka importa līmenis 2014. gadā bija līdzīgs, kā tas tika paskaidrots Lēmuma par procedūras sākšanu 43. apsvēruma 2. attēlā.

(368) Komisija uzskata, ka Ungārijā ir ļoti integrēts elektroenerģijas tirgus Eiropas Savienībā ar starpsavienojuma jaudu aptuveni 75 % apmērā no kopējās uzstādītās iekšzemes ražošanas jaudas. Turklāt, kā redzams 105. apsvēruma 4. un 5. tabulā, starpsavienojuma jauda būtiski samazināsies līdz 2030. gadam, kas ļaus tirdzniecības plūsmām arī turpmāk sasniegt Ungārijas cenu reģionu.

(369) 365. apsvērumā minētais ir attiecināms arī uz pārrobežu kontekstu. *Paks II* būvniecība izraisīs lejupēju spiedienu uz cenām Ungārijas tirgū nākotnē, jo *Paks II* saražotās jaudas robežizmaksas ir diezgan zemas salīdzinājumā ar alternatīvo ACGT un KCGT jaudu, ko saskaņā ar *NERA* varētu uzbūvēt. Tomēr *NERA* pētījums pierādīja, ka *Paks II* paliks cenas ņēmēja, un arī turpmāk augstākas cenas Ungārijā noteiks citas elektrostacijas. Tāpēc imports Ungārijā arī turpmāk būs ienesīgs.

(370) Komisija ir ņēmusi vērā Ungārijas iesniegto informāciju par *Paks II* iespējamo ietekmi plašākā tirgus kontekstā. Kā paskaidrots 112. apsvērumā, *NERA* pētījums pa tuvējiem kaimiņu tirgiem, ar kuriem pašlaik ir savienots Ungārijas tirgus, (Ungārija + Slovākija + Rumānija), liecina, ka *MVM* grupas un *Paks II* apvienotā tirgus daļa Ungārijas + Slovākijas + Rumānijas tirgu sasaistē nepārsniegtu 20 % (skatīt 112. apsvēruma 10. attēlu).

(371) Attiecībā uz citiem kaimiņu tirgiem plānots, ka jaunās *Paks II* ietekme būs mazāk nozīmīga, jo tirgus nav sasaistīts ar šīm cenu zonām, kā arī starpsavienojuma jauda ar šīm dalībvalstīm ir ierobežotāka (pašreizējā un plānotā) (skatīt 3. un 4. tabulu).

c) *Pakšas AES un Paks II paralēlās darbības iespējamā ietekme*

(372) Kā paskaidrots 98. un 99. apsvērumā, kā arī 241.–244. apsvērumā, atomelektrostaciju būvniecību var ietekmēt kavēšanās vairāku iemeslu dēļ, kas pagarina būvniecības laiku. Komisija atzīst, ka projekta īstenošana jau būtiski kavējas salīdzinājumā ar sākotnējo plānu, [...]. Turklāt, kā redzams 3. tabulā 99. apsvērumā, *AS NIAEP* piedāvātā tehnoloģija jau piedzīvo vidēji divu gadu kavēšanos Krievijā, līgumslēdzēja mājas tirgū, kurā tas ir uzbūvējis vairumu savu staciju. Šī kavēšanās ir daudz lielāka, ja projekts tiek īstenots ārpus Krievijas (Indijā līdz septiņiem gadiem). Ungārija uzskata, ka *Paks II* būs pirmā atomelektrostacija ar *VVER III+* paaudzes tehnoloģiju, kura tiks nodota ekspluatācijā ES, kur ir jāizpilda augstākās kodoldrošības prasības un tehniski no nodokļa neatbrīvotā projekta daļa ir

jāiepērk saskaņā ar ES iepirkuma prasībām. Ir pamatoti uzskatīt, ka tas varētu izraisīt papildu kavēšanos. Tāpēc Komisija uzskata, ka sākotnēji noteiktais visu četru Pakšas AES bloku un abu *Paks II* bloku sešu gadu paralēlās ekspluatācijas periods būtiski samazināsies. Turklāt pašreizējo un jauno bloku darbības pārklāšanās – praktiski diezgan ierobežotā laikā iepriekš minēto iemeslu dēļ –, kas acīmredzami ietekmēs iekšzemes tirgu, vienlaikus tomēr ir uzskatāma par samērīgu, ņemot vērā piegādes drošības mērķus un nepieciešamību rūpīgi sagatavo Pakšas AES bloku ekspluatācijas pārtraukšanu, tā kā kodolenerģijas ražošanas jauda veido vairāk nekā 50 % iekšzemē saražotās elektroenerģijas Ungārijā.

- (373) Jebkurā gadījumā Komisija atgādina par NERA pētījuma konstatējumiem (īpaši skatīt 108. apsvēruma 7. attēlu), kas liecina, ka Pakšas AES un *Paks II* paralēlās ekspluatācijas periodā (laikposmā no 2025. līdz 2037. gadam) pieaugošais valsts maksimālais pieprasījums netiks apmierināts vienīgi ar iekšzemes elektrostacijām, jo papildu atjaunojamo energoresursu un gāzes iekārtu ražotā jauda kopā ar kodoljaudu būs zemāka nekā prognozētais iekšzemes pieprasījums (atzīmēts ar melnu līniju 7. attēlā). Pētījumā ir norādīts, ka tas galvenokārt ir tāpēc, ka Ungārijā pašlaik ir piegādes deficīts un tai ir jāieved būtisks elektroenerģijas apjoms. NERA paskaidro, ka šis deficīts vēl vairāk pieaugs laikposmā no 2015. gada līdz 2025. gadam, jo paredzams, ka elektroenerģijas pieprasījums Ungārijā būtiski pieaugs līdz 2040. gadam, un ir plānots, ka Ungārijas otrā lielākā pastāvīgi ekspluatējamā elektrostacija (Mātras elektrostacija – skatīt 1. un 2. attēlu 43. apsvērumā) tiks slēgta laikposmā no 2025. gada līdz 2030. gadam, kā paredzēts PSO pētījumā (skatīt 20. apsvērumu).
- (374) Tāpēc sistēmā būs vajadzīga iekšzemes vai ievesta jauda papildus minētajai kodoljaudai, atjaunojamo energoresursu jaudai un gāzes jaudai, lai apmierinātu iekšzemes pieprasījumu un nodrošinātu sistēmas stabilitāti plānotā jaudas deficīta gadījumā. Papildu jauda ir vajadzīga arī tāpēc, lai varētu izveidot ENTSO-E noteikto obligāto rezervi (skatīt 50. apsvērumu).
- (375) Turklāt Komisija atgādina, ka – kā paskaidrots 105. apsvērumā – Ungārijā augstais starpsavienojumu līmenis ar kaimiņvalstīm turpinās pieaugt, jo laikposmā no 2016. gada līdz 2021. gadam sāks darboties jauni starpsavienojumi ar Slovēniju (2 × 400 kV un 1 × 400 kV) un Slovākiju (1 × 400 kV), t. i., vēl ilgi, pirms sāks darboties abi *Paks II* jaunie bloki. Komisija uzskata, ka šie Ungārijas minētie jaunie starpsavienojumi uzlabos pārrobežu komerciālo plūsmu, jo īpaši importa, pieejamību.
- (376) Kā norādīts 369. apsvērumā, Komisija ņēma vērā arī NERA pētījuma konstatējumus, saskaņā ar kuriem kodoltehnoloģijas arī turpmāk būs cenasņēmējas, nevis cenasnoteicējas pat Pakšas AES un *Paks II* darbības pārklāšanās periodā, kad varbūtība, ka kodoltehnoloģijas kļūs par cenu noteicošajām tehnoloģijām, būs mazāka par 5 % visās stundās (skatīt 113. apsvēruma 11. attēlu).

5.3.8.3. Vairumtirdzniecības tirgus likviditātes risks

- (377) Kā paskaidrots 2.6. iedaļā, izplatītākie darījumi Ungārijas vairumtirdzniecības enerģētikas nozarē tiek veikti, pamatojoties uz divpusējiem EPL, un HUPX vēl nav sasniegusi piemērotu likviditātes līmeni. Līdz šim Komisijai bija sākotnējas šaubas par to, vai scenārijā, kur noteicošais piegādātājs (MVM grupa) un būtiska daļa jaunās ražošanas jaudas (*Paks II*) pieder vienai struktūrai (Ungārijas valstij), tirgi varētu kļūt mazāk likvidi, jo iesaistītie dalībnieki varētu ierobežot tirgū pieejamo piegādes piedāvājumu skaitu.
- (378) Komisija arī uzskatīja, ka atkarībā no tā, kā tirgū tiks pārdota jauno reaktoru saražotā elektroenerģija, likviditāte var tikt būtiski ietekmēta un varētu palielināties izmaksas, ko sedz lejupējie konkurenci, ja tiks ierobežota šo konkurentu piekļuve svarīgam izejmateriālam (norobežošana no izejmateriāliem). Tas varētu notikt, ja *Paks II* saražoto elektroenerģiju pārdotu, galvenokārt pamatojoties uz ilgtermiņa līgumiem, tikai noteiktiem piegādātājiem, un tādējādi *Paks II* gūtu ietekmi ne tikai ražošanas tirgū, bet arī mazumtirdzniecības tirgū.
- (379) Saiknes izslēgšana starp *Paks II* un valstij piederošiem operatoriem mazumtirdzniecības tirgū, kā paskaidrots 353. apsvērumā, palīdzēja novērst dažas Komisijas bažas.

- (380) Komisija norāda, ka Ungārija apstiprināja, kā paskaidrots 118. apsvērumā, ka *Paks II* saražotās jaudas tirdzniecības stratēģija būs godīgas konkurences komerciāla, peļņu optimizējoša stratēģija, kas tiks īstenota, pamatojoties komerciāliem tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti, pamatojoties uz piedāvājumiem, par kuriem vienojas pārredzamā tirdzniecības platformā vai biržā.
- (381) Proti, Ungārija apstiprināja, ka šāda tirdzniecības stratēģija (izņemot *Paks II* pašu patēriņam) tiktu veidota šādi:
- Paks II* pārdotu vismaz 30 % kopējās saražotās elektroenerģijas HUPX nākamās dienas, tās pašas dienas un nākotnes tirgū. Var izmantot arī citas līdzīgas elektroenerģijas biržas, pamatojoties uz vienošanos ar Komisijas dienestiem vai piekrišanu, ko tie dod vai atsaka divu nedēļu laikā pēc Ungārijas iestāžu pieprasījuma iesniegšanas;
 - atlikusī daļa *Paks II* saražotās kopējās elektroenerģijas ir jāpārdod ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem noteikumiem izsolēs. Ungārijas elektroenerģijas regulatoram ir jāizstrādā šādu izsoļu noteikumi līdzīgi izsoļu prasībām, ko paredz *MVM Partner*. Ungārijas enerģijas regulatoram ir jāuzrauga arī šo izsoļu norise.
- (382) Komisija arī norāda, ka Ungārija nodrošinātu, lai piedāvājumi būtu vienlīdz pieejami visiem licencētajiem vai reģistrētajiem tirgotājiem ar vienādiem tirgus noteikumiem izsoļu platformā, ko vadīs *Paks II*, un ka šīs platformas piedāvājumu apstiprināšanas sistēma ir pārbaudāma un pārredzama. Netiks piemēroti nekādi ierobežojumi attiecībā uz iegādātās elektroenerģijas galīgo izmantošanu.
- (383) Tādējādi ir nodrošināts, ka *Paks II* saražotā elektroenerģija būs pieejama vairumtirdzniecības tirgū visiem tirgus dalībniekiem pārredzamā veidā un ka nepastāv risks, ka *Paks II* saražotā elektroenerģija būs monopolizēta saskaņā ar ilgtermiņa līgumiem, radot tirgus likviditātes risku.
- (384) Attiecīgi Komisija uzskata, ka tirgus likviditātes riski, ko varētu izraisīt pasākums, ir mazi.

5.3.8.4. **Secinājums par konkurences kropļojumiem un vispārējo līdzsvaru**

- (385) Pēc rūpīga novērtējuma šā lēmuma 5.3. iedaļā Komisija atzīst, ka pasākums ir vērsts uz jaunu ieguldījumu veicināšanu kodolenerģijā, tāpēc tas atbilst *Euratom* līgumā paredzētajam kopīgu interešu mērķim un vienlaikus uzlabo piegādes drošību.
- (386) Atbalsts tiks piešķirts samērīgā veidā. Ungārija nodrošinās, lai *Paks II* atlīdzinātu valstij ar jaunajām ražošanas iekārtām saistītās izmaksas, un *Paks II* nesaglabās peļņu vairāk, kā tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu savu saimniecisko darbību un dzīvotspēju. Komisija arī norāda, ka atbalsta saņēmēja radītā peļņa netiks atkārtoti ieguldīta *Paks II* jaudas palielināšanā vai jaunu jaudas ražošanas iekārtu iegādē vai būvniecībā bez valsts atbalsta apstiprinājuma.
- (387) Komisija arī pārbaudīja, vai pasākums nevarētu traucēt citu veidu ražošanai ienākt tirgū, jo īpaši ierobežotajā Pakšas AES un *Paks II* paralēlās darbības periodā. Tā uzskata, ka šķēršļi ienākšanai ir ierobežoti, jo PSO noteiktais uzstādītās jaudas deficīts nākotnē ļautu ienākt tirgū jaunām ražošanas tehnoloģijām (gan atjaunojamo energoresursu, gan tādu resursu, kas nav mazoglekļa resursi) neatkarīgi no tā, vai *Paks II* tiks uzbūvēta vai ne.
- (388) Komisija arī pārbaudīja pasākuma iespējamo pārrobežu ietekmi, tomēr, tā kā *Paks II* izmēra ziņā ir līdzīga pašreiz izmantotajiem Pakšas AES četriem blokiem, netiek plānots, ka tai būs būtiska pārrobežu nozīme, pat neatkarīgi no Ungārijas labā starpsavienojuma līmeņa, jo Ungārija arī turpmāk būs neto importētāja ar vienu no augstākajām cenām reģionā. Papildus plānotajam importa/eksporta deficītam Ungārijā Komisija uzskata, ka *Paks II* ietekme uz elektroenerģijas cenu reģionos, kas nav tieši Ungārijas kaimiņos, būs ierobežota attāluma un tīkla ierobežojumu dēļ, kas padarītu elektroenerģijas ražošanu Ungārijā vēl dārgāku tālākiem reģioniem.
- (389) Komisija arī ņēma vērā konstatējumu par to, ka Pakšas AES un *Paks II* paralēlās darbības periodā, kas būs īsāks, nekā sākotnēji plānots, paredzamais valsts maksimālais pieprasījuma pieaugums netiks apmierināts tikai ar iekšzemes elektrostacijām.

- (390) Komisija atkārtoti, ka citi iespējamie kropļojumi, piemēram, tirgus koncentrācijas pastiprināšanās, kā arī nepietiekama tirgus likviditāte, ir samazināti līdz minimumam, ņemot vērā apliecinājums, ko Ungārija iesniedza 2016. gada 28. jūlijā.
- (391) Tāpēc Komisija secina, ka visi iespējamie konkurences kropļojumi ir ierobežoti un novērsti, nosakot kopīgu mērķi, ko ir plānots sasniegt samērīgā veidā, jo īpaši, ņemot vērā apliecinājumus, ko Ungārija iesniedza 2016. gada 28. jūlijā.

6. SECINĀJUMS

- (392) Ņemot vērā šos apsvērumus, Komisija secina, ka Ungārijas paziņotais pasākums ir valsts atbalsts, kas saskaņā ar Ungārijas 2016. gada 28. jūlijā iesniegtajiem grozījumiem, ir saderīgs ar iekšējo tirgu atbilstoši LESD 107. panta 3. punktam,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Pasākums, ko Ungārija plāno īstenot, lai finansiāli atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi, kurus pilnīgi finansē Ungārijas valsts par labu struktūrai *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares (Paks II)*, kurai piederēs šie reaktori un kura tos ekspluatēs, ir valsts atbalsts.

2. pants

Pasākums ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar 3. pantā minētajiem nosacījumiem.

3. pants

Ungārijai ir jānodrošina, ka *Paks II* izmanto *Paks II* atomelektrostacijas (*Paks II* AES) 5. un 6. bloka radīto peļņu tikai šādiem mērķiem:

- a) *Paks II* projektam ("projekts"), kas ir definēts kā divu jaunu *Paks II* AES bloku – 5. un 6. bloka – ar VVER reaktoriem izveide, finansēšana, būvniecība, nodošana ekspluatācijā, ekspluatācija un tehniskā apkope, renovācija, atkritumu apsaimniekošana un izņemšana no ekspluatācijas Ungārijā. Peļņu nedrīkst izmantot, lai finansētu ieguldījumus darbībās, kas nav iepriekš definētā projekta darbības jomā;
- b) peļņas pārskaitīšanai Ungārijas valstij (piemēram, dividenžu veidā).

Ungārija nodrošina, ka *Paks II* neveic (atkārtotus) ieguldījumus *Paks II* pašas jaudas vai darbmūža pagarināšanā un papildu ražošanas jaudas būvniecībā, izņemot ieguldījumu *Paks II* AES 5. un 6. reaktora būvniecībā. Ja šādi jauni ieguldījumi tiktu veikti, tiem būtu vajadzīgs atsevišķs valsts atbalsta apstiprinājums.

Ungārija nodrošina, ka *Paks II* saražotās jaudas tirdzniecības stratēģija būs godīgas konkurences komerciāla, peļņu optimizējoša stratēģija, kas tiks īstenota, pamatojoties komerciāliem tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti, pamatojoties uz piedāvājumiem, par kuriem vienojas pārredzamā tirdzniecības platformā vai biržā. *Paks II* saražotās enerģijas (izņemot *Paks II* pašas patēriņam paredzētās enerģijas) tirdzniecības stratēģija ir šāda:

1. līmenis: *Paks II* ir jāpārdod vismaz 30 % no kopējās saražotās elektroenerģijas Ungārijas Elektroenerģijas biržas (HUPX) nākamās dienas, tās pašas dienas un nākotnes tirgū. Var izmantot arī citas līdzīgas elektroenerģijas biržas, pamatojoties uz vienošanos ar Komisijas dienestiem vai piekrišanu, ko tie dod vai atsaka divu nedēļu laikā pēc Ungārijas iestāžu pieprasījuma iesniegšanas.

2. līmenis: atlikusī daļa *Paks II* saražotās kopējās elektroenerģijas ir jāpārdod ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem noteikumiem izsolēs. Ungārijas elektroenerģijas regulatoram ir jāizstrādā šādu izsoļu noteikumi līdzīgi izsoļu prasībām, ko paredz *MVM Partner* (Ungārijas regulatora Lēmums 741/2011). Ungārijas enerģijas regulatoram ir jāuzrauga arī šo izsoļu norise.

Ungārija nodrošina, ka 2. līmenī paredzēto izsoļu platforma ir jāvada *Paks II*, un ir jānodrošina, ka piedāvājumi ir vienlīdz pieejami visiem licencētajiem vai reģistrētajiem tirgotājiem ar vieniem un tiem pašiem tirgus noteikumiem. Piedāvājumu apstiprināšanas sistēma ir pārbaudāma un pārredzama. Netiek piemēroti nekādi ierobežojumi attiecībā uz iegādātās elektroenerģijas galīgo izmantošanu.

Turklāt Ungārija apņemas nodrošināt, ka *Paks II*, tās tiesībpārņēmēji un saistītie uzņēmumi ir pilnīgi tiesiski un strukturāli nodalīti, pakļauti neatkarīgai lēmējvarai Jurisdikcijas paziņojuma par apvienošanu (¹⁵⁰) 52. un 53. punkta izpratnē un tiek uzturēti, pārvaldīti un vadīti neatkarīgi un nesaistīti ar MVM grupu un visiem tās uzņēmumiem, tiesībpārņēmējiem un saistītajiem uzņēmumiem, kā arī citiem valsts kontrolētiem uzņēmumiem, kuri darbojas enerģijas ražošanā, vairumtirdzniecībā vai mazumtirdzniecībā..

4. pants

Ungārija iesniedz Komisijai gada pārskatus par 3. pantā minēto pienākumu izpildi. Pirmais ziņojums tiek iesniegts vienu mēnesi pēc *Paks II* komerciālās darbības pirmā finanšu gada noslēguma.

Briselē, 2017. gada 6. martā

Komisijas vārdā –

Komisijas locekle

Margrethe VESTAGER

⁽¹⁵⁰⁾ Komisijas konsolidētais jurisdikcijas paziņojums saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV C 95, 16.4.2008., 1. lpp.).

KOMISIJAS DELEĢĒTAIS LĒMUMS (ES) 2017/2113**(2017. gada 11. septembris),****ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu groza attiecībā uz kvalifikāciju apliecinājošiem dokumentiem un apmācību kursu nosaukumiem***(izziņots ar dokumenta numuru C(2017) 6054)***(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvu 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 21.a panta 4. punktu,

tā kā:

- (1) Direktīvas 2005/36/EK V pielikumā uzskaitīti ārstu, vispārējās aprūpes māsu, zobārstu, veterinārārstu, vecmāšu, farmaceitu un arhitektu kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti.
- (2) Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2016/790⁽²⁾ atjaunināja Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu pēc dalībvalstu paziņojumiem par grozījumiem normatīvajos un administratīvajos aktos par attiecīgo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu izsniegšanu. Kopš minētā lēmuma pieņemšanas vairākas dalībvalstis ir paziņojušas Komisijai par papildu grozījumiem. Komisija uzskata, ka grozītie noteikumi ir saskaņā ar minētās direktīvas III sadaļas III nodaļas nosacījumiem. Tāpēc direktīvas V pielikums būtu jāatjaunina.
- (3) Skaidrības un juridiskās noteiktības labad ir jāaizstāj visi attiecīgie Direktīvas 2005/36/EK V pielikuma punkti par kvalifikāciju apliecinājošiem dokumentiem un apmācību kursu nosaukumiem.
- (4) Tāpēc attiecīgi būtu jāgroza Direktīva 2005/36/EK,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu groza saskaņā ar šā lēmuma pielikumu.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2017. gada 11. septembrī

*Komisijas vārdā –**Komisijas locekle*

Elżbieta BIENKOWSKA

⁽¹⁾ OV L 255, 30.9.2005., 22. lpp.

⁽²⁾ Komisijas 2016. gada 13. janvāra Deleģētais lēmums (ES) 2016/790, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu groza attiecībā uz kvalifikāciju apliecinājošiem dokumentiem un apmācību kursu nosaukumiem (OV L 134, 24.5.2016., 135. lpp.).

PIELIKUMS

Direktīvas 2005/36/EK V pielikumu groza šādi:

1) pielikuma 5.1.1. līdz 5.1.4. punktu aizstāj ar šādiem:

“5.1.1. Ārsta ar pamatapmācību kvalifikāciju apliecinošie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Diploma van arts/Diplôme de docteur en médecine Diplôme de “médecin”/Master in de geneeskunde	— Les universités/De universiteiten — Le Jury compétent d’enseignement de la Communauté française/De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap		20.12.1976.
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “магистър” по Медицина” и професионална квалификация “Магистър-лекар”	Университет		1.1.2007.
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu všeobecné lékařství (doktor medicíny, MUDr.)	Lékařská fakulta univerzity v České republice		1.5.2004.
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i medicin (cand.med.) Bevis for bestået lægevidenskabelig embedseksamen (cand.med.)	Universitet Styrelsen for Patientsikkerhed Medicinsk universitetsfakultet	— Autorisation som læge, udstedt af Sundhedsstyrelsen og — Tilladelse til selvstændigt virke som læge (dokumentation for gennemført praktisk uddannelse), udstedt af Sundhedsstyrelsen — Autorisation som læge og tilladelse til selvstændigt virke som læge	20.12.1976.
Deutschland	— Zeugnis über die Ärztliche Prüfung — Zeugnis über die Ärztliche Staatsprüfung und Zeugnis über die Vorbereitungszeit als Medizinalassistent, soweit diese nach den deutschen Rechtsvorschriften noch für den Abschluss der ärztlichen Ausbildung vorgesehen war	Zuständige Behörden		20.12.1976.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināšanas dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšanas dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Eesti	Arstikraad Degree in Medicine (MD) Diplom arstiteaduse õppekava lābimise kohta	Tartu Ülikool		1.5.2004.
Ελλάς	Πτυχίο Ιατρικής	— Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου, — Σχολή Επιστημών Υγείας, Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστημίου		1.1.1981.
España	Título de Licenciado en Medicina y Cirugía Título de Licenciado en Medicina Título de Graduado/a en Medicina	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad		1.1.1986.
France	Diplôme de fin de deuxième cycle des études médicales	Universités		20.12.1976.
Hrvatska	Diploma "doktor medicine/doktorica medicine"	Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj		1.7.2013.
Ireland	Primary qualification	Competent examining body	Certificate of experience	20.12.1976.
Italia	Diploma di laurea in medicina e chirurgia	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della medicina e chirurgia	20.12.1976.
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Ιατρού	Ιατρικό Συμβούλιο		1.5.2004.
Latvija	Ārsta diploms	Universitātes tipa augstskola		1.5.2004.
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą gydytojo kvalifikaciją 2. Magistro diplomas (medicinos magistro kvalifikacinis laipsnis ir gydytojo kvalifikacija)	Universitetas	1. Internatūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą medicinos gydytojo profesinę kvalifikaciją 2. Internatūros pažymėjimas (medicinos gydytojo profesinė kvalifikacija)	1.5.2004.
Luxembourg	Diplôme d'Etat de docteur en médecine, chirurgie et accouchements	Jury d'examen d'Etat	Certificat de stage	20.12.1976.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Magyarország	Okleveles orvosdoktor oklevél (dr. med)	Egyetem		1.5.2004.
Malta	Lawrja ta' Tabib tal-Medicina u l-Kirurgija	Universita` ta' Malta	Ċertifikat ta' registrazzjoni ma-hruġ mill-Kunsill Mediku	1.5.2004.
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd artsexamen	Faculteit Geneeskunde		20.12.1976.
Österreich	Urkunde über die Verleihung des akademischen Grades Doktor der gesamten Heilkunde (bzw. Doctor medicinae universae, Dr.med.univ.)	Medizinische Fakultät einer Universität, bzw Medizinische Universität		1.1.1994.
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku lekarskim z tytułem "lekarza"	szkoły wyższe	Świadectwo złożenia Lekarskiego Egzaminu Państwowego ⁽¹⁾ ⁽³⁾ /Świadectwo złożenia Lekarskiego Egzaminu Końcowego ⁽²⁾ ⁽³⁾	1.5.2004.
Portugal	Carta de Curso de licenciatura em medicina Certificado de mestrado integrado em medicina	Universidades	Certificado emitido pela Ordem dos Médicos	1.1.1986.
România	Diplomă de licență de doctor medic Diploma de licență și master ⁽⁴⁾	Universități Ministerul Educației Naționale ⁽⁴⁾		1.1.2007.
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "doktor medicine/doktorica medicine"	Univerza	Potrdilo o Opravljenem Strokovnem Izpitu za Poklic Zdravnik/Zdravnica	1.5.2004.
Slovensko	DIPLOM všeobecné lekárstvo doktor všeobecného lekárstva ("MUDr.")	Univerzita		1.5.2004.
Suomi/Finland	Lääketieteen lisensiaatin tutkinto/Medicine licentiatexamen	Yliopisto		1.1.1994.
Sverige	Läkarexamen	Universitet eller högskola	Bevis om legitimation som läkare, utfärdat av Socialstyrelsen	1.1.1994.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
United Kingdom	Primary qualification	Competent examining body	Certificate of experience	20.12.1976.

⁽¹⁾ Līdz 2012. gadam.

⁽²⁾ No 2013. gada.

⁽³⁾ Līdz 2017. gada 1. oktobrim kvalifikāciju apliecinošajiem dokumentiem jāpievieno arī apliecinājums par pēcdiploma stažēšanos ("staż podyplomowy").

⁽⁴⁾ No 2011. gada.

5.1.2. Specializēto ārstu kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājo dokumentu	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Bijzondere beroepstitel van geneesheer-specialist/Titre professionnel particulier de médecin spécialiste	Minister bevoegd voor Volksgezondheid/Ministre de la Santé publique	20.12.1976.
България	Свидетелство за призната специалност	Университет	1.1.2007.
Česká republika	Diplom o specializaci	Ministerstvo zdravotnictví	1.5.2004.
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som speciallæge	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	20.12.1976.
Deutschland	Fachärztliche Anerkennung	Landesärztekammer	20.12.1976.
Eesti	Residentuuri lõpetamist tõendav tunnistus Residentuuri lõputunnistus eriarstiabi erialal	Tartu Ülikool	1.5.2004.
Ελλάς	Τίτλος Ιατρικής Ειδικότητας	1. Περιφέρεια 2. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση 3. Νομαρχία	1.1.1981.
España	Título de Especialista	Ministerio de Educación y Cultura	1.1.1986.
France	1. Certificat d'études spéciales de médecine accompagné du diplôme d'Etat de docteur en médecine 2. Attestation de médecin spécialiste qualifié accompagnée du diplôme d'Etat de docteur en médecine 3. Diplôme d'études spécialisées ou diplôme d'études spécialisées complémentaires qualifiant de médecine accompagné du diplôme d'Etat de docteur en médecine	1. Universités 2. Conseil de l'Ordre des médecins 3. Universités	20.12.1976.
Hrvatska	Diploma o specijalističkom usavršavanju	Ministarstvo nadležno za zdravstvo	1.7.2013.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Atsauces datums
Ireland	Certificate of Specialist doctor	Competent authority	20.12.1976.
Italia	Diploma di medico specialista	Università	20.12.1976.
Kýpros	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης Ειδικότητας	Ιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004.
Latvija	“Sertifikāts” – kompetentu iestāžu izsniegts dokuments, kas apliecina, ka persona ir nokārtojusi sertifikācijas eksāmenu specialitātē	Latvijas Ārstu biedrība Latvijas Ārstniecības personu profesionālo organizāciju savienība	1.5.2004.
Lietuva	1. Rezydentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą gydytojo specialisto profesinę kvalifikaciją 2. Rezydentūros pažymėjimas (gydytojo specialisto profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004.
Luxembourg	Certificat de médecin spécialiste	Ministre de la Santé publique	20.12.1976.
Magyarország	Szakorvosi bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004.
Malta	Ċertifikat ta' Speċjalista Mediki	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004.
Nederland	Bewijs van inschrijving in een Specialistenregister Diploma geneeskundig specialist	— Medische Specialisten Registratie Commissie (MSRC) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst — Sociaal-Geneskundigen Registratie Commissie (SGRC) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst — Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst ⁽¹⁾	20.12.1976.
Österreich	Facharzt Diplom	Österreichische Ärztekammer	1.1.1994.
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004.
Portugal	Titulo de especialista	Ordem dos Médicos	1.1.1986.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Atsauces datums
România	Certificat de medic specialist	Ministerul Sănătății	1.1.2007.
Slovenija	Potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004.
Slovensko	Diplom o špecializácii	1. Slovenská zdravotnícka univerzita 2. Univerzita Komenského v Bratislave 3. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	1.5.2004.
Suomi/Finland	Erikoislääkäarin tutkinto/Specialläkarexamen	Yliopisto	1.1.1994.
Sverige	Bevis om specialkompetens som läkare, utfärdat av Socialstyrelsen	Socialstyrelsen	1.1.1994.
United Kingdom	Certificate of Completion of training	Postgraduate Medical Education and Training Board General Medical Council	20.12.1976. 1.4.2010.

(¹) No 2013. gada janvāra.

5.1.3. Apmācību kursu nosaukumi specializētajā medicīnā

	Anestezioloģija	Vispārējā ķirurģija
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Anesthésie-réanimation/Anesthesie-reanimatie	Chirurgie/Heelkunde
България	Анестезиология и интензивно лечение	Хирургия
Česká republika	Anesteziologie a intenzivní medicína	Chirurgie
Danmark	Anæstesiologi	Kirurgi
Deutschland	Anästhesiologie	(Allgemeine) Chirurgie
Eesti	Anestesioloogia	Üldkirurgia
Ελλάς	Αναισθησιολογία	Χειρουργική
España	Anestesiología y Reanimación	Cirugía general y del aparato digestivo

	Anestezioloģija	Vispārējā ķirurģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
France	Anesthésie-réanimation	Chirurgie générale
Hrvatska	Anesteziologija, reanimatologija i intenzivna medicina	Opća kirurgija
Ireland	Anaesthesia	General surgery
Italia	Anestesia, rianimazione e terapia intensiva Anestesia, rianimazione, terapia intensiva e del dolore ⁽²⁾	Chirurgia generale
Κύπρος	Αναισθησιολογία	Γενική Χειρουργική
Latvija	Anestezioloģija un reanimatoloģija	Ķirurģija
Lietuva	Anesteziologija reanimatologija	Chirurgija
Luxembourg	Anesthésie-réanimation	Chirurgie générale
Magyarország	Aneszteziológia és intenzív terápia	Sebészet
Malta	Anestezija u Kura Intensiva	Kirurģija Ġenerali
Nederland	Anesthesiologie	Heelkunde
Österreich	Anästhesiologie und Intensivmedizin	— Chirurgie — Allgemeinchirurgie und Viszeralchirurgie ⁽¹⁾
Polska	Anestezjologia i intensywne terapie	Chirurgia ogólna
Portugal	Anestesiologia	Cirurgia geral
România	Anestezie și terapie intensivă	Chirurgie generală
Slovenija	Anesteziologija, reanimatologija in perioperativna intenzivna medicina	Splošna kirurgija
Slovensko	Anestéziológia a intenzívna medicína	Chirurgia
Suomi/Finland	Anestesiologia ja tehohoito/Anestesiologi och intensivvård	Yleiskirurgia/Allmän kirurgi

	Anestezioģija	Vispārējā ķirurģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Sverige	Anestesi och intensivvård	Kirurgi
United Kingdom	Anaesthetics	General surgery

⁽¹⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽²⁾ No 2015. gada februāra.

	Neiroķirurģija	Dzemdniecība un ginekoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Neurochirurgie	Gynécologie – obstétrique/Gynaecologie – verloskunde
България	Неврохирургия	Акушерство и гинекология
Česká republika	Neurochirurgie	Gynekologie a porodnictví
Danmark	Neurokirurgi	Gynækologi og obstetrik
Deutschland	Neurochirurgie	Frauenheilkunde und Geburtshilfe
Eesti	Neurokirurgia	Sünnitusabi ja günekoloogia
Ελλάς	Νευροχειρουργική	Μαιευτική-Γυναικολογία
España	Neurocirugía	Obstetricia y ginecología
France	Neurochirurgie	Gynécologie – obstétrique
Hrvatska	Neurokirurgija	Ginekologija i opstetricija
Ireland	Neurosurgery	Obstetrics and gynaecology
Italia	Neurochirurgia	Ginecologia e ostetricia
Κύπρος	Νευροχειρουργική	Μαιευτική – Γυναικολογία
Latvija	Neiroķirurģija	Ginekoloģija un dzemdniecība
Lietuva	Neurochirurgija	Akušerija ginekologija
Luxembourg	Neurochirurgie	Gynécologie – obstétrique
Magyarország	Idegsebészet	Szülészet-nőgyógyászat

	Neiroķirurģija	Dzemdniecība un ginekoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Malta	Newrokirurgija	Ostetriċja u Ģinekoloģija
Nederland	Neurochirurgie	Obstetrie en Gynaecologie
Österreich	Neurochirurgie	Frauenheilkunde und Geburtshilfe
Polska	Neurochirurgia	Położnictwo i ginekologia
Portugal	Neurocirurgia	Ginecologia e obstetricia
România	Neurochirurgie	Obstetrică-ginecologie
Slovenija	Nevrokirurgija	Ginekologija in porodništvo
Slovensko	Neurochirurgia	Gynekológia a pôrodníctvo
Suomi/Finland	Neurokirurgia/Neurokirurgi	Naistentaudit ja synnytykset/Kvinnosjukdomar och förlossningar
Sverige	Neurokirurgi	Obstetrik och gynekologi
United Kingdom	Neurosurgery	Obstetrics and gynaecology
	Vispārējā (internā) medicīna	Oftalmoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Médecine interne/Inwendige geneeskunde	Ophthalmologie/Oftalmologie
България	Вътрешни болести	Очни болести
Česká republika	Vnitřní lékařství	Oftalmologie
Danmark		Oftalmologi
Deutschland	Innere Medizin	Augenheilkunde
Eesti	Sisehaigused	Oftalmoloogia
Ελλάς	Παθολογία	Οφθαλμολογία
España	Medicina interna	Oftalmología
France	Médecine interne	Ophthalmologie
Hrvatska	Opća interna medicina	Oftalmologija i optometrija

	Vispārējā (internā) medicīna	Oftalmoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Ireland	General (Internal) Medicine	Ophthalmic surgery Ophthalmology ⁽¹⁾
Italia	Medicina interna	Oftalmologia
Κύπρος	Παθολογία	Οφθαλμολογία
Latvija	Internā medicīna	Oftalmoloģija
Lietuva	Vidaus ligos	Oftalmologija
Luxembourg	Médecine interne	Ophthalmologie
Magyarország	Belgyógyászat	Szemészet
Malta	Medicina Interna	Oftalmoloģija
Nederland	Interne geneeskunde	Oogheelkunde
Österreich	Innere Medizin	Augenheilkunde und Optometrie
Polska	Choroby wewnętrzne	Okulistyka
Portugal	Medicina interna	Oftalmologia
România	Medicină internă	Oftalmologie
Slovenija	Interna medicina	Oftalmologija
Slovensko	Vnútorné lekárstvo	Oftalmológia
Suomi/Finland	Sisätaudit/Inre medicin	Silmätaudit/Ögonsjukdomar
Sverige	Internmedicin	Ögonsjukdomar (oftalmologi)
United Kingdom	General (internal) medicine	Ophthalmology

⁽¹⁾ No 1991./1992. gada.

	Otorinolaringoloģija	Pediatrija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Oto-rhino-laryngologie/Otorhinolaryngologie	Pédiatrie/Pediatrie

	Otorinolaringoloģija	Pediatrija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Bulgārija	Ушно-носно-гърлени болести	Педиатрия
Česká republika	Otorinolaryngologie	Dětské lékařství
Danmark	Oto-rhino-laryngologi	Pædiatri
Deutschland	Hals-Nasen-Ohrenheilkunde	Kinder- und Jugendmedizin
Eesti	Otorinolarüngoloogia	Pediaatria
Ελλάς	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
España	Otorrinolaringología	Pediatría y sus áreas específicas
France	Oto-rhino-laryngologie et chirurgie cervico-faciale	Pédiatrie
Hrvatska	Otorinolaringologija	Pedijatrija
Ireland	Otolaryngology	Paediatrics
Italia	Otorinolaringoiatria	Pediatria
Κύπρος	Ωτορινολαρυγγολογία	Παιδιατρική
Latvija	Otolaringoloģija	Pediatrija
Lietuva	Otorinolaringologija	Vaikų ligos
Luxembourg	Oto-rhino-laryngologie	Pédiatrie
Magyarország	Fül-orr-gégegyógyászat	Csecsemő- és gyermekgyógyászat
Malta	Otorinolaringoloģija	Pedjatrija
Nederland	Keel-, neus- en oorheelkunde	Kindergeneeskunde
Österreich	— Hals-, Nasen- und Ohrenkrankheiten — Hals-, Nasen- und Ohrenheilkunde ⁽¹⁾	Kinder- und Jugendheilkunde
Polska	Otornolaryngologia	Pediatria
Portugal	Otorrinolaringologia	Pediatria
România	Otorinolaringologie	Pediatrie
Slovenija	Otorinolaringoloģija	Pediatrija

	Otorinolaringoloģija	Pediatrija
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Slovensko	Otorinolaryngológia	Pediatria
Suomi/Finland	Korva-, nenä- ja kurkkutaudit/Öron-, näs- och halssjukdomar	Lastentaudit/Barnsjukdomar
Sverige	Öron-, näs- och halssjukdomar (oto-rhinolaryngologi)	Barn- och ungdomsmedicin
United Kingdom	Otolaryngology	Paediatrics

(¹) No 2015. gada jūnija.

	Ftizio pneimonoloģija	Uroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Pneumologie	Urologie
България	Пневмология и физиатрия	Урология
Česká republika	Pneumologie a ftizeologie	Urologie
Danmark	Intern medicin: lungesygdomme	Urologi
Deutschland	— Pneumologie — Innere Medizin und Pneumologie (¹)	Urologie
Eesti	Pulmonoloogia	Uroloogia
Ελλάς	Φυματιολογία- Πνευμονολογία	Ουρολογία
España	Neumología	Urología
France	Pneumologie	Chirurgie urologique
Hrvatska	Pulmologija	Urologija
Ireland	Respiratory medicine	Urology
Italia	Malattie dell'apparato respiratorio	Urologia
Κύπρος	Πνευμονολογία – Φυματιολογία	Ουρολογία
Latvija	Ftizio pneimonoloģija	Uroloģija
Lietuva	Pulmonologija	Urologija

	Ftiziopneimonoloģija	Uroloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Luxembourg	Pneumologie	Urologie
Magyarország	Tüdőgyógyászat	Urológia
Malta	Medicina Respiratorja	Uroloģija
Nederland	Longziekten en tuberculose	Urologie
Österreich	— Lungenkrankheiten — Innere Medizin und Pneumologie ⁽²⁾	Urologie
Polska	Choroby płuc	Urologia
Portugal	Pneumologia	Urologia
România	Pneumologie	Urologie
Slovenija	Pnevmoģija	Uroģija
Slovensko	Pneumoloģia a ftizeoloģia	Urolóģia
Suomi/Finland	Keuhkosairaudet ja allergologia/Lungsjukdomar och allergologi	Urologia/Urologi
Sverige	Lungsjukdomar (pneumologi)	Urologi
United Kingdom	Respiratory medicine	Urology

⁽¹⁾ No 2011. gada jūlija.

⁽²⁾ No 2015. gada jūnija.

	Traumatoloģija un ortopēdija	Patoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Chirurgie orthopédique/Orthopädische heilkunde	Anatomie pathologique/Pathologische anatomie
България	Ортопедия и травматология	Обща и клинична патология
Česká republika	Ortopedie	Patologie
Danmark	Ortopædisk kirurgi	Patologisk anatomi og cytology
Deutschland	— Orthopädie (und Unfallchirurgie) — Orthopädie und Unfallchirurgie ⁽¹⁾	Pathologie

	Traumatoloģija un ortopēdija	Patoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Eesti	Ortopeedia	Patoloogia
Ελλάς	Ορθοπαιδική	Παθολογική Ανατομική
España	Cirugía ortopédica y traumatología	Anatomía patológica
France	Chirurgie orthopédique et traumatologie	Anatomie et cytologie pathologiques
Hrvatska	Ortopedija i traumatologija	Patologija Patologija i citologija (³)
Ireland	Trauma and orthopaedic surgery	Histopathology
Italia	Ortopedia e traumatologia	Anatomia patologica
Κύπρος	Ορθοπαιδική	Παθολογοανατομία – Ιστολογία
Latvija	Traumatoloģija un ortopēdija	Patoloģija
Lietuva	Ortopedija traumatologija	Patologija
Luxembourg	Orthopédie	Anatomie pathologique
Magyarország	Ortopédia és traumatológia	Patológia
Malta	Kirurgija Ortopedika	Istopatoloģija
Nederland	Orthopedie	Pathologie
Österreich	— Orthopädie und Orthopädische Chirurgie — Orthopädie und Traumatologie (²)	— Pathologie — Klinische Pathologie und Molekularpathologie (²) — Klinische Pathologie und Neuropathologie
Polska	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu	Patomorfologia
Portugal	Ortopedia	Anatomia patologica
România	Ortopedie și traumatologie	Anatomie patologică
Slovenija	— Ortopedska kirurgija; Travmatologija	Patologija
Slovensko	Ortopédia	Patologická anatomia
Suomi/Finland	Ortopedia ja traumatologia/Ortopedi och traumatologi	Patologia/Patologi

	Traumatoloģija un ortopēdija	Patoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Sverige	Ortopedi	Klinisk patologi
United Kingdom	Trauma and orthopaedic surgery	Histopathology

⁽¹⁾ No 2006. gada maija.

⁽²⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽³⁾ No 2015. gada 3. novembra.

	Neiroloģija	Psihiatrija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Neurologie	Psychiatrie, particulièrement de l'adulte/Psychiatrie, meer bepaald in de volwassenpsychiatrie
България	Нервни болести	Психиатрия
Česká republika	Neurologie	Psychiatrie
Danmark	Neurologi	Psykiatri
Deutschland	Neurologie	Psychiatrie und Psychotherapie
Eesti	Neuroloogia	Psühhiaatria
Ελλάς	Νευρολογία	Ψυχιατρική
España	Neurología	Psiquiatría
France	Neurologie	Psychiatrie
Hrvatska	Neurologija	Psihijatrija
Ireland	Neurology	Psychiatry
Italia	Neurologia	Psichiatria
Κύπρος	Νευρολογία	Ψυχιατρική
Latvija	Neiroloģija	Psihiatrija
Lietuva	Neurologija	Psihiatrija
Luxembourg	Neurologie	Psychiatrie

	Neiroloģija	Psihiatrija
	Mínimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mínimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Magyarország	Neurológia	Pszichiátria
Malta	Newroloģija	Psikjatrija
Nederland	Neurologie	Psychiatrie
Österreich	Neurologie	Psychiatrie und Psychotherapeutische Medizin
Polska	Neurologia	Psychiatria
Portugal	Neurologia	Psiquiatria
România	Neurologie	Psihiatrie
Slovenija	Nevrologija	Psihiatrija
Slovensko	Neurológia	Psychiatria
Suomi/Finland	Neurologia/Neurologi	Psykiatria/Psykiatri
Sverige	Neurologi	Psykiatri
United Kingdom	Neurology	General psychiatry
	Diagnosticiskā radioloģija	Radioterapija
	Mínimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mínimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Radiodiagnostic/Röntgendiagnose	Radiothérapie-oncologie/Radiotherapie-oncologie
България	Образна диагностика	Лъчелечение
Česká republika	Radiologie a zobrazovací metody	Radiační onkologie
Danmark	Radiologi	Klinisk Onkologi
Deutschland	(Diagnostische) Radiologie	Strahlentherapie
Eesti	Radioloogia	Onkoloogia
Ελλάς	Ακτινοδιαγνωστική	Ακτινοθεραπευτική – Ογκολογία
España	Radiodiagnóstico	Oncología radioterápica

	Diagnostiskā radioloģija	Radioterapija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
France	Radiodiagnostic et imagerie médicale	Oncologie option oncologie radiothérapique
Hrvatska	Klinička radioloģija	Onkoloģija i radioterapija
Ireland	Radiology	Radiation oncology
Italia	Radiodiagnostica	Radioterapia
Κύπρος	Ακτινολογία	Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία
Latvija	Diagnostiskā radioloģija	Terapeitiskā radioloģija
Lietuva	Radioloģija	Onkoloģija radioterapija
Luxembourg	Radiodiagnostic	Radiothérapie
Magyarország	Radiológia	Sugárterápia
Malta	Radjoloģija	Onkoloģija u Radjoterapija
Nederland	Radiologie	Radiotherapie
Österreich	Radiologie	Strahlentherapie-Radioonkologie
Polska	Radiologia i diagnostyka obrazowa	Radioterapia onkologiczna
Portugal	Radiodiagnóstico	Radioterapia Radioncologia
România	Radiologie-imagistică medicală	Radioterapie
Slovenija	Radioloģija	Radioterapija in onkoloģija
Slovensko	Rádiológia	Radiačná onkológia
Suomi/Finland	Radiologia/Radiologi	Syöpätaudit/Cancersjukdomar
Sverige	Medicinsk radiologi Radiologi ⁽²⁾	Tumörsjukdomar (allmän onkologi) Onkologi ⁽¹⁾
United Kingdom	Clinical radiology	Clinical oncology

⁽¹⁾ No 2008. gada septembra.

⁽²⁾ No 2015. gada maija.

	Plastiskā ķirurģija	Klīniskā bioloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Chirurgie plastique, reconstructrice et esthétique/Plastische, reconstructieve en esthetische heelkunde	Biologie clinique/Klinische biologie
България	Пластично-възстановителна и естетична хирургия	Клинична лаборатория
Česká republika	Plastická chirurgie	
Danmark	Plastikkirurgi	
Deutschland	— Plastische (und Ästhetische) Chirurgie — Plastische und Ästhetische Chirurgie ⁽¹⁾	Laboratoriumsmedizin ⁽²⁾
Eesti	Plastika- ja rekonstruktīvkirurgija	Laborimediitsiin
Ελλάς	Πλαστική Χειρουργική	Ιατρική βιοπαθολογία ⁽⁵⁾
España	Cirugía plástica, estética y reparadora	Análisis clínicos
France	Chirurgie plastique, reconstructrice et esthétique	Biologie médicale
Hrvatska	Plastična, rekonstrukcijska i estetska kirurgija	
Ireland	Plastic, reconstructive and aesthetic surgery	
Italia	Chirurgia plastica, ricostruttiva ed estetica	Patologia clinica Patologia clinica e biochimica clinica ⁽⁴⁾
Κύπρος	Πλαστική Χειρουργική	
Latvija	Plastiskā ķirurģija	
Lietuva	Plastinė ir rekonstrukcinė chirurgija	Laboratorinė medicina
Luxembourg	Chirurgie plastique	Biologie clinique
Magyarország	Plasztikai (égési) sebészet	Orvosi laboratóriumi diagnosztika
Malta	Kirurgija Plastika	
Nederland	Plastische chirurgie	
Österreich	Plastische, Ästhetische und Rekonstruktive Chirurgie Plastische, Rekonstruktive und Ästhetische Chirurgie ⁽³⁾	Medizinische Biologie

	Plastiskā ķirurģija	Klīniskā bioloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Polska	Chirurgia plastyczna	Diagnostyka laboratoryjna
Portugal	Cirurgia plástica, estética e reconstrutiva	Patologia clínica
România	Chirurgie plastică, estetică și microchirurgie reconstructivă	Medicină de laborator
Slovenija	Plastična, rekonstrukcijska in estetska kirurgija	
Slovensko	Plastická chirurgija	Laboratórna medicína
Suomi/Finland	Plastiikkakirurgia/Plastikkirurgi	
Sverige	Plastikkirurgi	
United Kingdom	Plastic surgery	

⁽¹⁾ No 2006. gada.

⁽²⁾ No 2012. gada.

⁽³⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽⁴⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽⁵⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1994. gada 30. decembris.

	Mikrobioloģija	Klīniskā bioķīmija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		
България	Микробиология	Биохимия
Česká republika	Lékařská mikrobiologie	Klinická biochemie
Danmark	Klinisk mikrobiologi	Klinisk biokemi
Deutschland	— Mikrobiologie (Virologie) und Infektionsepidemiologie — Mikrobiologie, Virologie und Infektionsepidemiologie ⁽²⁾	Laboratoriumsmedizin ⁽¹⁾
Eesti		
Ελλάς	— Ιατρική Βιοπαθολογία — Μικροβιολογία	Ιατρική βιοπαθολογία ⁽⁶⁾
España	Microbiología y parasitología	Bioquímica clínica

	Mikrobioloģija	Kliniskā bioķīmija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
France		
Hrvatska	Klinička mikrobioloģija	
Ireland	Microbiology	Chemical pathology
Italia	Microbiologia e virologia	Biochimica clinica ⁽⁵⁾
Kýpros	Μικροβιολογία	
Latvija	Mikrobioloģija	
Lietuva		
Luxembourg	Microbiologie	Chimie biologique
Magyarország	Orvosi mikrobiológia	
Malta	Mikrobijoloģija	Patoloģija Kimika
Nederland	Medische microbiologie	Klinische chemie ⁽²⁾
Österreich	— Hygiene und Mikrobiologie — Klinische Mikrobiologie und Hygiene ⁽⁴⁾ — Klinische Mikrobiologie und Virologie ⁽⁴⁾	Medizinische und Chemische Labordiagnostik
Polska	Mikrobiologia lekarska	
Portugal		
România		
Slovenija	Klinična mikrobioloģija	Medicinska biokemija
Slovensko	Klinická mikrobiológia	Klinická biochémia
Suomi/Finland	Kliininen mikrobiologia/Klinisk mikrobiologi	Kliininen kemia/Klinisk kemi
Sverige	Klinisk bakteriologi Klinisk mikrobiologi ⁽⁷⁾	Klinisk kemi

	Mikrobioloģija	Klīniskā bioķīmija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
United Kingdom	Medical microbiology and virology	Chemical pathology

⁽¹⁾ Līdz 2012. gadam.

⁽²⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2000. gada 4. aprīlis.

⁽³⁾ No 2006. gada maija.

⁽⁴⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽⁵⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2015. gada 3. jūnijs.

⁽⁶⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1994. gada 30. decembris.

⁽⁷⁾ No 2015. gada maija.

	Imunoloģija	Torakālā ķirurģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Chirurgie thoracique/Heelkunde op de thorax ⁽¹⁾
България	Клинична имунология	Гръдна хирургия Кардиохирургия
Česká republika	Alergologie a klinická imunologie	Hrudní chirurgie
Danmark	Klinisk immunologi	Thoraxkirurgi
Deutschland		Thoraxchirurgie
Eesti		Torakaalkirurgia
Ελλάς		Χειρουργική Θώρακος
España	Inmunología	— Cirugía torácica — Cirugía cardiovascular
France		Chirurgie thoracique et cardiovasculaire
Hrvatska	Alergologija i klinička imunologija	
Ireland	Immunology (clinical and laboratory)	Cardiothoracic surgery
Italia		— Chirurgia toracica — Cardiochirurgia
Κύπρος	Ανοσολογία	Χειρουργική Θώρακος
Latvija	Imunoloģija	Torakālā ķirurģija Sirds ķirurģs

	Imunoloģija	Torakālā ķirurģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Lietuva		Krūtinēs ķirurgija
Luxembourg	Immunologie	Chirurgie thoracique
Magyarország	Allergológia és klinikai immunológia	Mellkassebészet
Malta	Immunoloģija	Kirurgija Kardjo-Toracika
Nederland		Cardio-thoracale chirurgie
Österreich	— Immunologie — Klinische Immunologie ⁽²⁾	Thoraxchirurgie
Polska	Immunologia kliniczna	Chirurgia klatki piersiowej
Portugal		Cirurgia cardiotorácica
România		Chirurgie toracică
Slovenija		Torakalna kirurgija
Slovensko	Klinická imunológia a alergológia	Hrudníková chirurgia
Suomi/Finland		Sydän-ja rintaelinkirurgia/Hjärt- och thoraxkirurgi
Sverige	Klinisk immunologi ⁽³⁾	Thoraxkirurgi
United Kingdom	Immunology	Cardo-thoracic surgery

⁽¹⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1983. gada 1. janvāris.

⁽²⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽³⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2017. gada 14. jūnijs.

	Bērnu ķirurģija	Asinsvadu ķirurģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Chirurgie des vaisseaux/Bloedvatenheelkunde ⁽¹⁾
България	Детска хирургия	Съдова хирургия
Česká republika	Dětská chirurgie	Cévní chirurgie
Danmark		Karkirurgi

	Bērnu ķirurģija	Asinsvadu ķirurģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Deutschland	Kinderchirurgie	Gefäßchirurgie
Eesti	Lastekirurgia	Kardiovaskulaarkirurgia
Ελλάς	Χειρουργική Παιδών	Αγγειοχειρουργική
España	Cirugía pediátrica	Angiología y cirugía vascular
France	Chirurgie infantile	Chirurgie vasculaire
Hrvatska	Dječja kirurgija	Vaskularna kirurgija
Ireland	Paediatric surgery	
Italia	Chirurgia pediatrica	Chirurgia vascolare
Κύπρος	Χειρουργική Παιδών	Χειρουργική Αγγείων
Latvija	Bērnu ķirurģija	Asinsvadu ķirurģija
Lietuva	Vaikų chirurgija	Kraujagyslių chirurgija
Luxembourg	Chirurgie pédiatrique	Chirurgie vasculaire
Magyarország	Gyermeksebészet	Érsebészet
Malta	Kirurgija Pedjatrika	Kirurgija Vaskolari
Nederland		
Österreich	Kinder- und Jugendchirurgie	Allgemeinchirurgie und Gefäßchirurgie
Polska	Chirurgia dziecięca	Chirurgia naczyniowa
Portugal	Cirurgia pediátrica	Angologia/Cirurgia vascular
România	Chirurgie pediatrică	Chirurgie vasculară
Slovenija		Kardiovaskularna kirurgija
Slovensko	Detská chirurgia	Cievna chirurgia
Suomi/Finland	Lastenkirurgia/Barnkirurgi	Verisuonikirurgia/Kärlkirurgi

	Bērnu ķirurģija	Asinsvadu ķirurģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Sverige	Barn- och ungdomskirurgi	Kärlkirurgi
United Kingdom	Paediatric surgery	Asinsvadu ķirurģija

(¹) Atceļšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1983. gada 1. janvāris.

	Kardioloģija	Gastroenteroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Cardiologie	Gastro-entérologie/Gastro-enterologie
България	Кардиология	Гастроентерология (¹)
Česká republika	Kardiologie	Gastroenterologie
Danmark	Intern medicin: kardiologi	Intern medicin: gastroenterology og hepatologi
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Kardiologie — Innere Medizin und Kardiologie (²)	— Innere Medizin und Schwerpunkt Gastroenterologie — Innere Medizin und Gastroenterologie (²)
Eesti	Kardioloogia	Gastroenteroloogia
Ελλάς	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
España	Cardiología	Aparato digestivo
France	Cardiologie et maladies vasculaires	Gastro-entérologie et hépatologie
Hrvatska	Kardiologija	Gastroenterologija
Ireland	Cardiology	Gastro-enterology
Italia	Malattie dell'apparato cardiovascolare	Gastroenterologia Malattie dell'apparato digerente (³)
Κύπρος	Καρδιολογία	Γαστρεντερολογία
Latvija	Kardioloģija	Gastroenteroloģija
Lietuva	Kardiologija	Gastroenterologija
Luxembourg	Cardiologie et angiologie	Gastro-enterologie

	Kardioloģija	Gastroenteroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Magyarország	Kardiológia	Gasztroenterológia
Malta	Kardjoloģija	Gastroenteroloģija
Nederland	Cardiologie	Maag-darm-leverziekten
Österreich	Innere Medizin und Kardiologie	Innere Medizin und Gastroenterologie und Hepatologie
Polska	Kardiologia	Gastrenterologia
Portugal	Cardiologia	Gastrenterologia
România	Cardiologie	Gastroenterologie
Slovenija	Kardiologija in vaskularna medicina	Gastroenterologija
Slovensko	Kardiológia	Gastroenterológia
Suomi/Finland	Kardiologia/Kardiologi	Gastroenterologia/Gastroenterologi
Sverige	Kardiologi	Medicinsk gastroenterologi och hepatologi
United Kingdom	Cardiology	Gastroenterology

⁽¹⁾ Līdz 2010. gada 14. septembrim.

⁽²⁾ No 2009. gada oktobra.

⁽³⁾ No 2015. gada jūnija.

	Reimatoloģija	Hematoloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Rhumathologie/reumatologie	
България	Ревматология	Клинична хематология
Česká republika	Revmatologie	Hematologie a transfúzní lékařství
Danmark	Intern medicin: reumatologi	Intern medicin: hæmatologi
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Rheumatologie — Innere Medizin und Rheumatologie ⁽¹⁾	— Innere Medizin und Schwerpunkt Hämatologie und Onkologie — Innere Medizin und Hämatologie und Onkologie ⁽¹⁾

	Reimatoloģija	Hematoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Eesti	Reumatoloogia	Hematoloogia
Ελλάς	Ρευματολογία	Αιματολογία
España	Reumatología	Hematología y hemoterapia
France	Rhumatologie	
Hrvatska	Reumatologija	Hematologija
Ireland	Rheumatology	Haematology (clinical and laboratory)
Italia	Reumatologia	Ematologia
Κύπρος	Ρευματολογία	Αιματολογία
Latvija	Reimatoloģija	Hematoloģija
Lietuva	Reumatologija	Hematologija
Luxembourg	Rhumatologie	Hématologie
Magyarország	Reumatológia	Hematológia
Malta	Rewmatoloģija	Ematoloģija
Nederland	Reumatologie	
Österreich	Innere Medizin und Rheumatologie	Innere Medizin und Hämatologie und inter-nistische Onkologie
Polska	Reumatologia	Hematologia
Portugal	Reumatologia	Imuno-hemoterapia
România	Reumatologie	Hematologie
Slovenija	Revmatologija	Hematologija
Slovensko	Reumatológia	Hematológia a transfúziológia
Suomi/Finland	Reumatologia/Reumatologi	Kliininen hematologia/Klinisk hematologi
Sverige	Reumatologi	Hematologi

	Reimatoloģija	Hematoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
United Kingdom	Rheumatology	Haematology

(¹) No 2009. gada oktobra.

	Endokrinoloģija	Fizioterapija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Médecine physique et réadaptation/Fysische geneeskunde en revalidatie
България	Ендокринология и болести на обмяната	Физикална и рехабилитационна медицина
Česká republika	Diabetologie a endokrinologie	Rehabilitační a fyzikální medicína
Danmark	Intern medicin: endokrinologi	
Deutschland	— Innere Medizin und Schwerpunkt Endokrinologie und Diabetologie — Innere Medizin und Endokrinologie und Diabetologie (¹)	Physikalische und Rehabilitative Medizin
Eesti	Endokrinoloogia	Taastusravi ja füsiaatria
Ελλάς	Ενδοκρινολογία	Φυσική Ιατρική και Αποκατάσταση
España	Endocrinología y nutrición	Medicina física y rehabilitación
France	Endocrinologie – diabète – maladies métaboliques	Médecine physique et de réadaptation
Hrvatska	Endokrinologija i dijabetologija	Fizikalna medicina i rehabilitacija
Ireland	Endocrinology and diabetes mellitus	
Italia	Endocrinologia e malattie del ricambio Endocrinologia e malattie del metabolismo (²)	Medicina fisica e riabilitazione Medicina fisica e riabilitativa (²)
Κύπρος	Ενδοκρινολογία	Φυσική Ιατρική και Αποκατάσταση
Latvija	Endokrinoloģija	Rehabilitoloģija un fiziskā rehabilitācija Fizikālā medicīna
Lietuva	Endokrinologija	Fizinė medicina ir reabilitacija

	Endokrinoloģija	Fizioterapija
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Luxembourg	Endocrinologie, maladies du métabolisme et de la nutrition	Rééducation et réadaptation fonctionnelles
Magyarország	Endokrinológia	Fizikális medicina és rehabilitációs orvoslás
Malta	Endokrinoloģija u Diabete	
Nederland		Revalidatiegeneeskunde
Österreich	Innere Medizin und Endokrinologie und Diabetologie	Physikalische Medizin und Allgemeine Rehabilitation
Polska	Endokrynologia	Rehabilitacja medyczna
Portugal	Endocrinologia/Nutrição	Medicina física e de reabilitação
România	Endocrinologie	Reabilitare Medicală
Slovenija		Fizikalna in rehabilitacijska medicina
Slovensko	Endokrinológia	Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia
Suomi/Finland	Endokrinologia/Endokrinologi	Fysiatria/Fysiatri
Sverige	Endokrina sjukdomar Endokrinologi och diabetologi ⁽³⁾	Rehabiliteringsmedicin
United Kingdom	Endocrinology and diabetes mellitus	

⁽¹⁾ No 2009. gada oktobra.

⁽²⁾ No 2015. gada februāra.

⁽³⁾ No 2008. gada septembra.

	Neiropsihiatrija	Dermatoloģija un veneroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Neuropsychiatrie ⁽¹⁾	Dermato-vénéréologie/Dermato-venereologie
България		Кожни и венерически болести
Česká republika		Dermatovenerologie
Danmark		Dermato-venereologi
Deutschland	Nervenheilkunde (Neurologie und Psychiatrie)	Haut – und Geschlechtskrankheiten

	Neiropsihiatrija	Dermatoloģija un veneroloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Eesti		Dermatoveneroloogia
Ελλάς	Νευρολογία – Ψυχιατρική	Δερματολογία – Αφροδισιολογία
España		Dermatología médico-quirúrgica y venereología
France	Neuropsychiatrie ⁽²⁾	Dermatologie et vénéréologie
Hrvatska		Dermatologija i venerologija
Ireland		
Italia	Neuropsichiatria ⁽³⁾	Dermatologia e venereologia
Κύπρος	Νευρολογία – Ψυχιατρική	Δερματολογία – Αφροδισιολογία
Latvija		Dermatoloģija un veneroloģija
Lietuva		Dermatovenerologija
Luxembourg	Neuropsychiatrie ⁽⁴⁾	Dermato-vénérologie
Magyarország		Bőrgyógyászat
Malta		Dermato-venerejologija
Nederland	Zenuw – en zielsziekten ⁽⁵⁾	Dermatologie en venerologie
Österreich	Neurologie und Psychiatrie ⁽⁶⁾	Haut- und Geschlechtskrankheiten
Polska		Dermatologia i wenerologia
Portugal		Dermatovenereologia
România		Dermatovenerologie
Slovenija		Dermatovenerologija
Slovensko	Neuropsichiatria	Dermatovenerológija
Suomi/Finland		Ihotaudit ja allergologia/Hudsjukdomar och allergologi
Sverige		Hud- och könssjukdomar

	Neiropsihiatrija	Dermatoloģija un veneroloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
United Kingdom		

Atceļšanas datumi 27. panta 3. punkta nozīmē:

⁽¹⁾ 1987. gada 1. augusts, izņemot attiecībā uz personām, kuras sākušas apmācību pirms šā datuma.

⁽²⁾ 1971. gada 31. decembris.

⁽³⁾ 1999. gada 31. oktobris.

⁽⁴⁾ Kvalifikāciju apliecinošos dokumentus vairs nepiešķir attiecībā uz apmācību, kas sāka pēc 1982. gada 5. marta.

⁽⁵⁾ 1984. gada 9. jūlijs.

⁽⁶⁾ 2004. gada 31. marts.

	Radioloģija	Bērnu psihiatrija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Psychiatrie, particulièrement en psychiatrie infanto-juvénile/Psychiatrie, meer bepaald in de kinder- en jeugdpsychiatrie
България	Радиобиология	Детска психиатрия
Česká republika		Dětská a dorostová psychiatrie
Danmark		Børne- og ungdomspsykiatri
Deutschland	Radiologie	Kinder – und Jugendpsychiatrie und –psychotherapie
Eesti		
Ελλάς	Ακτινολογία – Ραδιολογία	Παιδοψυχιατρική
España	Electroradiología ⁽¹⁾	
France	Electro-radiologie ⁽²⁾	Pédopsychiatrie ⁽⁷⁾
Hrvatska	Klinička radiologija	Dječja i adolescentna psihijatrija
Ireland		Child and adolescent psychiatry
Italia	Radiologia ⁽³⁾	Neuropsichiatria infantile
Κύπρος		Παιδοψυχιατρική
Latvija		Bērnu psihiatrija
Lietuva		Vaiķu ir paaugļu psihiatrija
Luxembourg	Électroradiologie ⁽⁴⁾	Psychiatrie infantile

	Radioloģija	Bērnu psihiatrija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Magyarország	Radiológia	Gyermekek- és ifjúsági pszichiátria
Malta		
Nederland	Radiologie ⁽⁵⁾	
Österreich	Radiologie ⁽⁶⁾	— Kinder- und Jugendpsychiatrie — Kinder- und Jugendpsychiatrie und Psychotherapeutische Medizin ⁽⁸⁾
Polska		Psychiatria dzieci i młodzieży
Portugal	Radiologia	Psiquiatria da infância e da adolescência
România		Psihiatrie pediatrică
Slovenija	Radiologija	Otroška in mladostniška psihiatrija
Slovensko		Detská psychiatria
Suomi/Finland		Lastenpsykiatria/Barnpsykiatri
Sverige		Barn- och ungdomspsykiatri
United Kingdom		Child and adolescent psychiatry

- Atceļšanas datumi 27. panta 3. punkta nozīmē:

⁽¹⁾ 1984. gada 1. februāris.

⁽²⁾ 1971. gada 3. decembris.

⁽³⁾ 1993. gada 31. oktobris.

⁽⁴⁾ Kvalifikāciju apliecināšanas dokumentus vairs nepiešķir attiecībā uz apmācību, kas sāka pēc 1982. gada 5. marta.

⁽⁵⁾ 1984. gada 8. jūlijs.

⁽⁶⁾ 2004. gada 31. marts.

⁽⁷⁾ 1991. gada 1. janvāris.

⁽⁸⁾ No 2015. gada jūnija.

	Geriatrija	Nefroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Gériatrie/Geriatrie	
България	Гериатрична медицина	Нефрология
Česká republika	Geriatric	Nefrologie
Danmark	Intern medicin: geriatric	Intern medicin: nefrologi

	Geriatrija	Nefroloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Deutschland		— Innere Medizin und Schwerpunkt Nephrologie — Innere Medizin und Nephrologie ⁽¹⁾
Eesti		Nefroloogia
Ελλάς		Νεφρολογία
España	Geriatría	Nefrología
France		Néphrologie
Hrvatska	Gerijatrija	Nefrologija
Ireland	Geriatric medicine	Nephrology
Italia	Geriatría	Nefrologia
Κύπρος	Γηριατρική	Νεφρολογία
Latvija		Nefroloģija
Lietuva	Geriatrija	Nefrologija
Luxembourg	Gériatrie	Néphrologie
Magyarország	Geriatría	Nefrológia
Malta	Ġerjatrija	Nefroloģija
Nederland	Klinische geriatrie	
Österreich		Innere Medizin und Nephrologie
Polska	Geriatría	Nefrologia
Portugal		Nefrologia
România	Geriatrie și gerontologie	Nefrologie
Slovenija		Nefrologija
Slovensko	Geriatría	Nefrológia
Suomi/Finland	Geriatría/Geriatri	Nefrologia/Nefrologi

	Geriatrija	Nefroloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Sverige	Geriatrik	Medicinska njursjukdomar (nefrologi) Njurmedicin ⁽²⁾
United Kingdom	Geriatric medicine	Renal medicine

⁽¹⁾ No 2009. gada oktobra.

⁽²⁾ No 2015. gada maija.

	Infekcijas slimības	Sabiedrības veselības aprūpe
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		
България	Инфекциозни болести	Социална медицина и здравен мениджмънт комунална хигиена
Česká republika	Infekční lékařství	Hygiena a epidemiologie
Danmark	Intern medicin: infektionsmedicin	Samfundsmedicin
Deutschland		Öffentliches Gesundheitswesen
Eesti	Infektsioonhaigused	
Ελλάς		Κοινωνική Ιατρική
España		Medicina preventiva y salud pública
France		Santé publique et médecine sociale
Hrvatska	Infektologija	Javnozdravstvena medicina
Ireland	Infectious diseases	Public health medicine
Italia	Malattie infettive Malattie infettive e tropicali ⁽²⁾	Igiene e medicina preventiva
Κύπρος	Λοιμώδη Νοσήματα ⁽³⁾	— Υγειονομία
		— Κοινοτική Ιατρική
Latvija	Infektoloģija	
Lietuva	Infektologija	

	Infekcijas slimības	Sabiedrības veselības aprūpe
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Luxembourg	Maladies contagieuses	Santé publique
Magyarország	Infektológia	Megelőző orvostan és népegészségtan
Malta	Mard Infettiv	Saħħa Pubblika
Nederland		Maatschappij en gezondheid
Österreich	Innere Medizin und Infektiologie	— Sozialmedizin — Public Health ⁽¹⁾
Polska	Choroby zakaźne	Zdrowie publiczne, epidemiologia
Portugal	Doenças infecciosas	Saúde pública
România	Boli infecțioase	Sănătate publică și management
Slovenija	Infektologija	Javno zdravje
Slovensko	Infektológia	Verejné zdravotníctvo
Suomi/Finland	Infektiosairaudet/Infektionssjukdomar	Terveydenhuolto/Hälsövärd
Sverige	Infektionssjukdomar	Socialmedicin
United Kingdom	Infectious diseases	Public health medicine

⁽¹⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽²⁾ No 2015. gada februāra.

⁽³⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2016. gada 8. decembris.

	Farmakoloģija	Arodmedicīna
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Médecine du travail/Arbeitsgeneeskunde
България	Клинична фармакология и терапия Фармакология	Трудова медицина
Česká republika	Klinická farmakologie	Pracovní lékařství
Danmark	Klinisk farmakologi	Arbejdsmedicin
Deutschland	Pharmakologie und Toxikologie	Arbeitsmedizin

	Farmakoloģija	Arodmedicīna
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Eesti		
Ελλάδα		Ιατρική της Εργασίας
España	Farmacología clínica	Medicina del trabajo
France		Médecine du travail
Hrvatska	Klinička farmakologija s toksikologijom	Medicina rada i športa
Ireland	Clinical pharmacology and therapeutics Pharmaceutical Medicine ⁽⁴⁾	Occupational medicine
Italia	Farmacologia Farmacologia e tossicologia clinica ⁽²⁾	Medicina del lavoro
Κύπρος		Ιατρική της Εργασίας
Latvija		Arodslimības
Lietuva		Darbo medicina
Luxembourg		Médecine du travail
Magyarország	Klinikai farmakológia	Foglalkozás-orvostan (üzemorvostan)
Malta	Farmakoloģija Klinika u t-Terapewtika	Medicina Okkupazzjonali
Nederland		— Arbeid en gezondheid, bedrijfsgeneeskunde — Arbeid en gezondheid, verzekeringsgeneeskunde
Österreich	Pharmakologie und Toxikologie	— Arbeitsmedizin — Arbeitsmedizin und angewandte Physiologie ⁽¹⁾
Polska	Farmakologia kliniczna	Medycyna pracy
Portugal		Medicina do trabalho
România	Farmacologie clinică	Medicina muncii
Slovenija		Medicina dela, prometa in športa
Slovensko	Klinická farmakológia	Pracovné lekárstvo

	Farmakoloģija	Arodmedicīna
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Suomi/Finland	Kliininen farmakologia ja lääkehoito/Klinisk farmakologi och läkemedelsbehandling	Työterveyshuolto/Företagshälsovård
Sverige	Klinisk farmakologi	Yrkes- och miljömedicin Arbets- och miljömedicin ⁽³⁾
United Kingdom	Clinical pharmacology and therapeutics	Occupational medicine

⁽¹⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽²⁾ No 2015. gada februāra.

⁽³⁾ No 2008. gada septembra.

⁽⁴⁾ No 2017. gada jūlija.

	Alergoģija	Kodolmedicīna
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Médecine nucléaire/Nucleaire geneeskunde
България	Клинична алергология	Нуклеарна медицина
Česká republika	Alergologie a klinická imunologie	Nukleární medicína
Danmark		Klinisk fysiologi og nuklearmedicin
Deutschland		Nuklearmedizin
Eesti		
Ελλάς	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
España	Alergología	Medicina nuclear
France		Médecine nucléaire
Hrvatska	Alergologija i klinička imunologija	Nuklearna medicina
Ireland		
Italia	Allergologia ed immunologia clinica	Medicina nucleare
Κύπρος	Αλλεργιολογία	Πυρηνική Ιατρική
Latvija	Alergoģija	
Lietuva	Alergologija ir klinikinė imunologija	

	Alergoloģija	Kodolmedicīna
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Luxembourg		Médecine nucléaire
Magyarország	Allergológia és klinikai immunológia	Nukleáris medicina
Malta		Medicina Nukleari
Nederland	Allergologie ⁽¹⁾	Nucleaire geneeskunde
Österreich		Nuklearmedizin
Polska	Alergologia	Medycyna nuklearna
Portugal	Imuno-alergologia	Medicina nuclear
România	Alergologie și imunologie clinică	Medicină nucleară
Slovenija		Nuklearna medicina
Slovensko	Klinická imunológia a alergológia	Nukleárna medicína
Suomi/Finland		Kliininen fysiologia ja isotooppiäätiede/ Klinisk fysiologi och nukleärmedicin
Sverige	Allergisjukdomar	Nukleärmedicin Nuklearmedicin ⁽²⁾
United Kingdom		Nuclear medicine

⁽¹⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1996. gada 12. augusts.

⁽²⁾ No 2008. gada septembra.

	Mutes, sejas un žokļu ķirurģija (ārstu pamatapmācība)	Bioloģiskā hematoloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		
България	Лицево-челюстна хирургия	Трансфузионна хематология
Česká republika	Maxilofaciální chirurgie	
Danmark		
Deutschland		
Eesti		

	Mutes, sejas un žokļu ķirurģija (ārstu pamatapmācība)	Bioloģiskā hematoloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Ελλάδα		
España	Cirurgía oral y maxilofacial	
France	Chirurgie maxillo-faciale et stomatologie	Hématologie
Hrvatska	Maksilofacijalna kirurgija	
Ireland		
Italia	Chirurgia maxillo-facciale	
Κύπρος		
Latvija	Mutes, sejas un žokļu ķirurģija	
Lietuva	Veido ir žandikaulių chirurgija	
Luxembourg	Chirurgie maxillo-faciale	Hématologie biologique
Magyarország	Szájsebészet ⁽¹⁾	
Malta		
Nederland		
Österreich	Mund– Kiefer – und Gesichtschirurgie ⁽²⁾	
Polska	Chirurgia szczekowo-twarzowa	
Portugal	Cirurgia maxilo-facial	Hematologia clinica
România		
Slovenija	Maxilofacialna kirurgija	
Slovensko	Maxilofaciálna chirurgia	
Suomi/Finland		
Sverige		

	Mutes, sejas un žokļu ķirurģija (ārstu pamatapmācība)	Bioloģiskā hematoloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
United Kingdom		

Atcelšanas datumi 27. panta 3. punkta nozīmē:

⁽¹⁾ 2007. gada 30. septembris.

⁽²⁾ 2013. gada 28. februāris.

	Stomatoloģija	Dermatoloģija
	Minimālais apmācību ilgums: 3 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		
България		
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		
Eesti		
Ελλάδα		
España	Estomatología	
France	Stomatologie	
Hrvatska		
Ireland		Dermatology
Italia	Odontostomatologia ⁽¹⁾	
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg	Stomatologie	
Magyarország		
Malta		Dermatoloģija

	Stomatoloģija	Dermatoloģija
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 3 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Nederland		
Österreich		
Polska		
Portugal	Estomatologia	
România		
Slovenija		
Slovensko		
Suomi/Finland		
Sverige		
United Kingdom		Dermatology

(¹) Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1994. gada 31. decembris.

	Veneroloģija	Tropu medicīna
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		
България		
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		
Eesti		
Ελλάδα		
España		
France		
Hrvatska		
Ireland	Genito-urinary medicine	Tropical medicine

	Veneroloģija	Tropu medicīna
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Italia		Medicina tropicale ⁽²⁾
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg		
Magyarország		Trópusi betegségek
Malta	Medicina Uro-ġenetali	
Nederland		
Österreich		— Spezifische Prophylaxe und Tropenmedizin — Klinische Immunologie und Spezifische Prophylaxe und Tropenmedizin ⁽¹⁾
Polska		Medycyna transportu
Portugal		Medicina tropical
România		
Slovenija		
Slovensko		Tropická medicína
Suomi/Finland		
Sverige		
United Kingdom	Genito-urinary medicine	Tropical medicine

⁽¹⁾ No 2015. gada jūnija.

⁽²⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2015. gada 3. jūnijs.

	Gastroenteroloģiskā ķirurģija	Neatliekamā medicīniskā palīdzība
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Chirurgie abdominale/Heelkunde op het abdomen ⁽¹⁾	

	Gastroenteroloģiskā ķirurģija	Neatliekamā medicīniskā palīdzība
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
България	Гастроентерологична хирургия	Спешна медицина
Česká republika		— Traumatologie — Urgentní medicína
Danmark		
Deutschland	Visceralchirurgie	
Eesti		
Ελλάς		
España		
France	Chirurgie viscérale et digestive	
Hrvatska	Abdominalna kirurgija	Hitna medicina
Ireland		Emergency medicine
Italia	Chirurgia dell'apparato digerente ⁽³⁾	Medicina d'emergenza-urgenza ⁽²⁾
Κύπρος		
Latvija		
Lietuva	Abdominalinė chirurgija	
Luxembourg	Chirurgie gastro-entérologique	
Magyarország		Oxyológia és sürgősségi orvostan
Malta		Medicina tal-Accidenti u l-Emergenza Medicina tal-Emergenza ⁽⁴⁾
Nederland		
Österreich		
Polska		Medycyna ratunkowa
Portugal		
România		Medicină de urgență
Slovenija	Abdominalna kirurgija	Urgentna medicina

	Gastroenteroloģiskā ķirurģija	Neatliekamā medicīniskā palīdzība
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Slovensko	Gastroenteroloģická chirurgia	— Úrazová chirurgia — Urgentná medicína
Suomi/Finland	Gastroenterologinen kirurgia/Gastroenterologisk kirurgi	Akuuttilääketiede/Akutmedicin
Sverige		Akutsjukvård
United Kingdom		Emergency medicine

⁽¹⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 1983. gada 1. janvāris.

⁽²⁾ No 2006. gada 17. februāra.

⁽³⁾ Atcelšanas datums 27. panta 3. punkta nozīmē: 2015. gada 3. jūnijs.

⁽⁴⁾ No 2003. gada 21. novembra.

	Klīniskā neirofizioloģija	Zobu, mutes dobuma, sejas un žokļu ķirurģija (ārstu pamatapmācība un zobārstu pamatapmācība) ⁽¹⁾
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien		Stomatologie et chirurgie orale et maxillo-faciale/Stomatologie en mond-, kaak- en aangezichtschirurgie
България		Дентална, орална и лицево-челюстна хирургия
Česká republika		
Danmark		
Deutschland		— Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie — Mund-Kiefer-Gesichtschirurgie ⁽²⁾
Eesti		
Ελλάς		Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική ⁽³⁾
España	Neurofisiología clínica	
France		
Hrvatska		
Ireland	Clinical neurophysiology	Oral and maxillo-facial surgery
Italia		

	Kliniskā neirofizioloģija	Zobu, mutes dobuma, sejas un žokļu ķirurģija (ārsta pamatapmācība un zobārstu pamatapmācība) ⁽¹⁾
	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Κύπρος		Στοματο-Γναθο-Προσωποχειρουργική
Latvija		
Lietuva		
Luxembourg		Chirurgie dentaire, orale et maxillo-faciale
Magyarország		Arc-állcsont-szájsebészet
Malta	Newrofizjoloģija Klinika	Kirurgija tal-ghadam tal-wieċ
Nederland		
Österreich		Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie
Polska		
Portugal		
România		Chirurgie Orală și Maxilo-facială ⁽⁴⁾
Slovenija		
Slovensko		
Suomi/Finland	Kliininen neurofysiologia/Klinisk neurofy-siologi	Suu- ja leukakirurgia/Oral och maxillofacial kirurgi
Sverige	Klinisk neurofysiologi	
United Kingdom	Clinical neurophysiology	Oral and maxillo-facial surgery

⁽¹⁾ Apmācība, kuru pabeidzot tiek piešķirts zobu, mutes dobuma, sejas un žokļu ķirurģijas (ārsta un zobārsta pamatapmācība) speciālista kvalifikāciju apliecināošs dokuments, nozīmē, ka ir pabeigta un apstiprināta medicīnas pamatizglītība (24. pants) un papildus pabeigta un apstiprināta zobārstniecības pamatizglītība (34. pants).

⁽²⁾ No 2006. gada.

⁽³⁾ No 2014. gada 10. jūlija.

⁽⁴⁾ No 2009. gada.

	Onkoloģija – ķīmijterapija	Ģenētika
	Minimālais apmācību ilgums: 5 gadi	Minimālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Belgique/België/Belgien	Oncologie médicale/Medische oncologie	
България	Медицинска онкология	Медицинска генетика

	Onkoloģija – ķīmijterapija	Ģenētika
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Česká republika	Klinická onkologie	Lékařská genetika
Danmark		Klinisk genetik
Deutschland		Humangenetik
Eesti		Meditsiinigeneetika
Ελλάς	Παθολογική Ογκολογία	
España	Oncología Médica	
France	Oncologie	Génétique médicale
Hrvatska		
Ireland	Medical oncology	Clinical genetics
Italia	Oncologia medica	Genetica medica
Κύπρος	Ακτινοθεραπευτική Ογκολογία	
Latvija	Onkoloģija ķīmijterapija	Medicīnas ģenētika
Lietuva	Chemoterapinė onkologija	Genetika
Luxembourg	Oncologie médicale	Médecine génétique
Magyarország	Klinikai onkológia	Klinikai genetika
Malta		Ġenetika Klinika/Medika
Nederland		Klinische genetica
Österreich		Medizinische Genetik
Polska	Onkologia kliniczna	Genetyka kliniczna
Portugal	Oncologia médica	Genética médica
România	Oncologie medicală	Genetică medicală
Slovenija	Internistična onkologija	Klinična genetika
Slovensko	Klinická onkológia	Lekárska genetika

	Onkoloģija – ķīmijterapija	Ģenētika
	Mīnīmālais apmācību ilgums: 5 gadi	Mīnīmālais apmācību ilgums: 4 gadi
Valsts	Nosaukums	Nosaukums
Suomi/Finland		Perinnöllisyyslääketiede/Medicinsk genetik
Sverige	Onkologi	Klinisk genetik
United Kingdom	Medical oncology	Clinical genetics

5.1.4. Vispārējās prakses ārstu kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
België/Belgique/ Belgien	Bijzondere beroepstitel van huisarts/ Titre professionnel particulier de mé- decin généraliste	Huisarts/Médecin généraliste	31.12.1994.
България	Свидетелство за призната специалност по Обща медицина	Лекар-специалист по Обща медицина	1.1.2007.
Česká republika	Diplom o specializaci všeobecné prak- tické lékařství	Všeobecný praktický lékař	1.5.2004.
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som speciallæge i almen medicin	Alment praktiserende læge/Speciallæge i almen medicin	31.12.1994.
Deutschland	Zeugnis über die spezifische Ausbil- dung in der Allgemeinmedizin	Facharzt/Fachärztin für Allgemeinme- dizin	31.12.1994.
Eesti	Residentuuri lõpetamist tõendav tun- nistus Diplom peremeditsiini erialal	Perearst	1.5.2004.
Ελλάς	Τίτλος ιατρικής ειδικότητας γενικής ιατρικής	Ιατρός με ειδικότητα γενικής ιατρικής	31.12.1994.
España	Título de especialista en medicina familiar y comunitaria	Especialista en medicina familiar y comunitaria	31.12.1994.
France	Diplômes d'études spécialisées de mé- decine générale accompagnés du di- plôme d'Etat de docteur en médecine	Médecin qualifié en médecine générale	31.12.1994.
Hrvatska	Diploma o specijalističkom usavrša- vanju	specijalist obiteljske medicine	1.7.2013.
Ireland	Certificate of specific qualifications in general medical practice	General medical practitioner	31.12.1994.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Italia	— Attestato di formazione specifica in medicina generale — Diploma di formazione specifica in medicina generale	Medico di medicina generale	31.12.1994.
Kýpros	Τίτλος Ειδικότητας Γενικής Ιατρικής	Ιατρός Γενικής Ιατρικής	1.5.2004.
Latvija	Ģimenes ārsta sertifikāts	Ģimenes (vispārējās prakses) ārsts	1.5.2004.
Lietuva	1. Šeimos gydytojo rezidentūros pažymėjimas 2. Rezidentūros pažymėjimas (šeimos gydytojo profesinė kvalifikacija)	Šeimos medicinos gydytojas Šeimos gydytojas	1.5.2004.
Luxembourg	Diplôme de formation spécifique en médecine générale	Médecin généraliste	31.12.1994.
Magyarország	Háziorvostan szakorvosa bizonyítvány	Háziorvostan szakorvosa	1.5.2004.
Malta	Tabib tal-familja	Medicina tal-familja	1.5.2004.
Nederland	Certificaat van inschrijving in een specialistenregister van huisartsen Diploma geneeskundig specialist	Huisarts, Verpleeghuisarts en arts voor verstandelijk gehandicapte Registratie Commissie (HVRC) Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst (*)	31.12.1994.
Österreich	Diplom über die besondere Ausbildung in der Allgemeinmedizin	Arzt für Allgemeinmedizin	31.12.1994.
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie medycyny rodzinnej	Specjalista w dziedzinie medycyny rodzinnej	1.5.2004.
Portugal	Título de especialista em medicina geral e familiar	Especialista em medicina geral e familiar	31.12.1994.
România	Certificat de medic specialist medicină de familie	Medic specialist medicină de familie	1.1.2007.
Slovenija	Potrtilo o opravljenem specialističnem izpitu iz družinske medicine	Specialist družinske medicine/Specialistka družinske medicine	1.5.2004.
Slovensko	Diplom o špecializácii v odbore "všeobecné lekárstvo"	Všeobecný lekár	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Suomi/Finland	Todistus yleislääketieteen erityiskoulutuksesta/Bevis om särskild allmänläkarutbildning	Yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittanut laillistettu lääkäri/Legitimerad läkare som har fullgjort särskild allmänläkarutbildning	1.1.1994.
Sverige	Bevis om specialistkompetens i allmänmedicin	Specialist i allmänmedicin	31.12.1994.
United Kingdom	Certificate of completion of training	General practitioner	31.12.1994.

(¹) No 2013. gada janvāra.”;

2) pielikuma 5.2.2. punktu aizstāj ar šādu:

“5.2.2. Vispārējās aprūpes māsas kvalifikāciju apliecināšie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	<ul style="list-style-type: none"> — Diploma gegradueerde verpleger/verpleegster/Diplôme d’infirmier(ère) gradué(e)/Diplom eines (einer) graduierten Krankenpflegers (-pflegerin) — Diploma in de ziekenhuisverpleegkunde/Brevet d’infirmier(ère) hospitalier(ère)/Brevet eines (einer) Krankenpflegers (-pflegerin) — Brevet van verpleegassistent (e)/Brevet d’hospitalier(ère)/Brevet einer Pflegeassistentin 	<ul style="list-style-type: none"> — De erkende opleidingsinstututen/Les établissements d’enseignement reconnus/Die anerkannten Ausbildungsanstalten — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d’enseignement de la Communauté française/Der zuständige Prüfungsausschuß der Deutschsprachigen Gemeinschaft 	<ul style="list-style-type: none"> — Hospitalier(ère)/Verpleegassistent(e) — Infirmier(ère) hospitalier(ère)/Ziekenhuisverpleger (-verpleegster) 	29.6.1979.
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “Бакалавър” с професионална квалификация “Медицинска сестра”	Университет	Медицинска сестра	1.1.2007.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Česká republika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diplom o ukončení studia ve studijním programu ošetrovatelství ve studijním oboru všeobecná sestra (bakalář, Bc.) 2. Diplom o ukončení studia ve studijním oboru diplomovaná všeobecná sestra (diplomovaný specialista, DiS.), accompanied by the following certificate: – Vysvědčení o absolutoriu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 2. Vyšší odborná škola zřízená nebo uznaná státem 	<p>— Všeobecná sestra</p> <p>— Všeobecný ošetrovatel</p>	1.5.2004.
Danmark	Bevis for uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje	Professionshøjskole	Sygeplejerske	29.6.1979.
Deutschland	Zeugnis über die staatliche Prüfung in der Krankenpflege	Staatlicher Prüfungsausschuss	Gesundheits- und Krankenpflegerin/Gesundheits- und Krankenpfleger	29.6.1979.
Eesti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diplom õe erialal 2. Õe põhikoolituse diplom 3. Õe põhiõpe diplom 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tallinna Meditsiinikool Tartu Meditsiinikool Kohtla-Järve Meditsiinikool 2. Tallinna Tervishoiu Kõrgkool 3. Tartu Tervishoiu Kõrgkool 	õde	1.5.2004.
Ελλάς	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πτυχίο Νοσηλευτικής Παν/μίου Αθηνών 2. Πτυχίο Νοσηλευτικής Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) 3. Πτυχίο Αξιωματικών Νοσηλευτικής 4. Πτυχίο Αδελφών Νοσοκόμων πρώην Ανωτέρων Σχολών Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας 5. Πτυχίο Αδελφών Νοσοκόμων και Επίσκοπτριών πρώην Ανωτέρων Σχολών Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας 6. Πτυχίο Τμήματος Νοσηλευτικής 7. Πτυχίο Τμήματος Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πανεπιστήμιο Αθηνών 2. Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 3. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας 4. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας 5. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας 6. ΚΑΤΕΕ Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 7. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου 	Διπλωματούχος ή πτυχιούχος νοσοκόμος, νοσηλεύτης ή νοσηλεύτρια	1.1.1981.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Espanja	Título de Diplomado universitario en Enfermería	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad	Enfermero/a diplomado/a	1.1.1986.
	Titulo de Graduado/a en Enfermería	— El rector de una Universidad	Graduado/a en Enfermería	1.1.1986.
France	— Diplôme d'Etat d'infirmier (ère) — Diplôme d'Etat d'infirmier (ère) délivré en vertu du décret no 99-1147 du 29 décembre 1999	Le ministère de la santé	Infirmier(ère)	29.6.1979.
Hrvatska	1. Svjedodžba "medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege" 2. Svjedodžba "prvostupnik (baccalaureus) sestrištva/prvostupnica (baccalaurea) sestrištva"	1. Srednje strukovne škole koje izvode program za stjecanje kvalifikacije "medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege" 2. Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj Sveučilišta u Republici Hrvatskoj Veleučilišta u Republici Hrvatskoj	1. medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege 2. prvostupnik (baccalaureus) sestrištva/prvostupnica (baccalaurea) sestrištva	1.7.2013.
Ireland	1. Certificate of Registered General Nurse ⁽¹⁾ 2. B.Sc. in Nursing Studies (General) approved by the NMBI ⁽²⁾ 3. B.Sc. in Children's and General (Integrated) Nursing approved by the NMBI ⁽²⁾	1. An Bórd Altranais (The Nursing Board) [up to 1 October 2012]; Bórd Altranais agus Cnáimhseachais na hÉireann (The Nursing and Midwifery Board of Ireland) [from 2 October 2012] 2. Third-level Institution delivering the B.Sc. in Nursing Studies approved by the NMBI [as of September 2002] 3. Third-level Institution delivering the B.Sc. in Children's and General (Integrated) Nursing approved by the NMBI [as of September 2006]	Registered General Nurse (RGN)	29.6.1979.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Italia	1. Diploma di infermiere professionale ⁽⁴⁾ 2. Diploma di laurea in infermieristica ⁽⁵⁾	1. Scuole riconosciute dallo Stato ⁽⁴⁾ 2. Università ⁽⁵⁾	1. Infermiere professionale ⁽⁴⁾ 2. Infermiere ⁽⁵⁾	29.6.1979.
Kύπρος	Δίπλωμα Γενικής Νοσηλευτικής Πτυχίο Νοσηλευτικής Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου Πτυχίο Νοσηλευτικής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου Πτυχίο Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας – BSc in Nursing Πτυχίο Γενικής Νοσηλευτικής	Νοσηλευτική Σχολή Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου Πανεπιστήμιο Λευκωσίας University of Nicosia Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Frederick	Εγγεγραμμένος Νοσηλευτής Νοσηλευτής(τρια) Γενικής Νοσηλευτικής	1.5.2004.
Latvija	1. Diploms par māsas kvalifikācijas iegūšanu 2. Māsas diploms	1. Māsu skolas 2. Universitātes tipa augstskola pamatojoties uz Valsts eksāmenu komisijas lēmumu	Māsa	1.5.2004.
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją 2. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją 3. Bakalauro diplomas (slaugos bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija) 4. Profesinio bakalauro diplomas (slaugos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija)	1. Universitetas 2. Kolegija 3. Universitetas 4. Kolegija	Bendrosios praktikos slaugytojas	1.5.2004.
Luxembourg	— Diplôme d'Etat d'infirmier — Diplôme d'Etat d'infirmier hospitalier gradué	Ministère de l'éducation nationale, de la formation professionnelle et des sports	Infirmier	29.6.1979.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Magyarország	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ápoló bizonyítvány 2. Ápoló oklevél 3. Okleveles ápoló oklevél 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szakképző iskola 2. Felsőoktatási intézmény 3. Felsőoktatási intézmény 	Ápoló	1.5.2004.
Malta	Lawrja jew diploma fl-istudji tal-infermerija	Universita "ta' Malta"	Infermier Registrat tal-Ewwel Livell	1.5.2004.
Nederland	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diploma's verpleger A, verpleegster A, verpleegkundige A 2. Diploma verpleegkundige MBOV (Middelbare Beroepsopleiding Verpleegkundige) 3. Diploma verpleegkundige HBOV (Hogere Beroepsopleiding Verpleegkundige) 4. Diploma beroepsonderwijs verpleegkundige – Kwalificatieniveau 4 5. Diploma hogere beroepsopleiding verpleegkundige – Kwalificatieniveau 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 2. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 3. Door een van overheidswege benoemde examencommissie 4. Door een van overheidswege aangewezen opleidingsinstelling 5. Door een van overheidswege aangewezen opleidingsinstelling 	Verpleegkundige	29.6.1979.
Österreich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diplom über die Ausbildung in der all-gemeinen Gesundheits- und Krankenpflege 2. Diplom als "Diplomierte Krankenschwester, Diplomierter Krankenpfleger" 3. Diplom über den Abschluss des Fachhochschul-Bachelorstudiengangs "Gesundheits- und Krankenpflege" 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Schule für allgemeine Gesundheits- und Krankenpflege 2. Allgemeine Krankenschule 3. Fachhochschulrat/Fachhochschule 	<p>— Diplomierte Gesundheits- und Krankenschwester</p> <p>— Diplomierter Gesundheits- und Krankenpfleger</p>	1.1.1994.
Polska	<p>— Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku pielęgniarstwo z tytułem "magister pielęgniarstwa"</p> <p>— Dyplom ukończenia studiów wyższych zawodowych na kierunku/specjalności pielęgniarstwo z tytułem "licencjat pielęgniarstwa"</p>	Instytucja prowadząca kształcenie na poziomie wyższym uznana przez właściwe władze	Pielęgniarka	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Portugal	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diploma do curso de enfermagem geral 2. Diploma/carta de curso de bacharelato em enfermagem 3. Diploma/Carta de curso de licenciatura em enfermagem 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Escolas de Enfermagem 2. Escolas Superiores de Enfermagem 3. Escolas Superiores de Enfermagem; Escolas Superiores de Saúde 	Enfermeiro	1.1.1986.
România	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diplomă de absolvire de asistent medical generalist cu studii superioare de scurtă durată 2. Diplomă de licență de asistent medical generalist cu studii superioare de lungă durată 3. Certificat de competențe profesionale (de asistent medical generalist) 4. Certificat de calificare nivel 5 5. Certificat de calificare profesională nivel 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Universități 2. Universități 3. Ministerul Educației Naționale 	Asistent medical generalist	1.1.2007.
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik"	<ol style="list-style-type: none"> 1. Univerza 2. Visoka strokovna šola 	Diplomirana medicinska sestra/ Diplomirani zdravstvenik	1.5.2004.
Slovensko	<ol style="list-style-type: none"> 1. DIPLOM ošetrovatelstvo "magister" ("Mgr.") 2. DIPLOM ošetrovatelstvo "bakalár" ("Bc.") 3. DIPLOM diplomovaná všeobecná sestra 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vysoká škola/Univerzita 2. Vysoká škola/Univerzita 3. Stredná zdravotnícka škola 	Sestra	1.5.2004.
Suomi/Finland	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sairaanhoitajan tutkinto/Sjukskötarexamen 2. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, sairaanhoitaja (AMK)/Yrkehögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området, sjukskötare (YH) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Terveystieteidenopettajain keskusjärjestö/Hälsöförhållningsanstalter 2. Ammattikorkeakoulut/Yrkehögskolor 	Sairaanhoitaja/Sjukskötare	1.1.1994.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Sverige	Sjukskötarskeexamen	Universitet eller högskola	Sjukskötarska	1.1.1994.
United Kingdom	A qualification approved by the Nursing and Midwifery Council or one of its predecessor bodies as attesting to the completion of training required for general nurses by Article 31 and the standard of proficiency as required for registration as a Registered Nurse – Adult in its register ⁽³⁾	Education institutions approved by the Nursing and Midwifery Council or one of its predecessor bodies	Registered Nurse – Adult	29.6.1979.

⁽¹⁾ Šis kvalifikāciju apliecinātais dokuments dod turētājam tiesības iegūt automātisku kvalifikācijas atzīšanu, ja tas ir izsniegts dalībvalstu pilsoņiem, kuri ieguvuši kvalifikāciju Īrijā.

⁽²⁾ Šī informācija par kvalifikāciju apliecināšo dokumentu tika iekļauta, lai nodrošinātu, ka Īrijā apmācītie absolventi varēs saņemt automātisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās Īrijā; šāda reģistrācija nav daļa no kvalifikācijas procesa.

⁽³⁾ Šī informācija par kvalifikāciju apliecināšo dokumentu aizstāj iepriekšējos ierakstus par Apvienoto Karalisti, lai nodrošinātu, ka Apvienotajā Karalistē apmācītie absolventi varēs saņemt automātisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās; šāda reģistrācija nav daļa no kvalifikācijas procesa.

⁽⁴⁾ Derīgs līdz 2001. gadam.

⁽⁵⁾ No 2001./2002. gada.”;

3) pielikuma 5.3.2. un 5.3.3. punktu aizstāj ar šādiem:

“5.3.2. *Zobārstu ar pamatapmācību kvalifikāciju apliecināšie dokumenti*

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājam dokumentam pievienotais sertifikāts	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Diploma van tandarts/ Diplôme licencié en science dentaire	— De universiteiten/ Les universités — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		Licentiaat in de tandheelkunde/Licencié en science dentaire	28.1.1980.
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен “Магистър” по “Дентална медицина” с професионална квалификация “Магистър-лекар по дентална медицина”	Университет		Лекар по дентална медицина	1.1.2007.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu zubní lékařství (doktor zubního lékařství, MDDr.)	Lékařská fakulta univerzity v České republice		Zubní lékař	1.5.2004.
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i odontologi (cand.odont.)	Universitet Styrelsen for Patientsikkerhed	1. Autorisation som tandlæge, udstedt af Sundhedsstyrelsen 2. Tilladelse til selvstændig virke som tandlæge	Tandlæge	28.1.1980.
Deutschland	Zeugnis über die Zahnärztliche Prüfung	Zuständige Behörden		Zahnarzt	28.1.1980.
Eesti	Hambaarstikraad <i>Degree in Dentistry (DD)</i> Diplom hambaarstiteaduse õppekava läbimise kohta	Tartu Ülikool		Hambaarst	1.5.2004.
Ελλάς	Πτυχίο Οδοντιατρικής	Πανεπιστήμιο		Οδοντίατρος ή χειρουργός οδοντίατρος	1.1.1981.
España	Título de Licenciado en Odontología Título de Graduado/a en Odontología	El rector de una universidad El rector de una Universidad		Licenciado en Odontología Graduado/a en Odontología	1.1.1986. 1.1.1986.
France	Diplôme d'Etat de docteur en chirurgie dentaire	Universités		Chirurgien-dentiste	28.1.1980.
Hrvatska	Diploma "doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine"	Fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj		doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine	1.7.2013.
Ireland	— Bachelor in Dental Science (B.Dent.Sc.) — Bachelor of Dental Surgery (BDS) — Licentiate in Dental Surgery (LDS)	— Universities — Royal College of Surgeons in Ireland		— Dentist — Dental practitioner — Dental surgeon	28.1.1980.
Italia	Diploma di laurea in Odontoiatria e Protesi Dentaria	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della professione di odontoiatra	Odontoiatra	28.1.1980.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Kýπpoς	Πιστοποιητικό Εγγραφής Οδοντίατρου	Οδοντιατρικό Συμβούλιο		Οδοντίατρος	1.5.2004.
Latvija	Zobārsta diploms	Universitātes tipa augstskola	Sertifikāts – kompeten- tas iestādes izsniegts dokuments, kas aplie- cina, ka persona ir nokārtojusi sertifikāci- jas eksāmenu zobārst- niecībā	Zobārsts	1.5.2004.
Lietuva	1. Aukštojo mokslo di- plomas, nurodantis suteiktā gydytojo odontologo kvalifi- kacijā 2. Magistro diplomas (odontologijos ma- gistro kvalifikacinis laipsnis ir gydytojo odontologo kvalifi- kacija)	Universitetas	1. Internatūros pažy- mėjimas, nurodantis suteiktā gydytojo odontologo profes- inę kvalifikacijā 2. Internatūros pažy- mėjimas (gydytojo odontologo profes- inė kvalifikacija)	Gydytojas odontologas	1.5.2004.
Luxembourg	Diplôme d'Etat de doc- teur en médecine den- taire	Jury d'examen d'Etat		Médecin-dentiste	28.1.1980.
Magyarország	Okleveles fogorvos doktor oklevél (doctor medicinae dentariae, dr. med. dent)	Egyetem		Fogorvos	1.5.2004.
Malta	Lawrja fil- Kirurġija Dentali	Universita` ta Malta		Kirurgu Dentali	1.5.2004.
Nederland	Universitair getuigsc- hrift van een met goed gevolg afgelegd tan- dantsexamen	Faculteit Tandheelkun- de		Tandarts	28.1.1980.
Österreich	Bescheid über die Ver- leihung des akademisc- hen Grades "Doktor der Zahnheilkunde"	— Medizinische Uni- versität — Medizinische Fakul- tät der Universität		Zahnarzt	1.1.1994.
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku lekarsko-den- tystycznym lekarskim z tytułem "lekarz den- tysta"	Szkoły wyższe	Świadectwo złożenia Lekarsko – Dentystycz- nego Egzaminu Państw- owego ⁽¹⁾ ⁽³⁾ / Świa- dectwo złożenia Lekarsko-Dentystycz- nego Egzaminu Końco- wego ⁽²⁾ ⁽³⁾	Lekarz dentysta	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Portugal	— Carta de curso de licenciatura em medicina dentária — Mestrado integrado em medicina dentária	— Faculdades — Institutos Superiores		Médico dentista	1.1.1986. 24.3.2006.
România	Diplomă de licență de medic dentist Diploma de licență și master ⁽⁴⁾	— Universități — Ministerul Educației Naționale ⁽⁴⁾		Medic dentist Doctor-medic stomatology ⁽⁵⁾	1.10.2003.
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine"	— Univerza	Potrtilo o opravljenem strokovnem izpitu za poklic doktor dentalne medicine/doktorica dentalne medicine	Doktor dentalne medicine/Doktorica dentalne medicine	1.5.2004.
Slovensko	DIPLOM zubné lekárstvo doktor zubného lekárstva ("MDDr.")	Univerzita		Zubný lekár	1.5.2004.
Suomi/Finland	Hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto/Odontologie licentiateexamen	— Helsingin yliopisto/Helsingfors universitet — Oulun yliopisto — Itä-Suomen yliopisto — Turun yliopisto	Sosiaali- ja terveystieteiden ja valvontaviraston päätös käytännön palvelun hyväksymisestä/Beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården om godkännande av praktisk tjänstgöring	Hammaslääkäri/Tandläkare	1.1.1994.
Sverige	Tandläkarexamen	Universitet eller högskola	Bevis om legitimation som tandläkare, utfärdad av Socialstyrelsen	Tandläkare	1.1.1994.
United Kingdom	— Bachelor of Dental Surgery (BDS or B.Ch.D.) — Licentiate in Dental Surgery	— Universities — Royal Colleges		— Dentist — Dental practitioner — Dental surgeon	28.1.1980.

⁽¹⁾ Līdz 2012. gadam.⁽²⁾ No 2013. gada.⁽³⁾ Līdz 2016. gada 1. oktobrim kvalifikāciju apliecinājošajiem dokumentiem jāpievieno arī apliecinājums par pēcdiploma stažēšanu ("staż podyplomowy").⁽⁴⁾ No 2011. gada 1. oktobra.⁽⁵⁾ No 2017. gada 1. septembra.

5.3.3. Specializēto zobārstu kvalifikāciju apliecinošie dokumenti

Orālā ķirurģija			
Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinošo dokumentu	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien			
България	Свидетелство за призната специалност по "Орална хирургия"	Факултет по дентална медицина към Медицински университет	1.1.2007.
Česká republika	Diplom o specializaci (v oboru orální a maxilofaciální chirurgie)	1. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví 2. Ministerstvo zdravotnictví	19.7.2007.
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som specialtandlæge i tand-, mund- og kæbekirurgi	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	28.1.1980.
Deutschland	Fachzahnärztliche Anerkennung für Oralchirurgie/ Mundchirurgie	Landeszahnärztekammer	28.1.1980.
Eesti			
Ελλάς	Τίτλος Οδοντιατρικής ειδικότητας της Γναθοχειρουργικής (up to 31.12.2002).	— Περιφέρεια — Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση — Νομαρχία	1.1.2003.
España			
France	Diplôme d'études spécialisées de chirurgie orale	Universités	31.3.2011.
Hrvatska			
Ireland	Certificate of specialist dentist in oral surgery	Competent authority recognised for this purpose by the competent minister	28.1.1980.
Italia	Diploma di specialista in Chirurgia Orale	Università	21.5.2005.
Κύπρος	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης του Ειδικού Οδοντιάτρου στην Στοματική Χειρουργική	Οδοντιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004.
Latvija			

Orālā ķirurģija

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Atsauces datums
Lietuva	1. Rezidentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą burnos chirurgo profesinę kvalifikaciją 2. Rezidentūros pažymėjimas (burnos chirurgo profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004.
Luxembourg			
Magyarország	Dento-alveoláris sebészet szakorvosa bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004.
Malta	Ċertifikat ta' speċjalista dentali fil-Kirurgija tal-halq	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004.
Nederland	Bewijs van inschrijving als kaakchirurg in het Specialistenregister	Registratiecommissie Tandheelkundige Specialismen (RTS) van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheekunde	28.1.1980.
Österreich			
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie chirurgii stomatologicznej	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004.
Portugal	Título de Especialista em Cirurgia Oral	Ordem dos Médicos Dentistas (OMD)	4.6.2008.
România	Certificatul de specialist în Chirurgie dento-alveolară	Ministerul Sănătății	17.12.2008.
Slovenija	Potrnilo o opravljenem specialističnem izpitu iz oralne kirurgije	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004.
Slovensko	Diplom o špecializácii v špecializačnom odbore maxilofaciálna chirurgia	— Slovenská zdravotnícka univerzita — Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	17.12.2008.
Suomi/Finland	Erikoishammaslääkäarin tutkinto, suuja leukakirurgia/Specialtandläkarexamen, oral och maxillofacial kirurgi	Yliopisto	1.1.1994.
Sverige	Bevis om specialistkompetens i oral kirurgi	Socialstyrelsen	1.1.1994.
United Kingdom	Certificate of completion of specialist training in oral surgery	Competent authority recognised for this purpose	28.1.1980.

Ortodontija

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Titre professionnel particulier de dentiste spécialiste en orthodontie/Bijzondere beroepstitel van tandarts specialist in de orthodontie	Ministre de la Santé publique/Minister bevoegd voor Volksgezondheid	27.1.2005.
България	Свидетелство за призната специалност по "Ортодонтия"	Факултет по дентална медицина към Медицински университет	1.1.2007.
Česká republika	Diplom o specializaci (v oboru ortodontie)	1. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví 2. Ministerstvo zdravotnictví	19.7.2007.
Danmark	Bevis for tilladelse til at betegne sig som specialtandlæge i ortodonti	Sundhedsstyrelsen Styrelsen for Patientsikkerhed	28.1.1980.
Deutschland	Fachzahnärztliche Anerkennung für Kieferorthopädie	Landeszahnärztekammer	28.1.1980.
Eesti	Residentuuri lõputunnistus ortodontia erialal Ortodontia residentuuri lõpetamist tõendav tunnistus	Tartu Ülikool	1.5.2004.
Ελλάς	Τίτλος Οδοντιατρικής ειδικότητας της Ορθοδοντικής	— Περιφέρεια — Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση — Νομαρχία	1.1.1981.
España			
France	Titre de spécialiste en orthodontie	Conseil National de l'Ordre des chirurgiens dentistes	28.1.1980.
Hrvatska			
Ireland	Certificate of specialist dentist in orthodontics	Competent authority recognised for this purpose by the competent minister	28.1.1980.
Italia	Diploma di specialista in Ortognatodonzia	Università	21.5.2005.
Κύπρος	Πιστοποιητικό Αναγνώρισης του Ειδικού Οδοντιάτρου στην Στοματική Χειρουργική	Οδοντιατρικό Συμβούλιο	1.5.2004.
Latvija	"Sertifikāts" – kompetentas iestādes izsniegts dokuments, kas apliecina, ka persona ir nokārtojusi sertifikācijas eksāmenu ortodontijā	Latvijas Ārstu biedrība	1.5.2004.

Ortodontija			
Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināošo dokumentu	Atsauces datums
Lietuva	1. Rezidentūros pažymėjimas, nurodantis suteiktą gydytojo ortodonto profesinę kvalifikaciją 2. Rezidentūros pažymėjimas (gydytojo ortodonto profesinė kvalifikacija)	Universitetas	1.5.2004.
Luxembourg			
Magyarország	Fogszabályozás szakorvosa bizonyítvány	Nemzeti Vizsgabizottság	1.5.2004.
Malta	Ċertifikat ta' speċjalista dentali fl-Ortodonzja	Kumitat ta' Approvazzjoni dwar Speċjalisti	1.5.2004.
Nederland	Bewijs van inschrijving als orthodontist in het Specialistenregister	Registratiecommissie Tandheelkundige Specialismen (RTS) van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde	28.1.1980.
Österreich			
Polska	Dyplom uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie ortodoncji	Centrum Egzaminów Medycznych	1.5.2004.
Portugal	Título de Especialista em Ortodontia	Ordem dos Médicos Dentistas (OMD)	4.6.2008.
România	Certificatul de specialist în Ortodonție și Ortopedie dento-facială	Ministerul Sănătății	17.12.2008.
Slovenija	Potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu iz čeljustne in zobne ortopedije	1. Ministrstvo za zdravje 2. Zdravniška zbornica Slovenije	1.5.2004.
Slovensko	Diplom o špecializácii v špecializačnom odbore čelústná ortopédia	Slovenská zdravotnícka univerzita	17.12.2008.
Suomi/Finland	Erikoishammaslääkärin tutkinto, hampaiston oikomishoito/Specialtand-läkarexamen, tandreglering	Yliopisto	1.1.1994.
Sverige	Bevis om specialistkompetens i ortodonti	Socialstyrelsen	1.1.1994.
United Kingdom	Certificate of Completion of specialist training in orthodontics	Competent authority recognised for this purpose	28.1.1980.”;

4) pielikuma 5.4.2. punktu aizstāj ar šādu:

"5.4.2. Veterinārārstu kvalifikāciju apliecinošie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Diploma van dierenarts/Diplôme de docteur en médecine vétérinaire	— De universiteiten/Les universités — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		21.12.1980.
България	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен магистър по специалност Ветеринарна медицина с професионална квалификация Ветеринарен лекар	— Лесотехнически университет София Факултет Ветеринарна медицина — Тракийски университет Стара Загора, Ветеринарно-медицински факултет		1.1.2007.
Česká republika	— Diplom o ukončení studia ve studijním programu veterinární lékařství (doktor veterinární medicíny, MVDr.) — Diplom o ukončení studia ve studijním programu veterinární hygiena a ekologie (doktor veterinární medicíny, MVDr.)	Veterinární fakulta univerzity v České republice		1.5.2004.
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i veterinærmedicin (cand.med. vet.)	Københavns Universitet		21.12.1980.
Deutschland	— Zeugnis über das Ergebnis des Dritten Abschnitts der Tierärztlichen Prüfung und das Gesamtergebnis der Tierärztlichen Prüfung — Zeugnis über das Ergebnis der Tierärztlichen Prüfung und das Gesamtergebnis der Tierärztlichen Prüfung	Der Vorsitzende des Prüfungsausschusses für die Tierärztliche Prüfung einer Universität oder Hochschule		21.12.1980. 1.1.2006.
Eesti	Diplom: täitnud veterinaarmeditsiini õppekava Loomaarstikraad <i>Degree in Veterinary Medicine (DVM)</i>	Eesti Põllumajandusülikool Eesti Maaülikool		1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināšanas dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšanas dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Ελλάς	Πτυχίο Κτηνιατρικής	1. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας		1.1.1981.
España	Título de Licenciado en Veterinaria	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad		1.1.1986.
	Título de Graduado/a en Veterinaria	— El rector de una Universidad		1.1.1986.
France	Diplôme d'Etat de docteur vétérinaire	— L'Institut d'enseignement supérieur et de recherche en alimentation, santé animale, sciences agronomiques et de l'environnement (Vet Agro Sup); — L'Ecole nationale vétérinaire, agroalimentaire et de l'alimentation, Nantes-Atlantique (ONIRIS); — L'Ecole nationale vétérinaire d'Alfort; — L'Ecole nationale vétérinaire de Toulouse.		21.12.1980.
Hrvatska	Diploma "doktor veterinarske medicine/doktorica veterinarske medicine"	Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu		1.7.2013.
Ireland	— Diploma of Bachelor in/of Veterinary Medicine (MVB) — Diploma of Membership of the Royal College of Veterinary Surgeons (MRCVS)			21.12.1980.
Italia	Diploma di laurea in medicina veterinaria	Università	Diploma di abilitazione all'esercizio della medicina veterinaria	1.1.1985.
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Κτηνιάτρου	Κτηνιατρικό Συμβούλιο		1.5.2004.
Latvija	Veterinārārsta diploms	Latvijas Lauksaimniecības universitāte		1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas (veterinārijos gydytojo (DVM))	1. Lietuvos Veterinārijos Akadēmija		1.5.2004.
	2. Magistro diplomas (veterinārinēs medicinos magistro kvalifikacinis laipsnis ir veterinārijos gydytojo profesionāle kvalifikācija)	2. Lietuvos sveikatos mokslu universitetas		
Luxembourg	Diplôme d'Etat de docteur en médecine vétérinaire	Jury d'examen d'Etat		21.12.1980.
Magyarország	Okleveles állatorvos doktor oklevél (dr. vet)	Felsőoktatási intézmény		1.5.2004.
Malta	Ličenzja ta' Kirurgu Veterinarju	Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji		1.5.2004.
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd diergeneeskundig/veeartsenijkundig examen			21.12.1980.
Österreich	— Diplom-Tierarzt — Magister medicinae veterinariae	Universität		1.1.1994.
Polska	Dyplom lekarza weterynarii	1. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 2. Akademia Rolnicza we Wrocławiu ⁽¹⁾ 3. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu ⁽²⁾ 4. Akademia Rolnicza w Lublinie ⁽³⁾ 5. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie ⁽⁴⁾ 6. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie 7. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu ⁽⁶⁾ 8. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie ⁽⁷⁾		1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Portugāli	— Carta de curso de licenciatura em medicina veterinária — Carta de mestrado integrado em medicina veterinária	Universidade		1.1.1986.
Rumānija	Diplomă de licență de doctor medic veterinar	Universități Ministerul Educatiei Nationale ⁽⁵⁾		1.1.2007.
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "doktor veterinarske medicine/doktorica veterinarske medicine"	Univerza	Spričevalo o opravljenem državnem izpitu s področja veterinarstva	1.5.2004.
Slovensko	Vysokoškolský diplom o udelení akademického titulu "doktor veterinárskeho lekárstva" ("MVDr.")	Univerzita		1.5.2004.
Suomi/Finland	Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto/Veterinärmedicine licentiatexamen	Yliopisto		1.1.1994.
Sverige	Veterinärexamen	Sveriges Lantbruksuniversitet		1.1.1994.
United Kingdom	1. Bachelor of Veterinary Science (BVSc) 2. Bachelor of Veterinary Science (BVSc) 3. Bachelor of Veterinary Medicine (Vet MB) 4. Bachelor of Veterinary Medicine and Surgery (BVM&S) 5. Bachelor of Veterinary Medicine and Surgery (BVMS) 6. Bachelor of Veterinary Medicine (BvetMed) 7. Bachelor of Veterinary Medicine and Bachelor of Veterinary Surgery (B.V.M., B.V.S.)	1. University of Bristol 2. University of Liverpool 3. University of Cambridge 4. University of Edinburgh 5. University of Glasgow 6. University of London 7. University of Nottingham		21.12.1980.

⁽¹⁾ Derīgs līdz 2006. gada 22. novembrim.

⁽²⁾ No 2006. gada 23. novembra.

⁽³⁾ Derīgs līdz 2008. gada 10. aprīlim.

⁽⁴⁾ No 2008. gada 11. aprīļa.

⁽⁵⁾ No 2011. gada 10. janvāra.

⁽⁶⁾ No 2011. gada 1. oktobra.

⁽⁷⁾ No 2012. gada 1. oktobra.”;

“5.5.2. Vecmāšu kvalifikāciju apliecinošie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecinošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Diploma van vroedvrouw/Di- plôme d'accoucheuse	— De erkende opleidingsinsti- tuten/Les établissements d'enseignement — De bevoegde Examencom- missie van de Vlaamse Ge- meenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté fran- çaise	Vroedvrouw/ Accoucheuse	23.1.1983.
България	Диплома за висше образование на образователно-квалифика- ционна степен “Бакалавър” с професионална квалификация “Акушерка”	Университет	Акушерка	1.1.2007.
Česká republika	1. Diplom o ukončení studia ve studijním programu ošetřova- vatelství ve studijním oboru porodní asistentka (bakalář, Bc.) 2. Diplom o ukončení studia ve studijním programu porodní asistence ve studijním oboru porodní asistentka (bakalář, Bc.) 3. Diplom o ukončení studia ve studijním oboru diplomova- vaná porodní asistentka (di- plomovaný specialista, DiS.)	1. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 2. Vysoká škola zřízená nebo uznaná státem 3. Vyšší odborná škola zřízená nebo uznaná státem	Porodní asistentka/porodní asistent	1.5.2004.
Danmark	Bevis for uddannelsen til pro- fessionsbachelor i jordemoder- kundskab	Professionshøjskole	Jordemoder	23.1.1983.
Deutschland	Zeugnis über die staatliche Prü- fung für Hebammen und Ent- bindungspfleger	Staatlicher Prüfungsausschuss	— Hebamme — Entbindungspfleger	23.1.1983.
Eesti	Diplom ämmaemanda erialal Ämmaemanda diplom	— Tallinna Meditsiinikool — Tartu Meditsiinikool — Tallinna Tervishoiu Kõrg- kool — Tartu Tervishoiu Kõrgkool	Ämmaemand	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Ελλάς	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πτυχίο Τμήματος Μαιευτικής Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) 2. Πτυχίο του Τμήματος Μαιών της Ανωτέρας Σχολής Στελεχών Υγείας και Κοινων. Πρόνοιας (ΚΑΤΕΕ) 3. Πτυχίο Μαίας Ανωτέρας Σχολής Μαιών 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) 2. ΚΑΤΕΕ Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 3. Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας 	<p>— Μαία</p> <p>— Μαιευτής</p>	23.1.1983.
España	<p>— Título de matrona</p> <p>— Título de matrona</p> <p>— Título de enfermería obstétrica-ginecológica</p>	Ministerio de Educación y Cultura	<p>— Matrona</p> <p>— Asistente obstétrico</p>	1.1.1986.
France	Diplôme de sage-femme	L'Etat	Sage-femme	23.1.1983.
Hrvatska	Svjedodžba "prvostupnik (baccalaureus) primaljstva/sveučilišna prvostupnica (baccalaurea) primaljstva"	<p>— Medicinski fakulteti sveučilišta u Republici Hrvatskoj</p> <p>— Sveučilišta u Republici Hrvatskoj</p> <p>— Veleučilišta i visoke škole u Republici Hrvatskoj</p>	Prvostupnik (baccalaureus) Primaljstva/Prvostupnica (baccalaurea) primaljstva	1.7.2013.
Ireland	<ol style="list-style-type: none"> 1. Certificate in Midwifery ⁽¹⁾ 2. B.Sc. in Midwifery approved by the NMBI ⁽²⁾ 3. Higher/Post-graduate Diploma in Midwifery approved by the NMBI ⁽²⁾ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. An Bórd Altranais (The Nursing Board) [up to 1 October 2012]; Bórd Altranais agus Cnáimhseachais na hÉireann (The Nursing and Midwifery Board of Ireland, NMBI) [from 2 October 2012]. 2. A third-level Institution delivering a Midwifery education programme approved by the NMBI 3. Third-level Institution delivering Higher/Post-graduate Diploma in Midwifery approved by the NMBI 	Registered Midwife (RM)	23.1.1983.
Italia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diploma d'ostetrica ⁽⁴⁾ 2. Laurea in ostetricia ⁽⁵⁾ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Scuole riconosciute dallo Stato ⁽⁴⁾ 2. Università ⁽⁵⁾ 	Ostetrica ⁽⁴⁾	23.1.1983.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Kýpros	Δίπλωμα στο μεταβασικό πρόγραμμα Μαιευτικής	Νοσηλευτική Σχολή	Εγγεγραμμένη Μαία	1.5.2004.
Latvija	Diploms par vecmātes kvalifikācijas iegūšanu	Māsu skolas	Vecmāte	1.5.2004.
Lietuva	<p>1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją, ir profesinės kvalifikacijos pažymėjimas, nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją</p> <p>— Pažymėjimas, liudijantis akušerio profesinę praktiką</p> <p>2. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją, ir profesinės kvalifikacijos pažymėjimas, nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją</p> <p>— Pažymėjimas, liudijantis akušerio profesinę praktiką</p> <p>3. Aukštojo mokslo diplomas (neuniversitetinės studijos), nurodantis suteiktą akušerio profesinę kvalifikaciją</p> <p>4. Bakalauro diplomas (slaugos bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos augytojo profesinė kvalifikacija) Ir Profesinės kvalifikacijos pažymėjimas (akušerio profesinė kvalifikacija)</p> <p>5. Profesinio bakalauro diplomas (slaugos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija) Ir Profesinės kvalifikacijos pažymėjimas (akušerio profesinė kvalifikacija)</p> <p>6. Profesinio bakalauro diplomas (akušerijos profesinio bakalauro kvalifikacinis laipsnis ir akušerio profesinė kvalifikacija)</p>	<p>1. Universitetas</p> <p>2. Kolegija</p> <p>3. Kolegija</p> <p>4. Universitetas</p> <p>5. Kolegija</p> <p>6. Kolegija</p>	Akušeris	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Luxembourg	Diplôme de sage-femme	Ministère de l'éducation nationale, de la formation professionnelle et des sports	Sage-femme	23.1.1983.
Magyarország	1. Szülészni bizonyítvány 2. Szülészni oklevél	1. Iskola/főiskola 2. Felsőoktatási intézmény	Szülészni	1.5.2004.
Malta	Lawrja jew diploma fl- Istudjital-Qwiebel	Universita` ta' Malta	Qabla	1.5.2004.
Nederland	Diploma van verloskundige	Door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport erkende opleidings-instellingen	Verloskundige	23.1.1983.
Österreich	1. Hebammen-Diplom 2. Diplom über den Abschluss des Fachhochschul-Bachelorstudiengangs "Hebamme"	1. — Hebammenakademie — Bundeshebammenlehranstalt 2. Fachhochschulrat	Hebamme	1.1.1994.
Polska	— Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku położnictwo z tytułem "magister położnictwa" — Dyplom ukończenia studiów wyższych zawodowych na kierunku/specjalności położnictwo z tytułem "licencjat położnictwa"	Instytucja prowadząca kształcenie na poziomie wyższym uznana przez właściwe władze (Higher education institution recognised by the competent authorities)	Położna	1.5.2004.
Portugal	1. Diploma de enfermeiro especialista em enfermagem de saúde materna e obstétrica 2. Diploma/carta de curso de estudos superiores especializados em enfermagem de saúde materna e obstétrica 3. Diploma (do curso de pós-licenciatura) de especialização em enfermagem de saúde materna e obstétrica	1. Ecolas de Enfermagem 2. Escolas Superiores de Enfermagem 3. — Escolas Superiores de Enfermagem — Escolas Superiores de Saúde	Enfermeiro especialista em enfermagem de saúde materna e obstétrica	1.1.1986.
România	Diplomă de licență de moașă	Universități	Moașă	1.1.2007.
Slovenija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naslov "diplomirana babica/diplomirani babičar"	1. Univerza 2. Visoka strokovna šola	diplomirana babica/diplomirani babičar	1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Profesionālais nosaukums	Atsauces datums
Slovensko	1. DIPLOM pôrodná asistencia "bakalár" ("Bc.") 2. DIPLOM diplomovaná pôrodná asistentka	1. Vysoká škola/Univerzita 2. Stredná zdravotnícka škola	pôrodná asistentka;	1.5.2004.
Suomi/Finland	1. Kätilön tutkinto/barnmorskeexamen 2. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK)/yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området, barnmorska (YH)	1. Terveystieteiden tutkimuskeskus/hälsöförvårdsläroanstalter 2. Ammattikorkeakoulut/Yrkeshögskolor	Kätilö/Barnmorska	1.1.1994.
Sverige	Barnmorskeexamen	Universitet eller högskola	Barnmorska	1.1.1994.
United Kingdom	A qualification approved by the Nursing and Midwifery Council or its predecessor bodies as attesting to the completion of training as required for midwives by Article 40 and the standard of proficiency as required for registration as a Registered Midwife in its register ⁽³⁾	Education institution approved by the Nursing and Midwifery Council or its predecessor bodies	Registered Midwife	23.1.1983.

⁽¹⁾ Šis kvalifikāciju apliecināošais dokuments dod turētājam tiesības iegūt automātisku kvalifikācijas atzīšanu, ja tas ir izsniegts dalībvalstu pilsoņiem, kuri ieguvuši kvalifikāciju Īrijā.

⁽²⁾ Šī informācija par kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu tika iekļauta, lai nodrošinātu, ka Īrijā apmācītie absolventi varēs saņemt automātisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās Īrijā; šāda reģistrācija nav daļa no kvalifikācijas procesa.

⁽³⁾ Ī informācija par kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu tika iekļauta, lai nodrošinātu, ka Apvienotajā Karalistē apmācītie absolventi varēs saņemt automātisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās; šāda reģistrācija nav daļa no kvalifikācijas procesa.

⁽⁴⁾ Derīgs līdz 2001. gadam.

⁽⁵⁾ No 2001./2002. gada.”;

6) pielikuma 5.6.2. punktu aizstāj ar šādu:

“5.6.2. Farmaceitu kvalifikāciju apliecināšie dokumenti

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Belgique/België/ Belgien	Diploma van apotheker/Diplôme de pharmacien	— De universiteiten/Les universities — De bevoegde Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap/Le Jury compétent d'enseignement de la Communauté française		1.10.1987.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Bulgārija	Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен "Магистър" по "Фармация" с професионална квалификация "Магистър-фармацевт"	Университет		1.1.2007.
Česká republika	Diplom o ukončení studia ve studijním programu farmacie (magistr, Mgr.)	Farmaceutická fakulta univerzity v České republice		1.5.2004.
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.) Bevis for kandidatuddannelsen i farmaci (cand.pharm.)	Det Farmaceutiske Fakultet, Københavns Universitet Syddansk Universitet		1.10.1987.
Deutschland	Zeugnis über die Staatliche Pharmazeutische Prüfung	Zuständige Behörden		1.10.1987.
Eesti	Diplom proviisori õppekava läbimisest Farmaatsiamagister <i>Master of Science in Pharmacy (MSc)</i>	Tartu Ülikool		1.5.2004.
Ελλάς	Άδεια άσκησης φαρμακευτικού επαγγέλματος	— Περιφέρεια – Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση		1.10.1987.
España	Título de Licenciado en Farmacia Título de Graduado/a en Farmacia	— Ministerio de Educación y Cultura — El rector de una Universidad — El rector de una Universidad		1.10.1987. 1.1.1986.
France	— Diplôme d'Etat de pharmacien — Diplôme d'Etat de docteur en pharmacie	Universités		1.10.1987.
Hrvatska	Diploma "magistar farmacije/ magistra farmacije"	— Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu — Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu — Kemijsko-tehnološki fakultet Sveučilišta u Splitu		1.7.2013.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Ireland	1. Certificate of Registered Pharmaceutical Chemist ⁽¹⁾ Certificate of Registration as a Pharmacist ⁽¹⁾ 2. A degree in Pharmacy recognised by the Pharmaceutical Society of Ireland ⁽²⁾	1. Cumann Cógaiseoirí na hÉireann (Pharmaceutical Society of Ireland) 2. Universities delivering degrees in pharmacy recognised by the Pharmaceutical Society of Ireland	2. Notification from the Pharmaceutical Society of Ireland that the person named therein is the holder of a qualification appropriate for practicing as a pharmacist	1.10.1987.
Italia	Diploma o certificato di abilitazione all'esercizio della professione di farmacista ottenuto in seguito ad un esame di Stato	Università		1.11.1993.
Κύπρος	Πιστοποιητικό Εγγραφής Φαρμακοποιού	Συμβούλιο Φαρμακευτικής		1.5.2004.
Latvija	Farmaceita diploms	Universitātes tipa augstskola		1.5.2004.
Lietuva	1. Aukštojo mokslo diplomas, nurodantis suteiktą vaistininko profesinę kvalifikaciją 2. Magistro diplomas (farmacijos magistro kvalifikacinis laipsnis ir vaistininko profesinė kvalifikacija)	Universitetas		1.5.2004.
Luxembourg	Diplôme d'Etat de pharmacien	Jury d'examen d'Etat + visa du ministre de l'éducation nationale		1.10.1987.
Magyarország	Okleveles gyógyszerész oklevél (magister pharmaciae, abbrev: mag. Pharm)	Egyetem		1.5.2004.
Malta	Lawrja fil-farmacija	Universita` ta' Malta		1.5.2004.
Nederland	Getuigschrift van met goed gevolg afgelegd apothekerexamen	Faculteit Farmacie		1.10.1987.
Österreich	Staatliches Apothekerdiplom	Österreichische Apothekerkammer		1.10.1994.
Polska	Dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku farmacja z tytułem magistra	1. Akademia Medyczna 2. Uniwersytet Medyczny 3. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego		1.5.2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināto dokumentu	Kvalifikāciju apliecinotajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces datums
Portugāla	— Licenciatura em Farmácia — Carta de curso de licenciatura em Ciências Farmacêuticas	Instituição de Ensino Superior Universitário		1.10.1987.
	Mestrado Integrado em Ciências Farmacêuticas			1.1.2007.
Rumānija	Diplomă de licență de farmacist Diploma de licență și master ⁽⁵⁾	Universități Ministerul Educației Nationale		1.1.2007.
Slovēnija	Diploma, s katero se podeljuje strokovni naziv "magister farmacije/magistra farmacije"	Univerza	Potrđilo o opravljenem strokovnem izpitu za poklic magister farmacije/magistra farmacije	1.5.2004.
Slovēnija	DIPLOM farmácia magister ("Mgr.")	Univerzita		1.5.2004.
Suomi/Finland	Proviisorin tutkinto/Provisorexamen	Yliopisto		1.10.1994.
Sverige	Apotekarexamen	Universitet och högskolor		1.10.1994.
United Kingdom	1. Certificate of Registered Pharmacist ⁽³⁾ 2. A degree in pharmacy approved by either the General Pharmaceutical Council (formerly Royal Pharmaceutical Society of Great Britain) or the Pharmaceutical Society of Northern Ireland ⁽⁴⁾	Universities delivering pharmacy degrees approved by the General Pharmaceutical Council (formerly Royal Pharmaceutical Society of Great Britain) or the Pharmaceutical Society of Northern Ireland	Notification from the General Pharmaceutical Council or Pharmaceutical Society of Northern Ireland confirming successful completion of the approved pharmacy degree, 12 months practical training and a pass of the registration assessment.	1.10.1987.

⁽¹⁾ Šis kvalifikāciju apliecinātais dokuments dod turētājam tiesības iegūt automatisku kvalifikācijas atzīšanu, ja tas ir izsniegts dalībvalstu pilsoņiem, kuri ieguvuši kvalifikāciju Īrijā.

⁽²⁾ Šī informācija par kvalifikāciju apliecināto dokumentu tika iekļauta, lai nodrošinātu, ka Īrijā apmācītie absolventi varēs saņemt automatisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās Īrijā. Šādos gadījumos pievienotais sertifikāts apliecina, ka ir izpildītas visas kvalifikācijas prasības.

⁽³⁾ Šis kvalifikāciju apliecinātais dokuments dod turētājam tiesības iegūt automatisku kvalifikācijas atzīšanu, ja tas ir izsniegts dalībvalstu pilsoņiem, kuri ieguvuši kvalifikāciju Apvienotajā Karalistē.

⁽⁴⁾ Šī informācija par kvalifikāciju apliecināto dokumentu tika iekļauta, lai nodrošinātu, ka Apvienotajā Karalistē apmācītie absolventi varēs saņemt automatisku atzīšanu bez faktiskas reģistrēšanās. Šādos gadījumos pievienotais sertifikāts apliecina, ka ir izpildītas visas kvalifikācijas prasības.

⁽⁵⁾ No 2011. gada 10. janvāra.”;

7) pielikuma 5.7.1. punktu aizstāj ar šādu:

“5.7.1. *Arhitektu kvalifikāciju apliecināšie dokumenti, ko atzīst saskaņā ar 46. pantu*

Valsts	Kvalifikāciju apliecināošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads	
Belgique/België/ Belgien	1. Architect/Architecte	1. Nationale hogescholen voor architectuur/Ecoles nationales supérieures d'architecture	Certificat de stage délivré par l'Ordre des Architectes/Stagegetuigschrift afgeleverd door de Orde van Architecten	1988./1989.	
	2. Architect/Architecte	2. Hogere-architectuur-instituten/Instituts supérieurs d'architecture			
	3. Architect/Architecte	3. Provinciaal Hoger Instituut voor Architectuur te Hasselt/Ecole provinciale supérieure d'architecture de Hasselt			
	4. Architect/Architecte	4. Koninklijke Academies voor Schone Kunsten/Académies royales des Beaux-Arts			
	5. Architect/Architecte	5. Sint-Lucasscholen/Ecoles Saint-Luc			
	6. Burgerlijke ingenieur-architect/Ingénieur Civil Architecte	6. — Faculteiten Toegepaste Wetenschappen van de Universiteiten/Facultés des sciences appliquées des universités — “Faculté Polytechnique” van Mons			
	7. Burgerlijk Ingenieur- Architect (Ir. Arch.)	7. K.U. Leuven, faculteit ingenieurswetenschappen			2004./2005.
	8. Burgerlijk Ingenieur- Architect (Ir. Arch.)	8. Vrije Universiteit Brussel, faculteit ingenieurswetenschappen			2004./2005.
	9. Master Ingénieur Civil Architecte, à finalité spécialisée	9. Faculté Polytechnique de Mons			2008./2009.
България	Магистър-Специалност архитектура	— Университет по архитектура, строителство и геодезия – София, Архитектурен факултет	Свидетелство, издадено от компетентната Камара на архитектите, удостоверяващо изпълнението на предпоставките, необходими за регистрация като архитект с пълна проектантска правоспособност в регистъра на архитектите	2010./2011.	
		— Варненски свободен университет “Черноризец Храбър”, Варна, Архитектурен факултет		2007./2008.	
		— Висше строително училище “Любен Каравелов”, Архитектурен факултет		2009./2010.	

Valsts	Kvalifikāciju apliecināšanas dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšanas dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads	
Česká republika	Architektura a urbanismus	— Fakulta architektury, České vysoké učení technické (ČVUT) v Praze — Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury	Osvědčení o splnění kvalifikačních požadavků pro samostatný výkon profese architekta vydané Českou komorou architektů	2007./2008.	
	Inženýr architekt (Ing.Arch.)	— Technická univerzita v Liberci, Fakulta umění a architektury			
	Magistr umění v oboru architektura (MgA.)	— Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze			
	Magistr umění v oboru Architektonická tvorba, MgA	— Akademie výtvarných umění v Praze		2007./2008.	
Danmark	Bevis for kandidatuddannelsen i arkitektur (cand.arch.)	— Kunstakademiets Arkitektkskole i København — Arkitektkskolen i Århus		1988./1989.	
Deutschland	Diplom-Ingenieur,	— Universitäten (Architektur/Hochbau)	Bescheinigung einer zuständigen Architektenkammer über die Erfüllung der Qualifikationsvoraussetzungen im Hinblick auf eine Eintragung in die Architektenliste	1988./1989.	
	Diplom-Ingenieur Univ.	— Technische Hochschulen (Architektur/Hochbau) — Technische Universitäten (Architektur/Hochbau) — Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau) — Hochschulen für bildende Künste — Hochschulen für Künste			
	Diplom-Ingenieur, Diplom-Ingenieur FH	— Fachhochschulen (Architektur/Hochbau) — Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau) bei entsprechenden Fachhochschulstudiengängen			
	Master of Arts – M.A.	— Hochschule Bremen – University of applied Sciences, Fakultät Architektur, Bau und Umwelt – School of Architecture Bremen — Fachhochschule Münster (University of Applied Sciences) – Muenster School of Architecture — Georg-Simon-Ohm-Hochschule Nürnberg Fakultät Architektur — Hochschule Anhalt (University of Applied Sciences) Fachbereich Architektur, Facility Management und Geoinformation			2003./2004.
					2000./2001.
					2005./2006.
			2010./2011.		

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		— Hochschule Regensburg (University of Applied Sciences), Fakultät für Architektur		2007./2008.
		— Technische Universität München, Fakultät für Architektur		2009./2010.
		— Hochschule Lausitz, Studiengang Architektur, Fakultät für Bauen "seit Juli 2013: Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg"		2009./2010.
		— Fachhochschule Lübeck, University of Applied Sciences, Fachbereich Bauwesen		2004./2005.
		— Fachhochschule für Technik und Wirtschaft Dresden, Fakultät Bauingenieurwesen/Architektur		2005./2006.
		— Fachhochschule Erfurt/University of Applied Sciences		2006./2007.
		— Hochschule Augsburg/Augsburg University of Applied Sciences		2005./2006.
		— Hochschule Koblenz, Fachbereich Bauwesen		2004./2005.
		— Hochschule München/Fakultät für Architektur		2005./2006.
		— Hochschule für Technik Stuttgart, Fakultät Architektur und Gestaltung		2005./2006.
		— SRH Hochschule Heidelberg		2013./2014.
		— Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, Fachbereich Architektur		2006./2007.
		— Hochschule Konstanz Technik, Wirtschaft und Gestaltung (HTWG)		2014./2015.
	Master of Arts (in Kombination mit einem Bachelorabschluss in Architektur)	Hochschule Trier Fachbereich Gestaltung – Fachrichtung Architektur		2007./2008.
	Master of Engineering (in Kombination mit einem Bachelorabschluss in Engineering)	Technische Hochschule Mittelhessen (University of Applied Sciences) Fachbereich Bauwesen		2010./2011.
	Bachelor of Arts – B.A.	— Hochschule Anhalt (University of Applied Sciences) Fachbereich Architektur, Facility Management und Geoinformation		2010./2011.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Bachelor of Sciences (B.Sc.)	<ul style="list-style-type: none"> — Technische Universität München, Fakultät für Architektur — Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft, Bonn — Hochschule Konstanz Technik, Wirtschaft und Gestaltung (HTWG) 		<p>2009./2010.</p> <p>2007./2008.</p> <p>2014./2015.</p>
	Master of Science	<ul style="list-style-type: none"> Hochschule Bochum, Fachbereich Architektur — Universität Stuttgart, Fakultät 1: Architektur und Stadtplanung — Leibniz Universität Hannover, Fakultät für Architektur und Landschaft — Fachhochschule Aachen, Fachbereich Architektur 		<p>2003./2004.</p> <p>2009./2010.</p> <p>2011./2012.</p> <p>2009./2010.</p>
	Master of Science (M.Sc.) in Kombination mit dem Bachelor of Science (B.Sc.)	<ul style="list-style-type: none"> — Bauhaus-Universität Weimar — Bauhaus-Universität Weimar, Fakultät Architektur — Bauhaus-Universität Weimar, Fakultät Architektur und Urbanistik 		<p>2005./2006.</p> <p>2008./2009.</p> <p>2013./2014.</p>
Eesti	Arhitektuurimagister	Eesti Kunstiakadeemia		2006./2007.
Ελλάς	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα – Μηχανικού	<ul style="list-style-type: none"> — Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), τμήμα αρχιτεκτόνων – μηχανικών — Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), τμήμα αρχιτεκτόνων – μηχανικών της Πολυτεχνικής σχολής — Πανεπιστήμιο Πατρών, τμήμα αρχιτεκτόνων – μηχανικών της Πολυτεχνικής σχολής — Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών — Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών 	Βεβαίωση που χορηγεί το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) και η οποία επιτρέπει την άσκηση δραστηριοτήτων στον τομέα της αρχιτεκτονικής	<p>1988./1989.</p> <p>2003./2004.</p> <p>1999./2000.</p> <p>1999./2000.</p> <p>2004./2005.</p>

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
Espanja	Título oficial de arquitecto	<p>Rectores de las universidades enumeradas a continuación:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Universidad politécnica de Cataluña, escuelas técnicas superiores de arquitectura de Barcelona o del Vallès — Universidad politécnica de Madrid, escuela técnica superior de arquitectura de Madrid — Escuela de Arquitectura de la Universidad de Las Palmas de Gran Canaria — Universidad politécnica de Valencia, escuela técnica superior de arquitectura de Valencia — Universidad de Sevilla, escuela técnica superior de arquitectura de Sevilla — Universidad de Valladolid, escuela técnica superior de arquitectura de Valladolid — Universidad de Santiago de Compostela, escuela técnica superior de arquitectura de La Coruña — Universidad del País Vasco, escuela técnica superior de arquitectura de San Sebastián — Universidad de Navarra, escuela técnica superior de arquitectura de Pamplona — Universidad de A Coruña — Universidad de Granada, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Granada. — Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante — Universidad Europea de Madrid — Universidad Ramón Llull, escuela técnica superior de arquitectura de La Salle — Universidad politécnica de Cataluña, escuela técnica superior de arquitectura de Barcelona 		<p>1988./1989.</p> <p>1991./1992.</p> <p>1994./1995.</p> <p>1997./1998.</p> <p>1998./1999.</p> <p>1999./2000.</p>

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		<ul style="list-style-type: none"> — Universidad Alfonso X El Sabio, centro politécnico superior de Villanueva de la Cañada — Universidad de Alcalá (Escuela de Arquitectura) — Universidad Internacional de Cataluña, Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad S.E.K. de Segovia, centro de estudios integrados de arquitectura de Segovia — Universidad Camilo José Cela de Madrid — Universidad San Pablo CEU — Universidad CEU Cardenal Herrera, Valencia-Escuela Superior de Enseñanzas Técnicas — Universidad Rovira i Virgili — Universidad de Málaga. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Girona. Escuela Politécnica Superior — Universidad Pontificia de Salamanca — Universidad Francisco de Vitoria — IE Universidad. Escuela Técnica Superior de Estudios Integrados de Arquitectura — IE Universidad, Escuela Técnica Superior de Estudios Integrados de Arquitectura — Universidad de Zaragoza. Escuela de Ingeniería y Arquitectura — Universidad Europea de Madrid — Universitat Internacional de Catalunya — Universidad San Jorge (Zaragoza) — Universidad de Navarra — Universidad de Girona. Escuela Politécnica Superior — Universitat Ramon Llull, la Salle 		<p>2000./2001.</p> <p>2001./2002.</p> <p>2002./2003.</p> <p>2005./2006.</p> <p>2006./2007.</p> <p>2009./2010.</p> <p>2008./2009.</p> <p>2009./2010.</p>
	Título de Graduado/a en Arquitectura			

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		<ul style="list-style-type: none"> — Universidad San Pablo CEU – Madrid — Universitat Politècnica de València — Universidad de A Coruña. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de A Coruña — Universidad Rovira i Virgili — Universidad Cardenal Herrera CEU — Universidad Francisco de Vitoria — Universidad de Málaga. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Las Palmas de Gran Canaria. Escuela de Arquitectura — Universidad de Castilla La Mancha. Escuela de Arquitectura — Universidad Camilo José Cela de Madrid — Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante — Universidad de Sevilla, escuela técnica superior de arquitectura de Sevilla — Universitat Politècnica de Catalunya 		2010./2011.
	Graduado en fundamentos de la arquitectura + Máster en Arquitectura	<ul style="list-style-type: none"> — Universidad Politécnica de Madrid. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Madrid — Universidad Antonio de Nebrija — Universidad de Zaragoza, Escuela de Ingeniería y Arquitectura — Escuela Técnica Superior de Arquitectura – Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea — Universidad Europea de Madrid 		2010./2011. 2011./2012.
		<ul style="list-style-type: none"> — Universidad Politécnica de Valencia. Escuela Técnica Superior de Arquitectura — Universidad de Alicante, escuela politécnica superior de Alicante 		2014./2015.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinātajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		<ul style="list-style-type: none"> — Universidad de Alcalá de Henares. Escuela Politécnica de Alcalá de Henares — Universidad de A Coruña. Escuela Técnica Superior de Arquitectura de A Coruña — Universidad Cardenal Herrera CEU — Universidad Europea de Valencia — Universidad Europea de Canarias 		<p>2015./2016.</p> <p>2016./2017.</p> <p>2013./2014.</p> <p>2012./2013.</p>
France	<p>1. Diplôme d'architecte DPLG, y compris dans le cadre de la formation professionnelle continue et de la promotion sociale.</p> <p>2. Diplôme d'architecte ESA</p> <p>3. Diplôme d'architecte ENSAIS</p> <p>4. Diplôme d'Etat d'architecte (DEA)</p>	<p>1. Le ministre chargé de l'architecture</p> <p>2. Ecole spéciale d'architecture de Paris</p> <p>3. Ecole nationale supérieure des arts et industries de Strasbourg, section architecture</p> <p>4. Ecole Nationale Supérieure d'Architecture et de Paysage de Bordeaux (Ministère chargé de l'architecture et Ministère chargé de l'enseignement supérieur)</p> <p>Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Bretagne (Ministère chargé de l'architecture et Ministère chargé de l'enseignement supérieur)</p> <p>Ecole nationale supérieure d'architecture de Clermont-Ferrand (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)</p> <p>Ecole nationale supérieure d'architecture de Grenoble (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)</p> <p>Ecole nationale supérieure d'architecture et de paysage de Lille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)</p>	<p>Habilitation de l'architecte diplômé d'Etat à l'exercice de la maîtrise d'œuvre en son nom propre (HMONP) (Ministère chargé de l'architecture)</p>	<p>1988./1989.</p> <p>2005./2006.</p> <p>2005./2006.</p> <p>2004./2005.</p> <p>2004./2005.</p> <p>2004./2005.</p>

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Lyon (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marne La Vallée (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marseille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005./2006.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Montpellier (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nancy (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nantes (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005./2006.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Normandie (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris-Belleville (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005./2006.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris-La Villette (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris Malaquais (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005./2006.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Paris Val-de-Seine (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Saint-Etienne (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Strasbourg (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2005./2006.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Toulouse (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Versailles (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2004./2005.
	Diplôme d'Etat d'architecte (DEA), dans le cadre de la formation professionnelle continue	Ecole nationale supérieure d'architecture de Lyon (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Marseille (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Montpellier (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Nantes (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.
		Ecole nationale supérieure d'architecture de Strasbourg (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)		2006./2007.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinotajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	5. Diplôme d'études de l'école spéciale d'architecture Grade 2 équivalent au diplôme d'Etat d'architecte	5. Ecole spéciale d'architecture (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Diplôme d'architecte de l'ESA habilitant à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre, équivalent à l'habilitation de l'architecte diplômé d'Etat à l'exercice de la maîtrise d'œuvre en son nom propre, reconnu par le Ministère chargé de l'architecture	2006./2007.
	6. Diplôme d'architecte INSA de Strasbourg équivalent au diplôme d'Etat d'architecte conférant le grade de master (parcours architecte)	6. Institut national des sciences appliquées de Strasbourg (INSA) (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Habilitation de l'architecte de l'INSA à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre équivalent à l'HMONP, reconnue par le ministère chargé de l'architecture	2005./2006.
	Diplôme d'architecte INSA de Strasbourg équivalent au diplôme d'Etat d'architecte conférant le grade de master (parcours d'architecte pour ingénieur)	Institut national des sciences appliquées de Strasbourg (INSA) (Ministère chargé de l'architecture et ministère chargé de l'enseignement supérieur)	Habilitation de l'architecte de l'INSA à exercer la maîtrise d'œuvre en son nom propre équivalent à l'HMONP, délivrée par le ministère chargé de l'architecture	2005./2006.
Hrvatska	Magistar/Magistrice inženjer/inženjerka arhitekture i urbanizma	Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet	Diploma; Dopunska isprava o studiju; Potvrda HKA da podnositelj zahtjeva ispunjava kvalifikacijske uvjete	2005./2006.
	Magistar/magistra inženjer/inženjerka arhitekture	Sveučilišteu Splitu – Gakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije	Potvrda Hrvatske komore arhitekata da podnositelj zahtjeva zadovoljava uvijete za upis u komoru.	2016./2017.
Ireland	1. Degree of Bachelor of Architecture (B.Arch. NUI)	1. National University of Ireland to architecture graduates of University College Dublin	Certificate of fulfilment of qualifications requirements for professional recognition as an architect in Ireland issued by the Royal Institute of Architects of Ireland (RIAI)	1988./1989.
	2. Degree of Bachelor of Architecture (B.Arch.) (Previously, until 2002 – Degree standard diploma in architecture (Dip. Arch))	2. Dublin Institute of Technology, Bolton Street, Dublin (College of Technology, Bolton Street, Dublin)		
	3. Certificate of associateship (ARIAI)	3. Royal Institute of Architects of Ireland		
	4. Certificate of membership (MRIA)	4. Royal Institute of Architects of Ireland		
	5. Degree of Bachelor of Architecture (Honours) (B.Arch. (Hons) UL)	5. University of Limerick		2005./2006.
	6. Degree of Bachelor of Architecture (Honours) (B.Arch. (Hons) WIT)	6. Waterford Institute of Technology		2005./2006.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
Italia ⁽¹⁾	Laurea in architettura	<ul style="list-style-type: none"> — Università di Camerino — Università di Catania – Sede di Siracusa — Università di Chieti — Università di Ferrara — Università di Firenze — Università di Genova — Università di Napoli Federico II — Università di Napoli II — Università di Palermo — Università di Parma — Università di Reggio Calabria — Università di Roma “La Sapienza” — Università di Roma III — Università di Trieste — Politecnico di Bari — Politecnico di Milano — Politecnico di Torino — Istituto universitario di architettura di Venezia — Università degli Studi “Mediterranea” di Reggio Calabria 	Diploma di abilitazione all'esercizio indipendente della professione che viene rilasciato dal ministero della Pubblica Istruzione (ora Ministero dell'istruzione, dell'università e della ricerca) dopo che il candidato ha sostenuto con esito positivo l'esame di Stato davanti ad una commissione competente	1988./1989.
	Laurea in ingegneria edile – architettura	<ul style="list-style-type: none"> — Università dell'Aquila — Università di Pavia — Università di Roma “La Sapienza” 		2000./2001. 1998./1999.
	Laurea specialistica in ingegneria edile – architettura	<ul style="list-style-type: none"> — Università dell'Aquila — Università di Pavia — Università di Roma “La Sapienza” — Università di Ancona — Università di Basilicata – Potenza — Università di Pisa — Università di Bologna — Università di Catania 		2000./2001.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Laurea magistrale in ingegneria edile – architettura	— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
		— Università di Napoli Federico II		
		— Università di Roma – Tor Vergata		
		— Università di Trento		
		— Politecnico di Bari		
		— Politecnico di Milano		
		— Università degli studi di Brescia		2001./2002.
		— Università degli Studi di Cagliari		
		— Università Politecnica delle Marche		2002./2003.
		— Università degli studi della Calabria		2003./2004.
		— Università degli studi di Salerno		2005./2006.
		— Università dell'Aquila		2004./2005.
		— Università di Pavia		
		— Università di Roma “La Sapienza”		
		— Università di Pisa		
		— Università di Bologna		
		— Università di Catania		
		— Università di Genova		
		— Università di Palermo		
	— Università di Napoli Federico II			
	— Università di Roma – Tor Vergata			
	— Università di Trento			
	— Politecnico di Bari			
	— Politecnico di Milano			
	— Università degli studi di Salerno		2010./2011.	
	— Università degli studi della Calabria		2004./2005.	

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Laurea specialistica quinquennale in Architettura	— Università degli studi di Brescia — Università Politecnica delle Marche — Università degli Studi di Perugia — Università degli Studi di Padova — Università degli Studi di Genova — Prima Facoltà di Architettura dell'Università di Roma "La Sapienza" — Università di Ferrara — Università di Genova — Università di Palermo — Politecnico di Milano — Politecnico di Bari — Università di Firenze		2004./2005. 2004./2005. 2006./2007. 2008./2009. 2014./2015. 1998./1999. 1999./2000.
	Laurea magistrale quinquennale in Architettura	— Prima Facoltà di Architettura dell'Università di Roma "La Sapienza" — Università di Ferrara — Università di Genova — Università di Palermo — Politecnico di Bari — Università di Firenze		2001./2002. 2004./2005.
	Laurea specialistica in architettura (Progettazione architettonica)	— Università di Roma Tre Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2001./2002. 2005./2006.
	Laurea magistrale in architettura (Progettazione architettonica)	Università di Roma Tre		2004./2005.
	Laurea specialistica in Architettura	— Università di Napoli II — Politecnico di Milano II — Facoltà di architettura dell'Università degli Studi G. D'Annunzio di Chieti-Pescara — Facoltà di architettura, Pianificazione e Ambiente del Politecnico di Milano — Facoltà di Architettura dell'Università degli studi di Trieste		2001./2002.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		<ul style="list-style-type: none"> — Facoltà di Architettura di Siracusa, Università di Catania — Facoltà di architettura, Università degli Studi di Parma — Facoltà di Architettura, Università di Bologna — Università IUAV di Venezia — Politecnico di Torino — Facoltà di Architettura Valle Giulia, Università degli Studi di Roma "La Sapienza" — Università degli Studi di Camerino — Università di Napoli Federico II — Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria — Università degli Studi di Sassari — Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria 		2002./2003.
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione Urbanistica)	— Università di Napoli Federico II		2004./2005.
	Laurea Specialistica in Progettazione dell'Architettura	— Università di Firenze		2005./2006.
	Laurea magistrale in Architettura	<ul style="list-style-type: none"> — Politecnico di Milano II — Università di Napoli II — Università di Napoli Federico II — Facoltà di architettura dell'Università degli Studi G. D'Annunzio di Chieti-Pescara — Facoltà di architettura, Pianificazione e Ambiente del Politecnico di Milano — Università IUAV di Venezia — Facoltà di Architettura, Università di Bologna — Facoltà di Architettura di Siracusa, Università di Catania — Facoltà di architettura, Università degli Studi di Parma — Facoltà di architettura dell'Università degli Studi di Trieste — Università degli Studi di Trieste — Università degli Studi di Camerino 		2001./2002.
				2004./2005.
				2005./2006.
				2005./2006.
				2014./2015.
				2006./2007.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		— Università degli Studi di Enna "Kore"		2004./2005.
		— Università degli Studi di Firenze		2008./2009.
		— Università degli Studi di Cagliari		
		— Università degli Studi di Udine		2009./2010.
		— Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria		
		— Università degli Studi di Sassari		2010./2011.
		— Università degli Studi della Basilicata		
		— Università degli Studi di Genova		2014./2015.
	Laurea specialistica in architettura -progettazione architettonica e urbana	Facoltà "Ludovico Quaroni" dell'Università degli Studi "La Sapienza" di Roma		2000./2001.
	Laurea Magistrale in architettura -progettazione architettonica e urbana	Facoltà "Ludovico Quaroni" dell'Università degli Studi "La Sapienza" di Roma		2004./2005.
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione Urbana)	Università di Roma Tre		2001./2002.
	Laurea Magistrale in Architettura (Progettazione Urbana)	Università di Roma Tre		2004./2005.
	Laurea Specialistica in Architettura (Progettazione urbana e territoriale)	Politecnico di Torino		2002./2003.
	Laurea Specialistica in architettura (Architettura delle costruzioni)	Politecnico di Milano (Facoltà di Architettura civile)		2001./2002.
	Laurea magistrale in architettura (Architettura delle costruzioni)	Politecnico di Milano (Facoltà di Architettura civile)		2004./2005.
	Laurea Specialistica Architettura delle Costruzioni	Università degli Studi di Cagliari		2005./2006.
	Laurea Specialistica in Architettura (Restauro)	— Facoltà di architettura di Valle Giulia dell'Università degli Studi "La Sapienza" di Roma		2004./2005.
		— Università degli Studi di Roma Tre – Facoltà di Architettura		2001./2002.
		— Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2005./2006.

Valsts	Kvalifikāciju apliecināšanas dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšanas dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Laurea Magistrale in Architettura (Restauro)	— Facoltà di architettura di Valle Giulia dell'Università degli Studi "La Sapienza" di Roma — Università degli Studi di Roma Tre – Facoltà di Architettura — Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2004./2005. 2009./2010. 2004./2005.
	Laurea Specialista in Architettura (costruzione)	Politecnico di Torino		2002./2003.
	Laurea Specialistica in Architettura (Restauro e Valorizzazione)	Politecnico di Torino		2005./2006.
	Laurea Specialistica in Architettura (Ambiente e Paesaggio)	Politecnico di Torino		2005./2006.
	Laurea Specialistica in Architettura (Nuove Qualità delle Costruzioni e dei Contesti)	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2007./2008.
	Laurea Magistrale in Architettura e Ingegneria Edile	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2009./2010.
	Laurea Magistrale in Architettura e Progetto dell'Ambiente Urbano	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2009./2010.
	Laurea Magistrale in Architettura – Progettazione degli Interni e per l'Autonomia	Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli" (Seconda Università degli Studi di Napoli) ⁽²⁾		2011./2012.
	Laurea Magistrale in Architettura – Progettazione architettonica	Università degli Studi di Napoli "Federico II" — Politecnico di Torino		2004./2005. 2013./2014.
	Laurea Magistrale in Architettura e Città, Valutazione e progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2004./2005.
	Laurea Specialistica in Architettura e Città, Valutazione e progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2007./2008.
	Laurea Magistrale in Architettura – Arredamento e Progetto	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2008./2009.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Laurea Magistrale in Architettura Manutenzione e Gestione	Università degli Studi di Napoli "Federico II"		2008./2009.
	Laurea Magistrale in Architettura Costruzione Città	Politecnico di Torino		2010./2011.
	Laurea Magistrale in Architettura per il Progetto Sostenibile	Politecnico di Torino		2010./2011.
	Laurea Magistrale in Architettura per il Restauro e la Valorizzazione del Patrimonio	Politecnico di Torino		2010./2011.
	Laurea Magistrale Architettura per la Sostenibilità	Politecnico di Torino		2010./2011.
	Laurea Magistrale Architettura per l'Ambiente Costruito	Politecnico di Torino		2010./2011.
	Laurea Magistrale in Architettura e Culture del Progetto	Università IUAV di Venezia		2013./2014.
	Laurea Magistrale in Architettura e Innovazione	Università IUAV di Venezia		2013./2014.
	Laurea Magistrale in Architettura per il Nuovo e l'Antico	Università IUAV di Venezia		2013./2014.
	Laurea Magistrale in Architettura – Restauro	Università degli Studi "Mediterranea" di Reggio Calabria		2013./2014.
Κύπρος	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα – Μηχανικού στην αρχιτεκτονική	— Πανεπιστήμιο Κύπρου	Βεβαίωση που εκδίδεται από το Επιστημονικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ) η οποία επιτρέπει την άσκηση δραστηριοτήτων στον τομέα της αρχιτεκτονικής	2005./2006.
	Professional Diploma in Architecture	— University of Nicosia		2006./2007.
	Δίπλωμα Αρχιτεκτονικής (5 έτη)	— Frederick University, Σχολή Αρχιτεκτονικής, Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Frederick		2008./2009.
	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού (5 ετούς φοίτησης)	— Frederick University, Σχολή Αρχιτεκτονικής, Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Frederick		2008./2009.
	Δίπλωμα Αρχιτέκτονα Μηχανικού (5 ετούς φοίτησης)	Frederick University, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Frederick		2014./2015.
Latvija	Arhitekta diploms	Rīgas Tehniskā universitāte	Latvijas Arhitektu savienības sertificēšanas centra Arhitekta prakses sertifikāts	2007./2008.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
Lietuva	Bakalaura diplomas (Arhitektūros bakalauras) Magistro diplomas (Arhitektūros magistras)	— Kauno tehnoloģijas universitāte — Vilniaus Gedimino technikos universitāte — Vilniaus dailēs akadēmija — Kauno tehnoloģijas universitāte — Vilniaus Gedimino technikos universitāte — Vilniaus dailēs akadēmija	Architekto kvalifikācijas atestāts (Atestotas arhitekta)	2007./2008.
Magyarország	Okleveles építészmérnök MSc Okleveles építészmérnök Okleveles építészmérnök	— Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem – Építészmérnöki Kar — Széchenyi István Egyetem, Győr – Műszaki Tudományi Kar — Pécsi Tudományegyetem – Pollock Mihály Műszaki Kar	A területi illetékes építész-kamara hatósági bizonyítványa a szakmagyakorlási jogosultságról.	2007./2008. 2007./2008. 2007./2008.
Malta	Degree in Bachelor of Engineering and Architecture (Hons)	Universita' ta' Malta	Warrant b'titlu ta' "Perit" mahrug mill-Bord tal-Warrant	2007./2008.
Nederland	1. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, afstudeerrichting architectuur 2. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, differentiatie architectuur en urbanistiek 3. Het getuigschrift hoger beroepsonderwijs, op grond van het met goed gevolg afgelegde examen verbonden aan de opleiding van de tweede fase voor beroepen op het terrein van de architectuur, afgegeven door de betrokken examencommissies van respectievelijk:	1. Technische Universiteit te Delft 2. Technische Universiteit te Eindhoven	Verklaring van de Stichting Bureau Architectenregister die bevestigt dat de opleiding voldoet aan de normen van artikel 46. No 2014./2015. gada: Verklaring van Bureau Architectenregister die bevestigt dat aan de eisen voor de beroepskwalificatie van architect is voldaan	1988./1989. 1988./1989.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	<ul style="list-style-type: none"> — de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten te Amsterdam — de Hogeschool Rotterdam en omstreken te Rotterdam — de Hogeschool Katholieke Leergangen te Tilburg — de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem — de Rijkshogeschool Groningen te Groningen — de Hogeschool Maastricht te Maastricht 			
	4. Master of Science in Architecture, Urbanism & Building Sciences variant Architecture	4. Technische Universiteit Delft Faculteit Bouwkunde		2003./2004.
	— Master of Science in Architecture, Building and Planning (specialisatie: Architecture)	Technische Universiteit Eindhoven		2002./2003.
	Master of Architecture	ArtEZ hogeschool voor de kunsten/ ArtEZ Academie van Bouwkunst		2003./2004.
		Amsterdamse Hogeschool van de Kunsten/Academie van Bouwkunst Amsterdam		2003./2004.
		Hanze Hogeschool Groningen/Academie van Bouwkunst Groningen		2003./2004.
		Hogeschool Rotterdam/Rotterdamse Academie van Bouwkunst		2003./2004.
		Fontys Hogeschool voor de Kunsten/ Academie voor Architectuur en Stedenbouw in Tilburg		2003./2004.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšanai dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
Österreich	1. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	1. Technische Universität Graz (Erzherzog-Johann-Universität Graz)	Bescheinigung des Bundesministers für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft über die Erfüllung der Voraussetzung für die Eintragung in die Architektenkammer/Bescheinigung einer Bezirksverwaltungsbehörde über die Ausbildung oder Befähigung, die zur Ausübung des Baumeistergewerbes (Berechtigung für Hochbauplanung) berechtigt	1998./1999.
	2. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	2. Technische Universität Wien		
	3. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	3. Universität Innsbruck (Leopold-Franzens-Universität Innsbruck)		
	4. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	4. Universität für Angewandte Kunst in Wien		
	5. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	5. Akademie der Bildenden Künste in Wien		
	6. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	6. Universität für künstlerische und industrielle Gestaltung in Linz		
	7. Bachelor of Science in Engineering (BSc) (aufgrund eines Bachelorstudiums), Dipl.-Ingenieur/in (Dipl.-Ing. oder DI) für technisch-wissenschaftlich Berufe (aufgrund eines Bachelor- und eines Masterstudiums entspricht MSc)	7. Fachhochschule Kärnten		2004./2005.
	8. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	8. Universität Innsbruck (Leopold-Franzens-Universität Innsbruck)		2008./2009.
	9. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	9. Technische Universität Graz (Erzherzog-Johann-Universität Graz)		2008./2009.
	10. Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing.	10. Technische Universität Wien		2006./2007.
	11. Master of Architecture (MArch) (aufgrund eines Bachelor- und eines Masterstudiums entspricht MSc)	11. Universität für künstlerische und industrielle Gestaltung Linz		2008./2009.
		11. Akademie der bildenden Künste Wien		2008./2009.
12. Masterstudium der Architektur	12. Universität für angewandte Kunst Wien	2011./2012.		

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinotajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	13. BA-Studiengang Bauplanung u. Bauwirtschaft Studienzweig Architektur u. MA-Studiengang Architektur	13. Fachhochschule Joanneum Graz		2015./2016.
	14. Bachelorstudiengang "Green Building" und Masterstudiengang "Architektur – Green Building"	14. Fachhochschule Campus Wien		2016./2017.
Polska	magister inżynier architekt (mgr inż. arch.)	— Politechnika Białostocka — Politechnika Gdańska — Politechnika Łódzka — Politechnika Śląska — Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie — Politechnika Warszawska — Politechnika Krakowska — Politechnika Wrocławska	Zaświadczenie o członkostwie w okręgowej izbie architektów/Zaświadczenie Krajowej Rady Izby Architektów RP potwierdzające posiadanie kwalifikacji do wykonywania zawodu architekta zgodnych z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa Unii Europejskiej osoby nie będącej członkiem Izby	2007./2008.
	dypłom ukończenia studiów wyższych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra inżyniera architekta	— Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie — Politechnika Lubelska — Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy		2003./2004. 2011./2012. 2008./2009. 2011./2012.
	dypłom studiów wyższych potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra inżyniera architekta	— Politechnika Poznańska — Uniwersytet Zielonogórski Politechnika Świętokrzyska		2007./2008. 2008./2009. 2012./2013.
Portugal	Carta de curso de licenciatura em Arquitectura	— Faculdade de Arquitectura da Universidade técnica de Lisboa — Faculdade de arquitectura da Universidade do Porto — Escola Superior Artística do Porto — Faculdade de Ciências e Tecnologia da Universidade de Coimbra	Certificado de cumprimento dos pré-requisitos de qualificação para inscrição na Ordem dos Arquitectos, emitido pela competente Ordem dos Arquitectos	1988./1989.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		— Universidade Lusíada de Lisboa		1986./1987.
		— Faculdade de Arquitectura e Artes da Universidade Lusíada de Vila Nova de Famalicão		1993./1994.
		— Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologia		1995./1996.
		— Instituto Superior Manuel Teixeira Gomes		1997./1998.
		— Universidade do Minho		1997./1998.
		— Instituto Superior Técnico da Universidade Técnica de Lisboa		1998./1999.
		— ISCTE-Instituto Universitário de Lisboa		1998./1999.
	Carta de Curso de Licenciatura em Arquitectura e Urbanismo	— Escola Superior Gallaecia		2002./2003.
	Para os cursos iniciados a partir do ano académico de 1991/1992	— Faculdade de Arquitectura e Artes da Universidade Lusíada do Porto		1991./1992.
	Mestrado integrado em Arquitectura	— Universidade Autónoma de Lisboa		2001./2002.
		— Universidade Técnica de Lisboa (Instituto Superior Técnico)		2001./2002.
	Carta de curso de Mestrado integrado em Arquitectura	— Universidade do Minho		1997./1998.
		— ISCTE-Instituto Universitário de Lisboa		1999./2000.
		— Universidade Lusíada de Vila Nova de Famalicão		2006./2007.
		— Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias		1995./1996.
		— Faculdade de Arquitectura da Universidade Técnica de Lisboa		2008./2009.
		— Universidade de Évora		2007./2008.
		— Escola Superior Artística do Porto (ESAP)		1988./1989. (Licenciatura) 2007./2008. (Mestrado)
		— Instituto Superior Manuel Teixeira Gomes		2006./2007.
		Universidade Lusíada do Porto		2006./2007.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinājošais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinājošajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	Carta de curso de Mestrado Integrado em Arquitectura e Urbanismo	— Universidade Fernando Pessoa		2006./2007.
		— ESG/Escola Superior Gallaecia		2002./2003.
	Diploma de Mestre em Arquitectura	— Universidade Lusíada de Lisboa		1988./1989.
	Carta de Curso, Grau de Licenciado	— Universidade de Évora		2001./2002.
	Carta de curso de mestre em Arquitectura	— Universidade do Porto		2003./2004.
	Certidão de Licenciatura em Arquitectura	Universidade Católica Portuguesa Centro Regional das Beiras		2001./2002.
	Diploma de Mestrado Integrado em Arquitectura	Universidade Católica Portuguesa Centro Regional das Beiras		2001./2002.
România	Diploma de arhitect	— Universitatea de arhitectură și urbanism "ION MINCU"	Certificat de dobândire a dreptului de semnătură și de înscriere în Tabloul Național al Arhitecților	2010./2011.
		— Universitatea "Politehnică" din Timișoara		2011./2012.
		— Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca		2010./2011.
		— Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași		2007./2008.
		— Universitatea Spiru Haret – Facultatea de Arhitectură		2009./2010.
	Diploma de licență și master	— Universitatea de arhitectură și urbanism "ION MINCU"		2011./2012.
		— Universitatea "Politehnică" din Timișoara		
		— Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca		
		— Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași		
		— Universitatea Spiru Haret – Facultatea de Arhitectură		

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
Slovenija	Magister inženir arhitektūre/ Magistrica inženirka arhitektūre Diploma o pridobljeni magistrski izobrazbi 2. stopnje	Univerza v Ljubljani, Fakulteta za Arhitekturo Univerza v Mariboru; Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo	Potrdilo Zbornice za arhitekturo in prostor o usposobljenosti za opravljanje nalog odgovornega projektanta arhitektūre	2007./2008.
Slovensko	Diplom inženiera Arhitekta (titul Ing. arch.) Diplom magistra umení (titul Mgr. art.)	— Slovenská technická univerzita v Bratislave, Fakulta architektúry, študijný odbor 5.1.1 Architektúra a urbanizmus — Technická univerzita v Košiciach, Fakulta umení, študijný odbor 5.1.1. Architektúra a urbanizmus — Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, študijný odbor 2.2.7 "Architektonická tvorba"	Certifikát vydaný Slovenskou komorou architektov na základe 3-ročnej praxe pod dohľadom a vykonania autorizáčnej skúšky	2007./2008. 2004./2005. 2007./2008.
Suomi/Finland	Arkkitehdin tutkinto/Arkiteksamén	— Teknillinen korkeakoulu/Tekniska högskolan (Helsinki) — Tampereen teknillinen korkeakoulu/Tammerfors tekniska högskola — Oulun yliopisto/Uleåborgs universitet — Aalto-yliopisto/Aalto-universitetet — Tampereen teknillinen yliopisto/Tammerfors tekniska universitet — Oulun yliopisto — Tampereen teknillinen yliopisto — Aalto-yliopisto/Aalto-universitetet		1998./1999. 2010./2011. 2010./2011. 2010./2011.
Sverige	Arkitektexamen	— Chalmers Tekniska Högskola AB — Kungliga Tekniska Högskolan — Lunds Universitet — Umeå universitet		1998./1999. 2009./2010.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecināšajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
United Kingdom	1. Diplomas in architecture	1. – Universities	Certificate of architectural education, issued by the Architects Registration Board.	1988./1989.
		— Colleges of Art	The diploma and degree courses in architecture of the universities, schools and colleges of art should have met the requisite threshold standards as laid down in Article 46 of this Directive and in Criteria for validation published by the Validation Panel of the Royal Institute of British Architects and the Architects Registration Board.	2006./2007.
		— Schools of Art		2008./2009.
		— Cardiff University		2008./2009.
		— University for the Creative Arts		2008./2009.
		— Birmingham City University		2008./2009.
	— University of Nottingham	2008./2009.		
	2. Degrees in architecture	2. Universities		1988./1989.
	3. Final examination	3. Architectural Association		EU nationals who possess the Royal Institute of British Architects Part I and Part II certificates, which are recognised by ARB as the competent authority, are eligible. Also EU nationals who do not possess the ARB-recognised Part I and Part II certificates will be eligible for the Certificate of Architectural Education if they can satisfy the Board that their standard and length of education has met the requisite threshold standards of Article 46 of this Directive and of the Criteria for validation.
	— Final Examination (ARB/RIBA Part 2)	— Architectural Association	2011./2012.	
	4. Examination in architecture	4. Royal College of Art		
	5. Examination Part II	5. Royal Institute of British Architects		
	6. Master of Architecture	6. – University of Liverpool		
— Cardiff University			2006./2007.	
— University of Plymouth			2007./2008.	
— Queens University, Belfast			2009./2010.	
— Northumbria University			2009./2010.	
— University of Brighton			2010./2011.	
— Birmingham City University			2010./2011.	
	— University of Kent		2006./2007.	
	— University of Ulster		2008./2009.	
	— University of Edinburgh/Edinburgh School of Architecture and Landscape Architecture		2009./2010.	
	— Leeds Metropolitan University		2011./2012.	
	— Leeds Beckett University (until 2014 Leeds Metropolitan University)		2014./2015.	
	— University of Newcastle upon Tyne		2011./2012.	
	— University of Lincoln		2011./2012.	
	— University of Huddersfield		2012./2013.	
	— University of the West of England		2011./2012.	

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinātajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
		— University of Westminster		2011./2012.
		— University for the Creative Arts		2013./2014.
		— University of Central Lancashire		2014./2015.
	7. Graduate Diploma in Architecture	7. University College London		2006./2007.
	8. Professional Diploma in Architecture	8. University of East London — Northumbria University		2007./2008. 2008./2009.
	9. Graduate Diploma in Architecture/MArch Architecture	9. University College London		2008./2009.
	10. Postgraduate Diploma in Architecture	10. — Leeds Metropolitan University — University of Edinburgh — Sheffield Hallam University		2007./2008. 2008./2009. 2009./2010.
	11. MArch Architecture (ARB/RIBA Part 2)	11. — University College London — University of Nottingham — University of East London		2011./2012. 2013./2014. 2013./2014.
	12. Master of Architecture (MArch)	12. Liverpool John Moores University — De Montfort University — Arts University Bournemouth — Nottingham Trent University		2011./2012. 2011./2012. 2011./2012. 2012./2013.
	13. Postgraduate Diploma in Architecture and Architectural Conservation	13. University of Edinburgh		2008./2009.
	14. Postgraduate Diploma in Architecture and Urban Design	14. University of Edinburgh		2008./2009.
	15. MPhil in Environmental Design in Architecture (Option B)	15. University of Cambridge		2009./2010.
	— MPhil in Architecture and Urban Design	— University of Cambridge		2013./2014.
	16. Professional Diploma in Architecture: Advanced Environmental and Energy Studies	16. University of East London/ Centre for Alternative Technology		2008./2009.
	17. MArchD in Applied Design in Architecture	17. Oxford Brookes University		2011./2012.

Valsts	Kvalifikāciju apliecinātais dokuments	Iestāde, kas piešķir kvalifikāciju apliecināšo dokumentu	Kvalifikāciju apliecinātajam dokumentam pievienotais sertifikāts	Atsauces akadēmiskais gads
	18. M'Arch	18. University of Portsmouth		2011./2012.
	19. Master of Architecture (International)	19. University of Huddersfield		2012./2013.
	20. Master of Architecture with Honours	20. Cardiff University		2015./2016.
	21. MArch (Architecture)	21. Kingston University		2013./2014.
	22. MArch in Architecture	22. University of Greenwich		2013./2014.
	23. The degree of Master of Architecture in the College of Humanities and Social Science	23. University of Edinburgh/Edinburgh School of Architecture and Landscape Architecture		2012./2013.
	24. M.Arch	24. Sheffield Hallam University		2013./2014.
	25. MArch Architecture	25. University of the Arts London is the awarding body and the MArch Architecture is offered by Central Saint Martins		2015./2016.
	26. MArch: Master of Architecture	26. London South Bank University		2015./2016.
	27. Master of Architecture with Urban Planning	27. University of Dundee		2015./2016.
	28. MArch Architecture: Collaborative Practice	28. University of Sheffield		2015./2016.

⁽¹⁾ Abi nosaukumi "Università degli studi di (pilsētas nosaukums)" un "Università di (pilsētas nosaukums)" ir līdzvērtīgi un apzīmē to pašu universitāti.

⁽²⁾ No 2016. gada oktobra nosaukums mainīts uz "Università degli Studi della Campania "Luigi Vanvitelli"".

ISSN 1977-0715 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5112 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV